

**DURSUNBEY İLÇE MERKEZİ'NİN
KURULUŞU GELİŞMESİ VE FONKSİYONLARI**

Havva Zehra AYDIN

**Yüksek Lisans Tezi
Coğrafya Anabilim Dalı
Prof. Dr. Kenan ARINÇ
2019**

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

Havva Zehra AYDIN

**DURSUNBEY İLÇE MERKEZİ'NİN KURULUŞU GELİŞMESİ VE
FONKSİYONLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Kenan ARINÇ**

ERZURUM-2019

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum “DURSUNBEY İLÇE MERKEZİ’NİN KURULUŞU GELİŞMESİ VE FONKSİYONLARI” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

*Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim *.*

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

25.09.2019

Havva Zehra AYDIN

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Kenan ARINÇ danışmanlığında, Havva Zehra AYDIN tarafından hazırlanan bu çalışma 25/09/2019 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Coğrafya Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Kenan ARINÇ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Günay KAYA

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Tolga KORKUSUZ

İmza:

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
HARİTALAR DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	XIII
ÖNSÖZ.....	XV
GİRİŞ	1
I. ARAŞTIRMA SAHASININ AMACI VE YÖNTEMİ	1
A. Amaç ve Yöntem.....	1
B. Temel Problemler ve Sınırlandırıcı Faktörler	2
II. İNCELEME ALANININ KONUMU ve SINIRLARI	3
III. ARAŞTIRMA SAHASINDA DAHA ÖNCE YAPILAN ÇALIŞMALAR	5

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1.1. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER	7
1.2. İKLİM ÖZELLİKLERİ.....	12
1.2.1. Güneşlenme Süresi ve Sıcaklık Şartları	12
1.2.2. Basınç ve Rüzgârlar.....	18
1.2.3. Nem ve Yağışlar	23
1.2.4. Yağış Ekinliği ve İklim Tipi.....	32
1.3. HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	35
1.4. TOPRAK ÖZELLİKLERİ	35
1.5. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ.....	39

İKİNCİ BÖLÜM

BEŞERİ COĞRAFYA

2.1. İNCELEME ALANININ TARİHİ COĞRAFYASI	41
--	----

2.2. NÜFUS	42
2.2.1. Nüfusun Değişim Süreci	43
2.2.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı	46
2.2.3. Nüfus Hareketleri	51
2.2.3.1. Doğumlar ve Ölümler	51
2.2.3.2. Göçler	55
2.2.3.2.1. Çekici, İtici ve İletici Güçler	60
2.2.4. Nüfusun Sosyal- Ekonomik Nitelikleri	61
2.2.4.1. Aile Büyüklükleri	61
2.2.4.2. Bağımlılık Durumu ve Bağımlı Nüfus	62
2.2.4.3. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu	63
2.2.5. Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışı	66
2.3. YERLEŞME	69
2.3.1. Yerleşmenin Fizyonomisi	69
2.3.1.1. Yerleşmenin Yatay ve Dikey Gelişimi	70
2.3.1.2. Konut Kültürü ve Konut Tipleri	75
2.3.1.3. Arazi Kullanılışı ve Fonksiyon Alanlarına Genel Bir Bakış	81
2.3.1.3.1. Oturma Alanları	87
2.3.1.3.2. İş ve Ticaret Alanları	89
2.3.1.3.3. Yönetim (Yönetim, Eğitim, Sağlık) Alanları	91
2.3.1.3.4. Sanayi Alanları	93
2.3.1.3.5. Diğer Kullanım Alanları	94

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ ve EKONOMİK FONKSİYONLAR

3.1. GİRİŞ	97
3.2. BAŞLICA EKONOMİK FONKSİYONLAR	97
3.2.1. Hizmet Fonksiyonları	97
3.2.1.1. Yönetim Fonksiyonu	98
3.2.1.2. Ticaret Fonksiyonu	101
3.2.1.3. Ulaşım Fonksiyonu	103

3.2.1.4. Eğitim ve Kültür Fonksiyonu	105
3.2.1.5. Sağlık Fonksiyonu	116
3.2.1.6. Turizm Fonksiyonu.....	119
3.2.1.7. Güvenlik Hizmetleri Fonksiyonu	120
3.2.1.8. Diğer Fonksiyonlar	121
3.2.2. Sanayi Fonksiyonu	121
3.2.2.1. Atölye Tipi Sanayi.....	121
3.2.2.2. Modern Sanayi.....	123
3.2.3. Tarımsal Fonksiyonu.....	129
3.2.3.1. Bitkisel Üretim.....	129
3.2.3.2. Hayvancılık Faaliyetleri.....	133
3.2.4. Fonksiyonları Destekleyen Diğer Kaynaklar	134
3.3. DURSUNBEY'İN ETKİ BÖLGESİ ANALİZİ	138
3.4. DURSUNBEY'İN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMADAKİ YERİ	139

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PLANLAMA ve BAŞLICA PLANLAMA SORUNLARI

4.1. YERLEŞME PLANI ve PLANI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	145
4.1.1. Nüfus Projeksiyonları ve Yönlendirici Etkisi	146
4.1.2. İmar Planı Öneri ve Uygulamaları	148
4.2. ALTYAPI DURUMU ve ALTYAPI SORUNLAR	149

BEŞİNCİ BÖLÜM

GELİŞMEYİ GÜÇLEŞTİREN FAKTÖRLER ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. DOĞAL ÇEVREDEN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER	150
5.2. BEŞERİ ORTAM ŞARTLARINDAN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER	150
5.3. EKONOMİK FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER.....	151
STRATEJİK YÖNETİM ve SWOT ANALİZİ.....	152
SONUÇ.....	154
KAYNAKÇA	156
ÖZGEÇMİŞ.....	165

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****DURSUNBEY İLÇE MERKEZİ'NİN KURULUŞU GELİŞMESİ VE FONKSİYONLARI****Havva Zehra AYDIN****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kenan ARINÇ****2019, 165 Sayfa****Jüri: Prof. Dr. Kenan ARINÇ****Doç. Dr. Günay KAYA****Dr. Öğr. Üyesi Tolga KORKUSUZ**

Dursunbey, Ege Bölgesi İç-Batı Anadolu Bölümü, Yukarı Susurlu-Yukarı Porsuk Yöresi, Tavşanlı-Dursunbey Alt Yöresi'nde yer almaktadır. İdari bakımdan Balıkesir iline bağlıdır. Balıkesir il merkezine 72 km mesafededir ve Kütahya ile Bursa illerinin sınırlarına yakındır. Dursunbey, 600-700 metre yükselti basamağında, etrafı sık ormanlarla kaplı bir plato üzerine kurulmuştur. Şehrin arazi yapısı, dağlık ve engebeli bir karaktere sahiptir. Bu yükseklik ve denizel etkiden uzaklık Akdeniz İklimi ile Karasal İklim arasında bir geçiş tipi iklim şartlarının yaşanmasına sebep olmuştur. Sahanın asli bitki örtüsü karaçam ormanlarından oluşmaktadır.

Dursunbey şehrinin yerleşme tarihi Roma Uygarlığı Dönemine kadar uzanmaktadır. Daha sonra Persler, İskender İmparatorluğu, Seleukidler, Attalidler, Bergamalılar, Bitinyalılar, Selçuklular ve Osmanlılar egemen olmuştur. Bugün ise Dursunbey 9'u merkez olmak üzere 111 mahalleden oluşan bir şehir yerleşmesidir. Dursunbey'in 2017 yılı itibariyle ilçe sınırları içinde nüfusu 36324, şehir merkezinde ise 16567'dir.

Şehrin ekonomik fonksiyonları hizmet, tarım-hayvancılık, madencilik ile orman ve orman ürünleridir. Şehir ekonomisinin bel kemiğini, Alaçam Ormanlarının varlığından dolayı kerestecilik oluşturmaktadır. Dursunbey şehrinde çeşitli tarım ürünleri yetiştirilmekle birlikte, az sayıda da olsa modern sanayi tesisleri ve ticari kuruluşları bulunmaktadır. Şehir ülkemizde doğal ve beşeri özelliklerini koruyabilen en bâkir alanlardan biridir. Bu özelliği ona topoğrafik yapının sunduğu izole konum sağlamıştır. Bu özellik aynı zamanda şehrin sosyo-ekonomik gelişiminde en büyük engel olmuştur. Değim yerinde ise "Dursunbeyli hayatını Palamut Dağı ile Alaçam Dağları arasına sıkıştırmak zorunda kalmıştır."

Anahtar Kelimeler: Dursunbey, İklim, Yerleşme, Alaçam Ormanları, Nüfus, Ekonomi.

ABSTRACT**MASTER THESIS****ESTABLISHMENT, DEVELOPMENT AND FUNCTIONS OF
DURSUNBEY DISTRICT CENTER****Havva Zehra AYDIN****Advisor: Prof. Dr. Kenan ARINÇ****2019, Page; 165****Jüri: Prof. Dr. Kenan ARINÇ****Doç. Dr. Günay KAYA****Dr. Öğr. Üyesi Tolga KORKUSUZ**

Dursunbey is located in Central-Western Anatolia Region, up zone of Susurlu – up zone of Porsuk, down zone of Tavşanlı – Dursunbey Region. It is connected to Balıkesir province in terms of administrative. It is 72 km away from city center and close to borders of Kütahya and Bursa province. Dursunbey is established on a plateau that is surrounded by dense forests at 600-700 metres altitude. The land structure of the city has mountainous and rugged character. This height and distance from marine effect cause to actualize variable climatic conditions between Continental Climate and Mediterranean Climate. The main vegetation of the field consist of larch forests.

The date of settlement of Dursunbey province goes back to Roman civilization period. Then it was dominated by Persians, Alexander Empire, Seleucids, Attalids, Pergamons, Bithynia, Seljuks and Ottomans. Today Dursunbey is a city of 111 neighbourhoods 9 of which are in city center. As of 2017 the population of Dursunbey is, in city borders 36324, in city center 16567.

Economic functions of the city are service industry, agriculture-livestock, mining forestry and forest products. Marketing lumber, because of spruce forests, is the backbone of the economy of the city. Besides the cultivation of various agricultural products, there are small number of modern industry and business organizations. The province is one of the most virgin areas of the country which could protect natural human properties. This is because of the isolated location provided by topographic structure. This feature, at the same time, has been the biggest obstacle in socio-economic development of the city. In other words ‘People in Dursunbey have to limit their lives between the Palamut Mountain and Alaçam Mountain’.

KeyWords: Dursunbey, Climatology, Alaçam Forests, Population, Economics.

KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ

°C	: Derece
B	: Batı
D	: Doğu
Da	: Dekar
DiE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DSİ	: Devlet Su İşleri
G	: Güney
Ha	: Hektar
K	: Kuzey
KM	: Kilometre
KM²	: Kilometrekare
M	: Metre
MGM	: Meteoroloji Genel Müdürlüğü
Ort.	: Ortalama
Sn.	: Saniye
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
W	: Batı
%	: Yüzde

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Dursunbey Meteoroloji İstasyonlarına Ait Sıcaklık Değerleri (°C 1966-2017).....	16
Tablo 1.2. Dursunbey’de Don Olaylı Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).....	17
Tablo 1.3. Dursunbey’de Aylara Göre Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerleri (1966-2017,Hpa).	19
Tablo 1.4. Dursunbey’de Ortalama Rüzgâr Hızı, En Hızlı Rüzgâr ve Yönü (1966-2017).....	21
Tablo 1.5. Dursunbey’de Rüzgârların Mevsimlere Göre Dağılımı (1966-2017).....	22
Tablo 1.6. Dursunbey’de Rüzgârların Esme Sayılarının ve Frekanslarının Mevsimlere Göre Dağılımı (1966-2017).	22
Tablo 1.7. Dursunbey Şehrinin Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.	23
Tablo 1.8. Dursunbey’de Aylık ve Yıllık Ortalama Buharlaşma Miktarı (mm 1966-2017).	24
Tablo 1.9. Dursunbey’de Ortalama Nispi Nem Değerleri (1966-2017).....	24
Tablo 1.10. Dursunbey’de Ortalama Aylık ve Yıllık Bulutluluk Değerleri (1966-2017).....	25
Tablo 1.11. Dursunbey’de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları (1966-2017).	26
Tablo 1.12. Dursunbey’de Sisli Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).....	26
Tablo 1.13. Dursunbey’de Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm 1966-2017).....	28
Tablo 1.14. Dursunbey’de Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılımı (mm).....	28
Tablo 1.15. Dursunbey’de Yağışlı Gün Sayılarının Aylara Göre Dağılımı.	29
Tablo 1.16. Dursunbey’de Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayılarının Aylara Göre Dağılımı.....	30
Tablo 1.17. Dursunbey’de Ortalama Karla Örtülü Gün Sayılarının Aylara Göre Dağılımı.....	30
Tablo 1.20. Dursunbey’in Thornthwaite Formülüne Göre Su Bilânçosu Tablosu.....	33
Tablo 2.1. Dursunbey Şehri Nüfusunun Sayım ve Tespit Yıllarına Göre Değişimi (1927-2017).....	45

Tablo 2.2. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Cinsiyet Durumu ve Oranları (1927-2017).....	47
Tablo 2.3. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Yapısı (2017).....	49
Tablo 2.5. Dursunbey Şehrinde Doğum Sayıları ve Doğurganlık Hızları (2009-2017).....	53
Tablo 2.6. Dursunbey Şehrinde Ölüm Sayıları ve Kaba Ölüm Hızları (2009-2017).....	54
Tablo 2.7. Dursunbey Şehrinin Aldığı-Verdiği Göç Miktarı, Net Göç ve Net Göç Hızı (2000- 2017).....	56
Tablo 2.8. Dursunbey Şehrinde Göç Verilen ve Göç Alınan İlk On İl (2000-2017).....	57
Tablo 2.9. Dursunbey Şehrinin Göç Verdiği ve Göç Aldığı İlk On İl (2017).....	58
Tablo 2.10. Dursunbey Şehrinde Ortalama Aile Büyüklükleri (2000 ve 2009-2017).....	61
Tablo 2.11. Dursunbey Şehrinde Ortalama Aile Büyüklükleri (2017).....	62
Tablo 2.12. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Eğitim Durumu (2018).....	64
Tablo 2.13. Dursunbey Şehrinde Mahallelere Göre Nüfus Yoğunlukları (2017).....	68
Tablo 2.14. Dursunbey’de Konutların Kat Sayısına Göre Dağılımı (2019).....	74
Tablo 2.15. Dursunbey’de Konutların Yapı Malzemelerine Göre Dağılımı (2019).....	77
Tablo 2.16. Dursunbey’de Konutların Çatı Şekline Göre Dağılımı (2019).....	78
Tablo 2.17. Dursunbey’de Mahallelere Göre Devam Eden İnşaat Sayısı (2019).....	81
Tablo 2.18. Dursunbey Şehrinin Fonksiyon Alanları (2017).....	83
Tablo 2.19. Dursunbey Şehrinin Mahalleleri, Mahalle Yüzölçümleri ve Konutların Mahallelere Göre Dağılımı (2017).....	85
Tablo 2.20. Dursunbey Şehrinde Mahallelere Göre Konutların Dağılımı (2019).....	89
Tablo 3.1. Dursunbey Şehrinde Faaliyet Gösteren Kamu Kuruluşları ve İstihdam Durumu (2019).....	99
Tablo 3.2. Dursunbey İlçesi Sınırları İçinde Yer Alan ve Dursunbey Kenti’nin Ekonomik Hinterlandında Bulunan Köy Yerleşmeleri (2019).....	100
Tablo 3.3. Dursunbey Şehrinde Ticari İşyerleri ve Sayıları (2018-19).....	102
Tablo 3.4. Dursunbey Şehrinde Eğitim Kurumları ve Kuruluş Tarihleri ile Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2018-2019).....	106
Tablo 3.5. Dursunbey Şehrinde Öğrenci Yurtları ve Öğrenci Sayıları (2018-2019).....	107

Tablo 3.6. Dursunbey Meslek Yüksek Yüksekokulu Bölüm ve Kontenjanları (2018-2019).....	108
Tablo 3.7. Dursunbey Şehrinde Sağlık Kuruluşları ve İstihdam Durumu (2019).....	116
Tablo 3.7. Dursunbey Şehrinde Sağlık Kuruluşları ve İstihdam Durumu (2019).....	118
Tablo 3.8. Dursunbey Şehrinde Sağlık Kuruluşlarında Yatak ve Muayene Sayısı (2018-2019).....	119
Tablo 3.9. Dursunbey Şehrinde Sanayi Faaliyetlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2018).	123
Tablo 3.10. Dursunbey Şehrinde Kerestecilik Sektörü Çalışma Alanı ve Üretim Miktarı (2019).	125
Tablo 3.11. Dursunbey Şehrinde Maden Faaliyetlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2019).	127
Tablo 3.12. Dursunbey’de Mahalle Bazında Sebze Tarımı Yapılan Alanlar (2017)..	131
Tablo 3.13. Dursunbey’de Mahalle Bazında Meyve Tarımı Yapılan Alanları (2017).	132
Tablo 3.14. Dursunbey Şehrinde Mahallere Göre Hayvan Sayısı ve Arıcılık (2017).	134
Tablo 3.15. Rekreatyonel Amaçlı Orman İşletme Şefliğinde Konaklama Olanakları.	135
Tablo 3.16. Dursunbey Şehrinde Rüzgar Enerjisi Üretimi (2019).....	136
Tablo 3.17. Dursunbey Şehrinde Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı (2017).	143
Tablo 4.1. Dursunbey Şehri Nüfus Projeksiyon Sonuçları.	147

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.	3
Harita 2. Araştırma Sahasının Topografya Haritası.....	4
Harita 1.1. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası.....	9
Harita 1.2. Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası.....	11
Harita 1.3 Araştırma Sahasının Hidrografiya Haritası.....	36
Harita 1.4. Araştırma Sahasının Toprak Haritası.....	38
Harita 2.1. Dursunbey Şehrinin Verdiği Göçün İllere Göre Dağılımı (2017).	58
Harita 2.2. Dursunbey Şehrinin Aldığı Göçün İllere Göre Dağılımı (2017).	59
Harita 2.3. Dursunbey Şehrinde Nüfus Yoğunluğunun Mahallelere Göre Dağılımı (2017).	69
Harita 3.1. Dursunbey Şehrinin Genel ve Kültür Arazi Dağılım Haritası (2019).	130

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Dursunbey’de Güneşlenme Süresinin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).....	13
Şekil 1.2. Dursunbey’de Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Güneşlenme Süresi (1966-2017).....	14
Şekil 1.3. Dursunbey Meteoroloji İstasyonlarına Ait Sıcaklık Değerleri (°C, 1966-2017).....	16
Şekil 1.4. Dursunbey’de Don Olaylı Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).	18
Şekil 1.5. Dursunbey’de Aylara Göre Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerleri (1966-2017).....	19
Şekil 1.6. Dursunbey Şehrinin Yıllık Rüzgâr Frekans Gücü ve Hâkim Rüzgâr Doğrultuları Diyagramı.	23
Şekil 1.7. Dursunbey’de Ortalama Nispi Nem Değerleri (1966-2017).	24
Şekil 1.8. Dursunbey’de Ortalama Nispi Nem ve Sıcaklık Değerleri (1966-2017).	25
Şekil 1.9. Dursunbey’de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları.	26
Şekil 1.10. Dursunbey’de Sisli Günlerin Aylara Göre Dağılımı.	27
Şekil 1.11. Dursunbey’de Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm).	28
Şekil 1.12. Dursunbey’de Mevsimlik Ortalama Yağış Değerleri (mm).	29
Şekil 1.13. Dursunbey’de Kar Yağışlı ve Karla Örtülü Günler.	30
Şekil 1.14. Dursunbey’de Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1966-2017).	31
Şekil 1.15. Thornthwaite Formülüne Göre Dursunbey Şehrinin Su Bilânçosu.....	34
Şekil 2.1. Dursunbey Şehri Nüfusunun Sayım ve Tespit Yıllarına Göre Değişimi (1927-2017).....	46
Şekil 2.2. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Cinsiyet Durumu ve Oranları (1927-2017).....	48
Şekil 2.3. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Geniş Aralıklı Nüfus Piramidi (2017).	49
Şekil 2.4. Dursunbey Şehrinin Dar Aralıklı Nüfus Piramidi (2017).....	51
Şekil 2.5. Dursunbey Şehrinde Canlı Doğumların Yıllara Göre Değişimi (2009-2017).....	53
Şekil 2.6. Dursunbey Şehrinde Ölüm Olaylarının Yıllara Göre Değişimi (2009-2017).....	54

Şekil 2.7. Dursunbey Şehri Nüfusunun Eğitim Durumu (2017).....	65
Şekil 2.8. Dursunbey’de Konutların Kat Sayısına Göre Dağılımı (2019).	75
Şekil 2.9. Dursunbey’de Konutların Yapı Malzemelerine Göre Dağılımı (2019).....	78
Şekil 2.10. Dursunbey’de Konutların Çatı Şekline Göre Dağılımı (2019).....	79
Şekil 2.11. Dursunbey Şehrinin Fonksiyon Alanları (2017).	83
Şekil 3.1. Dursunbey Şehrinde Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı (2017).	143
Şekil 3.2. Dursunbey Şehri Nüfus Projeksiyonları.	148

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1.1. Balat Çayı.....	35
Fotoğraf 1.2. Dursunbey Karaçam Ormanları.	40
Fotoğraf 1.3. Kış Mevsiminde Dursunbey Ormanlarından Bir Görünüm.	40
Fotoğraf 2.1. Dursunbey Şehri Yeşilkent Konutlarından Bir Görünüm.	72
Fotoğraf 2.2. Dursunbey Şehrini OSB Çalışma Sahasından bir Görünüm.....	73
Fotoğraf 2.3. Dursunbey Şehrini Genel Bir Görünümü.....	73
Fotoğraf 2.4. Kenar Mahalle Konut Yapıları.....	77
Fotoğraf 2.5. Yeni Yapılan Konutlardan Bir Görünüm.....	80
Fotoğraf 2.6. Üçeylül Mahallesi ve Sedirkent Konutlarından Bir Görünüm.....	85
Fotoğraf 2.7. İsmail Dayı Caddesinden Bir Görünüm.....	87
Fotoğraf 2.8. Adnan Menderes Bulvarı (Solda) ve Fatin Rüştü Zorlu Caddesi.....	88
Fotoğraf 2.9. Suçıktı Bulvarından Bir Görünüm.....	90
Fotoğraf 2.10. Bozyokuş Mahallesi, İsmail Dayı Caddesi ve Balıkesir Caddesi.	90
Fotoğraf 2.11. Dursunbey Kereste Atölyelerinden Görünüm.....	91
Fotoğraf 2.12. Dursunbey Belediye Hizmet Binası.....	92
Fotoğraf 2.13. Dursunbey Meslek Yüksek Okulu.....	93
Fotoğraf 2.14. Verona Granit Mermer Fabrikası.....	94
Fotoğraf 2.15. Dursunbey Saz Dere Park Alanı.....	96
Fotoğraf 2.16. Dursunbey Suçıktı Rekreasyon Alanı.....	96
Fotoğraf 3.1. Dursunbey Otobüs Terminali.....	104
Fotoğraf 3.2. Dursunbey Tren İstasyonu.....	105
Fotoğraf 3.3. Dursunbey İmam Hatip Lisesinden Bir Görünüm.....	106
Fotoğraf 3.4. Dursunbey Meslek Yüksek Okulu Mezuniyet Töreni.....	108
Fotoğraf 3.5. Dursunbey Çocuk Kütüphanesinden Görünümler.....	109
Fotoğraf 3.6. Dursunbey Barana Kültürü Oyun Ekibi.....	110
Fotoğraf 3.7. Dursunbey Suçıktı Şiir Akşamları Etkinlikleri.....	111
Fotoğraf 3.8. Dursunbey’de Kurulan Panayırdan Görünümler.....	111
Fotoğraf 3.9. Dursunbey’de Düzenlenen Yağlı Pehlivan Güreşleri.....	112
Fotoğraf 3.10. Dursunbey Yayla ve Değirmenerek Bölgesi.....	112
Fotoğraf 3.11. Dursunbey Halı Sahalarından Görünümler.....	113

Fotoğraf 3.12. Dursunbey Kent Meydanları.	113
Fotoğraf 3.13. Dursunbey Suçıktı Rekreasyon Alanından Bir Görünüm.	114
Fotoğraf 3.14. Dursunbey Ada Kahvecisi Rekreasyon Alanı.	114
Fotoğraf 3.15. Dursunbey Sosyal Tesisleri.	115
Fotoğraf 3.16. Sevgi Evi ve Evde Sağlık Hizmetleri.	116
Fotoğraf 3.17. Dursunbey Devlet Hastanesinden Görünüm.	117
Fotoğraf 3.18. Dursunbey Devlet Hastanesi.	118
Fotoğraf 3.19. Dursunbey İlçe Sağlık Müdürlüğü Hizmet Binası.	119
Fotoğraf 3.20. Dursunbey Küçük Sanayi Sitesinden Bir Görünüm.	124
Fotoğraf 3.21. Dursunbey Kereste Fabrikaları.	126
Fotoğraf 3.22. Dursunbey Misya Tekstil Fabrikası.	126
Fotoğraf 3.23. Dursunbey Korat Maden İşletmesi.	128
Fotoğraf 3.24. Dursunbey Madenlerinden Ametist Taşı ve Takı Ürünleri.	128
Fotoğraf 3.25. Dursunbey Şiraz Şekerleme Fabrikasından Görünümler.	129
Fotoğraf 3.26. Dursunbey Elma Bahçelerinden Görünüm.	133
Fotoğraf 3.27. Dursunbey Konak ve Selimağa Süt Ürünlerinden Görünüm.	134
Fotoğraf 3.28. Dursunbey Şehrinde Rüzgar Enerji Üretim Tribünlerinden Bir Görünüm.	136
Fotoğraf 3.29. Dursunbey Şehri Güneş Enerji Üretim Panellerinden Bir Görünüm. ..	137
Fotoğraf 3.30. Dursunbey Şehrinde Atık Su Arıtma Tesisinden Bir Görünüm.	137

ÖNSÖZ

Dursunbey ilçe merkezini konu alan bu çalışma Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Dursunbey ilçe merkezinin doğal çevre özellikleri, ikinci bölümde beşerî coğrafya özellikleri, üçüncü bölümde Dursunbey'in ekonomik fonksiyonları, dördüncü bölümde kentsel fizyonomi ve başlıca planlama sorunları beşinci ve son bölümde ise Dursunbey şehrinde gelişmeyi güçleştiren faktörler ve çözüm önerileri ele alınarak analiz edilmiştir.

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda bilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Prof. Dr. Kenan ARINÇ' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Teşekkürün yetersiz kalacağı diğer hocalarım Prof. Dr. Saliha KODAY, Prof. Dr. Zeki KODAY, Prof. Dr. İbrahim KOPAR, Prof. Dr. Mehmet ZAMAN, Prof. Dr. Hasbi SOYLU, Prof. Dr. İhsan BULUT, Doç. Dr. Günay KAYA ve Dr. Öğretim Üyesi Cemal SEVİNDİ'ye dört yıllık üniversite hayatım boyunca kazandırdıkları her şey için ve beni gelecekte söz sahibi yapacak bilgilerle donattıkları için tüm hocalarıma teker teker teşekkürlerimi sunuyorum.

Dursunbey şehrinde kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi ve belge toplamada yardımlarını esirgemeyen Dursunbey kaymakamları Yaşar AKSANYAR ile Emrullah TEMİZKAN'a ve tüm kamu kurum görevlilerine, tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca beni yalnız bırakmayan, çalışmalarımnda maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme en kalbi duygularıyla teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMA SAHASININ AMACI VE YÖNTEMİ

A. Amaç ve Yöntem

“Dursunbey İlçe Merkezi’nin Kuruluşu Gelişmesi ve Fonksiyonları” adı altında yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı; Dursunbey ilçe merkezinin fiziki, beşerî ve ekonomik coğrafya özellikleri ile kentsel fizyonomi ve başlıca planlama sorunlarını, coğrafya ilminin temel prensip ve kuralları rehber alınarak analiz etmektir. Böylece yaşanan çevrenin prodüktif olmasını sağlayan etkenler ortaya konulabildiği gibi, şehrin gelişimindeki mevcut problemlere çözüm önerileri sunulmuş olacaktır. Aynı zamanda bu araştırmayla, sahanın coğrafi kaynak eksikliği bir nebze azalmış ve ilerleyen zamanlarda sahada yapılacak diğer bilimsel çalışmalar için yararlanılabilecek bilimsel bir çalışma ortaya konulmuş olacaktır.

Bilim tarihi incelendiğinde hemen her bilim dalının, belirli gelişim aşamalarından geçerek, bugünkü düzeye ulaştığı görülür. Bu seyir içerisinde, çağdaş bilim disiplinlerinin hedeflerinden biri de ulaşılan bilgi düzeyinin, günlük hayata yansıtılması ve uygulanmasıdır (Arınç, 2001: 8). Bu bağlamda çalışma sahasının öncelikle fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri tespit edilmelidir ki çalışma alanının mevcut durumu daha iyi analiz edilerek sorunlara çözümler sunulsun. Çalışmada coğrafyanın temel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Nitel ve nicel yapıları bir yöntem uygulanmış, araştırmanın ilk aşamasında literatür taraması yapılırken inceleme alanı ile ilgili çok az sayıda çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu sebeple tez çalışmasında, sahayla ve yakın çevresiyle ilgili kaynaklardan yararlanılmıştır. Çeşitli kitaplar, doktora tezleri, yüksek lisans tezleri, makale ve bildiriler, pek çok kurumdan alınmış veriler incelenmiştir. Elde edilen bilgiler yorumlanarak tablo, grafik ve haritalandırılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise gezi-gözlem yöntemi uygulanmıştır. Araştırma sahasına gidilerek coğrafi şartlar yerinde incelenmiştir. Bu aşamada yetkililer ve Dursunbey halkı ile mülakat yöntemlerine sıkça başvurulmuştur. Ayrıca saha ile ilgili fotoğraflar çekilmiştir. Çalışma sahasının haritaları çizilirken Dursunbey Belediyesi 1/5000 ölçekli nazım imar planından, Harita Genel Komutanlığı’nın 1: 25000 ölçekli topografya haritasından yararlanılmıştır. Çalışma sürecinde CorelDraw X3, ArcGIS

ArcMAP 10.4.1 gibi programlar kullanılmıştır.

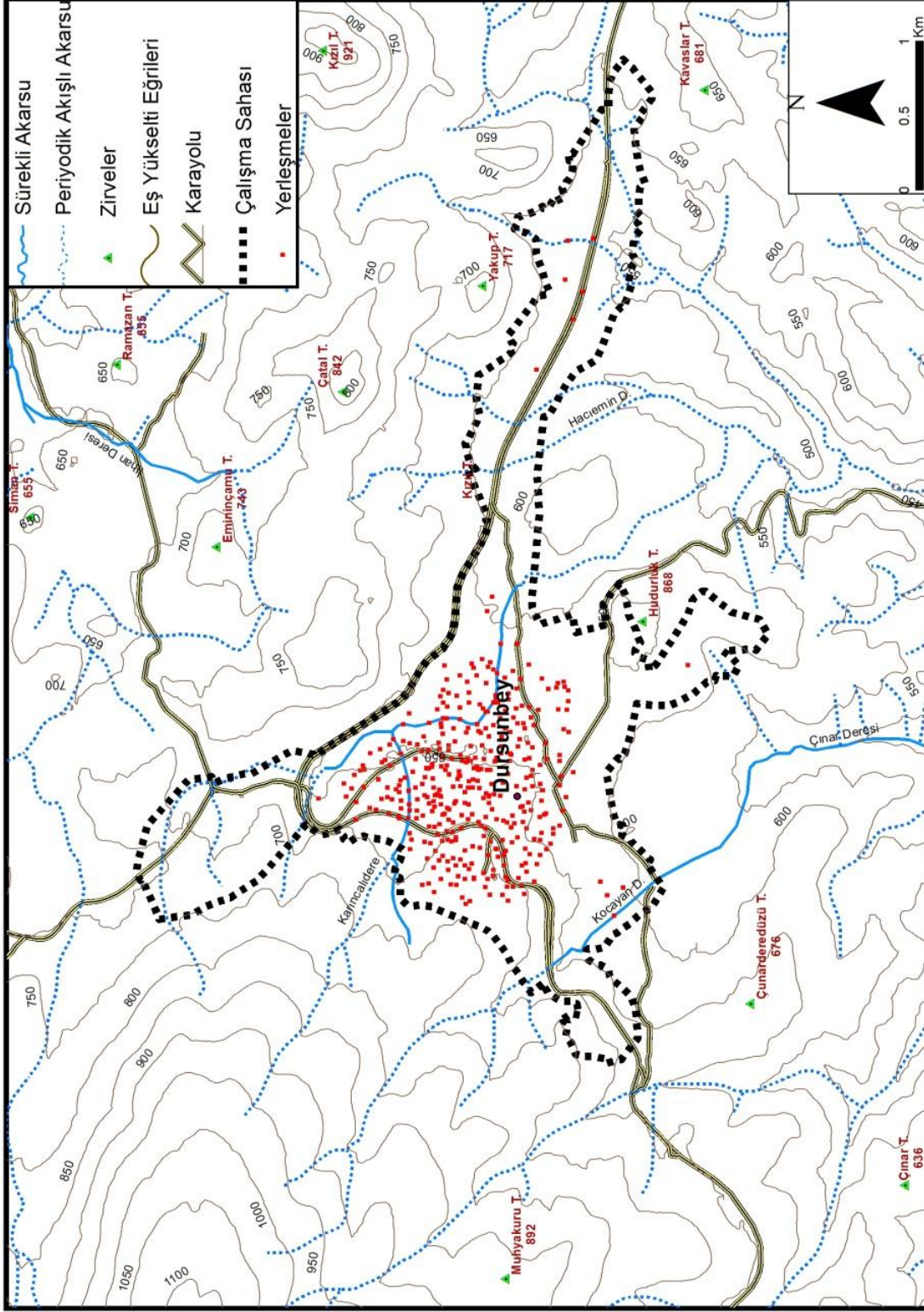
Sahaya ait verilerin temin edilmesinde Dursunbey Kaymakamlığı, Dursunbey Belediyesi, Dursunbey Milli Eğitim Müdürlüğü, Dursunbey Nüfus Müdürlüğü, TÜİK ve Dursunbey Tarım-Hayvancılık Müdürlüğü gibi kamu kurum ve kuruluşlara başvurulmuştur. Çalışma, elimizdeki kaynaklar, yaptığımız alıntılar ve saha gözlemleri ile coğrafyanın dağılım, bağlantı, sebep-sonuç ilkeleri doğrultusunda analiz edilerek tamamlanmıştır. Sonuç olarak kaynak, araştırma, bilgi, yorum ve teknoloji sentezinde bilimsel bir çalışma meydana gelmiştir.

B. Temel Problemler ve Sınırlandırıcı Faktörler

Yerleşmelerin sosyo-ekonomik açıdan gelişmesi önünde birtakım problemler ve sınırlandırıcı faktörler bulunmaktadır. Bu engeller stratejik yönetim anlayışına sahip yerleşmelerde, rasyonel planlamalarla çözüme ulaşmaktadır. Ancak bazen sınırlandırıcı faktörler bu çözümleri kısıtlamaktadır. Araştırma konumuz olan Dursunbey şehrinin temel problem ve sınırlandırıcı faktörleri bulunmaktadır. Bu problemlerin başında engebeli ve eğimli bir arazi yapısına sahip olması gelmektedir. Dolayısıyla tarım alanları dar ve parçalı bir yapıya sahiptir. Eğimli alanlardaki doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesi ile birlikte sahada erozyonda artmakta ve verimli tarım alanları daha da azalmaktadır. Bu olumsuzluklara iklim şartlarının sınırlandırıcı etkisi de eklenince hem tarımsal faaliyetler hem de ekonomisinin belkemiği olan kerestecilik gerilemektedir. Şehrin bir diğer sorunu ise, Türkiye’de iki orman işletme müdürlüğüne sahip tek ilçe (Kaynak: Dursunbey Kaymakamlık, Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü) olduğu halde şehirde keresteciliğin istenilen düzeyde gelişmemiş olmasıdır. Şehirde bir orman fakültesinin bulunmaması en büyük kayıptır.

Dursunbey’in il merkezine 72 km uzak olması ve ulaşım olanaklarının kısıtlı olması, şehrin hem sosyal hem ekonomik açıdan gelişmesine engel olmuştur. Şehirde işsizlik, eğitim olanaklarının kısıtlı olması ve daha iyi yaşam koşulları isteği son 10 yılda hızlı bir göç sirkülasyonun yaşanmasına sebep olmuştur. Halkın eğitim seviyesinin düşük olması ve eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin göç etmesi de şehrin gelişiminde sınırlandırıcı bir etkidir. Diğer bir faktör ise arazisinin yarından fazlası ormanlarla kaplı olan Dursunbey’de orman alanları ve yaylalar rekreasyonel turizm alanı olarak yeterli düzeyde değerlendirilmemektedir.

Harita 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.

Harita 2. Araştırma Sahasının Topografya Haritası.

Ege Denizi'nden 600-700 m. yükselti basamakları arasında kurulmuş olan şehir, Balıkesir il merkezine 72 km mesafede ve Ankara-İzmir demiryolunun 7 km kuzeyinde yer almaktadır. İlçe merkezi, Kütahya'ya 147 km ve Bursa'ya 151 km uzaklıktadır. Dursunbey ilçesinin doğusunda; Tavşanlı ve Simav (Kütahya) ilçeleri batısında; Kepsut ve Bigadiç ilçeleri, kuzeyinde; Mustafakemalpaşa ve Büyükorhan (Bursa) ilçeleri güneyinde ise; Sındırgı ilçesi yer almaktadır. Çalışma sahası olan Dursunbey ilçe merkezinin doğusunda ise; Çatal Tepe (842m.) ve Hacıömerler Mahallesi, güneydoğusunda; Kavaslar Tepe (681m.), kuzeyinde; Emininçamu Tepe (743m.) ve Hacılar Mahallesi, batısında; Muhyakuru Tepe (892m.) ve Selimağa Mahallesi, güneyinde ise; Çunarderedüzü Tepe (676m.) ve Kurtlar Mahallesi yer almaktadır. Arazi yapısı dağlık ve engebeli bir karaktere sahip olan çalışma sahası, etrafı sık ormanlarla kaplı bir plato üzerine kurulmuştur.

III. ARAŞTIRMA SAHASINDA DAHA ÖNCE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çalışma sahası olan Dursunbey ile ilgili çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Ayrıca bu çalışmalar doğrudan Dursunbey ilçe merkezi ile ilgili olmayıp ayrıntılı bilgiler ortaya koymamaktadır. İlçe ile ilgili yapılan literatür taramasında elde edilen kaynakların, fiziki ve beşerî coğrafya çalışmaları olarak iki şekilde ele alındığı anlaşılmaktadır.

Çalışma alanı olan Dursunbey'de Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından etüt çalışmaları yapılmış, sahanın jeolojik gelişimi açıklanmıştır.

Gürbüz (2007), “Göğü (Dursunbey-Balıkesir) Civarındaki Ametistlerin Oluşumunun İncelenmesi” konulu doktora tez çalışmasında Dursunbey ametist maden yatakları ve özelliklerini araştırmıştır.

Koç (2000), “Kuzeybatı Yağış Etkinliği” adlı makalesi ile sahanın yağış etkinliğini incelemiş çalışma sahası hakkında literatüre katkıda bulunmuştur.

Boz (2004), “Balat Çayı Havzasının (Balıkesir-Dursunbey) Bitki Coğrafyası” adlı yüksek lisans tez çalışmasında sahanın bitki örtüsü özelliklerini doğal orman sahası olarak tanımlamış, genel olarak mevcut ormanın kuru orman niteliği taşıdığını belirtmiştir.

Molvalı (2004), “Alaçam Dağlarında Dağ Turizmi Potansiyeli ve Sürdürülebilirliği” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Alaçam Dağları’nın mevcut fiziki coğrafya özellikleri ve güzel doğası ile turizm açısından önemli bir potansiyel taşıdığını vurgulamıştır.

Bıldır (2008), “Dursunbey (Balıkesir) Yöresi Halk Edebiyatı ve Folklor Ürünleri Üzerine Bir Çalışma” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Dursunbey yöresinin halk edebiyatı ve folklor ürünleri araştırılmıştır.

02-03 Eylül 2002 tarihinde “Alaçam Dağları ve I. Ulusal Sempozyumu” yapılmış çeşitli bilim dallarında Dünden Bugüne Dursunbey tüm yönleriyle ele alınarak bildiriler yazılmıştır. Bu bildirilerden örnekler;

Koç (2002), “Dursunbey Ekonomisinin Dünü-Bugünü ve Kapasitesi” adlı bildirisinde, şehrin ekonomik özellikleri geçmişten bugüne analiz edilmiş ve geleceğe dair öngörülerde bulunulmuştur. Koç Dursunbey’in geri kalmışlığının sebebi olarak, kuş uçmaz kervan geçmez konumu vurgulamıştır.

Soykan (2002), “Balat Çayı Havzası’nın Jeomorfolojik Özellikleri” adlı bildirisinde havzanın jeomorfolojik oluşumunu analiz etmiştir. Sahanın üç ana bölümden meydana geldiğini ortaya koymuştur. Bu bölümler yüksek dağlık alanlar, düz ve dalgalı plato yüzeyleri ve vadi tabanları olduğunu ifade etmiştir.

Koçman (2002), “Dursunbey Çevresinin İklimi ve Arazi Degradasyonu” adlı çalışmasında Dursunbey ve çevresinin iklim özelliklerini incelemiştir. İklim özellikleri ile çevrede arazi kullanımının yol açtığı degradasyon (arazinin nitelik yitirmesi) konusuna değinmiştir. Kurak-az nemli iklim koşulları, engebeli ve yüksek topografya ve bitki örtüsü tahribatının sahada toprak oluşum sürecini olumsuz yönde etkilediğini açıklamıştır.

Özdemir ve Arslan (2002), “Temettuat Defterleri Işığında 1844-1845 Yıllarında Dursunbey’in Sosyo-Ekonomik Durumu” adlı bildiride Dursunbey’in Osmanlı Dönemi’nden bu güne kadar sosyo-ekonomik yapısı analiz edilmiştir.

Soykan (2005), “Dursunbey ve Yakın Çevresinin Eko-Turizm Potansiyeli” adlı bildiride Dursunbey ve çevresinin eko-turizm potansiyeli ele alınmış, önerilerle sahanın turizm olanaklarının artacağı vurgulanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ

1.1. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Yer şekillerinin oluşum ve gelişimlerinde, diğer bir değişle yeryüzünün şekillenmesinde çok çeşitli etmen ve süreçler rol oynamaktadır (Hoşgören, 2011: 11). Dursunbey ve yakın çevresi Uludağ ve Menderes masifleri arasında yer alır. Stratigrafik dizilim yaşlıdan gence doğru sıralanır. Paleozoik'ten Kuvaterner'e kadar değişik yapı ve yaşlarda litolojilere rastlanır. Bu formasyonlar Dursunbey ve çevresinde genel olarak, Menderes Masifi ve İzmir-Ankara Zonu kayaçları üzerinde yayılım sunan Miyosen-Kuvaterner yaşlı magmatik ve tortul kayaçlar yer almaktadır. (Erkül ve T. Erkül, 2010: 2).

Dursunbey şehrinin temelini Paleozoik'e ait metamorfik seriler ile bu seriler üzerlerine düşey geçişle gelen, Mezozoik'e ait kireçtaşları ve melanjlı seriler oluşturur. Mesozoyik başlarından itibaren metamorfitlerin üzerine açısız diskordansla sedimanter çökelmeye başlamıştır. Bu sedimanter çökellerin üzerine, yanal-düşey geçişli Jura yaşlı kireçtaşları gelmiş, Kretase başlarında ise bu formasyonların üzerine melanjlı seriler yerleşmiştir. Alt Tersiyer'den itibaren granit intrizyonları başlamış ve saha hızla yükselmiştir. Miyosen öncesi başlayan epirojenik hareketler sonucunda kırılmalar oluşmuş, bu kırılmalara bağlı oluşan depresyon alanlarında Neojen çökelleri birikmeye başlamıştır. Orta Miyosen'de başlayan volkanik faaliyetler sonucu araştırma sahasına tüfler ve anglomeralar, gölsel sedimanlar ile yanal geçişli olarak çökelmişlerdir. Saha Pliyosen sonlarında karasal ortama geçmiştir. Kuvaterner'de ise akarsuların, zeminden kopardıkları, ayrıştırdıkları ve taşıdıkları materyalleri eğimin azaldığı sahalarda biriktirerek alüvyal depolar meydana gelmiştir. İnceleme sahasının formasyonları daha ayrıntılı incelendiğinde;

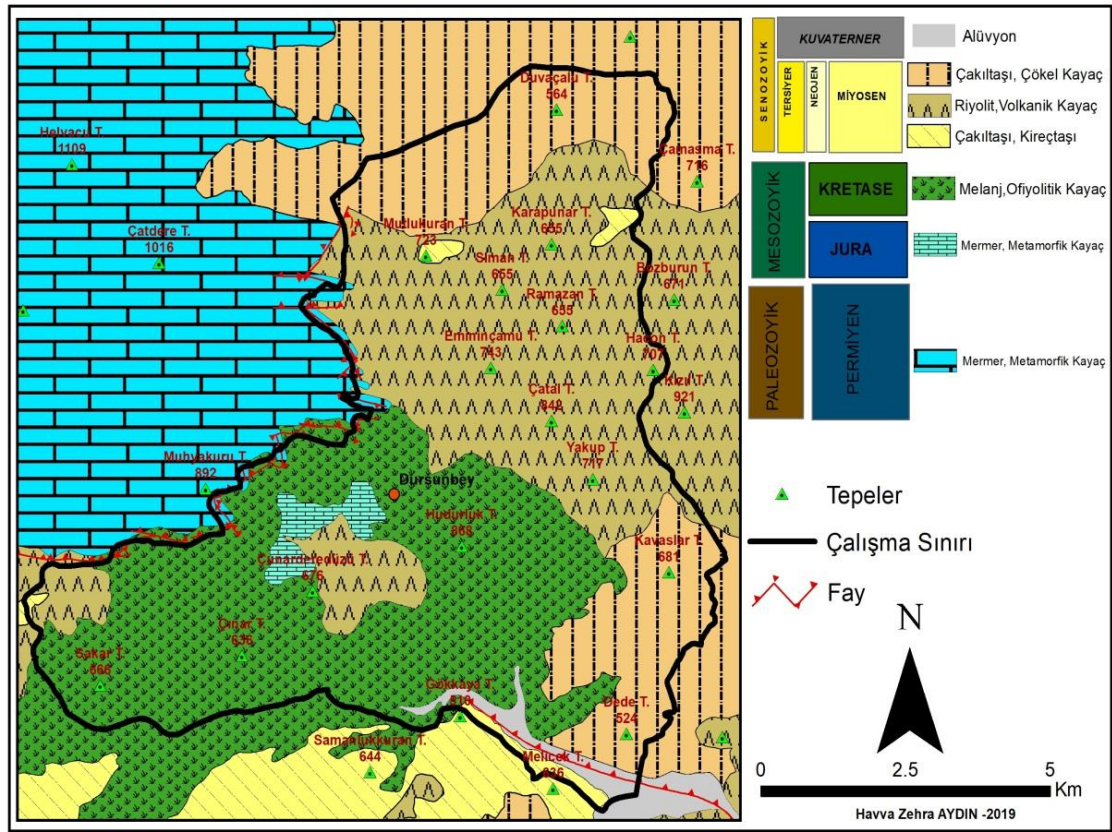
Paleozoik Formasyonları; Paleozoik devre ait kalker formasyonu ile diyorit, diyabaz ve serpantin ana kayadan oluşan yapı vardır. Diyorit ve serpantin ana kayadan oluşan yerlerde oldukça derin ve verimli topraklar mevcuttur. Kocadere Metamorfitleri (Pzsm), bölgenin stratigrafik olarak en altta gözlenen ve temeli oluşturan metamorfitler, muskovitli kuvarsit-albit-serisit-kloritşist, kuvars-albit-muskovitşist, kalkşist ve biyotitşist oluşturmaktadır. Kocadere Metamorfitleri Üst Paleozoik yaşlıdır. Melanj

(PzS), magmatik özellikteki birim çamurtaşı, splitik tuf, diyabaz, gabro gibi kayaları içermektedir. Yaşı Üst Paleozoik-Alt Triyas'dır (Akat ve Konak: 1979). Bu formasyonlar şehrin güneybatısında Üçeylül Mahallesi, Muhyakuru Tepe ve yerleşme alanının batısında yer alan sahalarda yer almaktadır.

Mesozoik Formasyonları; Rejyoneltermo-dinamo metamorfizma ve kontakt metamorfizmanın üstelenmesi sonucu çok kristalize olmaları nedeni ile fosil olasılığının az olduğu Mesozoik çoğunlukla karbonatlarla temsil edilmektedir. Kayacıklar kireçtaşı (Jk), Krem-boz renkli ince-orta belirgin laminalı ve tabakalı olup üste doğru masif yapılıdır. En geniş yayılımı Umurlar-Dursunbey arasındadır. Yaklaşık 400-500 m kalınlık sunar. Dağardı Melanlı Seri (Kdm), sahanın güneyinde geniş bir alan kapsayan karmaşık yapı gösteren birim; sedimanter, metamorfik, bazik ve ultrabazik kayaç topluluğundan oluşur. Yersel olarak Tersiyer çökelleri ile örtülü Dağardı melanjı, Dursunbey'in güneyinde genç örtüler altında yer yer yüzeylenir. Yaşı Üst Kretase-Eosen'dir (Tufan, 2002: 181). Bu metamorfik araziler, Dursunbey şehrinin güneybatısında Mollaoğlu, Üçeylül mahalleleri, Çunarderedüzü Tepe çevresindeki alanlarda yayılım göstermektedir. Kretase yaşlı melanj ve ofiyolitik oluşuklar ise Hudurluk Tepe, Çunarderedüzü Tepe ile Çakmak, Vakıf, Bozyokuş, Üçeylül, Mollaoğlu, Ferah ve Cebeci mahallelerinin de yer aldığı sahalarda yayılım göstermektedir (Harita 1.1).

Tersiyer Formasyonları; Dursunbey şehrinin kuzeyinde izlenen Miyosen taşlı oluşuklar; çakıltaşı, kumtaşı, marn, killi kireçtaşı, tuf ve volkanitlerle temsil edilmişlerdir. Şehrin kuzeyinde yer alan Yakup Tepe, Çatal Tepe, Emininçamu Tepe, Duvaçalı Tepe ve Çiftçi, Bozyokuş Mahalleleri ile Üçeylül mahallesinin batısında geniş alanlarda yayılım göstermektedir. Tersiyer'e ait bu araziler, önemli tarım alanları olup, Cumhuriyet Dönemi ile imara açılmıştır (Çiftçi Mah.). Bu alanlarda az da olsa tarımsal faaliyetler hala sürdürülmektedir.

Kuvaterner Formasyonları; Yöre kayalara ait kum, çakıl ve blokların az tutturulmuş, tutturulmamış şeklidir. 1 mm'den 1m'ye kadar ulaşan taneler az yuvarlak, yuvarlak ve köşelidir. Bu formasyonlar, Dursunbey şehrinin güneyinde Teke Dere Vadisi'nde yer almaktadır.

Harita 1.1. Araştırma Sahasının Jeoloji Haritası.

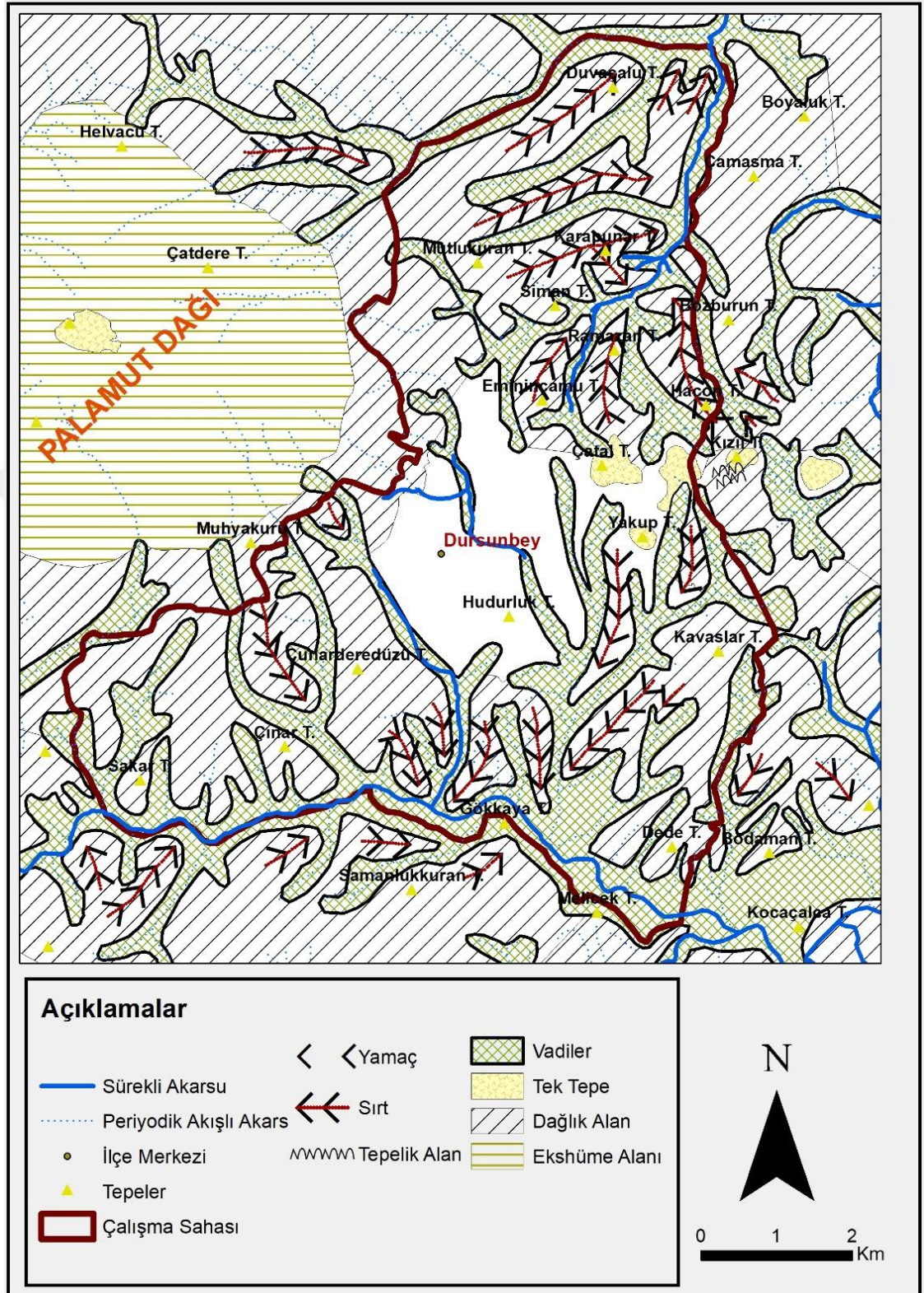
Çalışma sahası genel hatları ile engebeli bir topografya özelliği göstermektedir. Sahanın dağlık ve plâto alanları akarsular tarafından derin vadilerle yarılmıştır. İnceleme sahasının özellikle çöküntü alanlarında gelişen ovalar önemli yer kaplar. Yüksek bir saha görünümünde olan inceleme alanı, yükselti ve relief şekli bakımından farklı üç bölümden meydana gelmektedir. Bu bölümler dağlar, düz ve dalgalı plâto yüzeyleri ile dar vadi tabanlarıdır.

Çalışma sahasının topoğrafik görünümünü şekillendiren dağlar, Simav Dağları grubu içerisinde yer alır. Bu dağlık saha, Kütahya-Tavşanlı-Dağardı-Dursunbey ve Kepsut depresyon sahası ile ikiye ayrılmış durumdadır. Söz konusu alçak sahanın güneyinde Akdağ (2089 m.), Civana Dağı (1630 m.) ve Alaçam Dağları (1600 m.), kuzeyinde ise Palamut Dağı (1274 m.), Kocadağ (1320 m.) Kaldırak Dağı (822 m.) ve Harman Tepe (1026 m.) ile Kızıl Tepe (821 m.) yer alır.

İlçe sınırlarını oluşturmuş olan bu dağlık engebeli yapı, Dursunbey şehrinin sınırlarını oluşturan tepelik alanlar olarak devam etmektedir. Yerleşme yeri ve çevresini adeta kuşatmış olan bu yükseltiler, şehrin gelişimine yön veren jeomorfolojik alanlardır. Kretase'ye ait Dağardı melanjlı saha ve Tersiyer'e ait volkanit seriler üzerinde yer alan bu tepeler kuzeyde; Emininçamu Tepe (743 m.), Çatal Tepe (842 m.), Mutlukuran Tepe (723 m.), doğuda ; Dede Tepe (524 m.), Kavaslar Tepe (681 m.), Yakup Tepe (747 m.), Hacon Tepe (707 m.), Kızıl Tepe (821 m.) Ramazan Tepeleri (655 m.) yer almaktadır. Çalışma sahasının güneyinde; Hudurluk Tepe (868 m.), Çunarderedüzü Tepe (678 m.) ve Çunar Tepe (636 m.) yer almaktadır. Şehrin batısında ise Muhyakuru Tepe (892 m.) bulunmaktadır.

Şehir, kuzeyde Emininçamu Tepe'nin (743 m.) batısında Çiftçi Mahallesi ile başlar, güneye doğru devam ederek Çunarderedüzü Tepe'nin kuzeyinde yer alan (678 m.) Bozyokuş Mahallesi'nde son bulur. Batıda Kocayan Dere'nin yarararak geçtiği Mollaoğlu Mahallesi, Muhyakuru Tepe (892 m.) tarafından sınırlandırılırken, doğuda Kavaslar Tepe (681 m.) Çakmak Mahallesi'ni sınırlandırmıştır. Bir plato üzerine kurulmuş olan şehrin yükseltisi kuzeyden güneye, batıdan doğuya doğru azalmaktadır. Çalışma sahasının engebeli arazi yapısı %10-25 değerleri arasında eğim oranına sahiptir.

Çalışma sahasının tepelik alanları sürekli ve dönemlik akışlı akarsular tarafından parçalanmıştır. Akarsuların daimi olanları şehrin kuzeyinde; İlhan Deresi, Serçe Dere batısında; Karıncalı Dere (Cebeci ve Ferah Mah.) ve şehrin güneybatısında (Mollaoğlu Mah.) GD-KB yönlü uzanan Kocayan Dere yer almaktadır. Çalışma sahasının güneyinde Dağardı melanj sahası üzerinde yer alan Teke Dere (Üçeylül Mah.) ise Selek Dere ile birleşip, Dursunbey'in en büyük akarsuyu Balat Çayı'nı oluşturmaktadır. Balat Çayı'nın tabilerinden Çınar Dere (İstasyon Mah.) ise kuzeye doğru ilerleyerek Çunarderedüzü Tepenin doğusunu kat edip, kuzeybatıda Kocayan Dere ile birleşmektedir. Sahada dönemlik akarsular ise Hacıemin, Kovanlık, Akçabal ve Ferizler dereleridir (Harita 1.2).

Harita 1.2. Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası.

İnceleme alanında ana jeomorfolojik birimler içerisinde önemli alan kaplayan vadi tabanları Teke Dere, Çınar Dere, Kocayan Dere, Karıncalı Dere, İlhan Deresi ile Serçe Deresi vadilerinde izlenmektedir. Bu vadi tabanlarında, yöre kayalara ait çakıl, kum ve milden oluşan alüvyal birikimler yer almaktadır. Kuvaterner'e ait bu birikimler daha çok şehrin güneyinde Teke Dere Vadisi'nde görülmektedir. (Harita 1.2 ve 1.3). İlçe merkezinin güneyinde yer alan Kurtlar Plâtosu çalışma sahamızın dışındadır. Ancak sahamızda ulaşım fonksiyonları içinde yer verdiğimiz Balıkesir-Kütahya Demiryolu'nun konumunu ve kat ettiği vadinin özelliklerini belirtmek adına jeomorfolojik özellikler içinde yer verilmiştir. Kurtlar Plâtosu yükseltisi 600-700 m'ler arasında değişmekte ve plâtonun yapısındaki hâkim formasyonlar, Kretase'ye ait melanjlı serilerdir. Kurtlar Plâtosu'nda geniş yüzeyler halinde karşılaşılan plâto düzlükleri Teke Dere, Selek Dere ve Akyayla Dere ile Balat Çayı'nın diğer tabileri tarafından yer yer dar ve derin vadilerle, yer yer de hafif olarak yarılmış ve plâto belirgin hal almıştır (Soykan, 2002: 205).

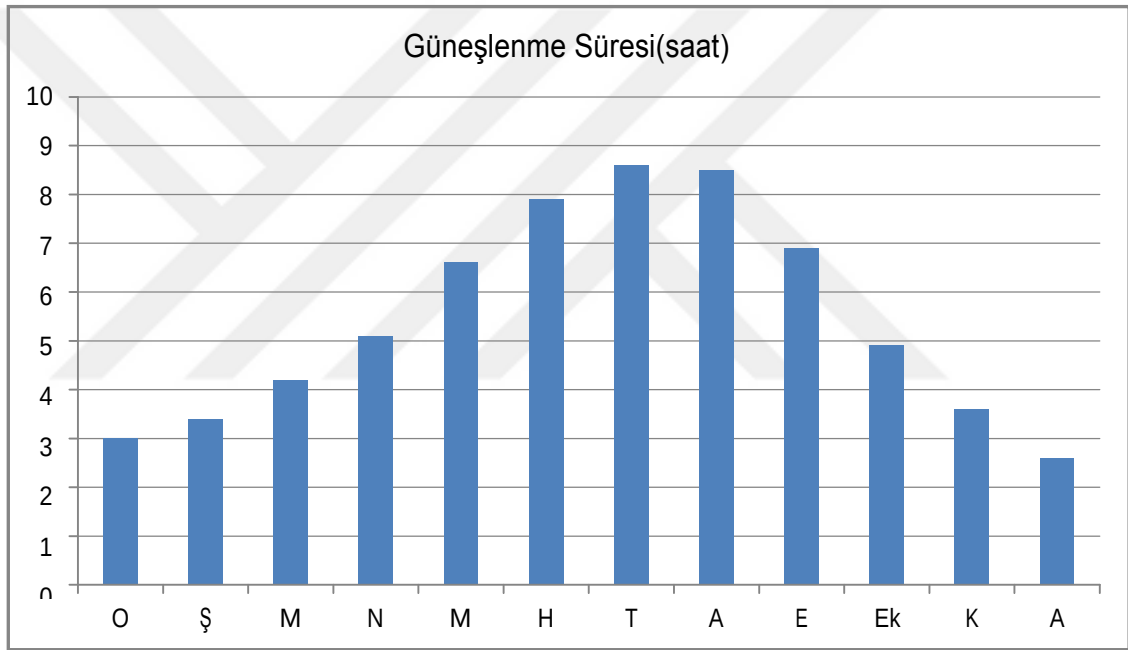
Plâtouyu kat eden Balıkesir-Kütahya demiryolu (şehrin 7 km güneyinde), Balat Çayı vadisine paralel uzanmaktadır. Plâto, bu vadinin her iki tarafında 6-8 km'ler arasında genişliğe sahiptir. Çalışma sahasında iki fay hattı yer almaktadır. Bunlardan ilki söz konusu demir yolu hattına paralel uzanan fay hattı olup, doğu- batı yönlü uzanmaktadır. Diğer fay hattı ise şehrin batısından doğuya doğru uzanmakta, devamında ise kuzeye doğru ilerleyen fay hattıdır ve çalışma alanımızın dışında kalmaktadır (Harita 1.2 ve 1.3).

1.2. İKLİM ÖZELLİKLERİ

1.2.1. Güneşlenme Süresi ve Sıcaklık Şartları

Yaşadığımız yerküre üzerindeki herhangi bir yerdeki iklim elemanlarının değişimini kontrol eden ve iklim olayları arasındaki bağlantıyı şekillendiren genetik ve dinamik faktörlerdir (Esen, 2014:154). İklim çok yönlü bir yapıya sahip olduğu için, bir bölgenin iklim elemanlarının özelliklerini belirtirken o alanın coğrafi konumu ve genel hava dolaşımı ile birlikte planeter faktörler ve yeryüzü şekillerine bağlı gelişen dinamik faktörleri de açıklamak gerekir.

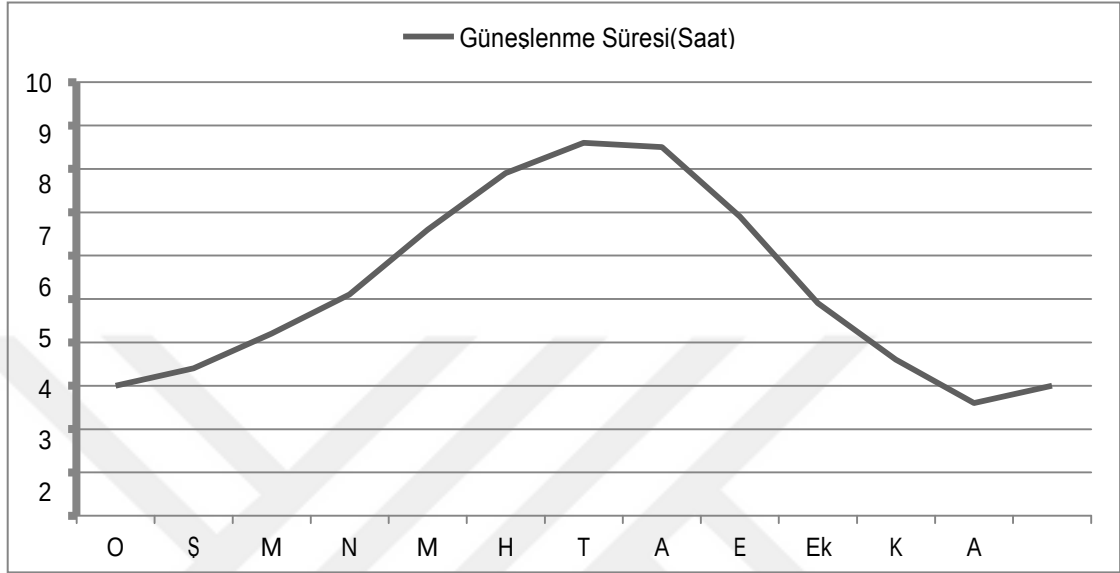
Dursunbey çevresinde iklim koşullarını belirleyen esas etken, Batı Anadolu üzerinde etkili olan hava kütlelerinin mevsimlik hareketleri ve bunlara bağlı cephe sistemleridir. Ekim ayından itibaren Mayıs ayına kadar süren dönemde, farklı çevrelerden ve yönlerden bölge üzerine ulaşan hava kütleleri, daha serin-soğuk ve yağışsız hava koşullarına sebep olur. Kış aylarında Avrupa'dan Balkanlar yoluyla yayılan kuzey sektörlü hava akımları Batı Anadolu'yu dolayısıyla Dursunbey çevresini işgal eder. Bu durum sıcaklık değerlerinin düşmesine, basınç değerlerinin artmasına ve yağışın azalmasına neden olur. Kış aylarında Akdeniz üzerinden kuzeye yönelen tropikal hava kütlesi, soğuk hava kütlesiyle karşılaşır ve bölge üzerinde oluşan cephe sistemlerine bağlı kuvvetli yağışlar meydana gelir.

Şekil 1.1. Dursunbey’de Güneşlenme Süresinin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).

Kış mevsiminde Doğu ve İç Anadolu Bölgelerini işgal eden soğuk hava İç Batı Anadolu eşiğini aşarak Dursunbey çevresinde doğu sektörlü rüzgârlara, düşük sıcaklıklara ve yağışsız açık havaya neden olur. Bu durum ilkbahar aylarında daha sakin-açık hava koşulları ile aralanan orajlı (gök gürültülü ve sağanak yağışlı) yağışlara yerini bırakır. Yaz başlangıcında Avrupa'nın ısınmaya başlamasıyla basınç sistemleri daha kuzeye çekilir. Cephe oluşumları da aynı yönde yer değiştirir. Doğu Akdeniz havzası ile Batı Anadolu tropikal hava kütlelerinin etki alanına girer. Kuzey ve kuzeybatı yolu ile Balkanlar üzerinden bölgeye, dolayısıyla Dursunbey çevresine ulaşan hava akımlarına bağlı olarak yaz poyrazı meydana gelir. Sıcaklık derecesinin

yükselmesi, güney ve kuzey sektörlerinden bölgeye yönelen hava kütlelerinin ısınması, oransal nemin (bağıl nem) düşmesi, dolayısıyla bölgede yağışların son derece azalmasına neden olur. Yaz mevsimine ait bu koşullar ortalama olarak Ekim ayına kadar sürer (Koçman, 2002: 104).

Şekil 1.2. Dursunbey’de Aylık Ortalama ve Yıllık Toplam Güneşlenme Süresi (1966-2017).

Ayrıca; yıl içinde güneş ışınlarının geliş açılarındaki farklılıklar radyasyonu etkilemekte ve buna bağlı olarak farklı ısınma ve soğuma özelliklerinin oluşmasına neden olmaktadır. Güneşlenme süresinin fazla olduğu yaz aylarında sıcaklığın arttığı az olduğu kış mevsiminde ise azaldığı görülmektedir (Şekil 1.1).

Coğrafi faktörler, iklimi önemli ölçüde kontrol etmektedir. Yeryüzü şekilleri, yükselti, eğim, engebe, bakı, karasallık, denizellik gibi coğrafi faktörler Türkiye’de iklim üzerinde son derece belirleyicidir. Bu faktörler özellikle kısa mesafelerde iklimsel değişimlere sebep olmaktadır. Batı Anadolu üzerinde, dolayısıyla Dursunbey çevresinde etkin olan hava kütlelerinin yıl içindeki etkilerine ve mevsimlik değişimlere bağlı olarak beliren iklim rejimi, ayrıca Dursunbey ve yakın çevresindeki fiziki coğrafya etmenlerinin özelliklerinden etkilenir. Şöyle ki; bu çevrede denizden uzaklık, yükselti ve dağların uzanış doğrultusu gibi fiziki etmenler hava kütlelerini yerel olarak etkiler ve belirli oranlarda sıcaklık ve yağış değerlerinde, rüzgâr hızı, frekansı ve yönlerinde mevsimlik değişimler meydana getirir. Nitekim Dursunbey çevresi nispeten denizden uzak, 600-650 m. yükseklikte dağ ve platolar arasında özellikli bir konuma sahiptir. Her şeyden önce yükseklik ve denizden uzaklık karasallığın nispi artışına, kıyı bölgelerine

göre sıcaklık derecesinin düşmesine ve mevsimlik sıcaklık farkının artmasına, yağış miktarının azalmasına neden olmaktadır (Koçman, 2002: 108).

Sıcaklık, yeryüzündeki her türlü canlı ve cansız aktivitelerin meydana gelebilmesi için gerekli olan ve oldukça önemli bir iklim elemanıdır. Sıcaklık yağış ve basınç gibi iklim elemanları üzerinde de hissedilir bir etkiye sahiptir. Yerküredeki sıcaklığın kaynağını güneş oluşturur. Atmosfer ve yeryüzü güneşten gelen ışınlarla ısınmakta olup güneşten gelen bu ışınların tamamı yeryüzüne ulaşamaz. Hava sıcaklığının dağılışını etkileyen başlıca etmenler enlem, karasallık ve yükseltilerdir. Sıcaklık, hava ve iklimin temel öğelerindendir (Erol, 2004: 99).

Sıcaklıklar, yıl içinde ve mevsimler arasında bazı inişler ve çıkışlar göstermesi nedeniyle düzenli olmamaktadır. Sıcaklığın bu şekilde değişimler göstermesi sıcaklık rejimi olarak tanımlanır. Güneşlenme süresi yıl içinde meydana gelecek sıcaklık değişimleri üzerinde etkilidir. Dünya'nın Güneş etrafındaki yörüngesinden dolayı güneş ışınları 21 Aralık tarihinden başlayıp 21 Haziran tarihine kadar Kuzey Yarım Küreye daha dik açılarla gelmeye başlar. Yani Kuzey yarım kürede 21 Aralık tarihinden sonra güneşten alınan enerji miktarında artış olur. Enerjideki bu artış sıcaklıkların pozitif yönde seyretmesini sağlar. Ocak ayının Aralık ayına göre daha soğuk olması ısı kaybının yaşanmasıyla ilgili bir durumdur. İlkbahar mevsiminde yeryüzündeki sıcaklık farkı dengelenir ve güneşten gelen enerji ısının artmasını sağlar (Keskin, 2008: 26).

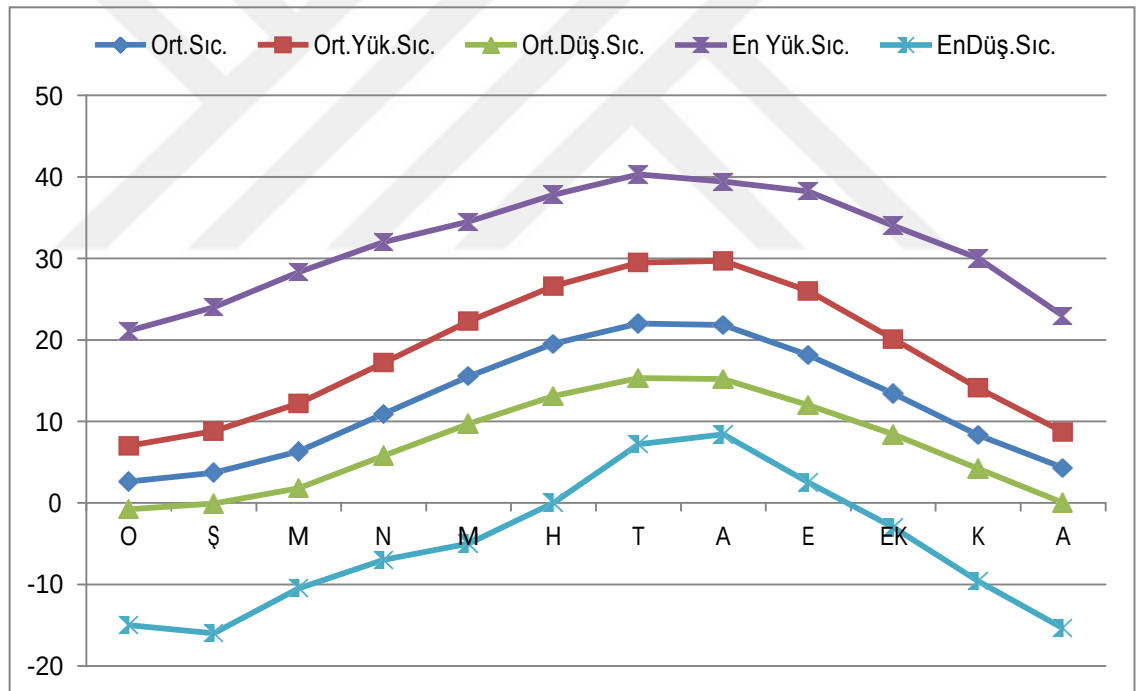
Araştırma sahasını oluşturan Dursunbey'de en alçak nokta ile en yüksek nokta arasındaki yükselti farkı yaklaşık 1200-1300 m'dir. Dursunbey Meteoroloji İstasyonuna (730 m) ait sıcaklık değerleri incelendiğinde Dursunbey'de yıllık ortalama sıcaklığın 12,2 °C olduğu görülmektedir. Dursunbey kent yerleşimi, konum itibarıyla yererin yüksek ve denizden uzak kalan bir çevrede yer aldığı için yıllık ortalama sıcaklık Ayvalık (16,9°C) ve Balıkesir'e (14,6°C) göre daha düşüktür (Koçman, 2002). Sahada Eylül ayından Şubat ayına kadar sıcaklıklarda düzenli bir azalma görülürken, Şubat ayından Ağustos ayına kadar da düzenli bir artış görülmektedir. Sıcaklığın hızlı artmasının ve azalmasının sebebi ise güneş ışınlarının geliş açısındaki değişimdir.

Koçman'a göre araştırma sahasının termik rejimi karasal geçiş tipine, Erol'a göre ılıman kuşak-kara tipine ve Dönmez'e göre orta kuşak-deniz tesirli sıcaklık rejimine dâhildir.

Tablo 1.1. Dursunbey Meteoroloji İstasyonlarına Ait Sıcaklık Değerleri (°C 1966-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ort. Sıcak.	2.6	3.7	6.3	10.9	15.5	19.5	22.0	21.8	18.1	13.4	8.3	4.3	12.2
Ort. Yüksek Sıcak	7.0	8.8	12.2	17.2	22.3	26.6	29.5	29.7	26.0	20.1	14.1	8.7	18.5
Ort. Düşük Sıcak	-0.8	-0.1	1.8	5.8	9.7	13.1	15.3	15.2	12.0	8.4	4.2	1.1	7.1
En Yüksek Sıcak	21,1	24	28,3	32	34,5	37,8	40,3	39,4	38,2	34	30	22,9	40,3
En Düşük Sıcak	-15	-16	-10,5	-7,1	-0,5	3	7,2	8,4	2,5	-3,0	-9,6	-15,4	-16

Kaynak: MGM.

Şekil 1.3. Dursunbey Meteoroloji İstasyonlarına Ait Sıcaklık Değerleri (°C, 1966-2017).

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nden alınan verilere göre; çalışma sahasında en sıcak ve en soğuk aylar arasındaki fark 19,4°C olup, bu farkın Balıkesir'e göre daha büyük olması Dursunbey'de deniz etkisinin azaldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca hava kütlelerinin mevsimlere göre değişen etkileri sıcaklığın yıl içindeki değişimini etkilemektedir. Sıcaklık değerleri incelendiğinde Dursunbey'de yıllık ortalama sıcaklığın 12,2°C, en yüksek sıcaklıkların Temmuz ayında 22,0°C en düşük

sıcaklıkların Ocak ayında $2,6^{\circ}\text{C}$ olduğu görülmektedir. Maksimum sıcaklık $40,3^{\circ}\text{C}$ ile Ağustos, minimum sıcaklık ise -15°C ile Ocak ayında görülmektedir. Yüksekliğin ve denize uzaklığın etkisiyle birlikte kış aylarında etkili olan soğuk hava kütleleri sıcaklığı düşürmektedir (Tablo 1.1).

Yaz aylarında günün uzunluğu ve güneşlenmenin etkisi sıcaklığı artırdığı gibi, buraya ulaşan hava kütlelerinin de etkileri vardır. Mayıs ayı itibariyle sıcaklık ortalamanın üzerine çıkmakta ve Temmuz ayı ile en yüksek değere ulaşmaktadır. Ağustos ayından itibaren azalmaya başlayan sıcaklık Ekim ayı sonuna kadar yıllık ortalamanın üstünde kalmaktadır. Kasım ayından Nisan ayına kadar düşük değerler göstermektedir (Şekil 1.3).

Çalışma alanımız olan Dursunbey’de don olaylı günlerin aylara dağılımı incelendiğinde, yıllık donlu gün sayısının 61,5 olduğu görülmektedir. Don olaylı günler sahayı Ekim ayından başlayıp Mayıs ayına kadar etkilemektedir. Dursunbey çevresini etkisi altında bulunduran hava kütlelerinin mevsimlere göre değişen etkileri de don olaylı günlerin mevsimlere dağılımına etki etmektedir (Tablo 1.2).

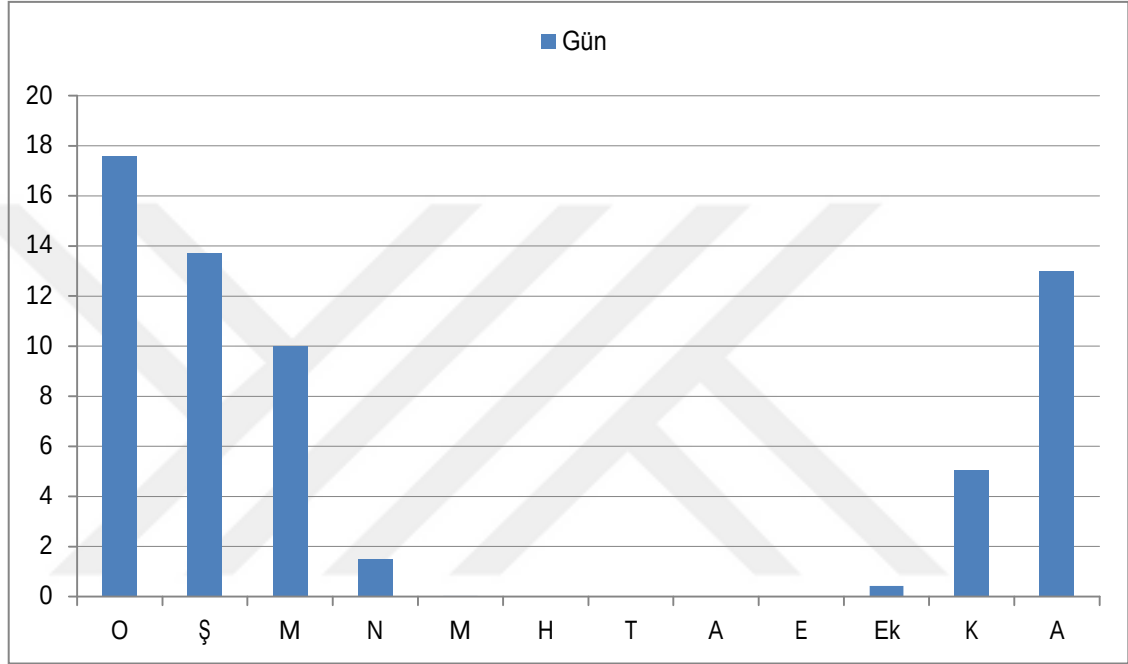
Tablo 1.2. Dursunbey’de Don Olaylı Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
17,6	13,7	10,0	1,5	0,0	-	-	-	-	0,4	5	12,9	61,5

Kaynak: MGM.

Hava sıcaklığının dağılımını etkileyen başlıca etmenler enlem, karasallık ve yükseltilerdir (Erol, 2004: 99). Bölgede bakı, yükselti, orografî, eğim ve enlem gibi coğrafi faktörlere bağlı olarak sıcaklığın dağılımı farklılıklar göstermektedir. Ocak ayı sıcaklık ortalamaları incelendiğinde en düşük $-0,8^{\circ}\text{C}$ ve en yüksek $7,0^{\circ}\text{C}$ ’dir. Bu durumun sebebi bu aylarda güneş ışınlarının eğik açılarla gelmesi ve ısı kaybıdır. Ocak ayı sıcaklık ortalamaları yükselti, enlem ve hava kütlelerinin etkisi altındadır. Ocak ayı en yüksek ve en düşük sıcaklık arasındaki fark $6,2^{\circ}\text{C}$ ’dir. Sahanın yüksek kısımlarında sıcaklıklar 0°C ’nin altına düşmekte kar yağışları ve donlu gün sayısı artmaktadır. Temmuz ayı sıcaklık değerlerine bakıldığında en düşük $15,3^{\circ}\text{C}$ ve en yüksek $29,5^{\circ}\text{C}$ olduğu görülmektedir.

Bölge yazın Basra Alçak Basıncın etkisi altına girer. Sıcaklık yükselir, basınç düşer. Ayrıca yazın Asor Yüksek Basıncın etkisi altında kalır, üstteki soğuk hava yerdeki sıcak hava nedeni ile bir kararsızlık sonucu konvektif faaliyetler artarak gök gürültüsü, sağanak yağışlar ve fırtınalar görülür. Yazın ve kışın değişik alçak ve yüksek basınçlarının etkisi altına girmesi iki mevsim arasında önemli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Şekil 1.4).

Şekil 1.4. Dursunbey’de Don Olaylı Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).

1.2.2. Basınç ve Rüzgârlar

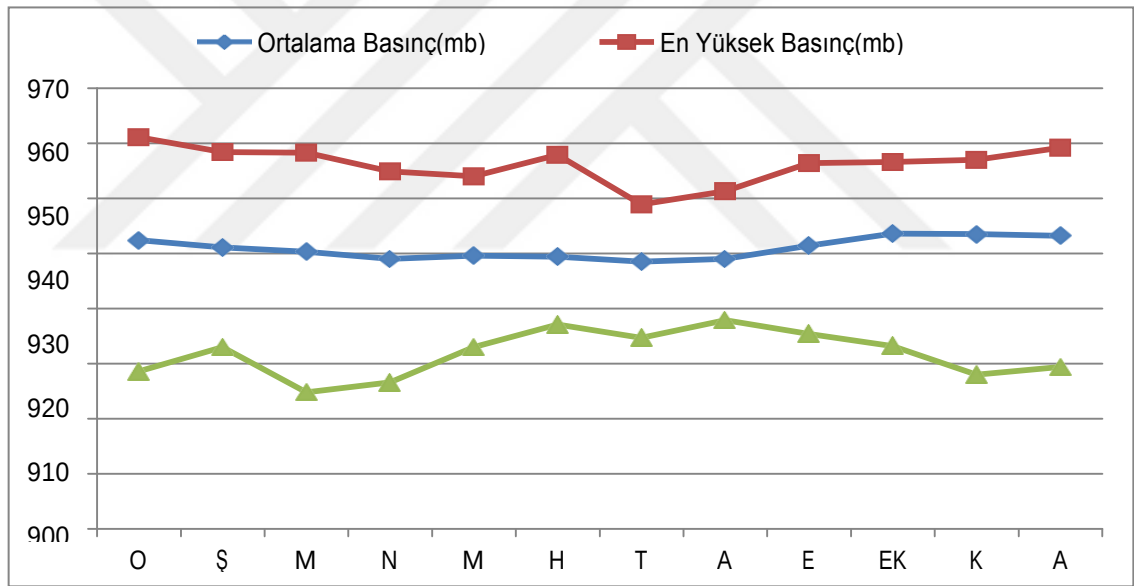
Bir bölge veya yörenin iklimi üzerinde yerel şartlara ilaveten genel atmosfer sirkülasyonunun ve bu mekanizmayı harekete geçiren basınç şartlarının etkisi çok önemlidir (Arınç, 2011: 33). Araştırma sahası konumu nedeni ile değişik hava kütlelerinin etkisi altında bulunmaktadır. Kışın soğuyan Orta ve Doğu Avrupa üzerine yerleşen Sibirya yüksek basınç merkezinin cP havası güneye Balkanlar üzerinden Akdeniz’e inerek Kuzey Afrika kaynaklı cT veya Atlas Okyanusu kaynaklı mT hava kütleleri ile karşılaşarak Akdeniz tali cephesini oluşturur. Bu cephe sisteminde gelişen siklon ve antisiklon grupları Batı Anadolu’yu dolayısıyla da araştırma sahasını da etkisi altına alır. Bu hava kütleleri yazın etkisini kaybeder. Batı Anadolu dolayısıyla araştırma sahası, yazın mT ve cT hava kütlelerinin etkisi altına girer. Basra Alçak basınç alanının

genişlemesi, Kuzey Atlantik yüksek basıncının kuzeye kayması ile alt hava tabakalarında KB'den GB'ye doğru bir sirkülasyon sistemi başlar. Hava kütleleri gittikçe güneye yönelerek ısınır basıncın değişmesine neden olurlar. Ayrıca genişleyen Kuzey Afrika kaynaklı cT havası Batı Anadolu'yu dolayısıyla araştırma sahasını da etkileyerek basıncın değişmesine neden olmaktadır.

Tablo 1.3. Dursunbey'de Aylara Göre Ortalama ve Ekstrem Basıncı Değerleri (1966-2017,Hpa).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Basıncı	942.4	941.1	940.3	939.0	939.6	939.4	938.5	939.0	941.4	943.6	943.5	943.2	940.9
En Yüksek Basıncı	961.1	958.4	958.3	954.9	954.0	957.9	948.9	951.3	956.4	956.6	957.0	959.2	961.1
En Düşük Basıncı	918.6	923.0	914.8	916.6	923.0	927.1	924.7	927.9	925.4	923.2	918.0	919.4	914.8

Kaynak: MGM.

Şekil 1.5. Dursunbey'de Aylara Göre Ortalama ve Ekstrem Basıncı Değerleri (1966-2017).

Araştırma sahası kışın Sibirya Yüksek Basıncının etkisine girer. Sıcaklık azalır, basınç artar. Ayrıca kışın İzlanda Alçak Basıncının etkisinde bulunur. Yazın, Basra Alçak Basıncının etkisi altına girer sıcaklık yükselir, basınç düşer. Ayrıca yazın Asor yüksek basıncının etkisi altında kalır, üstteki soğuk hava yerdeki sıcak hava nedeni ile bir kararsızlık sonucu konvektif faaliyetler artarak gök gürültüsü, sağanak yağışlar ve fırtınalar görülür. Yazın ve kışın değişik alçak ve yüksek basınçların etkisi altına girmesi iki mevsim arasında önemli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Yükselti, sıcaklık ve coğrafi enleme bağlı olarak basınç değerleri değişmektedir. Bu koşullar altında Dursunbey’de aylara göre ortalama ve ekstrem basınç değerleri incelendiğinde ortalama yıllık basıncın 940.9 mb olarak ölçüldüğü görülmektedir. Bu değer deniz seviyesinde normal atmosfer basıncı kabul edilen 1013 mb.’lık basınçtan düşüktür. Erinç’e göre, deniz seviyesinde (0 m’de) normal atmosfer basıncı 1013 mb. iken 1000 m. yükseltide bu değer 900 mb’ dır. Dursunbey deniz seviyesinden 600-700 m. yükselti basamakları arasında yer almaktadır. Bu değerler dikkate alındığında Dursunbey’in ortalama yıllık basıncının 1013 mb. biraz aştığı görülür (1015,2). Araştırma sahasında basınç Mart ayından Eylül ayına kadar ortalamanın altındadır. Diğer aylarda ise ortalamanın üstündedir. Yaz aylarında yaşanan alçak basıncın nedeni Basra Alçak Basıncı olabilir.

Ekstrem basınçlar arasındaki farka göre basınç değişimleri kış ve baharın mevsimlerinin ilk aylarında, oldukça düşük değerler göstermektedir. Eylül ayından Şubat ayına kadar dönemlerde basınç değişimleri fazla, dolayısıyla atmosfer hız kazanmaktadır. Yaz döneminde ise daha kararlı basınç şartları görülmektedir. En yüksek basınç 961,1 mb ile Ocak ayında görülür (soğuk hava kütlelerinin etkisiyle). Sonbahar ve İlkbahar aylarında farklı hava kütlelerinin görülmesine bağlı olarak basınç durumunda düzensizlikler görülmektedir. Araştırma sahasında basınç durumları yıldan yıla farklılıklar göstermektedir. Gelen hava kütlelerinin etkilerine ve sürelerine bağlı olarak basınç koşulları da değişim göstermektedir (Tablo 1.3).

Bölgeyi etkileyen hava kütlelerinin yıl içindeki değişimleri rüzgârın yön ve hızını tayin eder. Bu değişimler aynı zamanda rüzgâr rejiminin temel nedenidir. Bu değişim ve etkilerle birlikte, Dursunbey kent yerleşiminin konumu, çevrenin yer şekilleri, yüksekliği, yer şekillerinin uzanış doğrultusu rüzgârların esiş yönünü ve sıklığını, daha açık bir sözle, sektörel etkinliğini önemli ölçüde belirlemiştir.

Araştırma sahası bütün yıl boyunca değişik karakterdeki basınçların etkisinde kalmaktadır. Dursunbey şehrinde rüzgârın frekansı, esiş yönü, hızı üzerinde; basınç sistemleri, yer şekilleri, denizden uzaklık gibi faktörler etkili olmuştur. Rüzgârın hızı yer şekillerinin dağlık ve tepelik oluşu nedeniyle engellenir. Rüzgârlar hız bakımından incelendiğinde ise ortalama hızı en az olan Ekim, Kasım ve Aralık aylarında WSW-N-SW yönlerinden estiği görülmektedir. En hızlı rüzgârlar Kasım ayında N yönünden

(34,3 m/sn) ve Nisan ayında S yönünden (28,5 m/sn) esmektedir. Veriler incelendiğinde fırtına şeklindeki rüzgârlar daha çok S ve SW yönlerinden esmektedir. Rüzgârların yönlere göre durumu incelendiğinde değerlerden de anlaşılacağı üzere inceleme sahasında rüzgârların hızları düşüktür (Tablo 1.4).

Tablo 1.4. Dursunbey’de Ortalama Rüzgâr Hızı, En Hızlı Rüzgâr ve Yönü (1966-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ort. Rüzgâr Hızı (m/sn)	1.3	1.5	1.6	1.7	1.5	1.4	1.6	1.5	1.3	1.2	1.2	1.2	1.4
En Hızlı Rüzgâr (m/sn)	22.2	23.8	23.1	28.5	23.9	20.3	19.1	18.8	20.9	22.4	34.3	21.3	34.3
En Hızlı Rüzgâr Yönü (m/sn)	SW	S	SW	S	WSE	SW	W	SW	SW	WSW	N	SW	N

Kaynak: MGM.

Rüzgârların hızı düşük olmakla birlikte, vadi içlerinde kanalizasyon olabildiği için güçlü esmektedir. Arazide rüzgâr bayraklarına ancak rüzgârın etkili olduğu vadi içlerinde rastlanması bunu kanıtlar. Rüzgâr gücünden, vadi içlerinde rüzgârın kanalizasyon olarak hız kazanması ile yöre insanı tarafından bu alanda rüzgâr enerjisinden yararlanmak amacı ile su çekmek için yel değirmenleri yer yer bulunmaktadır. Genel olarak hâkim rüzgâr yönünü kuzey sektörlü rüzgârlar oluşturmaktadır. Belirgin bakı farklılıkları nedeni ile; kışın GB-B’den esen sıcak rüzgârlar, açık yamaçlar üzerinde etkili olurlar. Kış aylarında kar örtüsünün güney yamaçlarda daha erken kalkmasında, GB-B’den esen rüzgârın etkisi büyüktür (Demir, 1997: 27).

Dursunbey şehrinde rüzgârların toplam esme sayısı 203247’dir. En fazla esme sayısına sahip yön 55883 ile N’dir. Bu yönü 42046 esme sayısı ile NE yönü takip ederken W yönün 24906 esme sayısı ile hava hareketlerinin en kuvvetli olduğu üçüncü yön olduğu görülmektedir. Şehirde hâkim olan N sektörlü rüzgârların frekansı %55’e ulaşmaktadır. Bu rüzgârların yıl içinde en etkin olduğu dönem yaz mevsimidir. En az etkiye sahip rüzgârlar ise Güney (S) ve Güneydoğu (SE) sektörlü rüzgârlardır. Bunlardan S yönlü rüzgârlar ise 13330 esme sayısına sahip iken SE yönlü rüzgârlar 11118 esme sayısına sahiptir. Kuzey sektörlü rüzgârların sıcaklığı azaltıcı bir etkisi görülmektedir. Buna karşın ilkbaharda güney sektörlü rüzgârlar hava sıcaklığını artırıcı etki yapmaktadır. Dursunbey şehrinde rüzgârların mevsimlere göre dağılımı incelendiğinde ilkbahar mevsimi %26,2 frekans ile ilk sırada yer alırken, yaz mevsimi %25,9 frekansla onu takip etmektedir. Kış mevsimi %24,6 frekansa ve sonbahar

mevsimi ise %23,1 frekansa sahip olduğu görülür (Tablo 1.5 ve 1.6).

Tablo 1.5. Dursunbey’de Rüzgârların Mevsimlere Göre Dağılımı (1966-2017).

Mevsimler	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış	Toplam
Esme Sayısı	53329	52750	46992	50176	203247
Frekans	%26,2	%25,9	%23,1	%24,6	100

Kaynak: MGM.

Tablo 1.6. Dursunbey’de Rüzgârların Esme Sayılarının ve Frekanslarının Mevsimlere Göre Dağılımı (1966-2017).

Yönler	Mevsimlik Esme Sayıları ve Frekansları									
	İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Kış		Toplam	
	Esme Sayısı	%Frekansı	Esme Sayısı	%Frekans	Esme Sayısı	%Frekansı	Esme Sayısı	%Frekansı	Esme Sayısı	%Frekans
N	11712	21,9	18734	35,5	12681	26,9	12756	25,4	55883	27,4
NE	9666	18,1	9719	18,4	10462	22,2	12199	24,3	42046	20,6
E	4174	7,8	4991	9,4	4885	10,3	4703	9,3	18753	9,2
SE	2919	5,4	2277	4,3	2579	5,4	3343	6,6	11118	5,4
S	3473	6,4	2012	3,8	2999	6,3	4846	9,6	13330	6,5
SW	8025	15,0	3397	6,4	4652	9,8	6437	12,8	22511	11,0
W	9557	17,9	5351	10,1	5883	12,5	4115	8,2	24906	12,2
NW	3803	7,1	6269	11,8	2851	6,0	2371	4,7	15294	7,5
Toplam	53329	100,0	52750	100,0	46992	100,0	50176	100,0	203247	100,0

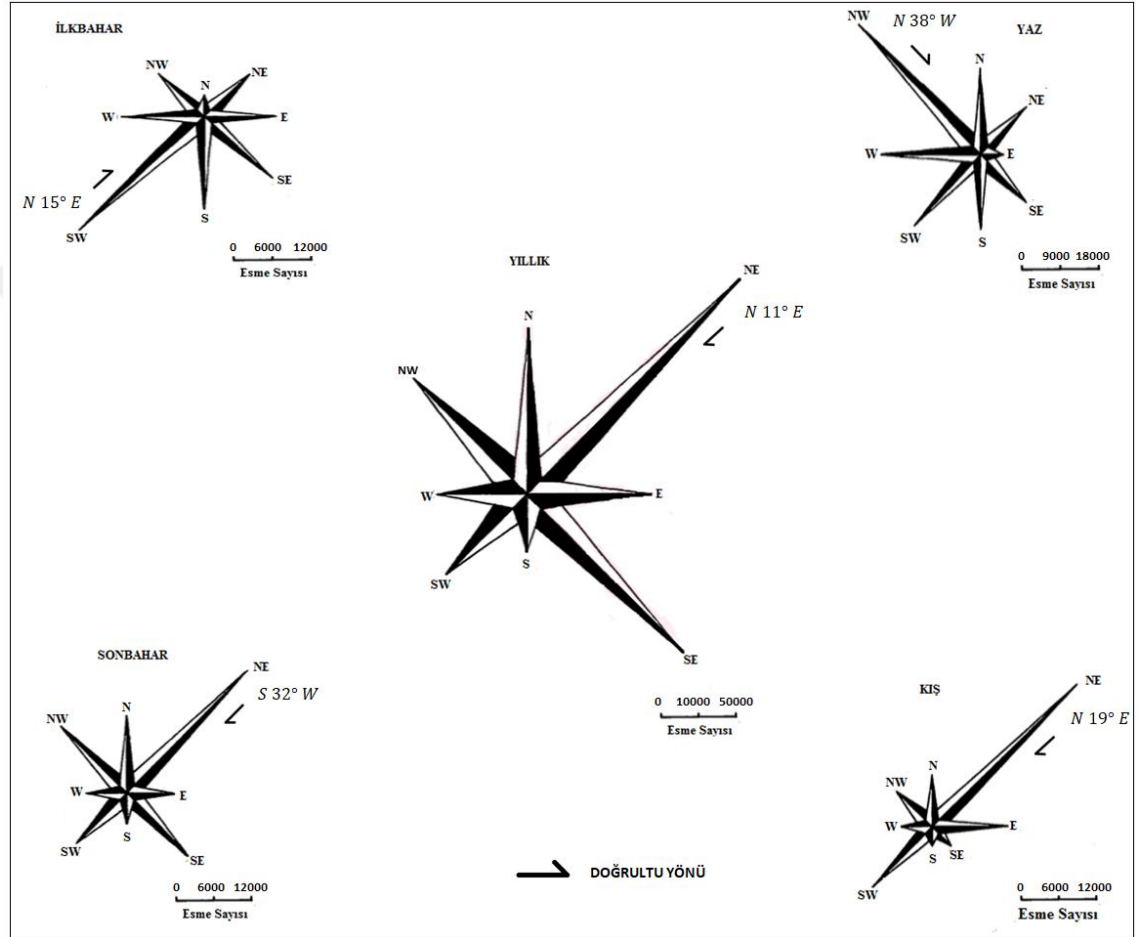
Kaynak: MGM.

Çeşitli yönlerden esen rüzgârların frekansları, rüzgâr gülleri ile açıklanmaktadır. Rüzgâr gülleri, oranlar karşılaştırılarak, esme sayılarına göre rüzgâr gülleri % oranlara bakılarak yapılan dizinlere göre hâkim rüzgâr istikameti bulunur ve çizilir. Ancak bunun doğru çıkması için Rubenstein formülüne göre rüzgâr istikamet açıları bölgeye uygulanmalıdır (Erinç, 1996: 375). Bu formüle ve Balıkesir Meteoroloji Müdürlüğü’nden alınan verilere göre Dursunbey şehrinde yıllık ve mevsimlik tek hakim rüzgâr istikameti bulunmaktadır. Araştırma sahasının hâkim rüzgâr doğrultusu N sektörlü rüzgârlardan meydana gelmektedir (Tablo 1.7).

Tablo 1.7. Dursunbey Şehrinin Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.

MEVSİMLER	HAKİM RÜZGÂR DOĞRULTUSU
İlkbahar	S 32° W
Yaz	N 38° W
Sonbahar	N 15° E
Kış	N 19° E
Yıllık	N 11° E

Kaynak: MGM.

Şekil 1.6. Dursunbey Şehrinin Yıllık Rüzgâr Frekans Gülü ve Hâkim Rüzgâr Doğrultuları Diyagramı.

1.2.3. Nem ve Yağışlar

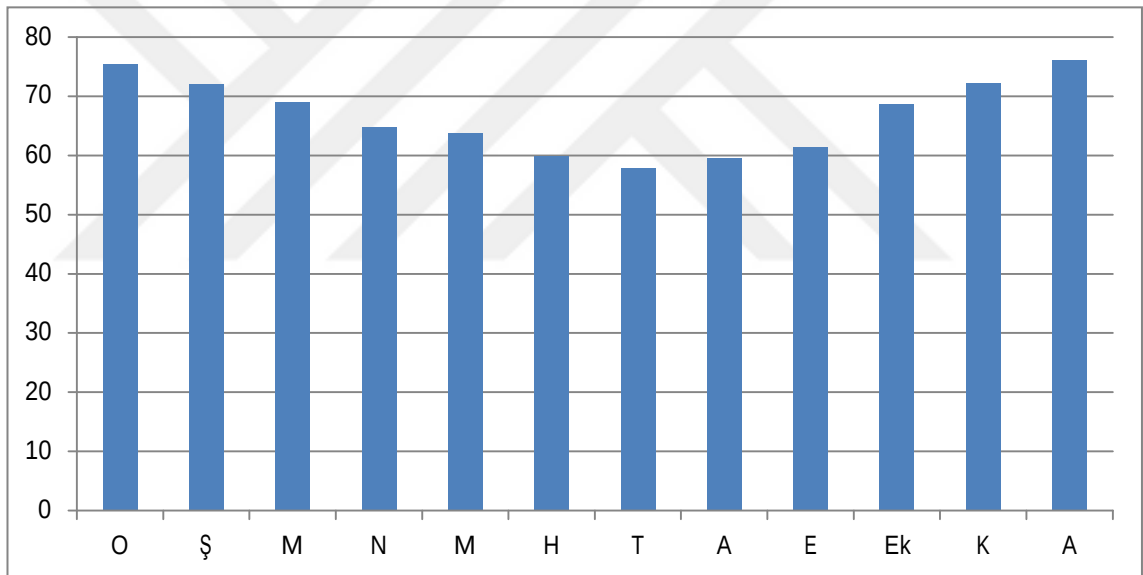
Çalışma alanında buharlaşma değerleri aylık ve yıllık değerler bakımından farklılıklar gösterir. Havzada meydana gelen buharlaşma miktarı sıcaklık miktarıyla doğru orantılıdır. Genel olarak buharlaşma miktarı bahar mevsiminin başlangıcıyla artışa geçer ve en fazla buharlaşma yaz aylarında gerçekleşir. Potansiyel buharlaşma sıcaklıkların en fazla olduğu Temmuz ayında 190,4 mm ve Ağustos ayında 176,0 mm olarak gerçekleşir. Ağustos ayından sonra buharlaşma belirgin olarak düşüşe geçer ve Aralık, Ocak aylarında minimum seviyeye gelir (Tablo 1.8).

Tablo 1.8. Dursunbey’de Aylık ve Yıllık Ortalama Buharlaşma Miktarı (mm 1966-2017).

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
11,2	-	32,8	89,6	124,6	154,9	190,4	176,0	125,0	73,2	28,6	14,9	1019,1

Kaynak: MGM.

Araştırma sahasında nispi nemlilik ile sıcaklık değerleri arasında ters orantı vardır. Çünkü sıcaklık arttıkça havanın nem alma kapasitesi artarak doyma noktasından uzaklaşır. Yaz aylarında sıcaklığın artması, nem miktarını doyma noktasından uzaklaştırır. Bu nedenle bağıl nemlilik düşer. Sonbaharda sıcaklığın azalmasına bağlı olarak bağıl nem artar, kış aylarında maksimum noktaya ulaşır. Havanın ısınmaya başladığı ilkbahar aylarında tekrar azalır. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü verileri incelendiğinde havadaki yıllık ortalama bağıl nem değerleri %66,7’in üzerinde olduğu görülür. Yıllık ortalama değerlerin en düşük olduğu ay %57,9 Temmuz ve en yüksek olduğu ay %76,1 ile Aralık ayları olarak görülmektedir (Tablo 1.9).

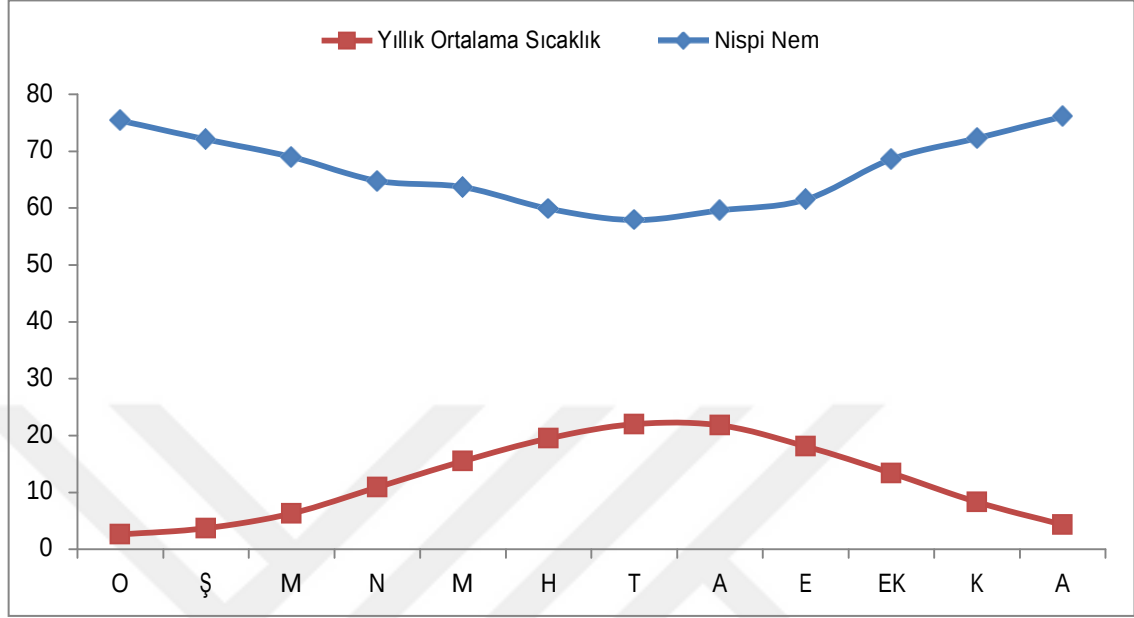
Şekil 1.7. Dursunbey’de Ortalama Nispi Nem Değerleri (1966-2017).**Tablo 1.9.** Dursunbey’de Ortalama Nispi Nem Değerleri (1966-2017).

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
75.4	72.1	69.0	64.8	63.7	59.9	57.9	59.6	61.5	68.6	72.3	76.1	66.7

Kaynak: MGM.

Gün içinde de sıcaklığın arttığı gün ortalarında en düşük değer alırken, karaların soğuması nedeniyle sabahın ilk saatlerinde sıcaklığın düşük olması ile nispi nemlilikte artmaktadır. Güneş enerjisini az alan kuzey yamaçlarda, yüksek sahalarda ve soğuk hava kütlelerinin etkisinin görüldüğü kış aylarında bağıl nemlilik artmaktadır. Kuzey

yamaçların daha gür bitki örtüsü ile kaplı oluşu, 1000 m'nin üzerinde kayın ağaçlarının görülmesi bu alanlarda nispi nemliliğin yüksek değerler almasından kaynaklanır.

Şekil 1.8. Dursunbey'de Ortalama Nispi Nem ve Sıcaklık Değerleri (1966-2017).

Çalışma alanındaki bulutluluğu daha iyi anlamak için havzadaki bulutlu gün, kapalı gün ve açık gün verilerini karşılaştırarak değerlendirmek gerekmektedir. Aylık ortalama veriler incelendiğinde kararlı koşulların hâkim olduğu yaz döneminde tüm istasyonlarda bulutlu gün sayısı minimum düzeydedir. Yaz mevsimi dışındaki mevsimlerde bulutlu gün sayısı artmaktadır. Kış ve ilkbahar mevsiminde karmaşıklaşan atmosfer sirkülasyonu nedeniyle bulutlu günlerin sayısında artış gözlenmektedir (Tablo 1.10).

Tablo 1.10. Dursunbey'de Ortalama Aylık ve Yıllık Bulutluluk Değerleri (1966-2017).

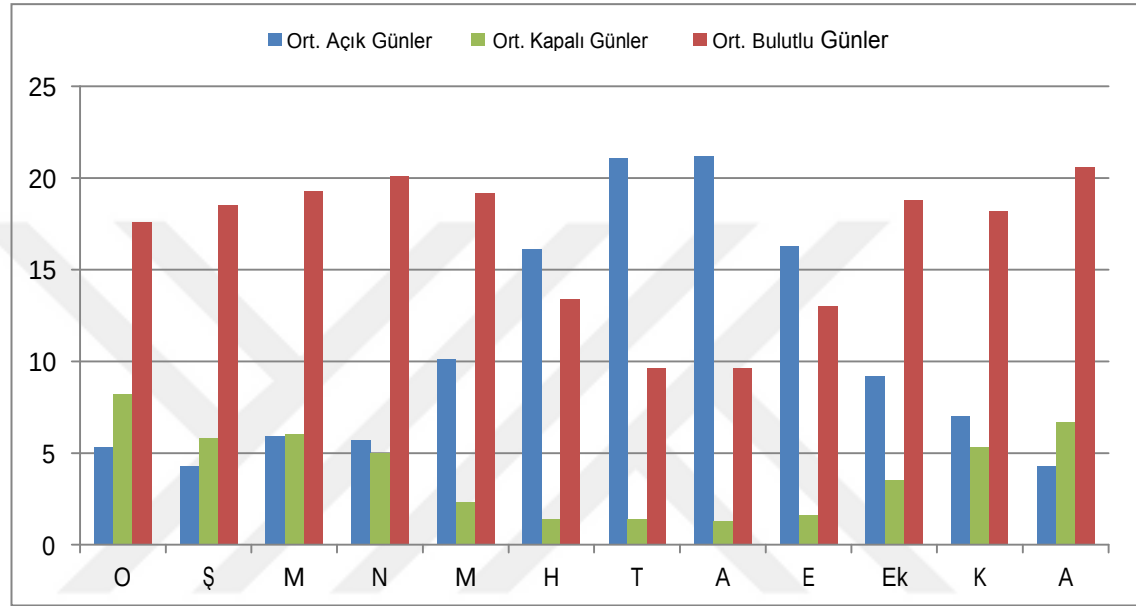
O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
8.2	5.8	6.0	5.0	2.3	1.4	1.4	1.3	1.6	3.5	5.3	6.7	48.5

Kaynak: MGM.

Havzadaki istasyonlar aylara göre kapalı gün sayısı bakımından incelenecek olursa açık günlerin kapalı günlerden fazla olduğunu gözlemlenir. Çalışma alanında yıllık toplam kapalı gün sayısı 48,5 gün olduğu görülmektedir. En fazla kapalı gün sayısı Ocak (8,2 gün) ayında yaşanırken en az kapalı gün ise Ağustos (1,3 gün) ayında yaşanır (Tablo 1.11).

Tablo 1.11.Dursunbey’de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları (1966-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	YILLIK
Ort. Açık Günler	5.3	4.3	5.9	5.7	10.1	16.1	21.1	21.2	16.3	9.2	7.0	4.3	126.5
Ort. Bulutlu Günler	17.6	18.5	19.3	20.1	19.2	13.4	9.6	9.6	13.0	18.8	18.2	20.6	197.9
Ort. Kapalı Günler	8.2	5.8	6.0	5.0	2.3	1.4	1.4	1.3	1.6	3.5	5.3	6.7	48.5

Kaynak: MGM.**Şekil 1.9.** Dursunbey’de Aylara Göre Ortalama Açık, Bulutlu ve Kapalı Gün Sayıları.

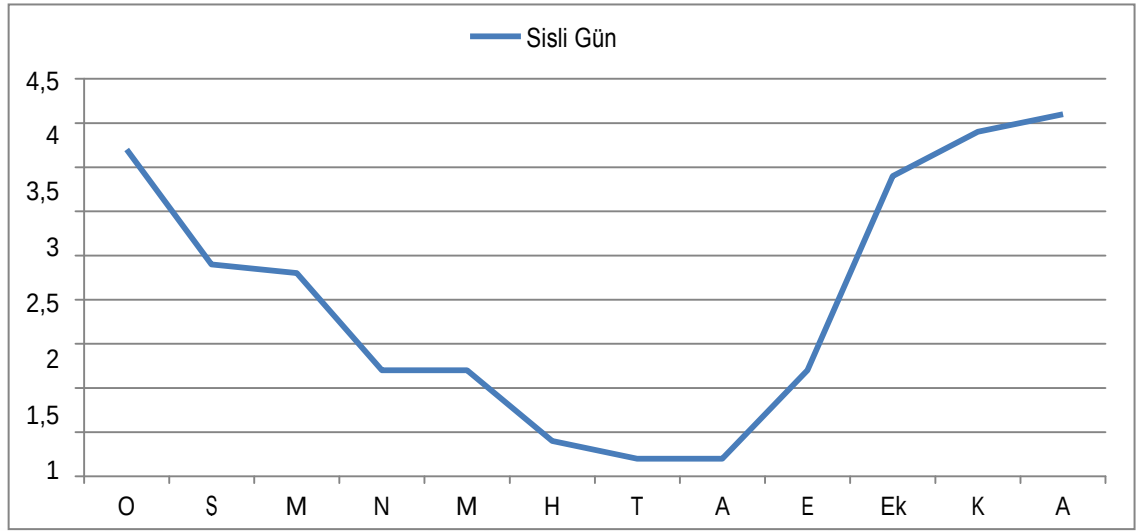
Çalışma sahası açık gün bakımından incelediğinde ortalama açık gün sayısı 126,5’dir. En fazla açık gün 21,2 gün Ağustos ayında en az açık gün Şubat ve Aralık aylarında 4,3 gün olduğu görülür. Bulutlu gün açısından incelediğinde en fazla bulutlu gün 20,6 ile Aralık, en az bulutlu gün 9,6 gün ile Temmuz-Ağustos aylarında olduğu görülür (Tablo 1.11).

Tablo 1.12. Dursunbey’de Sisli Günlerin Aylara Göre Dağılımı (1966-2017).

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
3.7	2.4	2.3	1.2	1.2	0.4	0.2	0.2	1.2	3.4	3.9	4.1	24.5

Kaynak: MGM.

Dursunbey’de sisli günlerin aylara göre dağılımı incelendiğinde yıllık sisli gün sayısının 24,5 gün olduğu görülmektedir. En fazla sisli gün 4,1 gün ile Aralık ayında, en az sisli gün 0,2 gün ile Temmuz-Ağustos aylarında görülür. Sisli günler daha çok kış mevsiminde görülür (Tablo 1.12).

Şekil 1.10. Dursunbey’de Sisli Günlerin Aylara Göre Dağılımı.

Bir yerin alacağı yağış miktarı, rejimi, oluşum şekli ve yağış tipi planeter faktörler ile coğrafi faktörlere bağlıdır. Yani belirli bir mekâna düşecek yağışın miktarı, aylara dağılışı, yağış oluşum şekli (orografik, konveksiyonel, frontal) ve yağış tipi (yağmur, dolu, kar) nemlilik, sıcaklık, enlem ve yeryüzü şekillerinin kontrolü altındadır (Uzunkol, 2018: 58).

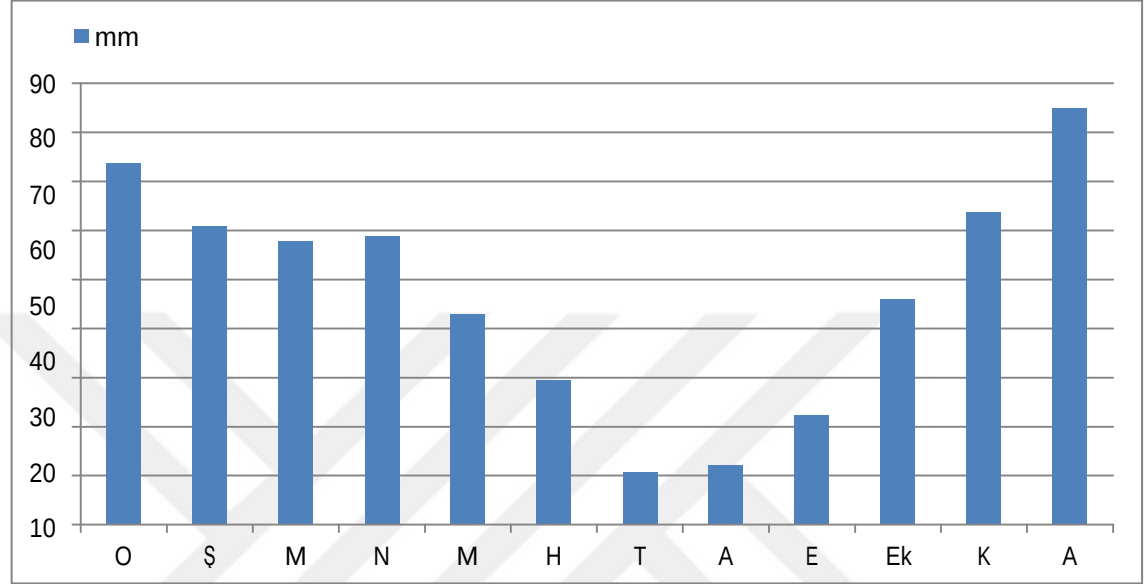
Batı Anadolu üzerinde yıl içinde etkili olan farklı karakterdeki hava kütlelerinin karşılaşması ile cephe sistemleri meydana gelir ve bu sistemlere bağlı olarak yağış oluşur. Bu oluşumların zamanı, süresi ve sayısı yıllık yağış tutarlarını belirler. Dursunbey’de yıllık toplam yağış miktarı ve yağışın aylara göre dağılımındaki farklılık bölge üzerindeki bu hava dolaşım sisteminden kaynaklanmaktadır.

Dursunbey’de yağış Ekim ayından itibaren başlar ve en yüksek düzeye Aralık ayında ulaşır. İlkbahar aylarında da devam eden yağışlar Nisan ayındaki nispi artıştan sonra azalır. Temmuz ve Ağustos aylarında en düşük düzeye ulaşır. İlkbahar mevsimindeki nispi artış Dursunbey’in yağış rejimi üzerinde İç Batı Anadolu’nun karasal etkileri ile geçiş tipinin başladığı anlaşılır. Nitekim Dursunbey çevresi nispeten denizden uzak, 600-650 m. yükseklikte dağ ve platolar arasında özellikli bir konuma sahiptir. Her şeyden önce, yükseklik ve denizden uzaklık karasallığın nispi artışına, kıyı bölgelerine göre sıcaklık derecesinin düşmesine ve mevsimlik sıcaklık farkının artmasına, yağış miktarının azalmasına neden olmaktadır (Koçman, 2002:104).

Tablo 1.13. Dursunbey’de Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm 1966-2017).

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
73.7	61.0	57.9	58.9	42.9	29.4	10.8	12.2	22.3	46.1	63.7	84.9	563.8

Kaynak: MGM.

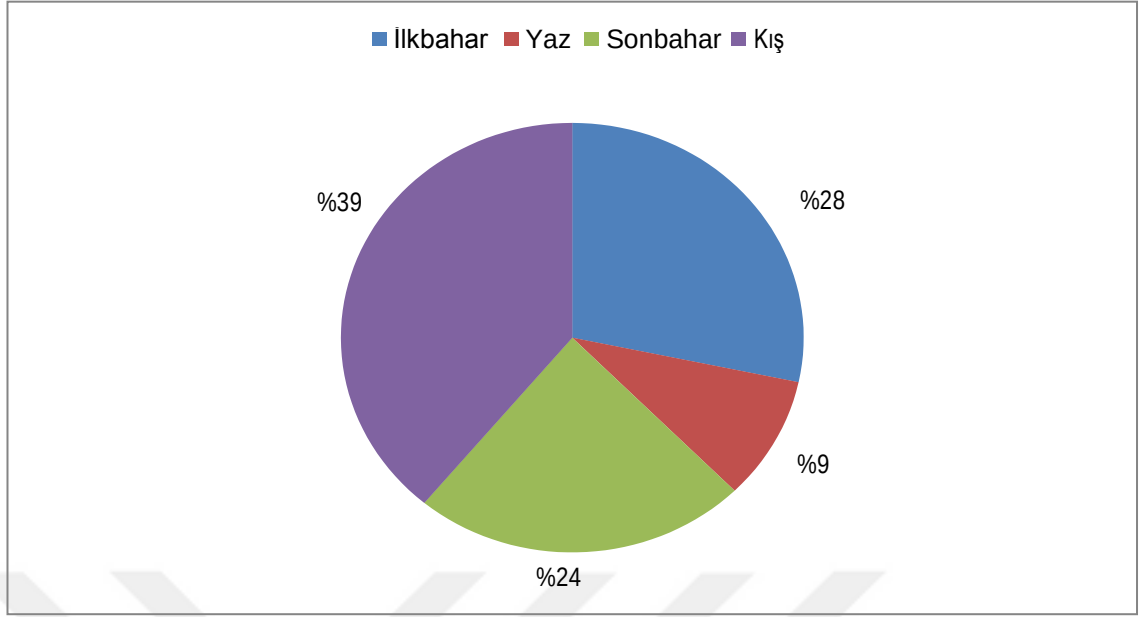
Şekil 1.11. Dursunbey’de Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm).

Saha yağışları üzerinde etkili olan faktörler genel hatlarıyla bu şekilde olmakla birlikte Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nden elde edilen verilerle çalışma alanının yağışları ve özellikleri detaylı bir şekilde incelenecek olursa şu bilgilere ulaşılmaktadır; Dursunbey’de yıllık yağış miktarı 563,8 mm’dir. En fazla yağış miktarının Aralık ayında 84,9 mm en az yağış miktarının ise Temmuz ayında 10,8 mm olduğu görülmektedir. Mevsim bazında incelediğimizde; en fazla yağışın %39 oranla kış mevsiminde, en az yağışın %9 oranla yaz mevsiminde düştüğü görülür. İlkbahar yağışlarının oranı %28, sonbahar yağışlarının oranı %24’dür (Tablo 1.13 ve 1.14).

Tablo 1.14. Dursunbey’de Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılımı (mm).

Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Yıllık	
Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%
219,6	38,9	159,7	28,3	52,4	9,2	132,1	23,4	563,8	100,0

Kaynak: MGM.

Şekil 1.12. Dursunbey’de Mevsimlik Ortalama Yağış Değerleri (mm).

Tablo 1.15. Dursunbey’de Yağışlı Gün Sayılarının Aylara Göre Dağılımı.

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
12.1	10.7	12.3	9.5	10.9	8.5	1.7	2.3	5.5	10.3	9.2	12.4	105.8

Kaynak: MGM.

Araştırma sahasında yağışlı gün sayısı oldukça fazladır. Yağışlı gün sayıları incelendiğinde, yıllık ortalama yağışın 105,8 gün olduğu, en fazla yağışlı gün 12,4 ile Aralık ayında, en az yağışlı günün ise 1,7 ile Temmuz ayında olduğu görülmektedir. Yağışlı gün sayısının mevsimlere göre dağılışı incelendiğinde kış, ilkbahar ve sonbahar mevsimlerinde yağışlı gün sayılarının fazla buna karşılık yaz mevsiminde ise yağışlı gün sayısının az olduğu görülmektedir (Tablo 1.15).

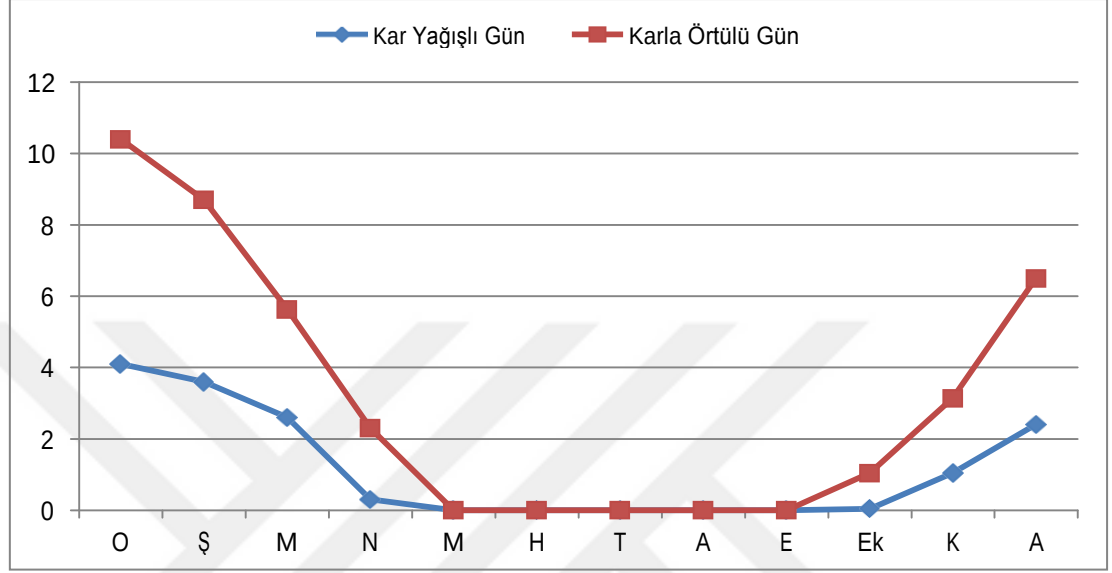
Sonuç olarak yağış rejimi hakkında şu söylenebilir: Akdeniz yağış rejiminin hüküm sürdüğü ancak azda olsa karasal ve yüksek (1000 m.’nin üzerinde) alanlardaki vadi içlerinde de Karadeniz yağış rejimi etkisi altındadır. Yağış değerleri yükselti ve bakının etkisi ile sahada kısa mesafelerde değişme göstermektedir.

Kar yağışları ise sahanın yüksek kısımlarında daha fazla yağmakta ve karın yerde kalma süresi daha uzun olmaktadır. Yine bu sahada kar Nisan sonuna kadar yerde kalabilmektedir. Karın yerde kalma süresi; güneş ışınlarını geliş açılarına bağlı olarak güney yamaçlarında az, kuzey yamaçlarında daha fazladır.

Tablo 1.16. Dursunbey’de Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayılarının Aylara Göre Dağılımı.

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
4.1	3.6	2.6	0.3	-	-	-	-	-	0,04	1,04	2,4	14,3

Kaynak: MGM.

Şekil 1.13. Dursunbey’de Kar Yağışlı ve Karla Örtülü Günler.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nden alınan veriler incelendiğinde kar yağışlı gün sayısı yıllık 14,35 ve karla örtülü gün sayısı yıllık 23,7 olduğu görülmektedir. En fazla kar yağışlı gün sayısı ortalaması 4,1gün ile Ocak ayında ve en fazla karla örtülü gün sayısı ortalaması yine Ocak ayında görülmektedir (Tablo 1.16 ve 1.17).

Tablo 1.17. Dursunbey’de Ortalama Karla Örtülü Gün Sayılarının Aylara Göre Dağılımı.

O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
6,3	5,1	3.0	2,0	-	-	-	-	-	1.0	2.1	4.1	23.7

Kaynak: MGM.

Çalışma sahası incelendiğinde, yükselti, karasallık ve yer şekilleri gibi özelliklerden dolayı sahada yağış dağılışı farklılık göstermektedir. Araştırma sahasının yıllık ortalama yağış miktarı 563,5 mm’dir. Ancak bu değer nispi yükselti farkı yaklaşık 1800 m. olan sahanın yağış durumunu yansıtmaktan çok uzaktır (Boyras, 2004: 14). Sahanın en önemli yükseltileri kuzeyde; Palamut (1274), Kocadağ (1320), Kandırak (822 m.) dağları güneyde; Alaçam (1600 m.), Akdağ (2089 m.), Civana (81630 m.) dağlarıdır. Yağışın yükseldikçe her 100 m’de yaklaşık 50 mm. artacağı dikkate

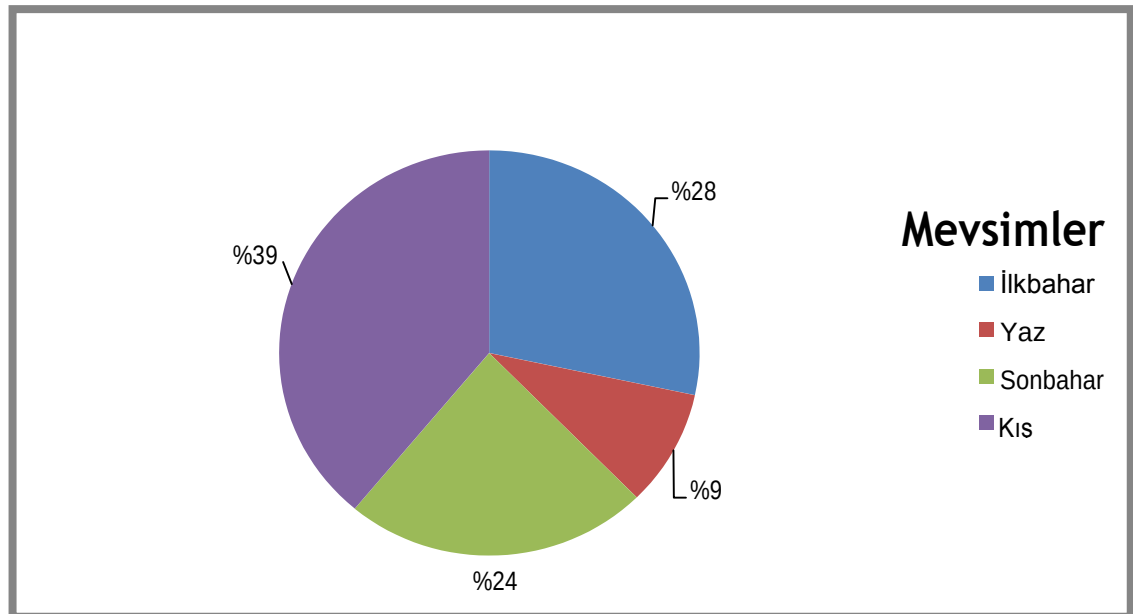
alındığında bu yüksek alanlar yağışlı iken, sahada en az yağış değerleri yaklaşık 500-600 mm ile Balat Çayı ve çevresinde görülür. Bol yağış alanları ise güneyde yağış değerleri 1000 mm'nin üzerinde Alaçam Dağları'nda 1400 m'nin üzerindeki alanlarda görülmektedir. En fazla yağışın kış en az yağışın yaz mevsiminde görülmesinin nedeni; sahada kuzey sektörlü rüzgârlar hâkim olduğundan kuzey yamaçlar direkt olarak bu rüzgârlardan etkilenecek yer şekillerinin etkisi ile de orografik yağışlar görülmektedir. Bu nedenle kuzey yamaçlar daha fazla yağış alan yerler arasında bulunmaktadır.

Dursunbey'de yıllık yağış tutarlarının yıldan yıla önemli farklar gösterdiği saptanmıştır. Burada yıllık yağış tutarlarının yıllar arasında çok değişken olması, bölge üzerindeki hava dolaşım sisteminde yıldan yıla meydana gelen değişimlerden kaynaklanmaktadır. Rasat dönemine ait yıllık yağışlar gözden geçirildiğinde Dursunbey'de yağışların en fazla 727,9 mm ve en düşük 434,0 mm olarak ölçülmüştür. Dolayısıyla yıllık yağış tutarlarında saptanan bu oynaklığı Dursunbey çevresinde nemli ve kurak dönemleri de ardı ardına getirdiği söylenebilir (Koçman, 2002:107).

Tablo 1.18. Dursunbey'de Mevsimlik Ortalama Yağış Değerleri (mm).

Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Yıllık	
Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%	Yağış	%
219,6	38,9	159,7	28,3	52,4	9,2	132,1	23,4	563,8	100,0

Kaynak: MGM.

Şekil 1.14. Dursunbey'de Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1966-2017).

Araştırma sahasının yıllık ortalama yağış miktarı 563,5 mm'dir. Ancak bu değer nispi yükselti farkı yaklaşık 1800 m. olan sahanın yağış durumunu yansıtmaktan çok uzaktır (Boyras, 2004: 14). Yağışın yükseldikçe her 100 m' de yaklaşık 50 mm. artacağı dikkate alındığında; sahada yükseltinin az olduğu Balat Çayı vadisi az yağışlı, güneydeki yüksek kesimler ise bol yağışlı alanları oluştururlar. En fazla yağış %39'luk oranla kış mevsiminde, en az yağışın %9,2'luk oranla yaz mevsiminde düştüğü görülür. İlkbahar yağışlarının oranı %28,3, Sonbahar yağışlarının oranı ise %23,4'tür (Tablo 1.18).

İnceleme sahasında Akdeniz yağış rejimi hakim olmakla birlikte kış yağışlarının oranı azaldığı, buna karşılık yaz yağışları oranının ise arttığı dikkati çekmektedir. Saha yağış rejimi açısından Koçmana göre Marmara geçiş tipine, Erinç'e göre Marmara intikal tipine ve Dönmez'e göre Akdeniz yağış rejimine dahildir.

1.2.4. Yağış Ekinliği ve İklim Tipi

Dursunbey şehrinin yağış etkinliğini, dolayısı ile iklim özelliklerini belirlemek amacıyla Thornthwaite yönteminden yararlanılmıştır (Thornthwaite,1948:19). Thornthwaite iklim tasnifi, temel olarak yağışla evapotranspirasyon ve sıcaklıkla evapotranspirasyon arasındaki münasebetlere dayanmaktadır. Bu iklim tasnifine göre yağışın evapotranspirasyondan daimî fazla olduğu aylarda toprak daimî surette doymuş haldedir ve bu yerde su fazlalığı bulunmaktadır. Bunun tam aksine, yağışların buharlaşmadan daima az olduğu yerlerde ise toprakta su birikmemekte ve bu toprak, bitkilerin muhtaç olduğu suyu verememektedir. Böyle yerlerde su noksanlığı bulunmaktadır (Erinç,1984: 481). Erinç yönteminde evapotranspirasyon ile su kaybının neden olduğu kuraklık ve yağış ilişkisi formülüze edilerek bir indeks bulunur ve bu indeks değerlerine göre iklim tipi belirlenmiş olur. Bu indeks değeri şu şekilde hesaplanır ($Im=P/Tom$).

Im : Yağış etkinlik indeksi

P : Yıllık Toplam Yağış (mm)

Tom : Yıllık Ortalama Maksimum Sıcaklık (°C)

Tablo 1.19. Erinç Yağış Etkinlik İndeksi ve İklim Özelliği.

İm	İklim Özelliği
< 8	Tam Kurak
8 –15	Kurak
15 – 23	Yarı Kurak
23 – 40	Yarı Nemli
40 – 55	Nemli
55 >	Çok nemli

Erinç formülüne göre Dursunbey Şehri yağış etkinlik indisi 30,4 ve iklim özelliği ise yarı nemli iklim gurubuna girmektedir.

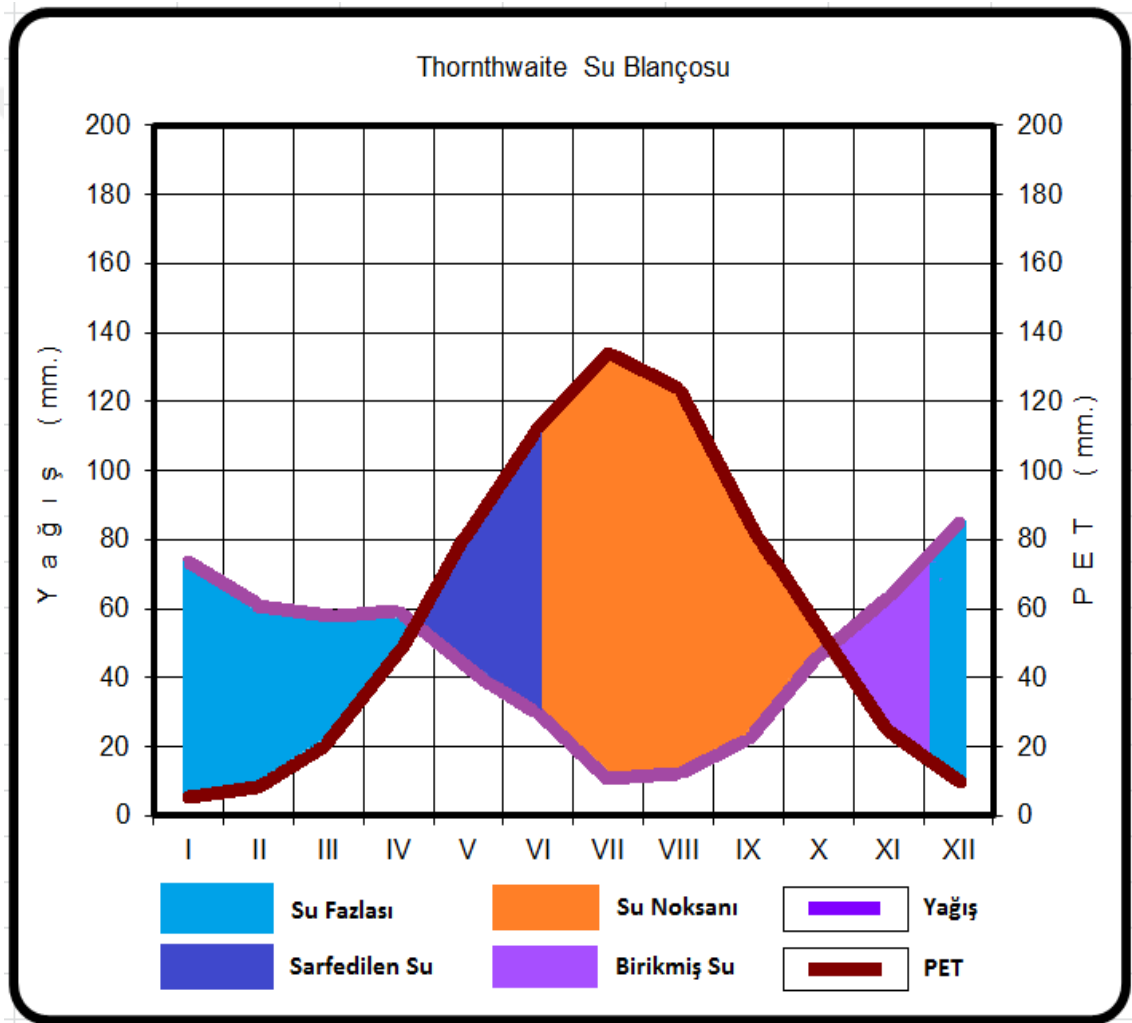
Thornthwaite formülüne göre Dursunbey şehrinin su bilançosu incelendiğinde Kasım ve Nisan ayları arasındaki dönemde, yağışın potansiyel evapotranspirasyondan yüksek değer gösterdiği görülmektedir. Bu durum toprağın suya doymun olduğunun bir göstergesidir. Bu dönem çalışma sahasının nemli dönemine tekabül eder. Mayıs ayından itibaren evapotranspirasyonun yağış miktarından fazla olması, düşen yağış miktarı, buharlaşma ile kaybolan su miktarını karşılayamamakta ve toprakta biriken su, bu ayla birlikte kullanılmaya başlamaktadır. Bu durum Ekim ayına kadar devam etmektedir (Tablo 1.20).

Tablo 1.20. Dursunbey'in Thornthwaite Formülüne Göre Su Bilançosu Tablosu.

Aylar		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yılı K
Sıcaklık	°C	2,6	3,7	6,3	10,9	15,5	19,5	22,0	21,8	18,1	13,4	8,3	4,3	12,2
Sıcaklık indisi	i	0,4	0,6	1,4	3,3	5,5	7,9	9,4	9,3	7,0	4,4	2,2	0,8	52,2
Düzeltilmemiş PE	mm.	6,4	10,2	20,5	42,1	66,9	90,4	105,9	104,7	82,0	55,2	29,4	12,4	-
Güneşlenme süresine göre PE tashih emsali		0,84	0,84	1,03	1,11	1,24	1,25	1,27	1,18	1,04	0,96	0,83	0,81	-
Düzeltilmiş PE	PET	5,4	8,5	21,1	46,6	82,7	113,0	134,0	123,6	84,9	52,9	24,5	10,1	707,5
Yağış	y	73,7	61,0	57,9	58,9	42,9	29,4	10,8	12,2	22,3	46,1	63,7	84,9	563,8
Depo Değişikliği	Dd	-	-	-	-	-39,8	-60,2	-	-	-	-	39,2	60,8	-
Depolama	D	100,0	100,0	100,0	100,0	60,2	-	-	-	-	-	39,2	100,0	100,0
Gerçek Evapotranspirasyon	GE T	5,4	8,5	21,1	46,6	82,7	89,6	10,8	12,2	22,3	46,1	24,5	10,1	379,9
Su Noksanı	Sn	-	-	-	-	-	23,4	123,2	111,4	62,6	6,8	-	-	327,5
Su Fazlası	Sf	68,3	52,5	36,8	12,3	-	-	-	-	-	-	-	14,0	183,9
Yüzeysel Akış	Yü	41,1	60,4	44,6	24,5	6,1	-	-	-	-	-	-	7,0	183,9
Nemlilik Oranı	Ne	12,7	6,2	1,7	0,3	-0,5	-0,7	-0,9	-0,9	-0,7	-0,1	1,6	7,4	-
İklim Tipi	C1 B'1 s b'4 : Yarı nemli-Yarı kurak, Orta sıcaklıkta (Mezotermal), Su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan, denizel tesirlere yakın iklim tipi													

Kaynak: MGM.

Araştırma sahasının yıllık yağış miktarında aylara göre değişim görülmektedir. Bu durum sahada su fazlası ya da eksiğinin olmasına sebep olmaktadır. Dursunbey’de Haziran-Temmuz-Ağustos-Eylül ve Ekim ayları arası su noksanı bulunmaktadır. Kasım ayı ile toprakta su birikmeye başlamakta ve Nisan ayına kadar devam etmekte ancak; Mayıs ayında yağışların evapotranspirasyondan az olması, meydana gelen su açığının toprakta birikmiş suyla telafisini gerekli kılmaktadır. Haziran ayı ile toprakta birikmiş su bitince ortamda kuraklık şartları hâkim olmaktadır. Bu durum etkisini Kasım ayına kadar göstermektedir.

Şekil 1.15. Thornthwaite Formülüne Göre Dursunbey Şehrinin Su Bilançosu.

Thornthwaite metoduna göre Dursunbey’de “C1 B’1 s b’4” sembolleriyle ifade edilen, Yarı nemli-Yarı kurak, Orta sıcaklıkta (Mezotermal), su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan, denizel tesirlere yakın iklim tipi sınıfına girmektedir.

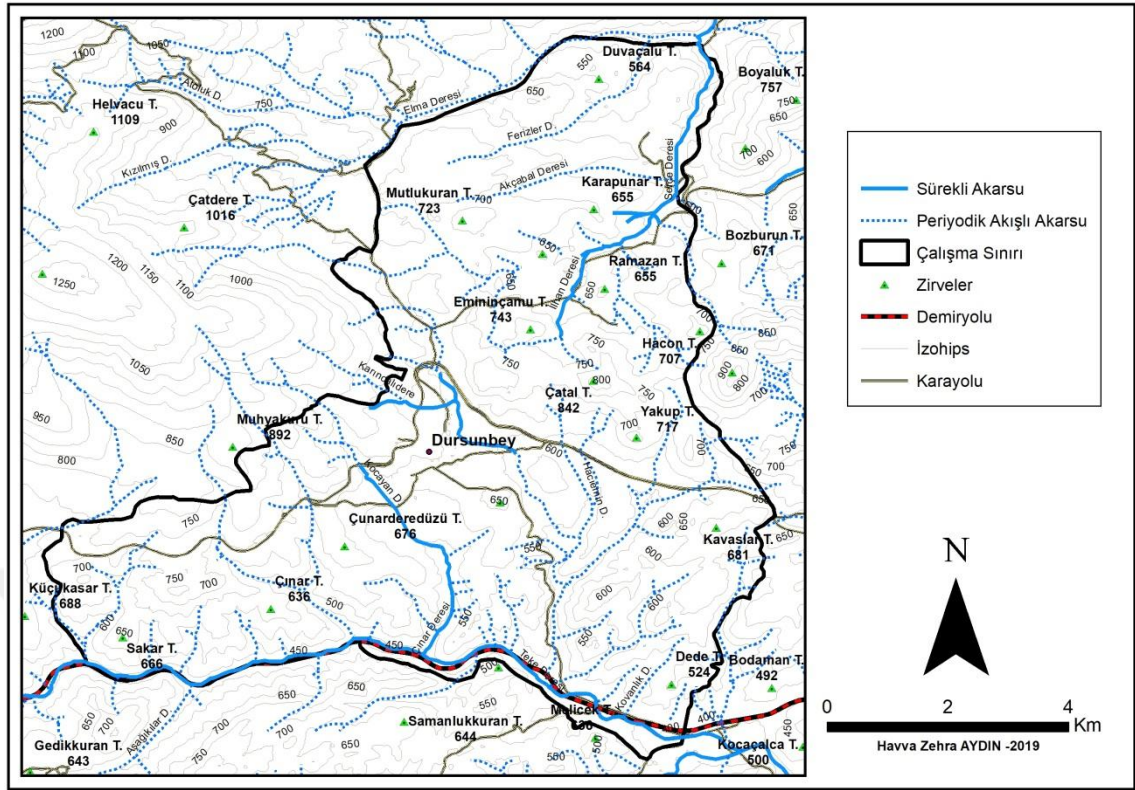
1.3. HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ

Yer altı sularından bir kısmı gür debili kaynaklar halinde yeryüzüne çıkan ve içme suyu olarak kullanılan sulardır. Dursunbey'deki Suçıktı kaynağı (448 lt/sn) böyle bir kaynaktır. Yer altı sularının bir kısmı da termomineral kökenlidir. Yerin iç kısımlarından gelerek yeryüzüne çıkarlar. Bu suların çıkışları jeolojik dönemlerdeki volkanik aktiviteler ve fay hatları ile ilgilidir. Çalışma alanı tektonik bakımdan hareketli olduğu için termomineral bakımdan zengindir. Dursunbey'deki yer altı su havzalarının drenaj alanı 1640 km² emniyetli verim 0,075 hm³ /yıldır.

Dursunbey ilçe merkezinin içme-kullanma suyu ise Suçıktı ve Külemir kaynaklarından sağlanmaktadır. Suçıktı ve Külemir kaynaklarının yıllık su potansiyeli 27,82 hm³/yıl'dır. Dursunbey ilçe merkezinin 2065 yılı tahmin edilen içme suyu ihtiyacı 1,47 hm³/yıl'dır. Su potansiyelinin Dursunbey ilçe merkezinin muhtemel yıllık su ihtiyacından daha fazla olması ilçenin gelecekte içme-kullanma suyu sıkıntısı yaşamayacağını öngörmektedir. Ayrıca Dursunbey'de sulama tesislerinin tümü kapalı sistem (borulu) sulamalar ile gerçekleştirilmektedir (Balıkesir DSİ).

Fotoğraf 1.1. Balat Çayı.

Harita 1.3 Araştırma Sahasının Hidrografiya Haritası.

Kıyı ve iç bölge iklimlerinin karşılaşma sahasında yer alan Dursunbey şehrinde genellikle mevsimlik akışa sahip sel karakterli akarsular bulunmaktadır. Bunların başlıcaları arasında Hacıemin, Kovanlık, Akçabal ve Ferizler dereleri sayılabilir. Kış aylarında yataklarında su bulunduran akarsular yaz aylarında kuraklığın etkisi ile kurumaktadırlar. Sürekli akarsulara Alaçam Dağları'nda rastlanmıştır. Bu akarsuların bütün yıl su taşımasının nedeni bu alanda görülen yağış değerinin fazla olması ve kar suları ile beslenmelerinden kaynaklanmaktadır. Yağışın bol olarak düştüğü Alaçam Dağları'nda araziye dar ve derin vadilerle parçalanmasına neden olmuştur. Dantritik bir akarsu ağı oluşturan Dursunbey'de akarsular, yeraltı suyunu besleyen en önemli kaynaklardır (Harita 1.3).

Çalışma sahasında akarsular kaynaklarını Alaçam, Akdağ, Civana, Palamut, Kaldırak, Balaban, Kozdağı ve Ömer dağlarından almaktadır. Farklı yönlerde doğru uzanan akarsular, ana kollarda kuzey-güney yönlü ilerlerken, tali kollarda ise doğu-batı yönlü olmak üzere iki uzanış doğrultusu belirlenmiştir. İnceleme alanının en büyük akarsuyu Teke Deresi olup, aynı zamanda Selek ve Yağcılı dereleri ile birleşerek ilçenin en büyük akarsuyu olan Balat Çayı'nı oluşturmaktadırlar. Sahada yer alan diğer

akarsular ise; Kocayan Dere, İlhan Deresi, Çınar Deresi, Karıncalı Dere ve Serçe Dere'dir.

1.4. TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında, oluşumlarında iklim ve bitki örtüsünün birlikte etkili olduğu zonal topraklar yaygındır. Bu topraklar içinde en geniş yayılışa kahverengi orman toprakları sahiptir. Sahada görülen diğer topraklar ise kireçsiz kahverengi topraklar ve alüvyal topraklardır. Yıllık yağışın 600 mm, yıllık ortalama sıcaklığın ise 14-16°C arasında olduğu yerlerde gelişme gösteren bu topraklardır (Atalay, 1989:261). Orman örtüsünün en yoğun olarak bulunduğu kesimlerde yer alan kireçsiz kahverengi orman toprakları, Dursunbey şehrinin doğusunda, güneybatısında, ve kuzeyinde çok geniş alan kaplamaktadır (Harita 1.5).

Buna bağlı olarak bu toprakları sahada tüf, aglomera, andezit ve bazalt çok farklı ana kaya üzerinde görmek mümkündür. Bulundukları sahalarda yıllık ortalama yağış 700-800 mm, yıllık ortalama sıcaklık 12-14°C arasında değişmektedir. Bu toprakların topografyaları dik, haşın veya dalgalıdır buna bağlı olarak topraklar genellikle sıgıdır. Kahverengi orman topraklarının yıkanmaları sonucu CaCO_3 'ın ortamdan ya tamamen uzaklaşması ya da eser halinde kalmasıyla oluşan kireçsiz kahverengi orman toprakları genellikle A, B ve C horizonlarına sahiptir (Boyras, 2004: 31).

Havzada dağılışı gösteren en büyük toprak grubu ise kahverengi orman topraklarıdır. Bu toprakların oluşumlarında birinci derecede iklim faktörünün rol oynaması çok farklı ana kaya üzerinde gelişebilmelerini sağlamaktadır. Ancak araştırma sahasında kahverengi orman toprakları daha çok kireçtaşlarının üzerinde gelişme göstermişlerdir. Bu topraklar şehrin doğusunda, batısında ve güneyinde çok geniş alanlarda yayılım gösterir. İntrazonal toprak gurubunda yer alan ve yumuşak kireçtaşları üzerinde gelişme gösteren rendzinalar ise çalışma sahasının güneybatısında yer alan az bir alanda görülmektedir.

Akarsuların aşındırma, taşıma ve biriktirme faaliyetleri sonucunda oluşan ve azonal toprak grubuna giren alüvyal topraklar ise şehrin güneyinde Teke Dere, Kocayan Dere ve Çınar Deresi vadi tabanı alüvyal düzlüklerinde görülür (Harita 1.4).

1.5. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

Bir yerin doğal bitki örtüsünü büyük ölçüde iklim, toprak ve rölyef özelliklerinden meydana gelen fiziki coğrafya şartları olarak da adlandırdığımız yetiştirme ortamı belirlemektedir. Bitkilerin yetiştirme şartlarının başında iklim gelir. İklim elemanları da bitki örtüsü üzerinde teker teker değil bir arada etkili olurlar. Böylece o yerin bitki örtüsü, iklim elemanlarının karşılıklı yani ortak etkileri sonucunda şekillenir (Dönmez,1985: 4). Araştırma sahasının sıcaklık değerleri incelendiğinde yıllık ortalama sıcaklığın 12,1°C olduğu görülür. Bu değer sahanın iç kesimlerde yer almasına bağlı olarak tipik Akdeniz iklimine göre daha düşüktür. Sahada Akdeniz sıcaklık ve yağış rejimini andıran bir iklimik rejimin hakim olduğu görülür.

Araştırma sahasının çok engebeli olduğu ve sıcaklığın yükseltiye bağlı olarak değiştiği dikkate alındığında sahada en yüksek sıcaklıklar Balat Çayı'nın vadi oluşunda görülmektedir. Bu sahadan itibaren güneye ve kuzeye gidildikçe sıcaklıklar düşmektedir. Neticede en düşük sıcaklıklar güney kesimdeki dağlık alanda görülmektedir (Boyras, 2004: 9).

Dursunbey'de sahasının asli bitki örtüsü ormandır. Bunlar hakim unsurunu karaçamın oluşturduğu kuru ormanlardır. Yağış ve sıcaklık şartlarının uygunluğu, nemli hava kütlelerine açık kuzey-güney istikametli vadilerin varlığı ve elverişli toprak koşulları, gür bir orman vejetasyonunun teşekkül etmesine olanak tanımıştır. Dursunbey'deki ormanların %95'ini karaçam (*pinus nigra*) ve kızılçam (*pinus brutia*) türleri oluşturmaktadır. Palamut Dağı'nın güneye bakan yamaçlarında boylu ardıç (*Juniperus excelsa*) ve kokar ardıçların (*Juniperus foetidissima*) oluşturduğu ormanlar yer almaktadır. Ayrıca az da olsa gürgen, karaağaç ve çınarlara da rastlanır. 1000 m'nin üzerindeki kuzey yamaçlarda yağış değerinin artmasıyla karaçam içinde kayın ağaçları görülmektedir.

Karaçam ormanları 750 m'den başlayıp yağış değerinin artmaya başladığı 800 m'den sonra gür orman topluluğu olarak en yüksek noktaya kadar çıkmaktadır. Kızılçam ormanları 600-800 m'ler arasında, meşe ağaçları daha çok orman altı bitkisi olarak görülmektedir. Maki formasyonları ise 800 m'ye kadar olan düz korunaklı sahalarda görülmektedir. Sahada 1940 m'den yüksekte kalan kesim alpin, aşağıda kalan kesimi de sübalpin olarak nitelendirilir.

Fotoğraf 1.2. Dursunbey Karaçam Ormanları.

Asli bitki örtüsü orman olan Dursunbey şehri Türkiye’de iki orman işletme müdürlüğü bulunan tek ilçemizdir. Nitelikli orman bakımından zengin bir orman arazisine sahiptir. Bu ormanların varlığı şehir ekonomisinde kerestecilik faaliyetlerinin oldukça önemli olmasını sağlamıştır. Gür ormanlarla kaplı olan Dursunbey ve çevresi, aynı zamanda rekreasyonel turizm yönüyle zengin alanlara sahiptir. Ancak sahada bitki örtüsünün tahrip edilmesi, ormanların bilinçsizce kullanımı, maden çalışmalarından dolayı orman alanlarının tıraşlanması, kerestecilik sektörünün gerilemesine sebep olmuştur. Bu olumsuz durumlar devam ederse gelecekte farklı alanlarda değerlendirilecek gür bir orman alanı bırakmayacaktır.

Fotoğraf 1.3. Kış Mevsiminde Dursunbey Ormanlarından Bir Görünüm.

İKİNCİ BÖLÜM BEŞERİ COĞRAFYA

2.1. İNCELEME ALANININ TARİHİ COĞRAFYASI

Dursunbey şehrinin kuruluşu ve gelişimi hakkında çok fazla bilgi bulunmamakla birlikte, şehrin kuruluş tarihi oldukça eski dönemlere uzanmaktadır. Roma Uygarlığı döneminde Dursunbey ve çevresinin ismi “Abriettene” idi. Dursunbey şehri ise bu bölgenin merkezi olup, ismi de Hadrianeia idi. Şehrin Romalılar Döneminde M.S 131-132 yıllarında kurulduğu tahmin edilmektedir. Roma İmparatorunun av sahası olan bu bölge, bugün olduğu gibi etrafı sık ormanlarla kaplı güzel ve küçük bir plato üzerinde kurulmuştur. Hadrianeia (Dursunbey) Romalılar döneminde önemli para basım yerlerinden biriydi. Roma İmparatorları döneminde başta Hadrian, Antonius, Pivs, Faustina, Marcusaurelius, gibi önemli imparator ve komutanların isimlerini ve resimlerini taşıyan bakır ve gümüş paralar basılmıştır. Abriettene Bölgesinde merkez olan Hadrianeia ismi de büyük olasılıkla ünlü Roma İmparatoru Hadrian’ın şerefine kurulmasından dolayı verildiği tahmin edilmektedir (Çamurcu, 2002: 159).

Türklerin Anadolu’ya girmeye başladığı XI. Yüzyıl başlarından itibaren, özellikle XIII. Yüzyılda uç bölgelerine yönelik göçlerle birlikte yoğun bir nüfusun bu bölgeye yerleşmiş olduğunu belirtmek gerekir. Anadolu Beylikleri döneminde Karesi Beyliği sınırları içerisinde yer almış olan Dursunbey, Karesi Beyliği’nin Osmanlı hakimiyetine girmesiyle birlikte Osmanlı sınırları içine dahil olmuştur. Osmanlılar döneminde Dursunbey Balat adıyla anılmaktaydı. Balat, Latince veya Grekçe paltiumdan türemiş olup; “düzlük taş döşeli zemin, taş yol, kaldırım, kaldırım taşı” anlamında Arapçaya da geçmiş bir kelimedir (Özdemir, 2002: 213).

Dursunbey, Osmanlı arşiv ve belgelerine göre Balat Türkmenleri tarafından kurulmuştur. Şehir salnamelerde şu ifadeyle tanımlanmıştır “Havası sağlam ve latif, bol sulu bir yerleşim yeridir” (Hüdavendiğar Vilayet Salnamesi, 1324:508). II. Osmanlı padişahı Orhan Gazi, Emir Dursun’u buraya komutan olarak atamış; ilçeye Emir Dursun’a izafeten Dursunbey denilmiştir. Dursunbey, Balıkesir Mutasarrıflığına bağlı “Balat” adı ile anılan bir bucak merkezi iken 1918 yılında ilçe haline getirilmiştir. Dursunbey Kurtuluş Savaşı sırasında düşman işgaline uğramış, 3 Eylül 1922 tarihinde

düşman işgalinden kurtarılmıştır. Vilayet Salnamelerine göre, Dursunbey'in yakın tarihteki adı Balat olmakla birlikte, nahiye teşkilatının kurulmasıyla birlikte adı bölgeye yerleşen Türkmenlerin ileri gelenlerinden Dursun Ağa'ya izafeten Dursunbey olarak değiştirilmiştir. Belediye teşkilatı 1900 yılında kurulmuş olan Dursunbey, Balıkesir iline bağlı bir bucak merkezi iken 1925'te ilçe olmuştur.

2.2. NÜFUS

Nüfus, sınırları belli bir alanda (bir kıtada, bir ülkede, bir bölgede veya bir idari ünite) yaşayan insan topluluğuna denilmektedir. Çok basit bir gerekçeyle, bütün toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri, onların nüfus miktarına ve bu nüfusun sahip olduğu özelliklere bağlıdır. Dünya ülkeleri arasında bitmesi zor görünen mücadelede önemli bir yere sahip olan nüfusun, gelişimi dağılışı hareketleri ve niteliklerinin izlenmesi ve elde edilen sonuçlara göre ülkelere yön verilmesi bir gerekliliktir. Onun içindir ki, hemen hemen bütün ülkelerde, yönetimi ve sıklığı farklı da olsa nüfus sayım ve tespitleri yapılmaktadır (Özgür, 2000: 133). Nüfus hareket halinde, her an ve durmadan değişen bir olaydır. Doğum, ölüm, göç gibi olaylar neticesinde dünyada yaşayan insanların sayısı her an değiştiği, azalıp çoğaldığı gibi, bu insanların yeryüzünde dağılışı da durmadan değişmektedir (Tanoğlu, 1969 : 31).

Coğrafyanın iki temel ögesi olan insan ve çevre arasındaki ilişkilerin açıklanabilmesi için doğal çevre özellikleri yanında çevreye uyan ve sürekli onu değiştirme çabası içinde olan insan toplulukları, sayısı, dağılışı, hareketleri ve nitelikleri ile kültürel, ekonomik ve teknik seviyelerinin ortaya konulması gerekmektedir. Ancak geçmişten günümüze bu bilgilerin temin edilmesi her zaman mümkün değildir (Tümer-Özgüç, 1998: 308). Dursunbey'in Cumhuriyet öncesi nüfusu ile ilgili veriler yeteri kadar fazla değildir. Cumhuriyet öncesi dönemle ilgili nüfus bilgileri tahrir defterleri, vergi hukuk defterleri ve bazı seyyahların görüşlerinden elde edilmektedir.

Dursunbey'in Cumhuriyet öncesi nüfusu 1831 yılı sayım sonuçlarında Bigadiç ile birlikte verilmiştir. Buna göre her iki yerleşimin toplam nüfusu 4281 kişidir. 1844-1845 yılı temettuat defterlerinde Dursunbey'de 433 hanenin bulunduğu belirtilmektedir. Bir Osmanlı ailesinin ortalama 5 kişiden oluştuğunu kabul edersek o günkü nüfusunun 2100-2200 kişi kadar olduğunu söylenebilir (Karal, 1943: 202). Dursunbey, bugün

olduğu gibi Cumhuriyet öncesi dönemde de çevresi için ekonomik ve idari merkez olma özelliğini taşımıştır. İlk belediye teşkilatı 1897 yılında kurulmuş fakat kayıtlarda ilk belediye başkanının adına rastlanmamıştır. Ancak 1900 yılından beri belediye teşkilatı faaliyetlerini yürütmektedir. Dursunbey 1919 tarihinde [20.01.1335 (1919) tarihli 8566-135 sayılı emirle] Karesi Mutasarrıflığı'na bağlı ilçe yapılmıştır. TBMM 20 Ocak 1921 tarihinde kabul ettiği 85 sayılı kanun ile ülkemiz mülki yönetim bakımından illere, iller ilçelere, ilçeler bucaklara, bucaklar köylere bölünmüştür. Bu düzenlemeye dayanılarak 1925 yılında Dursunbey ilçe tüzel kişiliğini kazanmıştır (Çamurcu, 2002: 159).

Çalışma sahasının nüfusu hakkındaki ayrıntılı verileri Cumhuriyet devrinde yapılan periyodik nüfus sayımlarının sonuçlarından elde etmek mümkün olmuştur. Dursunbey'in nüfusu Cumhuriyet devrinde yapılan periyodik nüfus sayımlarının sonuçlarına göre TÜİK'ten alınan veriler ışığında incelenmiştir. Ülkemizde 2007 yılına kadar nüfus sayımı 5 yılda bir yapılmakta iken günümüzde adrese dayalı nüfus kayıt sistemine (ADNKS) geçilmiştir. Her yıl takip edilerek açıklanan sonuçlara göre Dursunbey şehir merkezinin nüfusu 1927'de 1473'ü erkek, 1593'ü kadın olmak üzere toplam 3066 iken, 2007 yılına kadar düzenli bir şekilde artarak 8728'i erkek, 8973'ü kadın olmak üzere toplamda 17701'e ulaşmıştır. Nüfus 2007-2017 yılları arasında sürekli yükselme ve azalma şeklinde devam eden dalgalanmalar göstermiş, 2015 yılından sonra ise Dursunbey'in nüfusu her geçen yıl azalarak 2017 yılında ilçe toplam nüfusu 36324'e, şehir nüfusu ise 8091'si erkek, 8476'si kadın olmak üzere toplam 16567'ye düşmüştür. Nüfusun azalmasında; Dursunbey'in il merkezine uzak olması, dağlık ve engebeli arazi yapısından dolayı ulaşım sıkıntısı, iş olanaklarının kısıtlı olması, genç nesle istihdam oluşturulamaması ve dolayısı ile göç ilk sıralarda yer alan faktörlerdir.

2.2.1.Nüfusun Değişim Süreci

Araştırma sahamız olan Dursunbey'in, nüfus değişim ve özelliklerinin belirlenmesi açısından yazılı kaynaklar büyük önem taşımaktadır. İdari olarak birçok devletin yönetimine giren Dursunbey'de meydana gelen değişimler, nüfusun sosyo-kültürel özelliklerini de etkilemiştir. Dursunbey'in Cumhuriyet öncesi nüfusu 1831 yılı sayım sonuçlarında Bigadiç ile birlikte verilmiştir. Buna göre her iki yerleşimin toplam nüfusu 4281 kişidir. Dursunbey'de 1844-1845 yılı temettuat defterlerinde 433 hanenin

bulunduğu belirtilmektedir. Bir Osmanlı ailesinin ortalama 5 kişiden oluştuğunu kabul edersek o günkü nüfusunun 2100-2200 kişi kadar olduğunu söyleyebiliriz (Çamurcu, 2002: 159). Dursunbey nüfusunun 1831-1927 yılları dikkate alındığında 1927 yılı yıllık değişim hızının %0,4 olduğu görülür.

Çalışma sahamızın nüfus özellikleri ve nüfusla ilgili rasyonel bilgiler Cumhuriyet sonrası kaynaklara dayanmaktadır. Bu dönemle birlikte periyodik olarak gerçekleştirilen nüfus sayımları, şehir nüfusunun takibini argümantasyon bilgilerle gerçekleştirmeyi sağlamaktadır. Araştırma sahamızın nüfus özelliklerini 2017 yılı itibariyle Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) alınan bilgiler ışığında incelediğimizde, Cumhuriyet dönemi 1927 yılı ilk nüfus sayımında Dursunbey ilçe merkezinin nüfusu 3066 (1473 erkek, 1593 kadın) iken 2017 yılında adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNSK) sonuçlarına göre 16567'e (8091 erkek, 8476 kadın) ulaştığını görmekteyiz. Sayım devreleri incelendiğinde Dursunbey şehri nüfus artışının düzenli bir seyir takip etmediği görülmektedir. Tablodan da anlaşılabacağı üzere bazı devrelerde nüfus artmış bazı devrelerde azalmıştır (Tablo 2.1).

Dursunbey şehir merkezinde 1935 yılında nüfus 3278 iken 1940 yılında bu sayı 4148'e yükselmiş, yıllık artış hızı ise %5,3 olmuştur. Şüphesiz bu durum savaş sonrası tüm Türkiye'de olduğu gibi Dursunbey'de de nüfus artırma politikalarının bir sonucudur. Sayım devrelerinde 1945 ve 1950 yıllarında ise artış hızında azalma görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı bu azalmanın en önemli sebebidir. Nüfus artış hızının en fazla olduğu bir diğer devre ise %3,5 artış hızı ile 1960 yılıdır. Bu artışın sebebi, ülkemiz genelinde hızlı ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi, hayat şartlarının düzelmesi ve özellikle sağlık hizmetlerinin yaygınlaşmasıdır. Böylece ölümler azalmış, refah düzeyi artmış ve henüz nüfus planlaması da yapılmadığından Dursunbey'de nüfus artışının en hızlı devreleri olmuştur. Bu nüfus artışı 1980 yılına kadar dalgalanmalar göstererek devam etmiş ve 1980 yılı itibariyle artık nüfus 10000 eşiğini aşmıştır. Bu yılda nüfus artış hızı %3,8 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu devreden sonra 1963-1967 yılı kalkınma planı kararı ile nüfus planlamalarının etkisi zamanla kendini göstermiş ve nüfus artış hızının azalmasına sebep olmuştur.

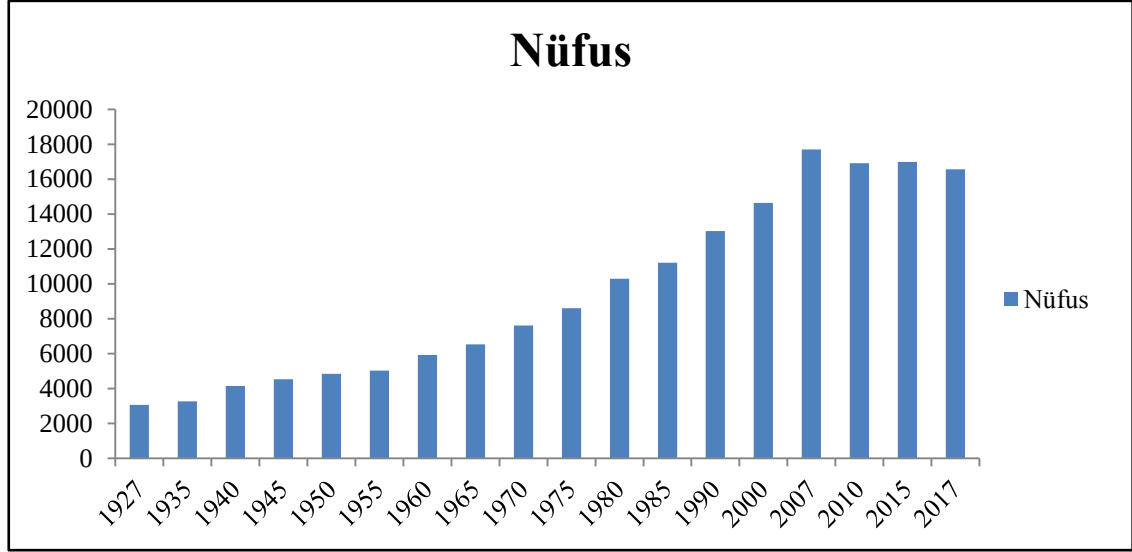
Tablodan da anlaşılabacağı gibi 1980'li yıllara kadar toplam nüfusta sürekli bir artış görülmektedir. 1980-1990 yıllarında dengede kalmış 1990'da nüfus 13025 olarak

kaydedilmiş, 2007’de 17701 olan nüfusun artış hızı %2,9 olmuştur. Bu tarihten sonraki nüfus artış hızı sürekli azalmıştır. Çalışma sahasında göçlerin başlaması nüfusun sürekli azalmasına sebep olmuş, 2010 yılı itibarıyla nüfus 16924 olarak istatistiklere yansırken nüfus artış hızı da %-1,4 olmuştur. Şehir nüfusu 2015 yılında 2010 yılına göre 72 kişi artarak 16996 olmuştur. Şehirde 2017 yılında ise nüfus artış hızı %-1,2, ve nüfus 16567’ye gerilemiştir. Balıkesir nüfus artış hızı 1,6 olurken Türkiye yıllık nüfus artışı ise 12,4 olmuştur. Dursunbey şehrinin nüfus artış hızı, hem ülke hem de bölge ortalamasının altında kalarak %-1,2 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu durumun oluşmasında en büyük etken, Dursunbey’de son on yılda meydana gelen göçlerdir. Dursunbey’de 1927-2017 yılları arasında ise 90 yıllık süre içinde nüfus artış hızı 1,9 olmuştur. (Tablo 2.1. ve 2.2).

Tablo 2.1. Dursunbey Şehri Nüfusunun Sayım ve Tespit Yıllarına Göre Değişimi (1927-2017).

Sayım Dönemi	Nüfus	Yıllık Artış Hızı (%)
1927	3066	0,4
1935	3278	1,3
1940	4148	5,3
1945	4541	1,8
1950	4856	1,3
1955	5031	0,7
1960	5934	3,5
1965	6533	2
1970	7629	3,3
1975	8615	2,5
1980	10293	3,8
1985	11222	1,8
1990	13025	3,2
2000	14654	1,2
2007	17701	2,9
2010	16924	-1,4
2015	16996	0,1
2017	16567	-1,2
1927-2017 Ort.	-	1,9

Kaynak: TÜİK.

Şekil 2.1. Dursunbey Şehri Nüfusunun Sayım ve Tespit Yıllarına Göre Değişimi (1927-2017).

2.2.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Nüfusun cins yapısı genel anlamda kadın-erkek oranını ifade etmekte olup 100 ya da 1000 kadına düşen erkek sayısı olarak tanımlanmaktadır (Tümer-Özgüç, 2002: 291). Nüfusun en önemli sosyal ve ekonomik özelliklerinden birini yaş ve cinsiyet oluşturmaktadır. Nüfusun yaş ve cinsiyet özellikleri, bir bölge ya da şehrin nüfus yapısını öğrenmek için önemlidir. Sınırlandırılmış bir bölge, yöre veya siyasi üitenin nüfus yapısını belirleyebilmenin en önemli aracı, o nüfus kitlesinin yaş gruplarına göre sergilediği dağılımın bilinmesidir. Çünkü üretici olan veya olmayan nüfusun belirlenmesi, eğitim ve sağlık gibi ekonomik kaynaklarla ilişkili sosyal planlamaların yapılabilmesi, özetle toplum üzerindeki başta bağımlı nüfus olmak üzere, çeşitli yüklerin hesap edilmesi, yaş gruplarının sağlıklı olarak tespitine bağlıdır (Arınç, 2001:105 Tatvan). Bunun yanı sıra nüfus içinde çocuk ve yetişkin oranlarını bilmek, eğitim veya istihdam koşullarının ne ölçüde geliştirileceği konusunda fikir vermesi açısından önem taşımaktadır (Özgür, 1999: 159).

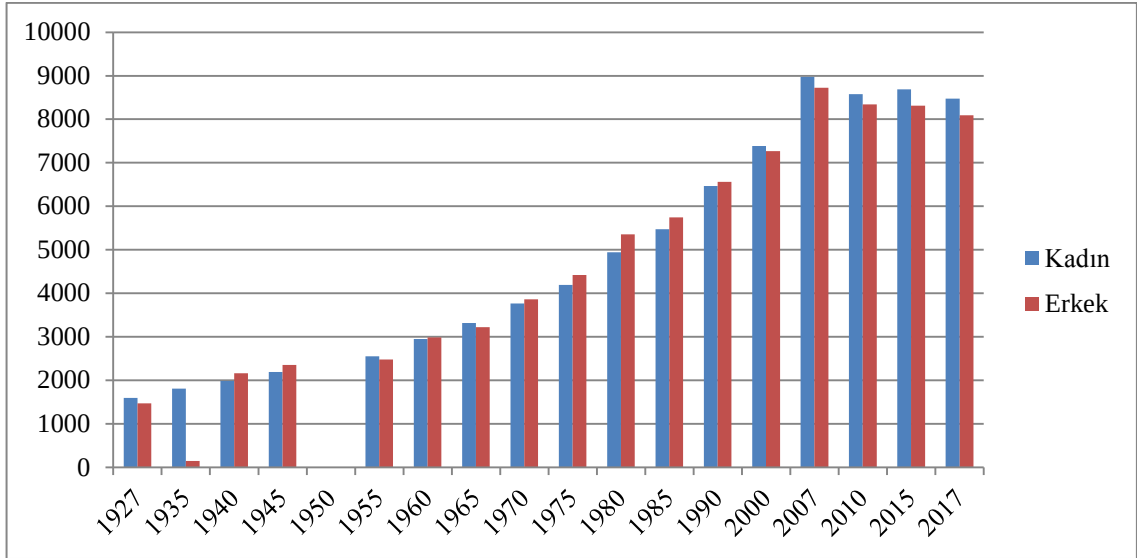
Türkiye’de nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı incelendiğinde, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki cinsiyet yapısının değiştiği, aradan geçen sürede erkek nüfusun bariz bir şekilde arttığı görülmektedir. Çalışma sahamız olan Dursunbey’in yaş ve cinsiyet yapısı incelendiğinde 1927 yılında erkek nüfusun 1473, kadın nüfusun 1593 olduğu bu dönemde 1000 kadın başına 924 erkek düştüğü görülmektedir.

Dursunbey’de 1990 yılına kadar 1000 kadına düşen erkek sayısında, dalgalanmalar olsa da genel olarak nüfus artmış, 2007 yılından sonra ise sürekli azalmıştır. Bu azalma ilerleyen yıllarda göç dalgasının başladığının bir göstergesi olarak kayıtlara geçmiştir. 2010 yılına gelindiğinde yerleşmede 1000 kadına düşen erkek nüfus sayısı 972 olmuştur. Büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan köy yerleşmeleri idari bakımdan mahalle statüsüne dönüştürülmüştür. Burada yerleşme yine köy yerleşmesidir, ancak idari bakımdan mahalle statüsüne dönüştürülünce köy sınırları kaldırılmış böylece köy idari alanları kaybolmuştur (Koday, Akbaş, Kaya, 2017: 452). Büyükşehir idari sınırları içindeki kalan tüm köyler 2012 yılında mahalle kabul edilerek nüfusları da ilçe merkez nüfuslarına eklenmiştir. Çalışma sahası 2013 yılında 40572 nüfusa sahip olurken cinsiyet oranı da 951 olarak kaydedilmiştir. Dursunbey ilçe toplam nüfusu 2017 yılına gelindiğinde 36324, erkek nüfusu 17662, kadın nüfusu 18662 iken şehir nüfusu ise 16567, erkek nüfus 8091, kadın nüfus 8476 ve 1000 kadına düşen erkek nüfus sayısı da 946,4’e gerilemiştir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Cinsiyet Durumu ve Oranları (1927-2017).

Sayım Yılı	Erkek Nüfus	%’si	Kadın Nüfus	%’si	Toplam Nüfus	Kadın Erkek Farkı	Cinsiyet Oranı %’si
1927	1473	48	1593	52	3066	120	924,6
1935	1470	45	1808	55	3278	338	813,0
1940	2161	52	1987	48	4148	174	1087
1945	2354	52	2187	48	4541	167	1076
1950	-	-	-	-	4856	-	-
1955	2480	49	2551	51	5031	71	972,1
1960	2984	50	2950	50	5934	34	1011
1965	3220	49	3313	51	6533	93	971,9
1970	3861	51	3768	49	7629	93	1024
1975	4422	51	4193	49	8615	229	1054
1980	5353	52	4940	48	10293	413	1083
1985	5748	51	5474	49	11222	274	1050
1990	6562	50	6463	50	13025	99	1015
2000	7269	50	7385	50	14654	116	984,2
2007	8728	49	8973	51	17701	245	972,6
2010	8345	49	8579	51	16924	234	972,7
2015	8310	49	8686	51	16996	376	956,7
2017	8091	49	8476	51	16567	385	946,4

Kaynak: TÜİK.

Şekil 2.2. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Cinsiyet Durumu ve Oranları (1927-2017).

Bir ülkenin veya herhangi bir yerin nüfusunun yaş yapısının bilinmesi, planlama açısından önemlidir. Çocuk sayısına bakılarak sağlıklı büyüme, kaliteli eğitim ve sosyal planlamalar yapılabilir. Nüfustaki yetişkinlere meslek ve mesleki eğitim kazandırma, istihdam oluşturma ve sosyal planlamaların yapılması açısından önemlidir. Yaşlıların nüfustaki oranları ve sayıları dikkate alınarak bakım ve sağlık sorunlarını çözümlemek, yapılacak ilk işler arasındadır. Başka bir deyişle, düzenli bir toplum yapısı oluşturulması konusunda, yaş kompozisyonu kıymetli bir ölçüttür (Özgür, 2001: 137).Yapılacak olan yatırımların planlanması, bilhassa eğitim, sağlık, iş alanları ve askerlik potansiyeli gibi stratejilerin belirlenmesi bakımından nüfusun bilinmesi ve analiz edilmesi son derece gereklidir (Doğanay, 1994: 157).

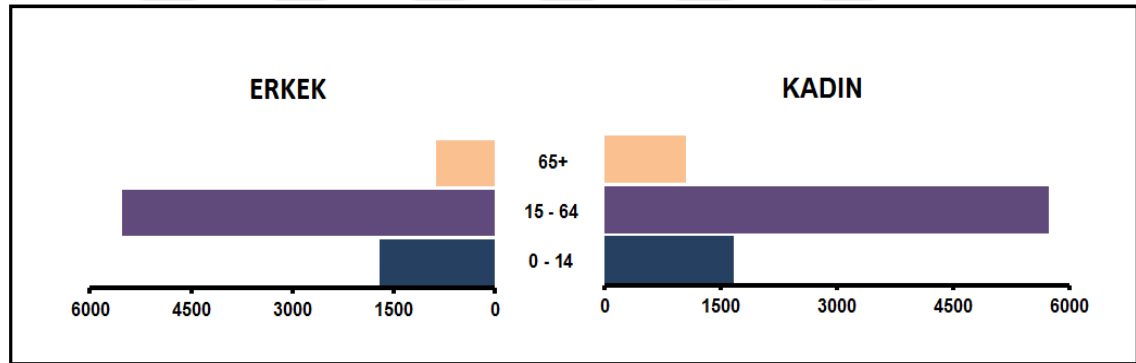
Nüfusun yaş özelliklerini saptayıp, yorumlayabilmek için geniş yaş gruplarını oluşturan 0-14, 15-64 ve 65+ yaş aralığı incelenmelidir (Özgür, 2001: 137). Çalışma sahamız olan Dursunbey ilçe merkezinin 2017 yılı geniş yaş aralığına baktığımızda, 14-64 yaş grubu içinde bulunanların %68'lik pay ile en yüksek oranı teşkil ettiği görülür. Bu oran Türkiye genelinde 67,9 olurken Balıkesir de ise 73'dür, Dursunbey ülke ortalamasının biraz üzerinde il ortalamasının ise altındadır. Bu durum şehirde aktif nüfusun son yıllarda göç etmesinin bir sonucudur. Sahada 0-14 yaş diliminin ise %20,4 ile ikinci en yüksek oranı teşkil ettiği görülmektedir. Genç nüfus Türkiye genelinde %23,6, Balıkesir de ise %12 orana sahiptir. Dursunbey'de genç nüfus il genelinden yüksek ancak ülke genelinden düşük bir orana sahiptir. Yaşlı nüfusun diğer yaş

gruplarına göre daha az olduğu görülmektedir. Şehrin geniş aralıklı yaş gruplarında 65+ nüfusun %11,6 orana sahiptir. Türkiye genelinde ise 65+ nüfusun %8,5 oranla daha az olduğu görülmektedir. Balıkesir’de ise bu oranın %15 olduğu görülür. Dursunbey’de 2017 yılı nüfus verilerinde kadın nüfusun erkek nüfustan fazla olduğu görülmektedir (Erkek 8114, Kadın 8453). Çalışma sahamızda doğumların azalması, 15-64 yaş aralığının %68’lik bir paya sahip olması ve bu genç nüfusun göç hareketlerine katılması sonucunda ilerleyen yıllarda yaşlı nüfusun Dursunbey şehrinde daha da artacağını göstermektedir (Tablo 2.3).

Tablo 2.3. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Yapısı (2017).

Yaş Grubu	Erkek	%’si	Kadın	%’si	Toplam	%’si
0-14	1709	50,5	1670	49,5	3379	20,4
15-64	5530	49	5736	51	11266	68
65+	875	45,5	1047	54,5	1922	11,6
Toplam	8114	49	8453	51	16567	100

Kaynak: TÜİK.

Şekil 2.3. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Geniş Aralıklı Nüfus Piramidi (2017).

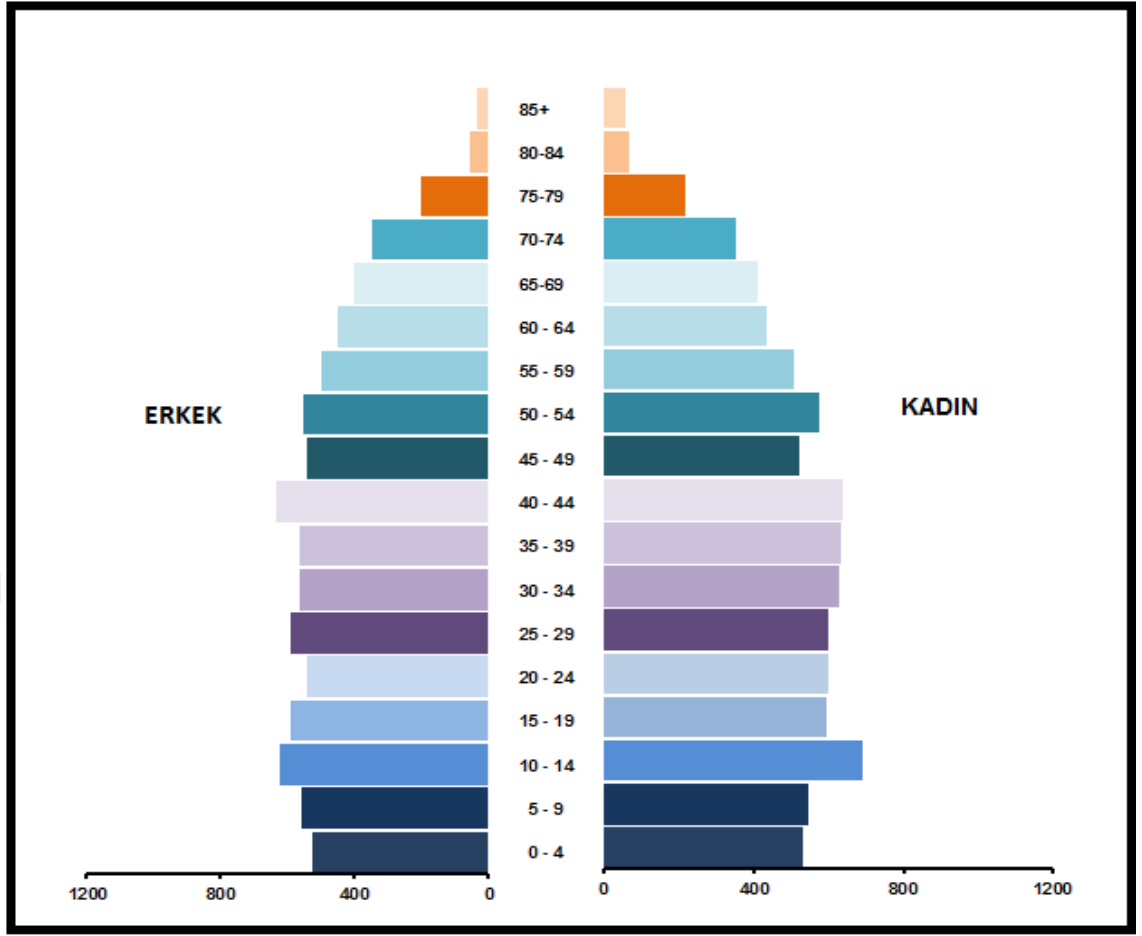
Nüfusun yaş özelliklerini yorumlayabilmek için dar aralıklı gruplandırma (0-4, 5-9, 10-14.....) dağılımı da dikkate alınmalıdır (Doğanay, 1994: 158). Dursunbey şehrinin 2017 yılı nüfusunun dar aralıklı yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde en fazla nüfusun 1272 kişi ile 40-44 yaş grubunda olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu değer tüm yaş gruplarının %7,6’sını oluşturmaktadır. Diğer yaş oranlarımız ise 0-4 yaş aralığı %6,3, 10-14 yaş aralığı %7,3 oranlara sahip olurken, 25-29 yaş aralığı %7,2, 60-64 yaş aralığı ise %5,3, 70-74 yaş aralığı %4,0 ve 85+ yaş gurubu ise 0,4 oranlarını oluşturmaktadır.

Tablo 2.4. Dursunbey Şehrinin Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2017).

Yaş	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
0-4	525	6,4	532	6,2	1057	6,3
5-9	559	7,0	547	6,4	1106	6,6
10-14	625	7,7	591	8,0	1216	7,3
15-19	593	7,3	595	7,0	1188	7,1
20-24	540	6,6	600	7,0	1140	7,0
25-29	593	7,3	600	7,0	1193	7,2
30-34	563	7,0	630	7,4	1193	7,2
35-39	563	7,0	635	7,4	1198	7,2
40-44	634	7,8	638	7,5	1272	7,6
45-49	542	6,7	521	6,0	1063	6,4
50-54	551	6,8	573	6,7	1124	7,0
55-59	500	6,1	507	6,0	1007	6,0
60-64	451	5,5	437	5,0	888	5,3
65-69	332	4,1	381	4,7	713	4,3
70-74	306	3,9	342	4,0	648	4,0
75-79	165	2,0	214	2,5	379	2,5
80-84	44	0,5	63	0,7	107	0,6
85+	28	0,3	47	0,5	75	0,4
Toplam	8091	100	8476	100	16567	100

Kaynak: TÜİK.

Araştırma sahasının nüfus piramitleri, cinsiyet ve yaş yapısı hakkında bizlere bilgi vermektedir. Üretim faaliyetine katılmadığı varsayılan 0-14 yaş gurubu ile 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun ve üretime faal olarak katıldığı varsayılan 15-64 yaş gurubundaki aktif nüfusun belirlenmesinde önemli dayanaktır. Dursunbey şehrinin yaş piramitleri incelendiğinde genel olarak azalan bir nüfus yapısı görülmektedir. Şehirde aktif nüfus oranı %68 gibi yüksek bir oran olmakla birlikte, bu oran her geçen gün azalmaktadır. Doğum oranlarının azalması ve işsizlikten dolayı genç nüfusun göç etmesi bu durumu tetikleyen faktörlerdir. Zira Dursunbey ilçesi, 2013 yılında 40472 kişi nüfusa sahip iken son yıllarda nüfus artış hızının azalması ve genç nüfusun göç etmesi ile nüfus sürekli azalarak 36324'e gerilemiştir. İlçe merkez nüfusu ise 16567 olarak kayıtlara geçmiştir (Tablo 2.4).

Şekil 2.4. Dursunbey Şehrinin Dar Aralıklı Nüfus Piramidi (2017).

Dursunbey şehrinin nüfus özellikleri, arı kovani piramidine benzemektedir. Bu piramit sahada; düşük doğum ve ölüm oranlarının olduğunu, çocuk nüfus oranının az, yaşlı nüfus oranının ve aktif nüfus oranının fazla olduğu, ortalama yaşam süresinin uzun olduğu gelişmiş ülkelerin nüfus piramidinin özelliklerini vermektedir. Arı kovani nüfus piramidi İngiltere, İsveç, Hollanda vb. gelişmiş ülkelerde görülür. Ancak Dursunbey şehrinde doğum-ölüm oranlarının azlığı, çocuk nüfusun azlığı, aktif nüfusun fazla olması gibi özellikleri uyuşsa da çalışma sahası gelişmiş bir yerleşme olmadığı gibi pek çok ekonomik sorunları bulunan ve istihdam sıkıntısı olan bir yerleşmedir.

2.2.3. Nüfus Hareketleri

2.2.3.1. Doğumlar ve Ölümler

Hayati değişkenler olarak da ifade edilen doğum ve ölümler nüfus miktarında etkili oldukları kadar nüfusun yapısı üzerinde de etkileri bulunmaktadır. Genel olarak

doğum ve ölüm oranlarının fazla olduğu nüfuslarda genç nüfus fazla, doğum oranlarının düşük olduğu nüfuslarda ise yetişkin nüfus fazlalığı görülür. Bu durum nüfusun yapısının yanı sıra sosyal ve ekonomik niteliklerini de doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle yerleşmelerin nüfus özellikleri incelenirken bu iki hayati değişken iyi değerlendirilmedir (Birinci, 2007: 55).

Nüfus sürekli bir değişim içindedir nüfustaki hareketlilik ve değişimleri oluşturan üç unsurun (doğumlar, ölümler ve göçlerin) karşılıklı olarak birbirini etkilemeleri sonucu değişim meydana gelmektedir. Ancak bu etkileşimli sonuçlara sağlıklı bir şekilde ulaşmak son yıllarda mümkün olmuştur. 2007 yılı itibariyle adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS) ile doğum ve ölümler gibi pek çok değişken kayıt altına alınarak sağlıklı verilere ulaşılması sağlanmıştır.

Dursunbey şehrindeki doğum ve ölüm oranları, TÜİK ve Dursunbey Nüfus Müdürlüğü verilerine göre belirlenmeye çalışılmıştır. Dursunbey şehrinde 2009-2017 arasında doğumlar incelendiğinde, 2009 yılında 516 olan canlı doğum sayısının azalarak 2017 yılında 345 düştüğü görülmektedir. Aynı dönem içinde 2009 yılında 10 olan ölü doğum sayısı, sağlık koşullarındaki iyileşme ve eğitim çalışmaları sonucunda 2017’de 3’e inmiştir. Şehirde 2009 yılında ölü doğum sayısı 10 iken, 2012’de bu durum bazı sağlık sorunlarından dolayı 14’e yükselmiş. 2015 yılından sonra ise sağlık koşullarının iyileşmesi ve eğitim çalışmaları sonuç vermiş, 2015-2016’da ölü doğum sayılarının 3’ün altına düştüğü görülmektedir. Tabloda 3’ün altına düşen ölü doğumlar Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ‘C’ harfi ile gizlenerek ifade edilmiştir. 2017 yılına geldiğimizde ölü doğum sayısının 3’e düştüğü verileri görülmektedir (Tablo 2.5).

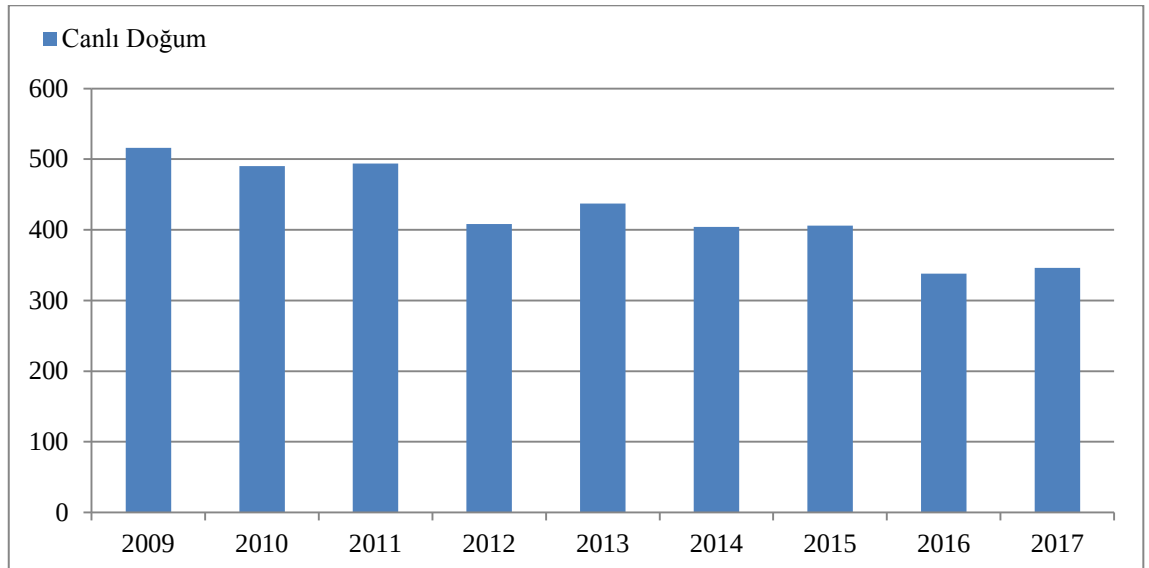
Bir yıl içinde meydana gelen doğumların toplam nüfusa oranı olarak tanımlanan kaba doğum oranlarına baktığımızda Dursunbey’de 2009 yılında %30,3 iken ilerleyen yıllarda bu oran azalarak 2017 yılında %9,5 olmuştur. 2017’de Türkiye kaba doğum ortalaması ise %16,1 olmuş Dursunbey’in kaba doğum ortalaması ülke ortalamasının altında kalmıştır. Nüfus yapısındaki hayati değişkenlerden bir diğeri de genel doğurganlık oranıdır. Bu oran, yıl içinde canlı doğum sayısının 15-49 yaş arası kadın nüfusa bölünmesiyle elde edilmektedir.

Tablo 2.5. Dursunbey Şehrinde Doğum Sayıları ve Doğurganlık Hızları (2009-2017).

Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Canlı Doğum	516	490	494	408	437	404	406	338	345
Ölü Doğum	10	4	4	14	4	8	C	C	3
Kaba Doğum Hızı (‰)	30,3	28,9	28,9	24,0	10,7	10,4	10,5	9,3	9,5
Genel Doğurganlık (‰)	48,1	48,1	48,5	50,3	47,1	54,5	57,2	41,06	44,9
Doğurganlık Çağındaki Kadın Nüfus	10710	10179	2741	9670	9267	8830	8461	8100	7708
Her Bir Kadına Düşen Çocuk Sayısı	0,049	0,048	0,182	0,043	0,048	0,047	0,048	0,042	0,045

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü.

Dursunbey şehrinde 2009 genel doğurganlık oranı %48,1'dir. Sahada 2017 yılına gelindiğinde ise bu oran %44,9'a düşmüştür. Dursunbey'de her bir kadına düşen çocuk sayısı ise 2009'da 0,049 olurken 2010 yılında 0,048, 2011'de 0,182 olmuştur. Çocuk sayısı 2012'de 0,043, 2013 yılında 0,048 olurken 2014'de 0,047 olmuştur. Bu dalgalanma 2017 yılında 0,045 olarak belirlenmiştir. Dursunbey'de canlı doğum sayıları azaldığı gibi kaba doğum, genel doğurganlık oranları ve çocuk sayısı her geçen yıl düşmektedir. Bu durum iyileşen sağlık koşullarına karşın hızlı bir göçün gerçekleştiğinin kanıtıdır.

Şekil 2.5. Dursunbey Şehrinde Canlı Doğumların Yıllara Göre Değişimi (2009-2017).

Nüfus ile ilgili diğer bir değişken de hiç şüphesiz ölümlerdir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2009 yılında 407 olan ölüm olayı yıllar içerisinde düzenli bir seyir izlememiş iniş ve çıkışlar meydana gelmiştir. Dursunbey'de 2017

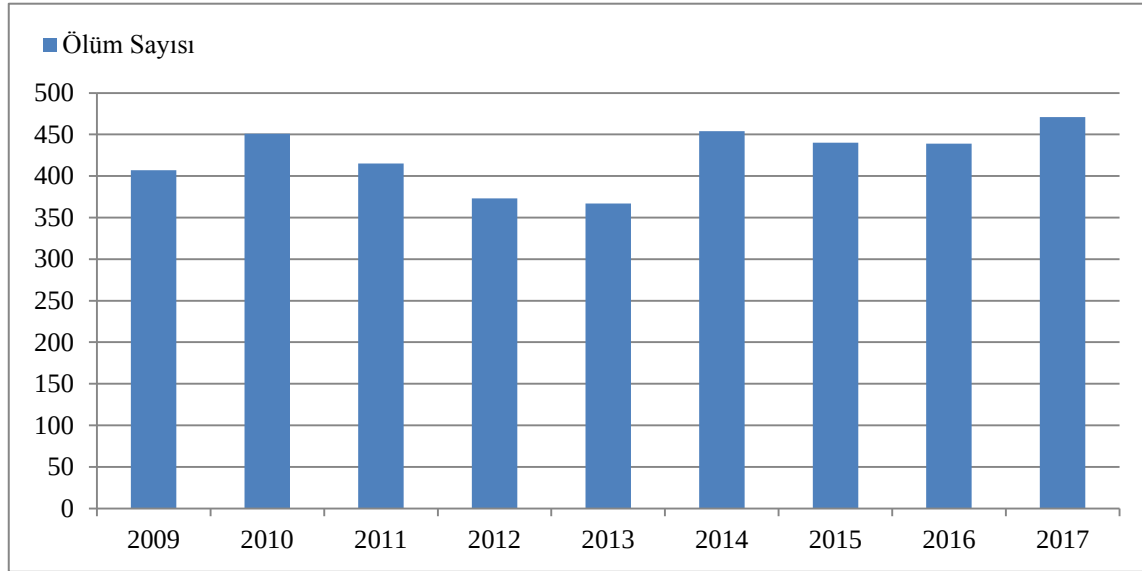
yılına gelindiğinde ise ölüm olaylarının 471'e çıktığı görülmektedir. Ancak kaba ölüm hızının 2009'da %23,9 2017 yılında ise %12,9'a düştüğü görülmektedir. Bu düşmenin sebebi, büyükşehir sınırları içinde kalan köylerin mahalle sayılmalarının bir sonucudur (Tablo 2.6).

Tablo 2.6. Dursunbey Şehrinde Ölüm Sayıları ve Kaba Ölüm Hızları (2009-2017).

Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ölüm Sayısı	407	451	415	373	367	454	440	439	471
Kaba Ölüm Hızı (%)	23,9	26,6	24,3	22,0	9,04	11,5	11,4	11,7	12,9
Bebek Ölüm Hızı (‰)	19,3	8,1	8,0	34,3	9,1	19,8	–	–	8,6

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü.

Çalışma sahamız olan Dursunbey'in sağlık açısından gelişmiş olduğunun göstergesi olan bebek ölüm hızları da önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Dursunbey'de 2009 yılında %19,3 olan bebek ölüm hızı 2017 yılına gelindiğinde %8,6 seviyesine gerilemiştir. Bebek ölüm oranlarını azalmasında sağlık alanına yapılan yatırımlar, sağlık kurumlarına ulaşabilmek ve verilen eğitimler etkili olmuştur. Ayrıca bebek ve anne ölümlerindeki azalmalarda verilen eğitimler, bebeklerin doğum öncesi ve sonrası takiplerinin bir sonucudur (2.6).

Şekil 2.6. Dursunbey Şehrinde Ölüm Olaylarının Yıllara Göre Değişimi (2009-2017).

2.2.3.2. Göçler

Nüfusun hayati değişkenlerden olan göçün pek çok tanımı yapılmaktadır. Göç, insanların geçici, fakat özellikle devamlı olarak oturdukları yerlerden bir başka yere gitmeleri olayıdır (Özgür, 2000: 143). Nüfus ile kaynaklar arasında denge sağlanması için kendiliğinden meydana gelen hareketler olarak tanımlanan göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı yada uzun süreli olarak değiştirme şeklinde tanımlanmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2002: 308).

Göçler, yerleşmelerin nüfus miktarını etkilediği gibi sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında da değişikliğe neden olmaktadır. Bunun yanı sıra yerleşmelerin nüfuslarındaki hızlı artış veya azalmalar; zaman içinde altyapı tesislerinin yetersiz kalması, işsizlik, gecekondü sorunları, bazı yatırımların hizmet dışı kalması ve ekonomik kaynakların verimli bir şekilde değerlendirilememesi gibi çok çeşitli sorunlara yol açmaktadır (Koca, 2000: 87).

Tüm dünyada ve ülkemizde insanları yaşadıkları yerlerden göç etmelerine sebep olan olguların başında hiç şüphesiz geçim sıkıntısı, daha ferah bir yaşam, sağlık sorunları, terör, eğitim, büyükşehirlerin çekici faktörleri gelmektedir. Göçlerin pek çok nedeni bulunmakla birlikte göçler iç ve dış göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca göç olayının gerçekleştiği mekanlar göç alan ve göç veren ülkeler, bölgeler ya da şehirler olarak da nitelendirilebilir. Dursunbey bu tanımların ışığında dış göçün fazla gerçekleşmediği ancak iç göçün köyden ilçe merkezine, ilçe merkezinden şehir merkezlerine ya da büyükşehirlerle doğru oluşan kademeli bir göçün gerçekleştiği, göç veren bir şehir olmuştur.

Göç olgusuyla ilgili analizler göçün seçici bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Bir yer/topluluktan göç etmiş ve etmemiş bireyler arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Göç eden kişilerin seçiciliği öncelikle göç olgusunun fırsatlar sağlaması yanı sıra önemli belirsizliklere karşı karşıya olması ve göç edene bazı pahalar yüklemesi dolayısıyla ortaya çıkmaktadır (Koday vd.2018: 552). Türkiye’de insanların ülke içinde daimi olarak yer değiştirmesi, sınırlı ölçülerde de olsa eskiden beri var olan bir olgudur. Gelişmiş ülkelere göre endüstrileşme ve şehirleşme aşamasına gecikmeli olarak girmiş ülkemizde, Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfus merkezlere doğru yönelmiş bu akım, 1950’li yıllardan itibaren ivme kazanmış ve devam etmektedir (Özgür, 2000: 146).

Tablo 2.7. Dursunbey Şehrinin Aldığı-Verdiği Göç Miktarı, Net Göç ve Net Göç Hızı (2000-2017).

Yıllar	Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı ‰
2000	44254	1202	2916	-1.714	-38,0
2012	41320	974	2157	-1183	-28,2
2013	40572	694	1223	-529	-12,9
2014	39411	736	1356	-620	-15,6
2015	38522	742	1098	-356	-9,2
2016	37435	600	1121	-521	-13,8
2017	36324	636	1087	-451	-12,3

Kaynak: TÜİK Verileri.

Türkiye’de meydana gelen iç göçlerin, bir kaynak-nüfus dağılışı dengesizliğinden kaynaklandığı açıktır (Arınç, 2003: 95). Dursunbey bu tanımların ışığında dış göçün fazla gerçekleşmediği ancak iç göçün köyden ilçe merkezine, ilçe merkezinden şehir merkezlerine ya da büyükşehirlere doğru oluşan kademeli bir göçün gerçekleştiği, göç veren bir şehir olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu’ndan (TÜİK) alınan verilere göre Dursunbey’in 2000 yılında aldığı göç 1202, verdiği göç ise 2916 olmuş net göç -1.714 net göç hızı ise ‰-38,0 olmuştur. 2017 yılında ise aldığı göç 636, verdiği göç ise 1087 olmuş net göç -451 net göç hızı ise ‰-12,3 olmuştur (Tablo 2.7).

Dursunbey şehrinden, 2000-2017 yılları arasında göç verilen illerin başında Bursa ili gelmekte (2610 kişi) olup göç olayını gerçekleştiren oranın %23,8’ini oluşturmaktadır. Bursa’yı sırası ile Balıkesir (942) %8,5’ini, Manisa (772) %7,0’nı Kütahya (540) %4,9’unu, İstanbul (466) %4,2’sini gerçekleştirmiştir. Diğer illere yapılan göçler ise (4672) %42,6’sını oluşturmaktadır. Dursunbey’in hiç göç vermediği iller ise; Adıyaman, Ardahan, Çankırı, Nevşehir ve Tunceli illeri olmuştur. Dursunbey göçlerinin büyük oranda yakın illere olduğu görülmektedir. Dursunbey ilçe merkezinden il merkezine veya başka illere göçün sebeplerini sıralarsak; Dursunbey’in şehre uzaklığı, dağlık ve engebeli arazi yapısından dolayı ulaşım sıkıntısı ve tarım alanlarının lokal bölgelerde toplanması, tarımsal sorunlar, kerestecilik faaliyetlerinin giderek azalması, gençler için istihdam alanlarının oluşturulamaması, sosyo-ekonomik faktörler ve devlet memurlarının tayinleri oluşturmaktadır (Tablo 2.8).

Tablo 2.8. Dursunbey Şehrinde Göç Verilen ve Göç Alınan İlk On İl (2000-2017).

Göç Verilen İl	Göç	%'si	Göç Alınan İl	Göç	%'si
Bursa	2610	23,8	Bursa	936	16,7
Balıkesir	942	8,5	Kütahya	412	7,3
Manisa	772	7,0	İstanbul	368	6,5
Kütahya	540	4,9	Balıkesir	312	5,5
İstanbul	466	4,2	Manisa	311	5,5
İzmir	350	3,1	İzmir	231	4,1
Çanakkale	223	2,0	Çanakkale	97	1,7
Ankara	165	1,5	Ankara	85	1,5
Kocaeli	125	1,1	Kocaeli	73	1,3
Eskişehir	93	0,8	Tekirdağ	55	0,9
Diğer İller	4672	42,6	Diğer İller	2704	48,4
Toplam	10958	100	Toplam	5584	100

Kaynak: TÜİK Verileri.

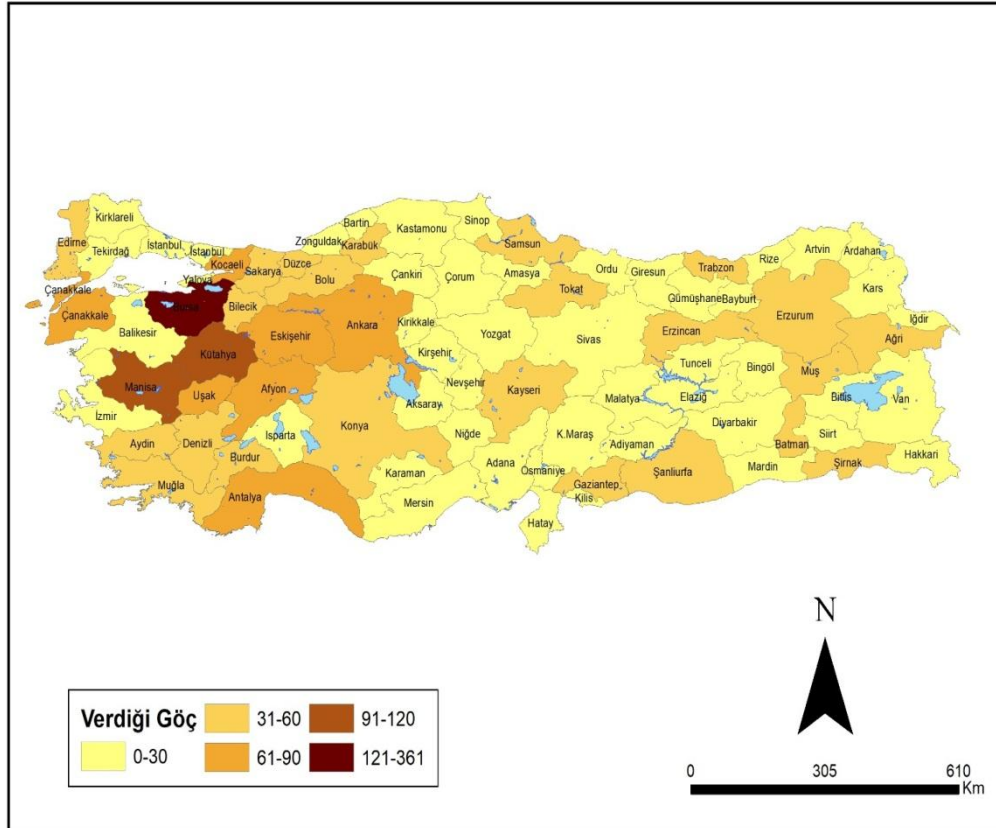
Dursunbey şehrinin 2000-2017 yılları arasında aldığı göçlerin başında yine Bursa ilini görmekteyiz. Dursunbey şehrine yapılan göçte ilk sırada yer alan ve (936) %16,7 oranını oluşturan Bursa'yı; Kütahya (412) %7,3'ünü, İstanbul (368) %6,5'ini, Balıkesir (312) %5,5'ini, Manisa (311) %5,5'ini oluşturarak takip etmektedir. Diğer iller ise (2704) %48,4 oranını oluşturmuştur. Dursunbey'in hiç göç almadığı iller ise; Amasya, Aksaray, Bayburt Çankırı, Kırşehir, Niğde ve Tunceli illeri olmuştur (Tablo 2.5).

Tüik 2017 verileri incelendiğinde ise il bazında en fazla göçün verildiği il (361) %33,2 oranı ile Bursa yine ilk sırada yer almaktadır. Bursa'yı sırası ile Kütahya (99) %9,1, Manisa (81) 7,4, İstanbul (75) 6,8, İzmir (46) 4,2, Çanakkale (43) 3,9, Ankara (26) 2,3, Kocaeli (21) 1,9, Afyonkarahisar (19) 1,7 ve Eskişehir (18) 1,6 oranlarla izlemektedir. Diğer iller ise (298) 27,4 orana sahiptir. Dursunbey şehrinden büyük şehirlere doğru oluşan bu göç sirkülasyonunu tetikleyen hiç şüphesiz sosyo-ekonomik faktörlerdir (Tablo 2.9).

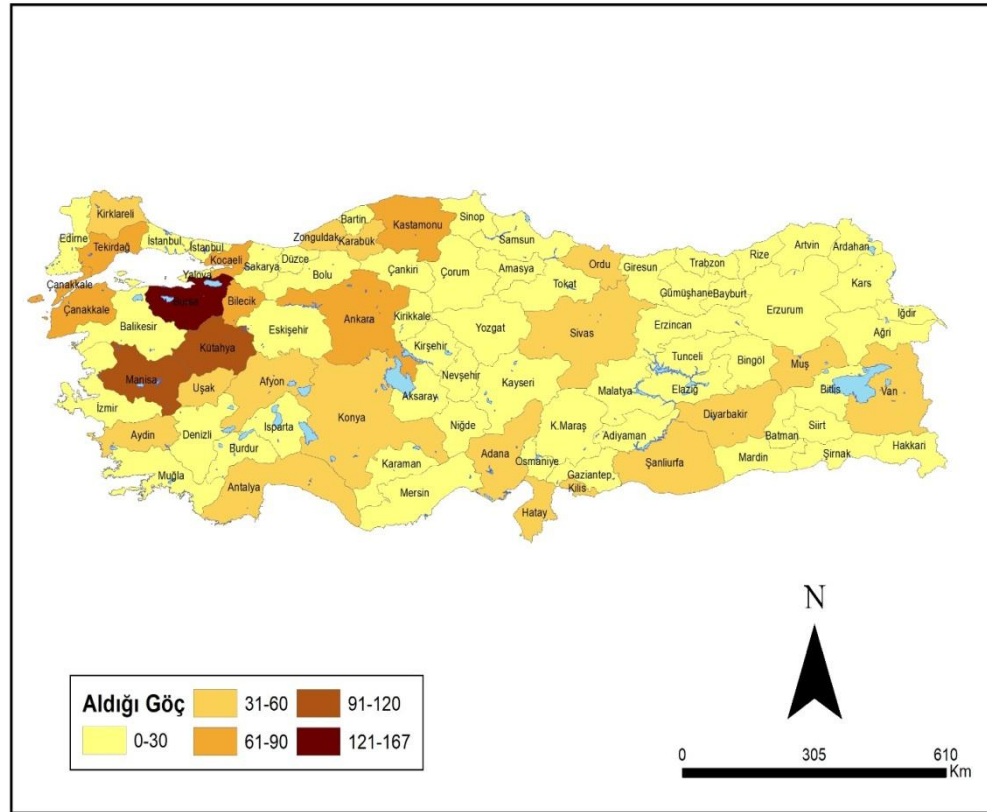
Tablo 2.9. Dursunbey Şehrinin Göç Verdiği ve Göç Aldığı İlk On İl (2017).

Göç Verilen İl	Göç	%'si	Göç Alınan İl	Göç	%'si
Bursa	361	33,2	Bursa	167	26,2
Kütahya	99	9,1	Kütahya	64	10
Manisa	81	7,4	İstanbul	42	6,6
İstanbul	75	6,8	İzmir	40	6,2
İzmir	46	4,2	Manisa	38	5,9
Çanakkale	43	3,9	Çanakkale	19	2,9
Ankara	26	2,3	Ankara	15	2,3
Kocaeli	21	1,9	Kocaeli	14	2,2
Afyonkarahisar	19	1,7	Bilecik	12	1,8
Eskişehir	18	1,6	Tekirdağ	11	1,7
Diğer İller	298	27,4	Diğer İller	214	33,6
Toplam	1087	100	Toplam	636	100

Kaynak: TÜİK Verileri.

Harita 2.1. Dursunbey Şehrinin Verdiği Göçün İllere Göre Dağılımı (2017).

Dursunbey şehrinde 2017 yılında göç alınan illerin başında Bursa şehri (167) %26,2 oranına sahip iken onu sırası ile Kütahya (64) %10, İstanbul (42) 6,6, İzmir (40) 6,2, Manisa (38) 5,9, Çanakkale (19) 2,9, Ankara (15) 2,3, Kocaeli (14) 2,2, Bilecik (12) 1,8 ve Tekirdağ (11) 1,7 oranlarla izlemektedir. Diğer iller ise (214) 33,6 orana sahiptir. Bu illerden yapılan göçlerin sebepleri ise Balıkesir ilinin köylerinden yapılan göçler, memur tayinleri, meslek yüksekokulunun bulunması, maden ocakları ve jandarma komutanlığının varlığı sıralanmaktadır. Ancak meslek yüksekokulunun birkaç bölümünün ve maden ocaklarının kapanması, son yıllarda Dursunbey ilçe merkezine olan göçü azaltmıştır. Nihayetinde Dursunbey nüfusu da son yıllarda azalmıştır (Tablo 2.9).

Harita 2.2. Dursunbey Şehrinin Aldığı Göçün İllere Göre Dağılımı (2017).

Türkiye'den Avrupa ülkelerine yönelik iş gücü göçü 1958-1961 yılları arasında yaşanmıştır. Bu yıllarda stajyer olarak bazı uzmanlar gönderilmiştir. Ancak bu yıllardaki göç çok sınırlı düzeyde kalmıştır. Türkiye'den Batı Avrupa'ya yönelik asıl iş gücü göçü 1960 yıllarının başında olmuştur. 1961 yılında Almanya ile yapılan iş gücü göçü antlaşmasından sonra peş peşe diğer Avrupa ülkeleriyle antlaşmalar yapılarak

binlerce Türk işçi Avrupa ülkelerine gitmiştir (Mutluer, 2003:35).

Dursunbey ilçe merkezinde ise dış göç hiç yok denecek kadar azdır. Resmi kaynaklarda dış göçlerle ilgili veri bulunmadığından çalışmada ifade edilememekle beraber, yapılan mülakatlarda 1950 yılında Almanya'ya az da olsa dış göçün olduğu öğrenilmiştir. Dış göçler ülkemizde daha çok Doğu, GD, İç Anadolu ve Karadeniz bölgelerimizde görülmektedir.

2.2.3.2.1. Çekici, İtici ve İletici Güçler

Göçleri belirli bir varış yerine çeken çekici güçler; yaşama koşullarını iyileştirmek için ekonomik fırsatlar, kişisel güvenlik, özgürlük, eğitim ve kültür ile ilgili fırsatlar gibi toplumsal olanaklardır (Tümertekin ve Özgüç, 2006:239-241). Bu açıklamalar ışığında Dursunbey şehrinden diğer illere yapılan göçlerde, çekici güçlerin başında hiç şüphesiz ekonomik fırsatlar gelmektedir. İşsizlik (istihdam) sıkıntısı olan şehirde bu olanaklar çekici bir güç olarak kendini göstermektedir. İtici güçler denilebilecekler arasında ise çevresel, demografik, ekonomik ve siyasal baskılar sayılabilir. İnsanları göçe iten çok sayıda neden vardır; bunların başında yine ekonomik olanlar gelir. İletici güçler ise bir yerleşmenin ulaşım ağlarını oluşturur. Bu bağlamda Dursunbey şehri engebeli topoğrafik yapının yanı sıra izole konumu ile maalesef şehirleri birbirine bağlayan kavşak noktalarından çok uzaktır. Şehirde bir tek D230 karayolu Kütahya ile Balıkesir'i birbirine bağlamaktadır. Bu yol aynı zamanda Dursunbey'i Balıkesir'e bağlayan tek anayoldur.

Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) alınan veriler ışığında oluşturulan tablolar incelendiğinde, Dursunbey şehrinde göçün daha çok Bursa, Balıkesir, Kütahya, İstanbul ve İzmir gibi illere olduğunu görmekteyiz. Çalışma sahasının son 17 yıllık göç analizi incelendiğinde yine bu illerin tercih edilmiş olduğu ve bu durumun sebebi çekici güçler ise sosyo-ekonomik fırsatlardır. Aynı şekildi itici güç olarak da bu şehirlerin imkân ve fırsatları halkı bu yönde karar vermede etkileyici faktör olmuştur. Bu şehirlerin tercih edilmesinde yakınlıkta önemli bir etkidir. Son on yılda hızla göç veren şehrin diğer il ve ilçelerden göç alma durumu, çekici bir faktöre sahip olmadığından oldukça azdır. Dursunbey'in aldığı göçler daha çok çevre köylerden ve memur tayinlerinden oluşmaktadır (Tablo. 2.8 ve 2.9).

2.2.4. Nüfusun Sosyal- Ekonomik Nitelikleri

2.2.4.1. Aile Büyüklükleri

Aile büyüklükleri, nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri arasında yer alır. Bu olgu, toplumların gelenek ve göreneklerine, yaşam tarzlarına, bulundukları coğrafyada etkin olan ekonomik faaliyetlere göre değişiklik gösterir. Ülkemiz nüfus yapısında standart bir aile büyüklüğünden söz edilemez. Ancak sosyal ve ekonomik amaçlı araştırmalarda, aile büyüklüğü 5.5 kişi sabit sayısı esas alınmaktadır (Doğanay, 2014:156). Türkiye’de ortalama aile büyüklüğü 2017 yılında 3,4’dür. Ancak bu değer bölgeye, yöreye ve toplum yapısına göre farklılık göstermektedir. Araştırma sahamız olan Dursunbey’de aile büyüklüğü, Cumhuriyet Dönemi’nde hiçbir zaman Türkiye ortalamasının üstüne çıkmamıştır (Tablo 2.10).

Tablo 2.10. Dursunbey Şehrinde Ortalama Aile Büyüklükleri (2000 ve 2009-2017).

Yıl	Aile Büyüklüğü	Yıl	Aile Büyüklüğü
2000	3,6	2013	2,9
2009	3,3	2014	2,8
2010	3,2	2015	2,8
2011	3,2	2016	2,7
2012	3,1	2017	3

Kaynak: TÜİK Verileri.

Türkiye İstatistik Kurumu’ndan (TÜİK) alınan verilere göre 2017 yılında araştırma sahamız olan Dursunbey’de 5446 hanede 16567 kişi yaşamaktadır. Buna göre ortalama aile büyüklüğü 3 kişidir. 2000 yılında 3,6 olan aile büyüklüğü 2017 yılına kadar sürekli azalarak 3’e gerilemiştir. Bu durumun oluşmasında genç nüfusun istihdam sorunundan dolayı göç etmesi ve doğum oranlarının her geçen gün azalması en büyük etkenlerdir. Mahalleleri tek tek ele alındığında, ortalama aile büyüklüğü mahallelere göre değişiklik göstermektedir. En düşük aile ortalamasına 2,8 ile Vakıf ve Mollaoğlu mahalleleri sahiptir. Bozyokuş mahallesi 2,9 ortalama ile bu mahalleleri takip etmektedir. Üçeylül, Çakmak ve Ferah mahalleleri ise 3,0 ortalama ile sahip olan mahallelerdir. İstasyon mahallesi 3,1 ortalama ile sahip iken, Cebeci Mahallesi ise 3,2 ortalama ile onu takip etmektedir. Çiftçi Mahallesi ise 3,6 kişi ile en büyük aile ortalamasına sahiptir. (Tablo 2.11).

Tablo 2.11. Dursunbey Şehrinde Ortalama Aile Büyüklükleri (2017).

Mahalle	Hane Sayısı	Toplam Nüfus	Ort. Aile Büyüklüğü
Çiftçi	278	1002	3,6
Cebeci	434	1418	3,2
İstasyon	178	554	3,1
Ferah	1337	4077	3,0
Üçeylül	1200	3609	3,0
Çakmak	413	1250	3,0
Bozyokuş	851	2479	2,9
Mollaoğlu	471	1361	2,8
Vakıf	284	817	2,8
Toplam	5446	16567	3,0

Kaynak: TÜİK Verileri.

2.2.4.2. Bağımlılık Durumu ve Bağımlı Nüfus

Nüfusun en önemli özelliklerinden biri de bağımlılık oranıdır. Bağımlılık oranı çalışan kişilerin bakmakla yükümlü olduğu kişilere oranıdır (Tandoğan, 1994: 65). Diğer bir deyişle toplumdaki üretim faaliyetine iştirak etmediği varsayılan 0-14 yaş grubu ile 65 ve üstü yaşlardaki nüfusun toplamına, faal nüfus olarak kabul edilen 15-64 yaş grubundaki nüfusun üretime ortak olduğu için bağımlı nüfus olarak adlandırılmaktadır (Tandoğan, 1998: 119). Nüfusta bağımlılık denince akla ilk gelen şey, çalışan veya üretim faaliyetine katılan her bireyin, bakmakla yükümlü olduğu veya kazancını paylaşmak zorunda olduğu kişi sayısı gelir. Sanayileşerek gelişen ülkelerde, bireylerin çoğu eğitim dönemlerinin ardından, aktif olarak çalışma hayatına katılmakta ve üretici nüfusun kazancını paylaşan nüfus miktarı, bir ya da iki kişiyi aşmamaktadır. Geri kalmış toplumlarda ise gerçek üretici nüfus sayısı az, tüketici nüfus miktarı oldukça fazladır. Aslında bu durum, istemli bir davranış kalıbı değildir. Çünkü geri kalmış ülkeleri çeşitli nedenlerle yoklayan fakirlik olgusu, çalışmayı arzulayan, bunun için çaba göstermesine rağmen iş bulamayan bir kitle ortaya çıkarmaktadır (Arınç, 2001: 117).

Gelişmiş ülkelerde bağımlı nüfus az iken, gelişmekte olan ülkelerde bu durum kademeli olarak azalmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) alınan verilere göre ülkemizde bağımlı nüfus oranı 2017 yılı itibarıyla 0-14 yaş bağımlılık oranı %28,3 olurken 65 ve yukarı yaş grubunda ise bu oran %8,5 olmuştur. Ülkemizde yaşlı

bağımlılık oranı her geçen yıl artarken çocuk bağımlılık oranı ise her yıl azalmaktadır. Bu her iki sonucun, gelecek yıllarda da artacağı tahmin edilmektedir. Ülkemizdeki sosyo-ekonomik değişimlere dikkat edildiğinde bu değişimin kaçınılmaz bir gelecek olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışma sahası olan Dursunbey de ise 2017 yılı itibariyle 0-14 yaş bağımlılık grubu %20,4'lük (3379 kişi) bir orana sahip iken 65 ve yukarı yaş grubunda ise bu oran %11,6 (1922 kişi) ile Türkiye ortalamasının üstünde bir değer göstermiştir. Bu değerler Dursunbey nüfusunun hızla yaşlandığını, gelecekte göçlerinde etkisi ile bu oranın daha da artacağını göstermektedir. Faal nüfus olarak adlandırılan 15-64 yaş grubu en büyük paya sahip olup bu oran %68'dir (11266 kişi). Çalışma sahasında 0-14 yaş bağımlılık grubu %20,4'lük (3379 kişi) bir oranla ülke ortalamasının altında bulunmaktadır. Bu durum, sahada doğumların az olması dolayısı ile genç nüfusun her geçen yıl azalması demektir. Tüm bu sonuçlar Dursunbey'de hızlı bir göçün meydana geldiğinin göstergesidir. Özellikle genç neslin istihdam sorunu göç olayını tetiklemektedir. Faal nüfus her ne kadar %68 gibi bir orana sahip olsa da gerçek bağımlı nüfusu göstermemektedir.

Gerçek bağımlı nüfus oranını belirlemek amacıyla Dursunbey şehrinde toplam çalışan nüfus ile işsiz olan nüfusu oranlamak gerekir. Dursunbey'de 2018 yılı itibariyle hizmetler, sanayi ve tarım sektöründe istihdam olunan ve sosyal güvencesi olan nüfus miktarı alınan veriler ışığında 7149 kişi olarak hesaplanmıştır. Bu miktara yılın belli dönemlerinde tarımda geçici işçi olarak ya da herhangi bir sosyal güvencesi olmadan çalışan nüfus eklendiğinde (367 kişi) ekonomik anlamda aktif çalışan nüfus 7516 kişi civarında olduğu görülmektedir.

2.2.4.3. Nüfusun Eğitim ve Kültür Durumu

Eğitim ve kültür, nüfusun en önemli niteliklerinin başında gelir. Eğitim seviyesi nüfusun artış hızı, doğumlar, ortalama aile büyüklükleri gibi değişkenlerin üzerinde doğrudan etkilidir. Bunun yanı sıra eğitim ve kültürel yapı, nüfusun kalkınması için büyük önem taşır. Genel olarak eğitim ve kültür seviyesinin yüksek olduğu toplumların ekonomik yönden gelişmiş oldukları görülür. Çünkü eğitim ve kültür seviyesi, insanların yaşam koşulları ile yaşamdan beklentilerinin değişmesine ve gelişmesine

neden olur. Bu durum, beraberinde insanların ihtiyaçlarının artmasına ve toplumda farklı ihtiyaçlara yönelik çeşitli hizmet sektörlerinin doğmasına yol açar. Böylece insanlar için gerekli olan iş imkanları ortaya çıkar. Ayrıca eğitim toplumların kalkınmasında doğrudan etkili olur. Bu nedenle eğitimin ülkelerin ya da bölgelerin kalkınmasındaki etkisi göz ardı edilemez. (Birinci, 2013: 140).

Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) ve Dursunbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verileri göre Dursunbey'de 2017 yılına ait yaş gruplarına ve cinsiyete göre eğitim durumu incelendiğinde sahada okuma yazma bilmeyen 2453 kişi mevcuttur. Bunların 402'si (%2,4) erkek 2105'i (%12) kadın nüfustan oluşmaktadır. Kadın nüfusun erkek nüfusa göre fazla olması dikkat çekicidir. Okuma yazma bilen ama okul bitirmeyen grup içinde ise 4639 kişinin 1839'u (%11) erkek ve 2800'ü (%15,7) kadın nüfustan oluşturmaktadır (Tablo 2.12).

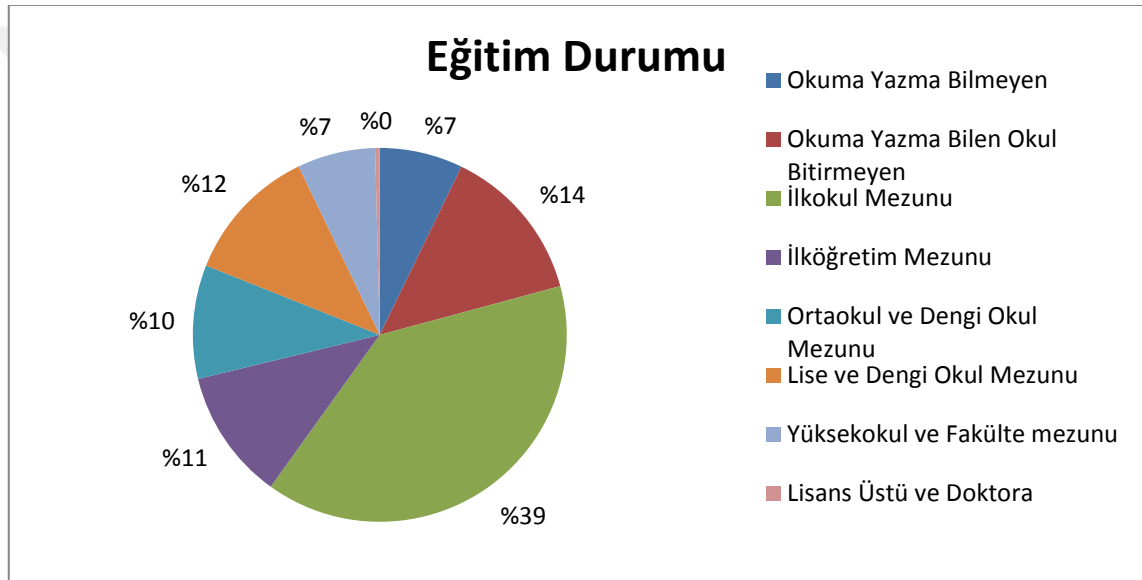
Tablo 2.12. Dursunbey Şehrinin Nüfusunun Eğitim Durumu (2018).

Eğitim Düzeyi	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam	%'si
Okuma Yazma Bilmeyen	402	2,4	2105	12	2453	7,1
Okuma Yazma Bilen Okul Bitirmeyen	1839	11	2800	15,7	4639	13,3
İlkokul Mezunu	6164	37,1	7201	41,1	13336	39
İlköğretim Mezunu	2253	13,5	1599	9,1	3852	8,9
Ortaokul ve Dengi Okul Mezunu	1925	11,5	1429	8,1	3354	11,2
Lise ve Dengi Okul Mezunu	2593	15,6	1436	8,2	4029	11,8
Yüksekokul ve Fakülte mezunu	1386	8,3	911	5,2	2297	6,7
Lisans Üstü ve Doktora	91	0,5	46	0,2	137	0,4
Toplam	16653	100	17527	100	34180	100

Kaynak: Dursunbey Milli Eğitim Müdürlüğü ve TÜİK Verileri.

Çalışma sahasında ilkokul mezunu olan 13336 kişinin 6164'ü (%37,1) erkek ve 7201'ini (%41,1) kadın nüfustan oluşturmaktadır. Bu grup Dursunbey'de en büyük paya sahip olup %39,'luk bir oranı oluşturmaktadır. İlköğretim mezunu ise toplamda 3852 iken bu mevcudun 2253'ünü (%13,5) erkek ve 1599'unu (%9,1) kadın nüfus oluşturmaktadır. Ortaokul veya dengi okul mezun sayısı 3354 olup bunların 1925'ini (%11,5) erkek ve 1425'ini (%8,1) ise kadın nüfus oluşturmaktadır. Çalışma sahası olan Dursunbey'de lise veya dengi okul mezun sayısı 4029 olup bu nüfusun 2593'ü (%15,6) erkek ve 1436'sı ise (%8,2) kadın nüfustan meydana gelmektedir. Yüksekokul veya Fakülte mezunu sayısı toplamda 2297 olup 1386'sı (%8,3) erkek ve 911'i ise (%5,2) kadın nüfustan oluşmaktadır.

Yüksek lisans ve doktora mezunu araştırma sahasında oldukça az bir değere sahiptir. 137 kişinin yüksek lisans ve doktora mezunu olduğu Dursunbey’de mezunların 91’ünü (%0,5) erkek 46’sını (%0,2) ise kadın nüfus oluşturmaktadır. Dursunbey’de, genel olarak eğitim basamakları aşıldıkça kadın sayısının azaldığını görmekteyiz. Bu durumun yüksekokul, fakülte ve yüksek lisans basamaklarında daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin yüksekokul ve fakülte mezunu kadın sayısı 911 iken (%5,2) yüksek lisans mezun sayısı 44’e (%0,2) düşmüştür. İlçe merkezi verileri bulunmadığından eğitim durumu ile ilgili tablolar tüm ilçe nüfus verileri ile oluşturulmuştur (Tablo 2.12).

Şekil 2.7. Dursunbey Şehri Nüfusunun Eğitim Durumu (2017).

Bir toplumun eğitim düzeyini incelerken kültürel özelliklerine temas etmeden geçmek mümkün değildir. Bilindiği üzere eğitim ve kültür birbirini etkileyen iki kavramdır. Toplumun eğitim düzeyini rakamlarla ifade etmek mümkündür. Ancak bir toplumun geçmişini ve bugününü içine alan değerler sistemi; düşünüş ve yaşayış tarzı olarak ifade edilen kültürünü rakamlara dönüştürmenin imkanı yoktur (Tandoğan, 1998:145). Bununla birlikte eskiden beri sürdürülen gelenek ve göreneklerin günümüzde de devam edip etmediğini insanların günlük hayatlarında görmek mümkündür. Bu açıdan araştırma sahasında eski örf ve adetlerin bir kısmı unutulmaya yüz tutmuşsa da özellikle sosyal hayatın önemli bir kısmını oluşturan düğün ve nişanlarda eski gelenekler yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Dursunbey Türk kültür ve aile yaşantısına hâkim bir şehirdir. Dursunbey’de sosyal dayanışmanın, yardımlaşmanın, kaynaşmanın ve dostluğun adresi “Barana Sohbetleri” dir. Barana adı verilen bir yerde toplanan grup, Dursunbey ve yakın çevresinin kültürünü, ezgilerini, güzel sözlerini ve davranışlarını gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan muhtemelen Ahi teşkilatından arta kalmış bir sosyal kurumdur. Dursunbey ile köylerinde tarihi dokunun varlığını yansıtan çok sayıda taş ve ahşap meskenler ile farklı kültürlerle sahip köyler bulunmaktadır.

El sanatları da Dursunbey’de geçmişten günümüze sürekli olarak yaşatılmaya çalışılmıştır. Başta ağaç işlemeciliği (yatık) olmak üzere, halı ve kilim dokumacılığı da bu uğraşı takip eden diğer el sanatlarını oluşturmaktadır. İlçedeki el sanatlarının sürekliliğini sağlamak amacıyla Balıkesir Üniversitesi Dursunbey Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2003 yılında “El Sanatları” programı açılmıştır.

Dursunbey ve yakın çevresinde sayılan doğal ve kültürel kaynak değerlerine ilaveten Suçıktı, Saz Mesire Yeri, Gölcük, Çınarlıpınar, Alaçam Yaylası, Değirmeneğrek ve Candere gibi rekreasyon alanlarında da çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

2.2.5. Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışı

Nüfusun dağılışı ve yoğunluğu üzerinde yeryüzü şekilleri, iklim, su kaynakları, toprak ve bitki örtüsü gibi beşerî ve ekonomik coğrafya faktörleri de etkili olmaktadır (Tanoğlu, 1966: 68). Belirtildiği üzere nüfusun dağılım düzeni içinde, birim alana düşen nüfus miktarını nüfus yoğunluğu olarak tanımlamaktadır (Özçağlar, 2001: 89). Nüfus ile arazi arasındaki ilgi derecesini ortaya koyan ve en açık göstergelerden biri olan nüfus yoğunlukları, belli bir coğrafi üniteye barındırılan nüfusun, bu ünitenin yüzölçümüne oranlaması ile elde edilir (Doğanay, 1997: 210). Diğer yandan bu kavram, bir ülke ya da bölgede ya da bir saha ünitesi dahilinde yaşayan ortalama nüfus sayısını gösterir. (Tanoğlu, 1969: 54).

Yeryüzünde nüfusun dağılışını tayin eden ana faktörler; iklim, röliyef, toprak özelliği, denize göre konumu, su kaynakları gibi coğrafi faktörlerdir. Coğrafi faktörler, diğer beşeri birçok olaylarda olduğu gibi, nüfus dağılışı olayında da hakim bir rol oynayan faktörlerdir (Tanoğlu, 1966: 68). Bu faktörler uzun zaman içinde değişiklik

gösteren birimlerdir. Beşeri coğrafya faktörlerinde ise tarihi, ekonomik, sosyal, kültürel, politik ve psikolojik faktörler gibi birimlerde meydana gelen oluşum ve değişimler oldukça hızlıdır. Tüm bu bilgilerin rehberliğinde, araştırma sahasında nüfusun dağılımını belirleyen en önemli faktör röliyef yapısıdır. Zira arazi yapısı dağlık ve engebeli bir karaktere sahip olan Dursunbey şehri, etrafı sık ormanlarla kaplı bir plato üzerine kurulmuştur. Eğim değerlerinin ve yükseltinin fazla olması, tarım alanlarının küçük ve parçalı olmasına aynı zamanda şehrsel gelişim alanına etki eden en önemli faktörlerdir.

Dursunbey şehrinde sık nüfuslanma Çunarderedüzü Tepe, Muhyakuru Tepe, Çatal Tepe ve Hudurluk Tepe arasından kalan sahada oluşmuştur. Bu saha aynı zamanda nüfus yoğunluğu en fazla olan Ferah, Cebeci, Mollaoğlu ve Üçeylül Mahallelerini kapsamaktadır. Yukarıda belirtilen faktörler ve şehrin röliyef yapısı dikkate alındığında, topografyadan kaynaklanan nüfuslanma daha net anlaşılmış olacaktır.

Yeryüzünde insanların ne şekilde dağıldıkları konusu beşeri coğrafyanın en temel ve önemli yanlarından birisini oluşturur. Bir yerden diğerine olan nüfus farklılıkları o yerlerin özellikleri ve içinde yaşayan insanların yaşam tarzları hakkında çok şey anlatır. Nüfus dağılımı hakkındaki bilgiler, aynı zamanda dünyanın insan tarafından kullanılışıyla ilgili çok çeşitliliği de dile getirirler (Tümertekin ve Özgüç: 261).

Nüfus ve toprak arasındaki ilgi derecesini ortaya koyan parametrelerden biri de nüfus yoğunluklarıdır. (Arıncı, 1997: 152). Ülkemizde 2017 yılı TÜİK verilerine göre nüfus yoğunluğu 105 kişi/km² olurken, Balıkesir ilinde ise bu yoğunluk 84 kişi/km² dir. Dursunbey şehrinde 2017 nüfus sayımlarına göre toplam nüfus 36324 olup nüfus yoğunluğu 18 kişi/km² olarak kaydedilmiştir.

Dursunbey şehrinde ise toplam nüfus 16567 nüfus yoğunluğu ise 31 kişi/km² olup, Türkiye ve Balıkesir ortalamasının altındadır. Bu miktar şehrsel kullanım alanındaki yoğunluğu ifade etmektedir. Mahalle bazında yoğunluk değerleri hesaplandığında Mollaoğlu Mahallesi en yüksek değerle 1134 kişi/km² iken, Cebeci Mahallesi 506 kişi/km² ile ikinci sırada yer almaktadır. Ferah Mahallesi 259 kişi/km², Vakıf Mahallesi 185 kişi/km², Bozyokuş Mahallesi 44 kişi/km² ve Çakmak Mahallesi 42 kişi/km² nüfus yoğunluğuna sahiptir. Üçeylül Mahallesi 27 kişi/km², İstasyon Mahallesi 8 kişi/km² nüfus yoğunluğuna sahipken, en düşük nüfus yoğunluk değerine sahip olan mahalle ise 4 kişi/km² ile Çiftçi Mahallesidir. En fazla yönetim alanına sahip

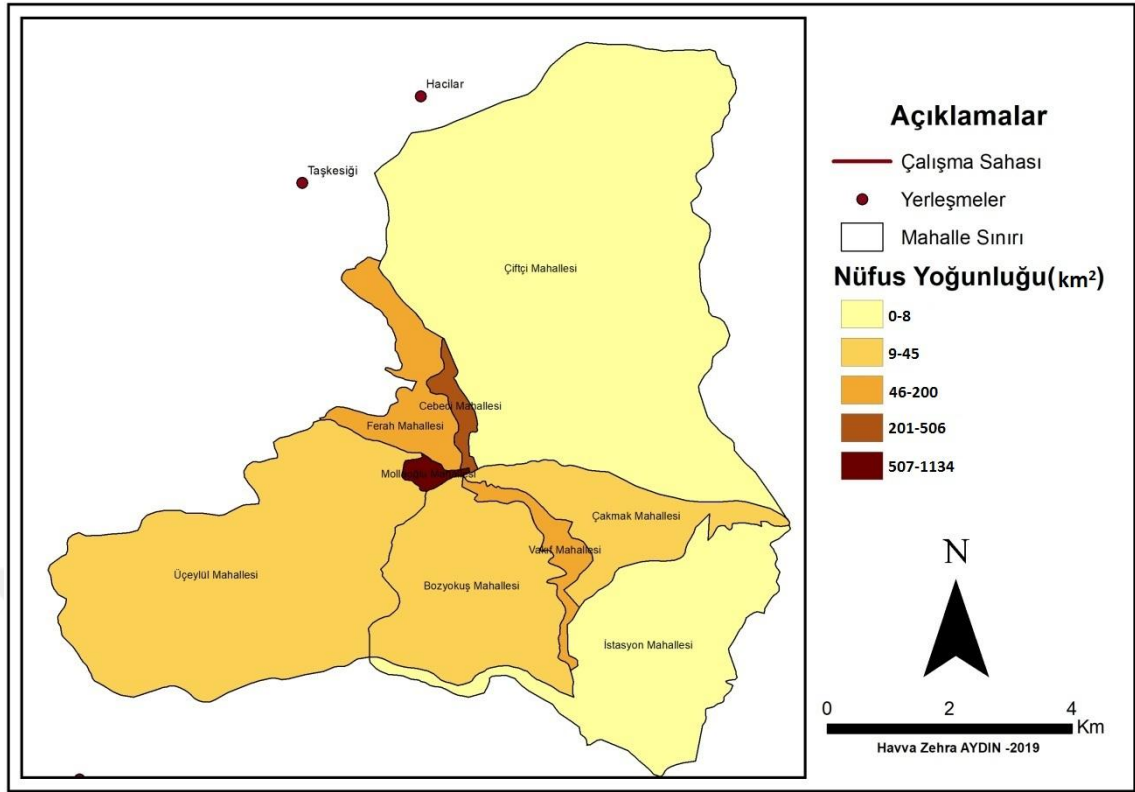
mahalle 56,3 km² ile Bozyokuş Mahallesi, yönetim alanının hiç olmadığı mahalle ise 4,4 km² sahip olan Vakıf Mahallesidir. (Tablo 2.13).

Tablo 2.13. Dursunbey Şehrinde Mahallelere Göre Nüfus Yoğunlukları (2017).

Mahalle	Nüfus	Yüzölçümü (km²)	Nüfus Yoğunluğu (km²)
Mollaoğlu	1361	1,2	1134
Cebeci	1418	2,8	506
Ferah	4077	15,7	259
Vakıf	817	4,4	185
Bozyokuş	2479	56,3	44
Çakmak	1250	29,4	42
Üçeylül	3609	132,5	27
İstasyon	554	67,6	8
Çiftçi	1002	226,0	4
Toplam	16567	536	31

Kaynak: Dursunbey Belediyesi ve TÜİK Verileri.

Dursunbey şehrinde nüfus yoğunluğunun çok düşük değerler göstermesi, şehrin son yıllarda hızlı bir göç sirkülasyonu yaşamasından kaynaklanmaktadır. Araştırma sahası Dursunbey şehrinde aritmetik nüfus yoğunluğuna göre, Dursunbey arazisinin her noktası yerleşilmiş gibi gösterilmektedir. Şehir toplu doku özelliği göstermekle birlikte, Mollaoğlu Mahallesi 1134 kişi/km² ve Cebeci Mahallesi 506 kişi/km² ile şehrin nüfus yoğunluğu fazla olan mahallelerdir. Şehrin nüvesi olan bu mahallelerden uzaklaştıkça yerleşme dokularında gevşek yapılar oluşmaktadır. Matematiksel nüfus yoğunluğu, toplam nüfusun arazi yüzölçümüne bölünmesi ile elde edilmektedir. Ancak buradaki sakıncalı durum Dursunbey şehri arazisinin her km²'sine nüfusun eşit dağıldığı kabul edilmektedir. Tarım dışı alanlar, kayalık ve bataklık alanlarda nüfuslanmış sayılmaktadır. Dolayısıyla nüfusun hangi alanlarda yoğunlaştığı konusunda sağlıklı bir sonuç ortaya koymada yetersizdir.

Harita 2.3. Dursunbey Şhrinde Nüfus Yoğunluğunun Mahallelere Göre Dağılımı (2017).

2.3. YERLEŞME

2.3.1. Yerleşmenin Fizyonomisi

Yerleşme, insanlar arasında birbirinden ayrılması mümkün olmayan bir yaşam düzeni sonucunun olgusudur. Gerçekten insan topluluklarının yeryüzünde sosyal bir varlık haline gelmesi ancak konutların ortaya çıkması ile başlamış ve bu konutların yana gelmesinden oluşan yerleşme (iskan) ile mümkün olmuştur. Yerleşme olgusu, zamanla kültürlerin ve uygarlıkların temelini oluşturmuştur. Bu nedenle, yerleşme konusu ele alınırken geçmişten gelen boyutuna üstün bir yer vermek gerekir (Koçman, 1997:3). Beşeri coğrafyanın bir dalı olan yerleşme coğrafyası da yerleşmelerin konumlarını, yoğunluklarını, fizyonomi (büyüklüklerini, görünüm), fonksiyon ve kökenlerini araştırarak açıklamaya çalışmaktadır (Denker, 1997: 3).

İnsanların doğal çevre üzerinde bir takım değiştirici etkiler yaptığı ve en önemli etkinin de, yerleşmeler kurmakla gerçekleştiği bilinmektedir. İnsan eliyle oluşturulan eserler arasında, şehirlerin ayrı yeri ve önemi bulunmaktadır. Çünkü sosyal bilimler

alanında çalışan pek çok bilim adamı, şehir yerleşmelerini, insan aklı ve faaliyetlerinin en mükemmel eseri olarak kabul ederler. Bunun nedeni ise yerleşmelerin devamlılığı ve istikrarı incelendiğinde anlaşılabilir. Bilindiği üzere yerleşmeler, pek çok doğal ve beşeri olayın etkisi altındadır.

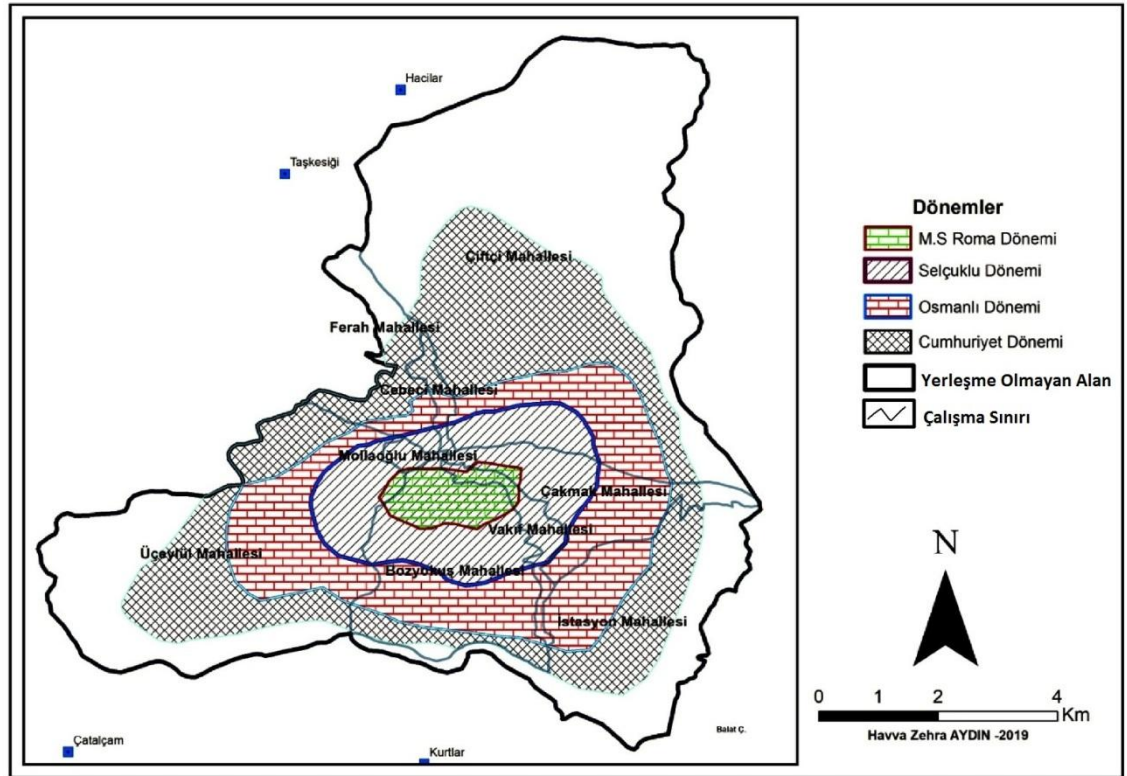
Dışa açık ekonomik yapıların egemen olduğu şehirler arasında, kuruluş yeri iyi belirlenmemiş olanlarının, yaşama şansı çok yüksek değildir. Dolayısıyla şehirleri, bir ekolojik ünite olarak değerlendirmek ve irdelemek gerekir. O halde her şehrin, genel ekolojik kurallara tabi olduğu kadar, kendine özgü gelişim yasalarının da bulunduğu kabul edilmelidir (Arınç, 2001: 129).

Başka bir deyişle bugün olduğu gibi geçmişte de fiziki ve beşeri faktörler yerleşme alanının seçiminde, kurulmasında ve gelişiminde etkili olan faktörlerin başında gelmektedir. Dursunbey şehri tarihi eski çağlara dayanan bir yerleşmedir. Roma Uygarlığı döneminde Dursunbey civarına Abriettene adı verildi. Bu bölgede merkez olan Dursunbey'in ismi de Hadrianeia olarak bilinmekteydi. Hadrianeia şehrinin M.S 131-132 yıllarında kurulduğu tahmin edilmektedir. Roma İmparatorunun av sahası olan bu bölge, bugün olduğu gibi etrafı sık ormanlarla kaplı güzel ve küçük bir plato üzerinde kurulmuştur. Osmanlı arşiv ve belgelerine göre Balat Türkmenleri tarafından kurulmuştur. Mordtmann “Balat çok sulak ve çok güzel bir konumda kurulmuştur” derken, Dursunbey, salnamelerde ise “Havası sağlam ve latif, bol sulu bir yerleşim yeridir” ifadesiyle tanımlanmıştır (Hüdavendiğar Vilayet Salnamesi, 1324: 508). Dursunbey, Balıkesir Mutasarrıflığına bağlı ‘Balat’ adı ile anılan bir bucak merkezi iken 1918’de ilçe haline gelmiştir.

2.3.1.1. Yerleşmenin Yatay ve Dikey Gelişimi

Doğal çevre faktörleri yerleşmelerin kuruluş yerlerini etkilemekle kalmaz, aynı zamanda bu yerleşmelerin büyüme ve gelişmelerinde de aynı derecede belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır (Soylu, 2009: 90). Bu bağlamda doğal çevre faktörleri incelendiğinde, engebeli bir arazi yapısına sahip olan Dursunbey, etrafı sık ormanlarla kaplı bir plato üzerine kurulmuş, bu topografik yapı şehrin geniş bir alana yayılmasını engellemiştir. Şehir, Çunarderedüzü Tepe, Muhyakuru Tepe, Çatal Tepe ve Hudurluk Tepe arasında kalan sahada sıkışmıştır.

Dursunbey şehrinin bugünkü fizyonomisi incelendiğinde şehrsel gelişim alanının tam merkezinde bulunan Bozyokuş, Vakıf mahalleleri M.S. 131-132 Roma Döneminde yerleşmenin gerçekleştiği ilk konum olarak karşımıza çıkmaktadır. Roma döneminde bu alanlar av sahasıydı. Selçuklu Döneminde ise bu yerleşim alanları biraz daha genişlemiştir. Osmanlı Döneminde Dursunbey (Balat) imar edilmiş, Bozyokuş ve Vakıf mahallelerine Mollaoğlu, Cebeci, Çakmak, ve Mezaristan (bugün neresi olduğu bilinmiyor) mahalleleri de imar edilmiştir. Bu mahalleler şehrin idari-ekonomik ve sosyal hayatın sürdüğü alanlar olup, zaman içinde yetersiz kalmış ve yerleşme yatay büyüme ile genişlemiştir. Daha önce de belirtildiği gibi Belediye teşkilatı 1900 yılında kurulmuş olan Dursunbey, Balıkesir iline bağlı bir bucak merkezi iken 1925'te ilçe olmuştur (Harita 2.5).

Harita 2.4. Araştırma Sahasında Yerleşmenin Yatay Gelişim Haritası.

Cumhuriyet döneminde ise, Osmanlı dönemi tarım alanı olan Üçeylül ve Ferah mahalleleri ile İstasyon ve Çiftçi mahallesi imara açılmıştır (Vilayet Salnamesi 1324: 508). Bu mahalleler, şehrin batısında Üçeylül mahallesi, şehrin kuzeyinde Çiftçi mahallesi, şehrin güneyinde İstasyon mahallesi ve kuzeybatısında Ferah mahallesi yeni gelişim alanlarını oluşturmaktadır. Şehrin batısında, Üçeylül mahalle sınırları içinde

kalan ve Balıkesir-Kütahya yolunun doğusunda Sedir Kent, batısında Yeşilkent Siteleri şehrin gelişme gösterdiği diğer yerleşim alanlarıdır. TOKİ tarafından yapılan konutlar ise şehirde son yıllarda dikey gelişmenin görüldüğü yapılaşmalardır. Balıkesir-Kütahya yolunun hem doğusunda hem de batısında yer alan çok katlı TOKİ konutları, şehirdeki en yüksek binaları oluşturmaktadır (Fotoğraf 2.1).

Fotoğraf 2.1. Dursunbey Şehri Yeşilkent Konutlarından Bir Görünüm.

Dursunbey şehrinde gelişme, D230 karayolunun güneyinde meydana gelmiştir. Ancak şehrin engebeli yapısı onu bu sınırların dışına çıkmaya zorlamıştır. Planlaması yapılan 21.09.2017 tarihli ve 1/1000 ölçekli yeni uygulama imar planı, 5420144.14 m² alanı kapsamaktadır. Bu plan, 2040 yılı hedef alınarak, bölgenin doğal ve beşeri özellikleri göz önünde bulundurulmuş, planlama sınırları içinde sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulması hedeflenmiştir. Bu imar planı ile şehrin sanayi, ticaret ve şehrsel fonksiyonlarının batıya doğru gelişeceği tahmin edilmektedir. Meydana gelecek olan bu yenilikler, Dursunbey şehrinin çehresini de değiştirecektir.

Fotoğraf 2.2. Dursunbey Şehrinin OSB Çalışma Sahası (Kaynak: Dursunbey Belediyesi).

Fotoğraf 2.3. Dursunbey Şehrinin Genel Bir Görünümü (Kaynak: Dursunbey Belediyesi).

Dursunbey şehrinde, yerleşmenin merkezi kısımları sıkışık ve düzensiz bir yapılaşma sergilemektedir. Çevreye doğru ise daha gevşek bir yapılaşma görülmektedir. Merkezde yer alan kısımlar plansız ve öngörüsüz geliştiğinden bugün dar sokaklar sorun oluşturmaktadır. Bu plansız gelişime karşın şehrin ana caddeleri ve aynı zamanda en işlek caddeleri olan; Zübeyde hanım Caddesi, Balıkesir Caddesi, Hasan Polatkan Caddesi, İsmail Dayı Caddesi, Zihni Özger Caddesi ve Suçıktı Bulvarı'nın her iki tarafında, bitişik inşa edilmiş iki-üç-dört ve bazen daha çok katlı binalar sıralanmış durumdadır. Dursunbey şehrinde TOKİ binaları 2006 yılında yapılarak teslim edilmiştir ve bu tarihten önce beş kat üstünde şehirde çok katlı bina bulunmamaktadır. Bugün şehirde bodrum katları ile birlikte en fazla kat sayısı yedidir.

Dursunbey'in kenar mahallelerinde ise kat sayıları daha çok bir-iki kattır. Bu konutlar genellikle müstakil ve bahçeli olup, yapı malzemesi tuğla veya briketten oluşmaktadır. Şehir konutlarının az katlı olmasında ekonomik sebeplerde etkindir. Halkın geçim kaynağının, tarım ve hayvancılığa bağlı olması, işsizlik gibi kısıtlayıcı etkenler, şehirdeki dikey büyümeyi sınırlandıran faktör olmuştur (Tablo 2.14).

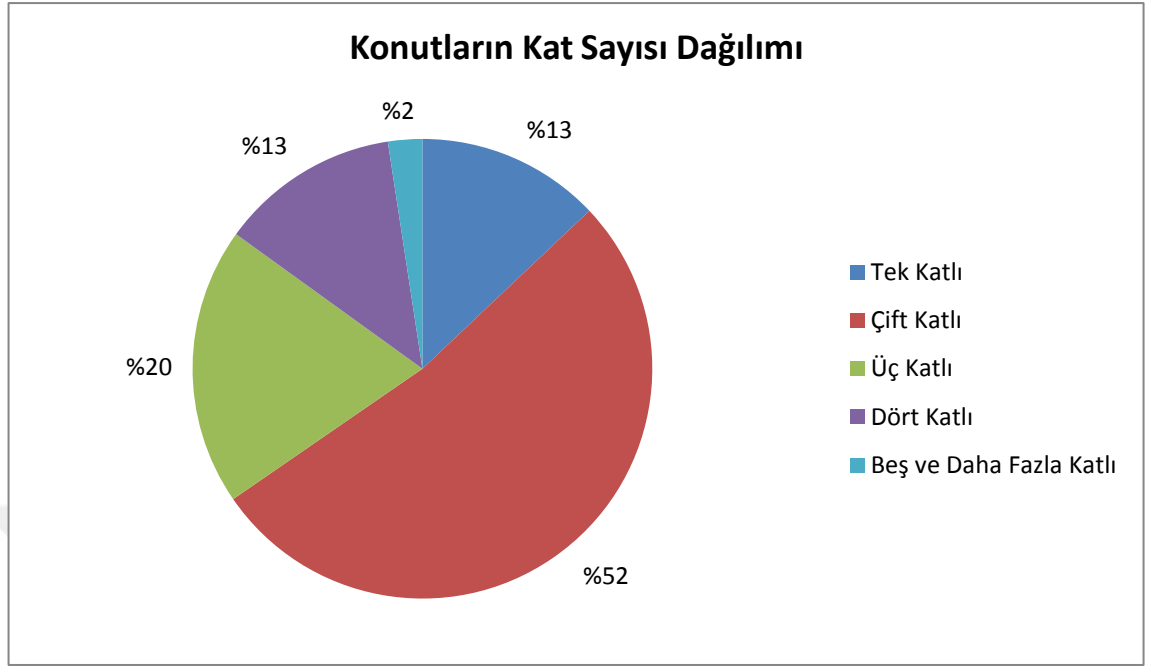
Tablo 2.14. Dursunbey'de Konutların Kat Sayısına Göre Dağılımı (2019).

Katlar	Bina Sayısı	%'si
Tek Katlı	1895	12,9
Çift Katlı	7640	52,3
Üç Katlı	2850	19,5
Dört Katlı	1840	12,6
Beş ve Daha Fazla Katlı	357	2,4
Toplam	14582	100

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü.

Dursunbey şehrinde yerleşmenin yatay ve dikey gelişimi incelenmiş konutların %13'ünün tek katlı konutlardan oluşurken, konutların %52'sinin çift katlı ve %20'sinin ise üç katlı konutlardan oluştuğu görülmüştür. Şehirde son yıllarda dikey büyümenin arttığı, bina sayılarındaki kat sayı artışından anlaşılmaktadır. Dursunbey şehrindeki binaların %13'ü dört katlı ve %2'si beş ve daha fazla katlı binalardan oluşmaktadır. Özellikle yeni yapılaşmalarda ve TOKİ binalarında beş ve daha fazla katlı yapıları görmekteyiz. Engeli bir arazi yapısına sahip olan Dursunbey'de yatay gelişimden çok dikey gelişim tercih edilmeye başlanmıştır. Burada amaç konut ihtiyacını

karşılayabilmek ve birim alandan daha fazla faydalanmaktır.

Şekil 2.8. Dursunbey’de Konutların Kat Sayısına Göre Dağılımı (2019).

Şehirdeki bu dikey büyüme hem şehrin silüetine uymamakta hem de 1. Derece deprem bölgesi olan Dursunbey için büyük bir tehlike arz etmektedir. Dursunbey şehrinin güneyinde; doğu-batı yönlü uzanan fay hattı, İstasyon ve Bozyokuş mahallelerinin güney sınırından geçerken batıda; kuzeydoğu-güneybatı yönlü uzanan fay hattı ise Çiftçi, Cebeci ve Ferah mahallelerinin batı sınırından geçmektedir. Bu sebeple dikey büyüme sınırları belirlenmeli ve zeminin direnci dikkate alınarak dikey büyümeye izin verilmelidir. Riski azaltmak için mutlak projeli ve planlı binalar yapılmalıdır.

2.3.1.2. Konut Kültürü ve Konut Tipleri

Yerleşmelerin yapısını oluşturan en küçük elemana konut denir. Mesken ya da konut, en ilkel çardak, mağara, çadır, mavna veya basit bir kulübe olabildiği gibi bir çiftlik ve gökdelen de olabilir. Bu yanında mesken sadece insanların yaşadıkları yapılar değil, aynı zamanda her türlü sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olan (cami, sinema, hayvan barınağı vb.) bütün binaları kapsamaktadır (Denker, 1997: 59). Bu beşeri tesisler insanların dış etkilerden korunması, dinlenmesi ve bir takım ihtiyaçlarını karşılaması gibi aynı amaca hizmet etmesine rağmen şekil ve tarz

bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Bu çeşitliliğin oluşumunda etnik, tarihi ve psikolojik faktörlerin yanı sıra bölgeye göre değişen ve her bölgenin karakteristiğini meydana getiren konutların temel şekillerinde fiziki ve beşeri faktörlerin etkisi büyüktür.

Doğal çevre özellikleri konut tiplerinin belirlenmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Bilhassa kırsal yerleşmelerde coğrafi çevrenin konutlar üzerindeki baskısı, yapı tarzı ve inşa gereci yönünden dikkat çekicidir (Doğanay, 1997: 320). Öncelikle konutlara özellik kazandıran faktör çevrede bulunan bol ve ucuz inşa malzemeleri olmaktadır (Necdet,1967: 36). Ancak günümüzde çevreden sağlanan malzemelerle konut inşası oldukça azalmıştır. Araştırma sahasındaki konutlarda, taş, kerpiç, briket ve tuğla malzemeleri kullanılmıştır. Bu malzemelerin kullanımında şüphesiz sosyal, kültürel ve ekonomik yapı büyük önem teşkil etmektedir. Dursunbey’de eski konutlarda kerpiç , biriket ve taş malzeme kullanılmıştır. Günümüzde bu malzeme kullanımı azalırken, sosyo-ekonomik yapı ve teknolojinin etkisi ile yerini çelik, alüminyum, plastik yapı ve betonarme gibi malzemeler almıştır. Değişen bu yapı malzemeleri içinde en çok dikkati çeken betonarme malzeme olmuştur.

Esasen şehir coğrafyası araştırmalarında, en güç değerlendirilen konulardan biri konutlardır. Çok sayıda konutun yoğunlaştığı merkez olarak göze çarpan şehirlerde, konutların sistematize edilebilmesi ve sayısal değerler halinde ortaya konulması, alanında uzman çok sayıda elemanın uzun süre birlikte çalışması ile mümkün olabilmektedir. Bu sorun, ülkemizde henüz ele alınmamış ve çözümlenmesi gereken, bilimsel konular arasındadır (Arınç, 2001: 293).

Çalışma sahası olan Dursunbey şehrinde, Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü’nden alınan verilere göre 8881 aile konutu bulunmaktadır. Binaların büyük bir kısmının birden fazla aile konutunu kapsaması, aile konut sayısını daha da artırmaktadır. Bu bina sayısının yanında 1691 sanayi ve ticaret iş yeri ile 127 kamu hizmet binası bulunmaktadır. Dursunbey Belediyesi Fen İşlerinden alınan veriler ve şehirde yapılan araştırmalar sonucunda toplam konut miktarının, belirtilen sayıdan az olmadığı görülmektedir. Dolayısı ile Dursunbey 14582 konut sayısı bakımından orta büyüklükte bir şehir durumundadır.

Fotoğraf 2.4. Kenar Mahalle Konut Yapıları.

Dursunbey’de tespit edilen konut sayısı 14582’dir. Bu konutların 14185 tanesi tuğla, 183 briket, 135 taş ve 79 tanesi ise ahşaptan yapılmıştır. Yapı malzemeleri içinde en büyük oran %97,2 ile tuğladır. Bu malzeme hemen her mahallede kullanılmıştır. Dursunbey’in bugün hemen tüm mahallelerinde yapı malzemesi tuğladır. Diğer yapı malzemeleri kenar mahallelerde eski binalarda ve hayvan barınaklarında görülür (Tablo 2.15).

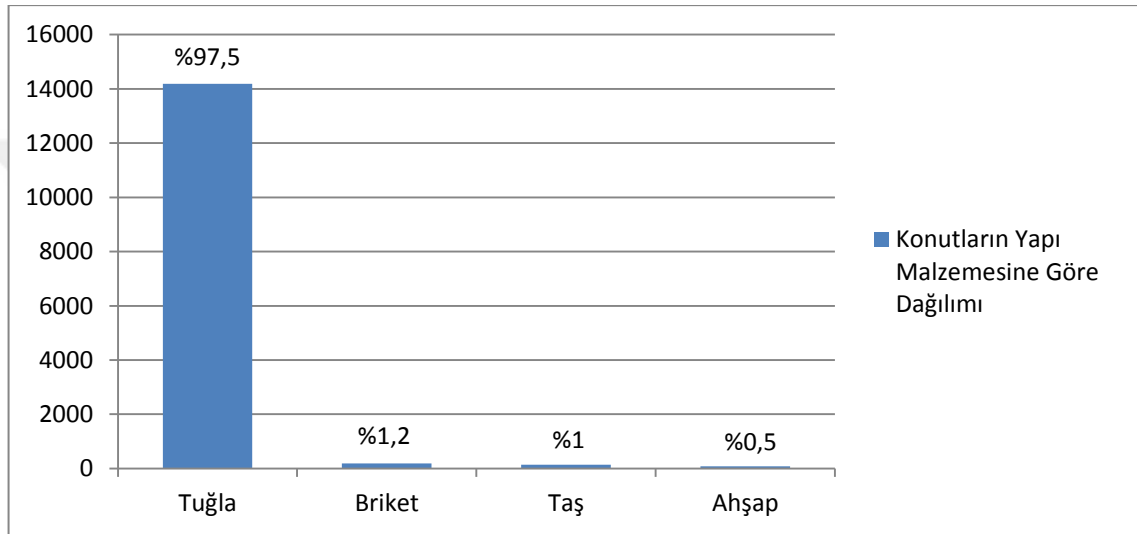
Tablo 2.15. Dursunbey’de Konutların Yapı Malzemelerine Göre Dağılımı (2019).

Katlar	Bina Sayısı	%’si
Tuğla	14185	97,5
Briket	183	1,2
Taş	135	1
Ahşap	79	0,5
Toplam	14582	100

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü.

Dursunbey’de konutların üç ve daha fazla katlı olanları çoğunlukla tuğladan yapılmıştır. Bu binaların çatılarının da genelde kiremitten örtülmüş olduğu görülmektedir. Bu çatı şekli kamu kurum ve kuruluş binaları da dâhil hemen tüm konutlarda görülmektedir. Şehirde karasal iklim koşulları kışların sert geçmesine sebep olduğundan ısı kaybını önlemek için bu çatı şekli tercih edilmektedir. Özellikle sanayi tipi delikli tuğlalar ısı kaybını önlemekte ve yalıtım sağlamaktadır. Şehirde sosyo-ekonomik düzeyin yükselmesi ile tuğla yapı malzemesi daha çok tercih edilmeye

başlanmıştır. Şehrin tuğla ihtiyacı Manisa şehrinde bulunan tuğla imal fabrikasından karşılanmaktadır. Dursunbey şehrinde kat imarı 7'dir. Tuğladan yapılan binalar genelde ikiden daha yüksek katlıdır. Toki binaları 7 kattan oluşmakta ve iki katta bodrum bulunmaktadır. Toki binaları dışında çok katlı binalar İsmail dayı caddesinde 5-6 katlı, Balıkesir-Kütahya yolunda 5 katlı, Dursunbey Yeni Çarşı'da 3-5 kat arasında değişen katlar görülmektedir. Zübeyde Hanım Caddesinde 5-6 katlı, Balıkesir Caddesinde 4-7 katlar arasında değişen binalar görülmektedir.

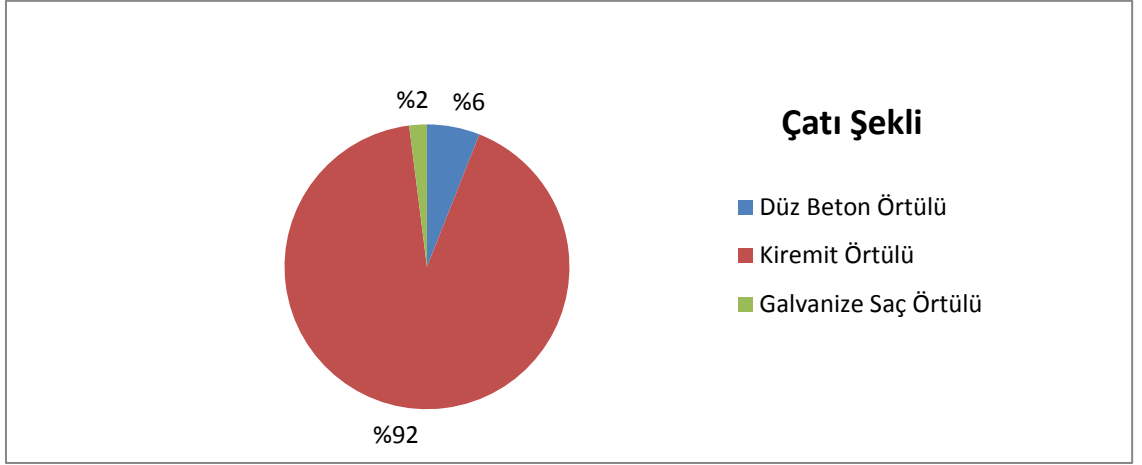
Şekil 2.9. Dursunbey’de Konutların Yapı Malzemelerine Göre Dağılımı (2019).

Halkın ekonomik seviyesinin yükselmesi ve iklim koşulları konut sahiplerini kiremit örtülü çatıları tercih etmelerine sebep olmuştur. Galvanize sac örtülü konutlar ise genellikle camiler, sanayi konutları ile kenar mahallelerde hayvancılıkla geçimini sağlayan ailelere ait yapılardır. Beton örtülü çatılar teras olarak kullanılan binalarda görülürken, düz toprak örtülü çatı yok denecek kadar azdır (Tablo 2.16).

Tablo 2.16. Dursunbey’de Konutların Çatı Şekline Göre Dağılımı (2019).

Çatı Şekli	Bina Sayısı	%’si
Kiremit Örtülü	13458	92
Düz Beton Örtülü	876	6
Galvanize Sac Örtülü	248	2
Toplam	14582	100

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü.

Şekil 2.10. Dursunbey’de Konutların Çatı Şekline Göre Dağılımı (2019).

Konutların inşasında ve şekilleri üzerinde coğrafi çevrenin yanı sıra sosyo-kültürel ve tarihi faktörlerde etkilidir. Tüm bunlara bağlı olarak konutların yapı ve şekilleri bölge ve yörelere göre farklılık gösterir. Söz konusu bu farklar yapı tarzı, kat sayısı, eklentiler, iç donanım, kullanılan malzeme, oda sayısı, duvar kalınlığı, pencere sayı ve boyutu vb. birçok değişiklik gösterebilir. Gerçekten de konutun kimin için yapıldığı, kimlerin ne şekilde yaşadığı konut içinde nasıl bir nizamın hüküm sürdüğü ve bu nizamın konutun nasıl bir görünüm kazandığı, ev halkının kendi yaşantıları ile ev yapısı arasındaki ilişkilerin önemi ve derecesi gibi hususlar, evin beşeri cephesini meydana getirir. Konut her şeyden evvel ferdi değil, fertlerin toplandığı bir müessese olarak tezahür eder.

Dursunbey şehrinde konutların yapımı üzerinde etkili olan faktörler halkın ekonomik ve sosyal durumuna bağlı olarak zaman içerisinde değişiklik göstermektedir. Dursunbey’de yirmi yıl öncesinde gelenek ve göreneklerin etkili olduğu ve birleşik aile yapısına sahip olduğu görülmüştür. Ancak Dursunbey’de Doğu ve Güneydoğu bölgelerimiz de olduğu gibi kalabalık bir aile profili hiçbir zaman olmamıştır. Şehirde geçmişten bugüne çocuk sayısı iki veya üçü geçmemiştir. Yine de bu birleşik yapının çekirdek aileye dönüşmesi tüm ülkemizde olduğu gibi Dursunbey’de de görülmüştür. Günümüzde Dursunbey’de evler daha küçük ve daha az odalı yapılmaktadır. Ayrıca müstakil evden apartman dairesine doğru hızlı bir geçiş yaşanmıştır. Hem şehir içinde yapılan yeni binalar hem de Toki binaları bunun bir kanıtı durumundadır. Bu durum aynı zamanda bina kat sayılarına da etki etmiş şehirde çok katlı binalar hızla yükselmiştir. Dursunbey’de tek katlı bina sayısı 1895 iki katlı bina sayısı 7640, üç katlı

bina 2850, dört katlı bina 1840, beş ve daha fazla katlı bina sayısı 357 civarlarında olmuştur. [Önceki konuda tablo verilmiştir (Tablo 2.14)].

Dursunbey şehrinde konutların Mekânsal Dağılımı incelendiğinde genellikle genel olarak doğu-batı ve kuzey-güney uzantılı olarak dağıldığı görülmektedir. D230 Balıkesir-Kütahya Kara Yolu şehri önce güneydoğudan, kuzeybatı yönüne sonra kuzeydoğudan, güneybatı yönüne doğru adeta çevreleyerek şehri çerçeve içine almıştır. Şehir bu yolun güneyinde gelişim, dağılım göstermiştir.

Dursunbey şehrinin en yoğun caddeleri kuzey-güney yönlü uzanan Suçıktı Bulvarı, güneydoğu-kuzeybatı yönlü uzanan ve eğitim kurumları ile kaymakamlık kurumunun yer aldığı İsmail Dayı Caddesi, doğu-batı yönlü uzanan Balıkesir caddesi ile kuzey-güney uzanarak kesişen Zübeyde Hanım caddesinde Emniyet Müdürlüğü, postane ve bankalar yer almaktadır. Suçıktı Bulvarı ile kesişen Hasan Polatkan caddesinde ise Balat otel, İtfaiye Teşkilatı ve marketler bulunmaktadır. Güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanan Çarşı caddesinde ise belediye binası, restaurantlar ve pazaryeri meydanı yer almaktadır. Bu caddeler şehrin en değerli ve gelişmiş bölgeleridir ve caddeler boyunca modern binaların yükseldiği görülmektedir.

Fotoğraf 2.5. Yeni Yapılan Konutlardan Bir Görünüm.

Dursunbey şehrinde 2019 yılı itibariyle dört tane inşaat firması bulunmaktadır. Bunlar; Kurtlarlıoğlu İnşaat, Kökten İnşaat, Varol İnşaat ve Kardelen İnşaat firmalarıdır. Dursunbey şehrinde 2019 yılı itibariyle inşaatı devam eden bina sayısı ise 38'dir. Bu inşaat işlerinde istihdam edilen sayı ise 2019 yılında 110 kişi civarındadır (Tablo 2.17).

Tablo 2.17. Dursunbey'de Mahallelere Göre Devam Eden İnşaat Sayısı (2019).

Mahalle	İnşaat Sayısı
Bozyokuş	7
Cebeci	3
Çakmak	4
Çiftçi	6
Ferah	9
İstasyon	-
Mollaoğlu	3
Üçeylül	6
Vakıf	-
Toplam	38

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü (2019).

2.3.1.3. Arazi Kullanılışı ve Fonksiyon Alanlarına Genel Bir Bakış

Fonksiyon, Fransızca bir sözcük olup işlev, görev anlamına gelmektedir. İnsanlarda olduğu gibi, yerleşmelerinde işlevleri bulunmaktadır. Her yerleşmenin birinci görevi, ne şekilde olursa olsun insanları barındırmaktır. Yerleşmelerde barınan insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için değişik türde ekonomik etkinliklerde bulunurlar. Bu etkinlikleri hammadde üretimine dayananlar (tarım, hayvancılık, madencilik, ormancılık, su ürünleri avcılığı veya yetiştiriciliği vb.), sanayi ve hizmetler oluşturmaktadır. Bir yerleşmede bu tür faaliyetlerin sadece biri bulunabileceği gibi, ikisi hatta üçü bir arada bulunabilmektedir. (Özçağlar, 2000: 66). Bu durumda tüm fonksiyonlar mekâna ihtiyaç gösterir ve bunun sonucunda kent yerleşmeleri içerisinde her fonksiyona ayrılmış faaliyet sahaları ortaya çıkar.

Fonksiyonların mekân içinde düzenlenme şekli, şehir strüktürü olarak tanımlanır. Kent strüktürü fonksiyonların çeşitlilik ve büyüklüğüne bağlı olarak şekil kazanmaktadır (Başibüyük, 1999: 292). Dursunbey şehrinde de fonksiyonların mekân içinde dağıldıkları görülmektedir. Bunun sonucunda şehir yerleşmesine ait yapısal şekil ortaya çıkmıştır.

Dursunbey şehrinin sınırları yaklaşık 5359 dekar alandır. Bu sınırlar içinde 5267,1 da şehrsel kullanım alanını oluşturmaktadır. Yerleşmeye uygun ve şehrsel kullanım alanlarını çevrelemiş olan yükseltiler ise; kuzeyde Emininçamu Tepe (743m.), güneyde Çunarderedüzü Tepe (676m.), doğuda Çatal Tepe (842m.), güneydoğuda Kavaslar Tepe (681m.), ve kuzeybatıda Muhyakuru Tepe (892m.)'dir. Orta ve büyük ölçekli şehirlerde, şehrin nüvesi, şehre merkeziyet kazandıran bölümlerin tespiti ile çeşitli fonksiyonlara dayalı gelişen kısımların belirlenmesi için analitik çözümlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Dursunbey şehrinin arazi kullanılışı bakımından incelenmesi amacıyla da analitik metot kullanılmıştır. Aynı nedenle, çeşitli coğrafyacılar, şehir içi fonksiyon sahalarının tespitinde takip edilecek çözümsel yöntemler üzerinde durmakta ve yöntemleri geliştirmeye çalışmaktadırlar (Denker, 1976: 33).

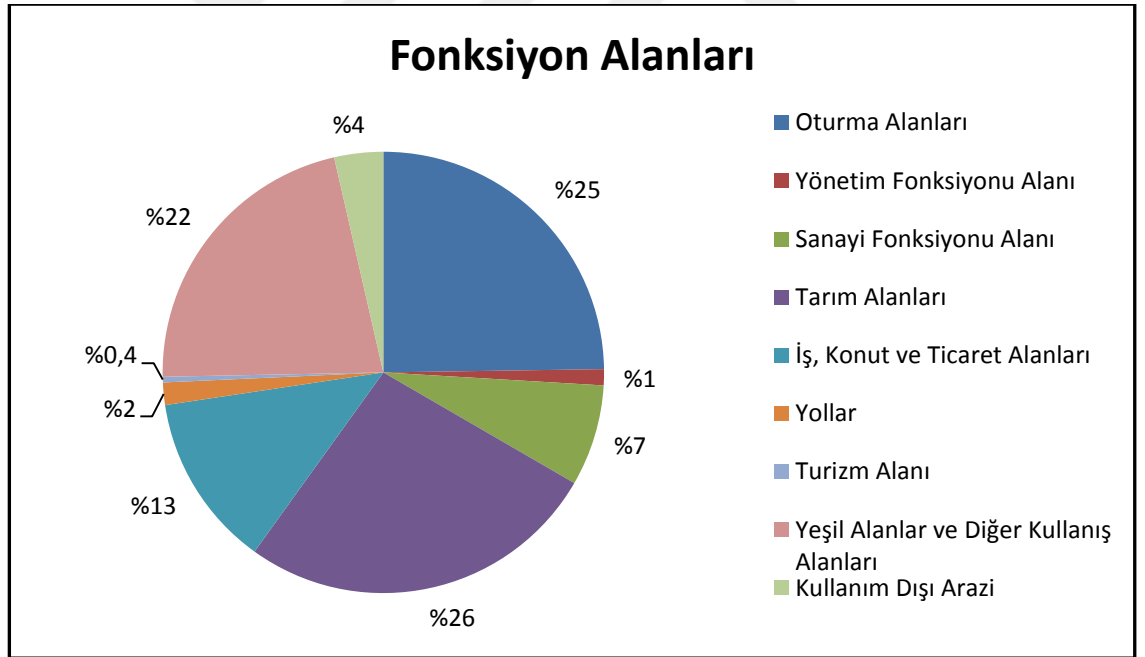
Dursunbey şehri tarım alanları %1423,1 da ve %26 oran ile fonksiyonel sahaların dağılışında en büyük kullanım alanına sahiptir. Aile konutlarının bulunduğu oturma alanları ise 1327,1 da ve %25'lik oranla ikinci sırada yer almaktadır. Fonksiyon alan dağılışına baktığımızda yeşil alan ve diğer kullanım alanları 1164,1 da ve %22'lik pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. İş-konut ve ticaret alanları ise 681,2 da ve %12,7'lik oranla fonksiyonel alanların önemli bir kısmını teşkil etmektedir.

Sanayi fonksiyon alanları %7,4'lük orana sahip iken, şehrin ulaşım ağını oluşturan yolların ise %1,6'luk orana sahip olduğu görülmektedir. Yönetim fonksiyon alanlarının (yönetim, eğitim, sağlık) 63,0 da ve %1,1 oranına sahip olduğu, turizm alanının 22,1 da ve %0,4 oranına sahip oldukları görülmektedir. Bu hizmet fonksiyon alanları içinde en büyük paya sahip olan alan ise eğitim fonksiyon alanlarıdır. Şehrsel kullanım alanı 5167,1 da alan ile toplam arazi kullanım alanının %96,4'ünü oluşturmaktadır. Kullanım dışı alanlar ise 191,9 da alan ile toplam fonksiyon alanlarının %3,5'lik oranı oluşturduğu görülmektedir (Tablo 2.18).

Tablo 2.18. Dursunbey Şehrinin Fonksiyon Alanları (2017).

Fonksiyon Alanları	Yüzölçümü (da)	Kullanılış %'si
Oturma Alanları	1327,1	25
Yönetim Fonksiyonu Alanı	63,0	1,1
Sanayi Fonksiyonu Alanı	397,8	7,4
Tarım Alanları	1423,1	26
İş, Konut ve Ticaret Alanları	681,2	12,7
Yollar	88,0	1,6
Turizm Alanı	22,1	0,4
Yeşil Alanlar ve Diğer Kullanış Alanları	1164,8	22
Şehrsel Kullanım Alanı	5167,1	96,4
Kullanım Dışı Arazi	191,9	3,5
Toplam	5359,0	100

Kaynak: Dursunbey Belediyesi.

Şekil 2.11. Dursunbey Şehrinin Fonksiyon Alanları (2017).

Dursunbey şehrinde şehrsel kullanım alanları, konutların mekânsal dağılım kalıpları incelendiğinde bazı farklılıklar dikkat çekmektedir. Şehrin bazı bölümlerinde konutlar daha fazla yoğunlaşırken bazı bölümlerinde konutların seyrek bir dağılım düzeni gösterdiği dikkat çekmektedir. Detaylı bir analiz yapıldığında, Dursunbey

şehrinin kullanım alanının toplam 5359,0 da arazi ve arazi de bulunan konut sayısı ise 14582'dir. Bu verilere göre şehirde ortalama 21,3 ha/konut yoğunluğuna sahip olduğu görülmektedir (Tablo 2.19).

Dursunbey şehirde fonksiyonel dağılışı göre konut yoğunluğu mahalle bazında incelendiğinde şehrin en fazla konuta sahip kesiminin 2894 konut ile Üçeylül Mahallesi olduğu görülür. Bu mahallenin ortalama konut yoğunluğu 2,1 ha/konut'tur. Konut sayısının çok olmasına karşın yoğunluğun az olması mahallenin yüzölçümünün büyüklüğünden kaynaklanır.

Dursunbey'de konut yoğunluğu bakımından en yüksek değer gösteren alan ise 12,2 ha ve 1232 bina sayısına sahip olan Mollaoğlu Mahallesi 100 ha/konut'tur. Konut yoğunluğunda ikinci sırada ise Cebeci Mahallesi 1329 bina sayısı ve 28,1 ha ile 47,2 ha/konut oranı ile şehrin konut yoğunluğu fazla olan mahallelerindendir. Ferah Mahallesi ise 2870 konut ve 157,46 ha ile 18,2 oranında konut yoğunluğuna sahiptir (Tablo 2.19).

Bu mahalleler aynı zamanda şehrin merkezi kısımlarını oluşturmaktadırlar. Vakıf Mahallesi ise 566 bina ve 44,1 ha ile konut yoğunluğu 13 oranla şehrin yoğun mahallelerindendir. Bu yoğun mahallelere karşın şehrin az konutlu mahallelerinden biri 1682 konut ve 5,7 oranla Çakmak Mahallesi, bu mahalleyi 2464 bina sayısı ve 563,6 ha ile 4,3 oranında yoğunluğa sahip olan Bozyokuş mahallesi yer alır.

Şehrin konut yoğunluğu en az olan diğer kesimleri ise Çiftçi ve İstasyon mahalleleri 1 ha/konut'tur. Bu mahallerin hem geniş yüzölçümleri hem de konut sayılarının azlığı, konut yoğunluğunun az olmasına neden olmuştur. Ayrıca bu mahalleler şehrin yeni yapılaşma alanlarıdır. Dursunbey'de şehrsel dokuda yapılacak revize ve düzenleme çalışmaları ile en uygun yerleşme alanları da yine bu mahalleler olacaktır (Tablo 2.19).

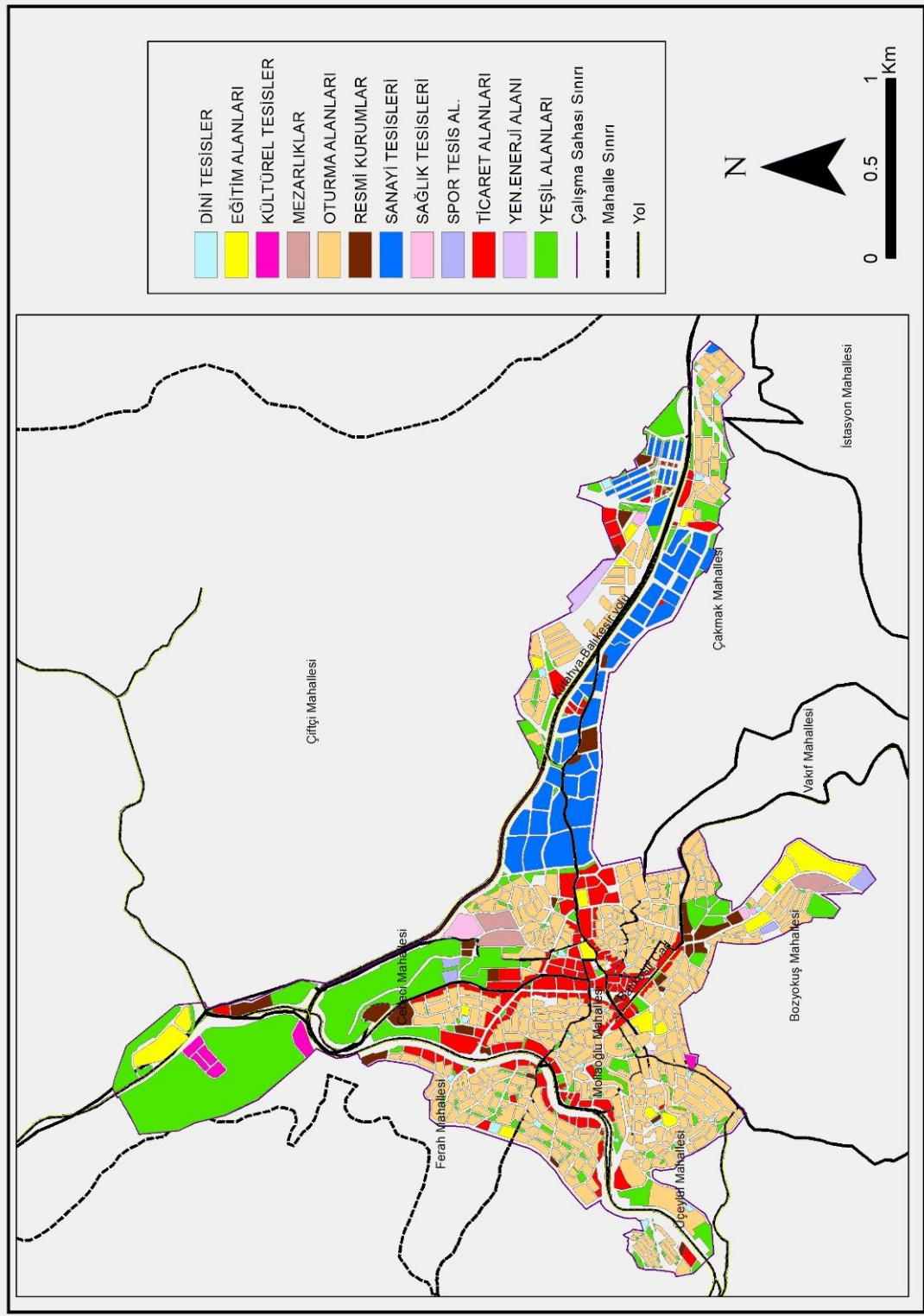
Tablo 2.19. Dursunbey Şehrinin Mahalleleri, Mahalle Yüzölçümleri ve Konutların Mahallelere Göre Dağılımı (2017).

Mahalle	Bina Sayısı	Yüzölçümü (ha)	Konut Yoğunluğu (alan/konut)
Bozyokuş	2464	563.64	4,3
Cebeci	1329	28.10	47,2
Çakmak	1682	294.97	5,7
Çiftçi	975	2260.25	1
Ferah	2870	157.46	18,2
İstasyon	570	676.97	1
Mollaoğlu	1232	12.27	100
Üçeylül	2894	1325.69	2,1
Vakıf	566	44.12	13
Toplam	14582	5363,47	21,3

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü.

Fotoğraf 2.6. Üçeylül Mahallesi ve Sedirkent Konutlarından Bir Görünüm.

Harita 2.5. Dursunbey Şehrinin Fonksiyonel Arazı Kullanım Haritası.

2.3.1.3.1. Oturma Alanları

Dursunbey şehrinde fonksiyonel kullanım alanlarına göre, en önemli kullanım alanının oturma alanları olduğu görülmektedir. Oturma alanlarının toplam yüzölçümü 1327,1 (da) kadar olduğu, toplam kullanım alanları içinde %25'lik bir oranı oluşturmaktadır. Genel olarak şehrin oturma alanları, diğer kullanım alanlarından ayrı bir konumdadır. Ancak yine de oturma alanlarının diğer alanlarla bir arada bulunduğu konumlarda bulunmaktadır. Örneğin Bozyokuş Mahallesinde İsmail Dayı caddesi, Ferah mahallesinde Fatin Rüştü Zorlu Caddesi ile Adnan Menderes Bulvarı ve Mollaoğlu mahallesinde Zübeyde Hanım caddelerinin her iki yanında yükselen apartmanların birinci katları çoğunlukla işyerlerinden oluşmaktadır. Bu apartmanların üst katları ise mesken olarak kullanılmaktadır (Harita 2.5) ve (Fotoğraf 2.7).

Fotoğraf 2.7. İsmail Dayı Caddesinden Bir Görünüm.

Daha önce de ifade edildiği gibi Dursunbey şehir merkezinde 9 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerin yüzölçümleri ve mahalleler de kullanılan aile konut oranları birbirinden oldukça farklıdır. Dursunbey şehir merkezinde Üçeylül Mahallesi 2894 binaya sahip olması, onu şehrin en fazla konuta sahip mahallesi yapmıştır. Bu konutlar genelde aile konutları olup çoğunlukla üç ve dört katlı çağdaş yapı

malzemelerinden oluşmuş olan bu konutların arasında bahçeli olanları da bulunmaktadır.

Şehirde en az konuta sahip mahalle ise 570 konut ile İstasyon mahallesidir. Bu mahalle, Dursunbey Belediyesi tarafından en son imara açılmış yerleşme alanıdır. Dolayısıyla yeni yerleşim alanı olması bina sayısı ve gelişim açısından diğer mahallelerden arkada kalmıştır.

Fotoğraf 2.8. Adnan Menderes Bulvarı (Solda) ve Fatin Rüştü Zorlu Caddesi (Sağda).

Dursunbey şehrinde aile konutlarının dağılımı incelendiğinde, en yüksek aile konut oranına sahip olan 2003 konut ile Üçeylül mahallesidir. Bu mahalleyi sırasıyla 2001 konut ile Ferah mahallesi, 1431 konutla Bozyokuş mahallesi, 799 konut ile Mollaoğlu mahallesi izlemektedir. Özetle Dursunbey şehrinde aile konutlarının dağılımı incelendiğinde, en fazla aile konutunun şehrin en gelişmiş bölümlerinde yer aldığı görülmektedir. İş ve ticaret alanlarının yoğunlaştığı mahalleler de yine aile konutlarının en fazla yoğunluk kazandığı yerleşim alanları olmuştur (Tablo 2.20).

Tablo 2.20. Dursunbey Şehrinde Mahallelere Göre Konutların Dağılımı (2019).

Mahalle	Bina Sayısı	Aile Konutu	%'si	Sanayi ve Ticaret İşyeri	%'si	Kamu Hizmet Binası	%'si
Bozyokuş	2464	1431	16,1	360	21,2	60	47,2
Cebeci	1329	690	7,7	262	15,4	7	5,5
Çakmak	1682	705	7,9	573	33,8	7	5,5
Çiftçi	975	490	5,5	63	3,7	14	11,0
Ferah	2870	2001	22,5	205	12,1	11	8,6
İstasyon	570	321	3,6	34	2,0	8	6,2
Mollaoğlu	1232	799	8,9	138	8,1	6	4,7
Üçeylül	2894	2003	22,5	32	1,8	14	11,0
Vakıf	566	441	4,9	24	1,4	-	-
Toplam	14582	8881	100,0	1691	100,0	127	100,0
% Oranları		8881	99,6	1691	99,5	127	99,7

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü.

Dursunbey şehrinde toplam konut (bina) sayısı, belediyenin 2019 yılı sayımına göre 14582 olduğu, konutların fonksiyonel durumuna göre 8881 aile konutu (%60), 1691 işyeri (%11,5) ve 127 kamu hizmet binası (%1,0) bulunmaktadır. Ticari iş yerlerinin bir kısmı bir- iki katlı ve birbirine bitişik yapıları olarak sanayi sitelerinde ya da kenar mahallelerde bulunurken (bunların çoğu kereste, mobilya ve oto tamirhane işyeri), bir kısmı ise cadde ve mahallelerde aile konutlarının alt katlarında bulunmaktadırlar. Bu durum iş ve ticaret alanlarında karma fonksiyonlu konutların da şehirde görüldüğünü göstermektedir (Tablo 2.20).

2.3.1.3.2. İş ve Ticaret Alanları

Dursunbey şehri, güneydoğu-kuzeybatı ve kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda kuzeye doğru kavis yaparak doğu-batı yönlü uzanan Balıkesir-Kütahya (D230) karayolunun güneyinde gelişmiştir. Şehri güneydoğu-kuzeybatı yönünde kat eden ve hem resmi dairelerin hem de ticari işyerlerinin bulunduğu, şehrin en işlek caddelerinden İsmail Dayı Caddesi, kuzeyde Balıkesir caddesi ile kesişir. Batıya doğru ilerleyen Balıkesir caddesi, batıda çevre yolu ile birleşir. Bu cadde üzerinde Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu, erkek öğrenci yurdu, yakıt istasyonu, kafe ve marketler yer almaktadır. İsmail Dayı Caddesinden kuzeye doğru uzanan Adnan Menderes Bulvarı

üzerinde ilçe emniyet müdürlüğü, eczaneler, restoranlar ve bankalar yer almaktadır. Adnan Menderes Bulvarı kuzeyde Suçıktı bulvarına kadar uzanır. Suçıktı Bulvarı ise daha kuzeyde Suçıktı Mesire alanına kadar uzanır, mesire alanını kuşatan D230 Balıkesir-Kütahya yolu ile birleşir. Suçıktı Bulvarı boyunca marketler, restoranlar, kargo firmaları, park alanları, benzin istasyonu, Dursunbey İtfaiyesi ve kuzeyde son durak olan Suçıktı Mesire alanına ulaşmaktadır. Bu mesire alanında balık restoranlar, kafeler ve park alanları yer almaktadır.

Fotoğraf 2.9. Suçıktı Bulvarından Bir Görünüm.

Fotoğraf 2.10. Bozyokuş Mahallesi, İsmail Dayı Caddesi ve Balıkesir Caddesi.

Şehrin doğusunda yer alan ve doğu-batı yönlü uzanan Demirciler Caddesi ile Keresteciler Caddesinde Dursunbey şehri ekonomisinin bel kemiği olan kereste fabrika ve atölyeleri, mobilyacılar ile çeşitli işyerleri bulunmaktadır. Dursunbey şehrinde, Belediye kayıtlarına göre toplam 1080 işyeri bulunmaktadır. Bu işyerlerinin 443'ünde sanayi faaliyetleri (%41,2) ve 637'sinde ise ticari faaliyetler (%58,9) yapılmaktadır. İş, konut ve ticaret alanlarının şehrsel kullanım alanlarına baktığımızda, 681,2'da alan ve %12,7'lik bir orana sahip olduklarını görmekteyiz. Bu alanlar Dursunbey Akbaşlar mahallesinde 1020 dönüm alana kurulması planlanan Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ile daha da genişleyecektir.

Aynı zamanda iş ve ticaret alanları, Dursunbey şehrinin batısında yer alacak olan Organize Sanayi Bölgesi'ne doğru yayılacaktır. Bu durum Balıkesir-Dursunbey Yolu'nun dolayısı ile Balıkesir caddesinin önemini ve iş yeri yoğunluğunu artıracaktır. Dursunbey'de, Balıkesir Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan alınan verilere göre; tüccar, serbest meslek ve esnaf 1843 kişi ve işçi olarak çalışanlar ise 3618 kişi olarak iş ve ticari faaliyetlerde bulunmaktadır.

Fotoğraf 2.11. Dursunbey Kereste Atölyelerinden Görünüm.

2.3.1.3.3. Yönetim (Yönetim, Eğitim, Sağlık) Alanları

Dursunbey şehri, bir ilçe merkezi olması nedeniyle, kaymakamlık ve belediye yönetim alanları başta olmak üzere, çeşitli yönetim birimlerine sahiptir. Bu birimler şehirde çeşitli konumlara dağılmış durumdadır. Toplam şehrsel kullanım içinde yönetim alanları %1,1 orana ve 63,0 da sahiptir. 1900 yılında belediye binası, 1927

yılında ise kaymakamlık binası hizmet fonksiyonları içinde faaliyet göstermeye başlamıştır. Şehirde yönetim alanlarının dağılımı incelendiğinde, çoğunlukla İsmail Dayı, Zihni Özger ve Çarşı caddelerinde sıralandığı görülür. Kaymakamlık binası İsmail Dayı caddesinde bugünkü konumda 1927 yılında kurularak yönetim alanında yerini almıştır. Belediye binası Çarşı Caddesi'nde aynı konumda 1950 yılında bina yeniden yapılarak hizmet vermeye başlamıştır. Hizmet fonksiyon alanları içinde yönetim alanları %1,1'lik bir paya, toplam alanlar içinde ise 63,0 da'lık bir alana sahip olan yönetim alanları, Eğitim alanları (tüm eğitim kurumları) ve Sağlık alanlarının (Devlet Hastanesi, 3 tane ASM, 1 Toplum Sağlığı Merkezi ve 7 tane sağlık evi) tümünü kapsamaktadır.

Fotoğraf 2.12. Dursunbey Belediye Hizmet Binası (Kaynak Dursunbey Belediyesi).

Eğitim alanlarının, şehirselleştirme içinde 17 tane okul binası bulunmaktadır. Bu okullar; Raif Eriş Anaokulu Zihni Özger Caddesinde, 5 ilkokul; Fuat Onat İstasyon mahallesi, Nezihe Bal Zihni Özgen caddesinde, Sebahattin Güngör İlkokulu Sebahattin Güngör sokakta, 3 ortaokul ise Atatürk Ortaokulu Cumhuriyet caddesinde ve Şehit Ömer Halis Demir İmam Hatip Ortaokulu Özdemir sokakta yer almaktadır. 6 tane lise bulunmaktadır. Bunlardan Mustafa Korkmaz Anadolu Lisesi ve Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Zihni Özger Caddesinde yer almaktadırlar. Nene Hatun Mesleki Teknik Lisesi Sivri sokakta ve Dursunbey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Cumhuriyet Caddesinde halk eğitim merkezi ise Üçeylül Başaran sokakta bulunmaktadır. Ayrıca,

Halk Eğitim Merkezi ile Milli Eğitim Müdürlüğü ve Hıdırlık Mevkiinde yer alan Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı Dursunbey Meslek Yüksek Okulu eğitim alanları içinde bulunan diğer kurumlardır.

Fotoğraf 2.13. Dursunbey Meslek Yüksek Okulu.

Sağlık kuruluşlarını incelediğimizde, Cebeci mahallesinde yer alan Dursunbey Devlet Hastanesi ve 3 tane ASM bulunmaktadır. Cebeci mahallesinde 1 Nolu ASM, Mollaoğlu mahallesinde 2 Nolu ASM, Kavacık mahallesinde 3 Nolu ASM, Bozyokuş mahallesinde Toplum Sağlığı Merkezi yer almaktadır. Şehirde ayrıca 9 adet Sağlık Evi bulunmaktadır. Farklı konumlarda bulunan bu sağlık kuruluşları yönetim alanı içinde yer almaktadır.

2.3.1.3.4. Sanayi Alanları

Dursunbey şehrinin, kent içi arazi kullanım ve fonksiyonları içinde sanayi alanlarında belli bir toplanma görülmektedir. Şehirde faaliyet gösteren 261 sanayi tipi, 182 atölye tipi kereste fabrika ve kereste atölyeleri, marangozlar, demir doğrama, oto tamirhaneler, Çakmak Mahallesi Dursunbey Sanayi Sitesi ile Balıkesir-Kütahya yolu üzerinde Yeni Sanayi Sitesi'nde yer almaktadırlar. Şiraz ve Erenler Şekerleme-Lokum fabrikaları Üçeylül Mahallesinde yer almaktadır. Çiftçi Mahallesinde Varan Un

Fabrikası, Kavacık Mahallesi'nde ise Turhanlar un Fabrikası, Selimağa Mahallesi'nde ise Konak Süt Fabrikası yer almaktadır. Çiftçi Mahallesi'nde Misya Giyim fabrikası yer alırken, şehre ekonomik katkıda bulunan madenler; Korat Madencilik, Koza Anadolu Metal Madencilik, Aksu Madencilik, Ormet Metal, Orhun Madencilik ve Şahmetal Madencilik ile mermer ocağı Verona Granit Mermer şehir merkezinden oldukça uzakta yer almaktadırlar.

Genel arazi kullanımı içinde sanayi alanlarının payı 397,8 da'lık alan ve %7,4'lük bir orana sahiptir. Bu oranın Dursunbey şehri Akbaşlar mahallesinde 1020 dönüm alana kurulması planlanan ve yapımına başlanmış olan Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ile daha da artacağı düşünülmektedir.

Fotoğraf 2.14. Verona Granit Mermer Fabrikası.

2.3.1.3.5. Diğer Kullanım Alanları

Fonksiyonel bir şehir yerleşmesi olan Dursunbey'de belirtilen kullanım ünitelerinin yanı sıra önem taşıyan diğer alanlar ise, ulaşım yolları (kara ve demir), askeri alanlar, dini yapılar, yeşil alanlar, parklar ve mezarlık alanlarıdır. Dursunbey ulaşım açısından incelendiğinde, bir kavşak noktası olmasa da şehrin fonksiyon alanları içinde ulaşım ağının payı 88,0 da alan ile %1,6'lık bir orana sahiptir. Dursunbey Doğu-Batı yönlü

uzan D230 Balıkesir- Kütahya karayolu tarafından önce Kuzeye sonra Batıya doğru çevrelenmektedir. Bu yolun dışında Dursunbey'i diğer şehirlere bağlayan başka bir ana yol bulunmamaktadır. Dursunbey ulaşımı açısından otobüs terminali de oldukça önemlidir. Hasan Polatkan Caddesi'nde yer alan Dursunbey Otobüs terminalinden günde her saat başı otobüs ile Balıkesir'e ulaşmak mümkündür. Ayrıca İlçe merkezinden Kütahya ve Bursa illerine de günde 2' şer kez düzenli toplu taşıma araçları çalışmaktadır. Ulaşım alanlarında demiryolu ulaşımı da önemlidir. Ferah mahallesinde bulunan tren istasyonunda Ankara İzmir arası hatta 1 çift, Kütahya Balıkesir hatta da yine 1 çift olmak üzere 4 yolcu treni çalışmaktadır. Toplam 4 yolcu treni mevcuttur.

Ayrıca yapımına yeni başlanan Organize Sanayi Bölgesi'ne demiryolunun uzatılacak olması ulaşımı güçlendirecektir. Şehrin fonksiyon alanları içinde % 1,6'lık bir orana sahip olması, engebeli arazi yapısı ve il merkezinden uzak olmasına karşın şehir içi yol ağının gelişmiş olduğunu gösterir.

Dursunbey'de tarım alanları fonksiyon alanları içerisinde 1423,1 da ile %26,5'lik bir alana sahiptir. Dursunbey şehrinde tarım alanları şehrin dış kuşağında yapılmaktadır. Engebeli arazi yapısına sahip olan şehirde tarım alanları küçük ve dağınık bir şekilde bulunmaktadır.

Yeşil alanlar ve diğer kullanım alanları ise hemen her mahallede bulunmakta olup, fonksiyon alanları içerisinde 1164,8 da alan ile %22'lik bir alana sahiptir. Balıkesir Caddesinde Hacı Amcamız Çocuk parkı, İmam Hatip Caddesinde Mehmet Baş Parkı, Suçıktı Bulvarında Suçıktı Mesire Alanı, Müftü Tahir Tural Caddesinde Ramazan Kılıç ve Yeni Cami Kılıç Parkı, Kızılöz Yolu sokakta Muhsin Yazıcıoğlu Parkı ve Sedirkent sitelerinde Çocuk Parkı önemli park alanlarındandır.

Fotoğraf 2.15. Dursunbey Saz Dere Park Alanı.

Dursunbey şehrinin camileri incelendiğinde; Sedir Kent sitelerinde Sedirkent Cami, Balıkesir caddesinde Esentepe Cami ve Sarı Hoca Cami, Ferah Evler Caddesinde Ferah Evler Cami, Keskin sokakta Hacı Molla Cami, Suçıktı Bulvarında Suçıktı Cami ve Güneş sokakta Eğinli Cami'yi görmekteyiz. Şehirde toplamda 18 tane cami bulunmaktadır.

Fotoğraf 2.16. Dursunbey Suçıktı Rekreasyon Alanı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ ve EKONOMİK FONKSİYONLAR

3.1. GİRİŞ

İnsanların hayatlarını sürdürebilmek ve rahat bir yaşama kavuşabilmek için yeryüzünde göstermiş oldukları faaliyetlerin bütünü ekonomik coğrafyanın konusunu oluşturmaktadır (Koday, 1995: 221). Tarihi boyunca ekonomik coğrafya, nüfus ile ekonomi ve kaynaklar arasındaki ilişkiler, ekonomik faaliyetlerin yer seçiminde tercihleri belirleyen faktörler, bölgesel uzmanlaşmalar ve uzmanlaşmanın oluşturduğu ticaret akışlarının nedenleri, ekonomik kalkınma ve hayat standartlarındaki farklılıkların açıklanması gibi çok sayıda konu üzerinde durmuştur (Koday, 2000: 145).

Çalışma sahası olan Dursunbey şehrinin ekonomisini tarım-hayvancılık, madencilik ile orman ve orman ürünlerine dayalı sanayi kolları oluşturmaktadır. En önemli ticari faaliyet keresteciliktir. Bu sektör aynı zamanda nakliyeciliğin gelişmesini sağlamıştır. Çalışma sahasında sanayi faaliyetleri çok fazla gelişmemiştir. Şehirde daha çok orman ve orman ürünlerine dayalı sanayi gelişme göstermiştir. Son birkaç yılda farklı alanlarda fabrikalar da açılmaya başlamıştır (Misya Tekstil Fab. vb.). Tarım-hayvancılık faaliyetleri ise geçmişten bugüne Dursunbey'in en önemli ekonomik faaliyetidir. Ancak son yıllarda tarımsal üretim gerilemiştir. Diğer ekonomik faaliyet ise madenciliktir. Özellikle krom maden işletmeleri şehrin önemli ekonomik kaynaklarıdır. Şehrin en önemli kaynaklarından bir diğeri de gür orman alanlarıdır. Ancak bu alanlar ve yaylalar gerekli düzeyde desteklenip geliştirilmediğinden, ekonomik anlamda şehre pek fazla katkı sağlayamamaktadır.

3.2. BAŞLICA EKONOMİK FONKSİYONLAR

3.2.1. Hizmet Fonksiyonları

Araştırma sahamız idari açıdan ilçe merkezi durumundadır. Ancak Dursunbey yönetim fonksiyonu bakımından büyük bir etkiye sahip değildir. Bu durumun oluşmasında Dursunbey'in şehir merkezinden uzaklığı, dağlık ve engebeli arazi yapısından dolayı ulaşım sıkıntısı ve bu sıkıntılar sonucunda her geçen gün artarak

devam eden göç Dursunbey'in hizmet fonksiyonlarının daralmasındaki en büyük etkendir. Kısaca Palamut Dağı ile Alaçam Dağları arasına sıkışmış olan Dursunbey'in etki alanı da kısıtlamıştır. Dursunbey'de çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımına baktığımızda ilk sırada (%38,6) tarım sektörünün olduğu görülür.

3.2.1.1. Yönetim Fonksiyonu

Dursunbey ve çevresi oldukça eski yerleşim yerlerindendir. Roma Uygarlığı döneminde Dursunbey civarına Abriettene adı verilirdi. Abriettene bölgesinde merkez olan Dursunbey'in adı Hadrianeia idi. Bu dönemde Dursunbey önemli para basım yerlerinden biriydi. Osmanlı devleti zamanında ise Dursunbey Balıkesir Mutasarrıflığına bağlı 'Balat' adı ile bilinen bir bucak merkezi iken 1925 yılında ilçe olmuştur. Belediye teşkilatı ise 1900 yılında kurulmuştur. Dursunbey şehri 1952 km²'lik yönetim sahası içerisinde 9 merkez mahalle ve 102 kırsal mahalle olmak üzere 111 mahalleden oluşmaktadır. 2017 yılı itibariyle yönetim alanı içerisinde 36324 kişi şehir merkezinde ise 16567 kişi yaşamaktadır. Dursunbey şehrinde yönetim fonksiyon alanında istihdam edilen kişi sayısı 1538'dir. Bu değer kamu sektörünün şehirde oldukça yüksek bir istihdam sağladığını göstermektedir. Toplam hizmet sektörü içinde, yönetim hizmetlerinde çalışanların da sayısı oldukça fazladır (%35).

Hizmet sektörü içinde bazı kurumlarda çalışan nüfus sayıları ise şöyledir; Belediyede 42, Kaymakamlık 20, Adliye 17, Tapu Kadastro 9, İlçe Emniyet 52, İlçe Jandarma Komutanlığı 130, Milli Eğitim 548, Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü 112, İlçe Sağlık Müdürlüğü, İlçe Gıda Tarım- Hayvancılık 25, Müftülük 174, Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü 112 ve Alaçam Orman İşletme Müdürlüğü 90 kişi olarak sıralanmaktadır. Şehirde 1538 kişiye istihdam sağlayan kamu kurum ve kuruluşlarının bulunması Dursunbey şehrinin idari fonksiyonları açısından gücünü korumaktadır. Dursunbey'in il merkezine uzakta olması ve ulaşım sıkıntısı idari hizmetlerin gelişmesini sağlamıştır (Tablo3.1).

Tablo 3.1. Dursunbey Şehrinde Faaliyet Gösteren Kamu Kuruluşları ve İstihdam Durumu (2019).

Kuruluşlar	İstihdam Durumu
Kaymakamlık	20
Askerlik Şubesi	5
Dursunbey Belediye Başkanlığı	42
Adliye	17
Meslek Yüksek Okulu	27
İlçe Emniyet Müdürlüğü	52
İlçe Jandarma Komutanlığı	130
Yazı İşleri Müdürlüğü	7
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	548
İlçe S.Y.D.V. Bşk.	6
İlçe Müftülüğü	174
Mal Müdürlüğü	6
Nüfus Müdürlüğü	7
İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü	8
İlçe Sağlık Müdürlüğü	24
İlçe Tapu Sicil Müdürlüğü	9
İlçe Milli Emlak Şefliği	3
İlçe Vergi Dairesi Müdürlüğü	15
İlçe Gıda Tarım ve Orman Müdürlüğü	25
Alaçam Orman İşletme Müdürlüğü	90
Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü	112
Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü	112
S.G.K. İlçe Müdürlüğü	6
İlçe PTT Müdürlüğü	11
DDY Gar Şefliği	6
UEDAŞ İşletme Şefliği	17
K.Y.K Kız Yurdu Müdürlüğü	22
Ziraat Bank	13
Vakıfbank	11
Halk bankası	10
Noter	3
Toplam	1538

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı.

Şehirde yönetim fonksiyonunu oluşturan kurum ve kuruluşların Bozyokuş mahallesinde yoğun olarak toplandığı görülmektedir. Kaymakamlık, Adliye, Emniyet Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Mal Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Müdürlüğü Bozyokuş Mahallesinde konumlanmıştır. İlçe Müftülüğü Mollaoğlu mahallesinde,

Meteoroloji Müdürlüğü, İlçe Gıda ve Tarım müdürlüğü, Tapu Müdürlüğü Ferah Mahallesi'nde yer almaktadır. Ayrıca meslek yüksek okulu da Ferah mahallesi'nde (Hıdırlık mevki) yer almıştır. Şehrin yerel yönetimini üstlenen Belediye ise Çakmak Mahallesi'nde konumlanmıştır. Dursunbey şehrinin 5359 dekar alanlık yönetim sahası içerisinde resmi kurum alanı 63,0 dekar alandır.

Tablo 3.2. Dursunbey İlçesi Sınırları İçinde Yer Alan ve Dursunbey Kenti'nin Ekonomik Hinterlandında Bulunan Köy Yerleşmeleri (2019).

Mahalle Adı	Nüfus	İlçe Merkezine Uzaklığı (Km)	Mahalle Adı	Nüfusu	İlçe Merkezine Uzaklığı (Km)
Adaören	288	17	Karamanlar	193	20
Akbaşlar	463	18	Karapınar	85	23
Akçagüney	199	25	Karyağmaz	190	31
Akyayla	163	18	Kardeşler	152	51
Alaçam	103	30	Kavacık	544	24
Alagüney	48	43	Kavak	111	17
Ariklar	131	45	Kazımiye	70	30
A.Akçaalan	382	17	Kızılcadere	170	23
A.Musalar	272	18	Kireç	81	29
A.Yağcılar	135	15	Kumlu	84	28
Ayvacık	169	27	Kurtlar	142	8
Aziziye	158	22	Kuzköy	64	38
B.Yüzüğüney	224	22	Küçükler	100	35
Beyce	126	42	Mahmudiye	40	28
Beyel	296	12	Mahmutça	88	35
Boyalica	120	28	Mrk. Işıklar	113	34
B.Akçaalan	402	12	Mrk. Kızılöz	83	17
Çakırca	232	22	Meydançayırı	39	30
Çaltıcak	52	50	Mıcırlar	343	24
Çamharman	109	33	Mrk. Taşkesik	154	6,5
Çamköy	181	15	Naipier	23	28
Çanakçı	431	45	Odaköy	268	30
Çatalçam	191	11	Osmaniye	173	35
Çelikler	34	30	Örenköy	53	40
Çınarköy	254	25	Poyracık	91	35
Dada	139	25	Ramazanlar	133	45
Değirmenciler	71	21	Resüller	92	30
Delice	774	17	Reşadiye	61	42

Tablo 3.2. (Devamı)

Demirciler	153	37	Saçayak	162	10
Dereköy	76	43	Sağırlar	636	28
Doğancılar	60	44	Sarisipahiler	86	35
Durabeyler	921	12	Sakızköy	108	27
Durnacık	132	35	Sarnıçköy	315	32
Gazallidere	34	18	Sebiller	34	38
Göbül	724	22	Selimağa	818	9
Gölcük	69	35	Sinderler	145	20
Gökçedağ	136	52	Şenköy	200	50
Gökçepinar	136	24	Süleler	342	26
Güğü	459	27	Şabanlar	528	29
H.Ahmetpınarı	106	21	Tafak	285	17
Hacılar	153	7	Taşpınar	181	28
Hacıömerler	374	5	Tepeköy	291	15
Hasanlar	67	32	Tezlik	113	37
Hamzacık	442	25	Umurlar	143	20
Hindikler	42	35	Veliler	134	30
Hondular	220	16	Yassıören	172	36
Hopanlar	45	40	Yukarimusalar	184	15
İsmailerler	198	14	Yukarıyağcılar	72	15
İrfaniye	74	32	Yunuslar	97	39
Karagöz	169	30	Ç. Sağırlar M.	636	28
Karakaya	57	33			

Kaynak: Dursunbey Belediyesi Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü ve TÜİK Verileri.

3.2.1.2. Ticaret Fonksiyonu

Kâr amacı ile mal ve hizmetlerin, para ile ifade edilebilen bütün değerlerin alım ve satım işlerinin tamamına ticaret denir. Bir bölge ekonomisini daha derinlemesine anlayabilmek için ekonomik sektörlere göre faaliyetlerin durumu ortaya konulmalıdır (Tümertekin ve Özgüç, 2012: 115). Ticari işyerlerinin sayısı kadar niteliği de önemlidir. Dursunbey’de ticari işyerleri ihtiyacı karşılayacak kadar çeşitlilik kazanmıştır. İşyerlerini genel başlıklar altında topladığımızda perakende, hizmetler, toptan ticaret ve imalat olarak sınıflandığını görmekteyiz.

Tablo 3.3. Dursunbey Şehrinde Ticari işyerleri ve Sayıları (2018-19).

PERAKENDE TİCARET	İŞYERİ SAYISI	HİZMETLER	İŞYERİ SAYISI
Bakkal-Market	128	Kahvehane- Çay ocağı-Kafe	114
Manav	11	Berber-Kuaför-Güzellik Merk.	33
Elektrikli Ürün Satıcı	15	Oto Tamirhane	49
Ayakkabıcı	16	İnternet Kafe	11
Züccaciye	10	Eczane	9
Giyim	8	Emlak Danışmanlığı	8
Cam-Ayna	3	Kantincilik	12
Kuyumcu-Hediyelik	12	Şans Oyunları	3
Halı-Yorgan	9	Organizasyon	3
Kırtasiye	5	Akaryakıt İstasyonu	5
Konfeksiyon	16	Fotoğraf Stüdyosu-Reklamcı	12
Odun-Kömür satıcı	19	Tezgah-Pazarcılık	14
Çiçekçi	2	Dershane- Rehabilitasyon M.	7
Oto Yedek Parça	33	Sürücü Kursu	2
Tuhafiye	15	Telekomünikasyon Cihaz kurulum	14
Araç Alım-Satım	15	Diğerleri	95
Diğerleri	61	Toplam	391
Toplam	378	İMALAT	
TOPTAN TİCARET		Mobilya -Marangoz Atölyesi – Kereste	114
Gıda	47	Demir Doğrama Atölyesi	18
Beyaz Eşya	3	Mermer ve Taş Atölyesi	4
İnşaat Malzemeleri Satıcısı	15	Terzi	5
Tıbbi Sıhhi Malzeme Satış	1	Fırın	20
Oyuncak İmalatı	1	Pastane	8
Ev Tekstil Ürün Ticareti	7	Hayvan Besiciliği-Mandıra-Ticaret	7
Diğerleri	21	Diğerleri	40
Toplam	95	Toplam	216
Genel Toplam	1080		

Kaynak: Dursunbey Esnaf ve Sanatkarlar Odası.

Araştırma sahasındaki işyeri ve sayıları incelendiğinde 983 adet esnaf bulunduğu görülmektedir. Cinsiyete göre esnaf sayılarına baktığımızda ise erkek esnaf sayısı 822 ve oranı %83,62 iken kadın esnaf sayısı 161 ile %16,38 oranını oluşturmaktadır. Bu

durum Dursunbey’de ticaret fonksiyonunda çalışan kadınların çok az olduğunun göstergesidir. Şehirde perakende satış yapan 128 işyeri dikkat çekmektedir. Bu işyerleri yörenin günlük ihtiyacını karşılamaktadır. Şehirde perakende satış yapan işyerlerinden sonra hizmetler sektöründe faaliyet gösteren işyerleri yoğunluk göstermektedir. Bu işyerleri içinde kahvehane-çay ocağı -kafe (114), oto tamirhane ve berber-kuaför-güzellik merkezi dikkat çekmektedir (Tablo 3.3).

Şehir içinde kahvehane-çay ocağı -kafe (114) sayılarının fazlalığı şehirde işsizliği gösteren bir veridir. Oto tamir ve yedek parça ve mobilya-marangoz işyeri sayısının fazlalığı da dikkat çekmektedir. Dursunbey’in tarım ve hayvancılık ile geçindiği en önemlisi ise orman ve orman ürünleri sanayisinin geliştiği düşünüldüğünde bu işyerlerinin çokluğu anlaşılmaktadır. Toptan ticarete gıda ve inşaat malzeme satan işyeri sayısı öndedir. İmalatta mobilya-marangoz ve fırın ilk sıralarda yer almıştır. Ticari işyerlerinin çoğu Mollaoğlu ve Bozyokuş mahallelerinde toplanmıştır. Bunların yanı sıra şehrin diğer mahallelerinde de işyerleri bulunmaktadır. Dursunbey’de bulunan işyeri sayılarının oranları ise Perakende ticaret işyeri sayısının %36,6’sını, hizmetler fonksiyonu %37,1’ini, toptan ticaret % 9,7’sini ve imalat ise %13,5’ini oluşturmaktadır.

3.2.1.3. Ulaşım Fonksiyonu

Küreselleşme ve kalkınmanın gerçekleşmesinde en önemli etkenlerden birisi, belki de birincisi Ulaşım ve iletişimde meydana gelen teknolojik değişimler ve mekânsal etkilenmeyi artıran ulaşım ağlarının gelişmesidir (Özgüç ve Tümer, 2012: 495). Çalışma sahamız olan Dursunbey daha önce de belirttiğimiz gibi arazi yapısı dağlık ve engebeli bir karaktere sahiptir. Zengin bir ulaşım ağına sahip olmayan Dursunbey’in ulaşımı yaygın olarak Balıkesir ili üzerinden sağlanmaktadır. Dursunbey merkezinin Balıkesir şehir merkezine uzaklığı 72 km’dir. Ferah mahallesinde yer alan Dursunbey terminalinde ulaşımı sağlayan 16 koltuklu 15 minibüs, 27 koltuklu 6 otobüs ve 46 koltuklu bir otobüs ile 15 çalışan hizmet vermektedir.

Dursunbey şehrinden günde her saat başı otobüs ile Balıkesir’e ulaşmak mümkündür. Dursunbey şehrinden diğer il ve ilçelere de düzenli seferler yapılmaktadır. Bu seferler; Tavşanlı, Harmancık ilçeleri ile Bursa, Kütahya illerine günde 2’şer kez düzenli toplu taşıma araçları çalışmaktadır. Ayrıca Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

2017 yılında Dursunbey’de toplu taşıma merkezi açarak Balıkesir, Kepsut ve Dursunbey güzergahında belediye otobüsleri ile şehir içinde ise servis araçlarıyla ulaşım sağlamaktadır. Balıkesir’den ve Dursunbey’den 4’er sefer düzenli olarak sağlanmaktadır. Şehir içinde ise 5 hat hizmet vermektedir.

Fotoğraf 3.1. Dursunbey Otobüs Terminali.

Ferah mahallesinde bulunan tren istasyonunda Ankara İzmir arası hatta 1 çift, Kütahya Balıkesir hatta da yine 1 çift olmak üzere 4 yolcu treni çalışmaktadır. Toplam 4 yolcu treni mevcuttur. Bu tren yolu Türkiye’de bir ilk olan Organize Sanayi Bölgesi’nin içine kadar uzatılacak 8 hatlık Demiryolu lojistik istasyonu ile işlevi arttırılacaktır. Bu durum hem ulaşım hem de ekonomik anlamda Dursunbey’in gelişimine katkı sağlayacaktır. 2019 yılı itibariyle Dursunbey’e bağlı 9 merkez 102 kırsal mahalle bulunmaktadır. İlçede kayıtlı köy yol ağı 746,8 km’dir. Toplam yol ağının 301,1 km’si asfalt 445,7 km’si stabilize. Kent içi yol uzunlukları asfalt (BSK); bulvar 2,8 km, cadde 1,7 km parke; cadde 8,4 km stabilize; 4,3 km ham;32 km bisiklet yolu ise 0,8 km’dir.

Fotoğraf 3.2. Dursunbey Tren İstasyonu.

Şehirlerarası ve milletlerarası otomatik telefon görüşmelerine açık olan Dursunbey’de, köylerin tamamında otomatik telefon bulunmaktadır ve haberleşme hizmetleri Dursunbey merkez şubesince yürütülmektedir. Ayrıca İlçe merkezinde telefon, faks, ttnet fatura tahsilatı gibi hizmetler Türk Telekom bayilikleri aracılığıyla yapılmaktadır. Dursunbey genelinde oparetör kullanım oranları Turkcell %50 oranında, Avea %20 oranında ve Vadofon ise %30 oranında gerçekleşmektedir.

3.2.1.4. Eğitim ve Kültür Fonksiyonu

Dursunbey’de hizmetler sektörü içinde gelişme gösteren bir başka fonksiyonda eğitim ve kültürdür. Eğitim ve kültür durumu, çalışma sahamız olan Dursunbey ilçe merkezinin coğrafyası hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir. Bu sebeple araştırma sahamızda faaliyet gösteren eğitim kurumları, öğretmen ve öğrenci sayılarının incelenmesi, eğitim fonksiyonlarını yansıtmaları bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu alanda çalışan nüfus (548) hizmet sektörünün %23’ünü oluşturmaktadır. Dursunbey ilçe merkezinde 17 adet eğitim kurumu bulunmaktadır. Çalışma sahasında 1 tane Anaokulu, 5 İlkokul, 3 Ortaokul, 6 Lise, 1 Mesleki Eğitim Merkezi ve 1 tane de Meslek Yüksekokul bulunmaktadır. Dursunbey’de eğitim kurumları daha çok Üçeylül ve Bozyokuş Mahallelerinde toplanmış durumdadır. Bozyokuş Mahallesinde 9 eğitim

kurumunun bulunması dikkat çekmektedir. Birer okulun bulunduğu mahalleler şöyle; Ferah Mahallesinde Sadullah Özerk İlkokulu, Çakmak Mahallesinde Üçeylül İlkokulu Çiftçi Mahallesinde 125.Yıl İMKB Yatılı Bölge Ortaokulu, İstasyon Mahallesinde ise Fuat Onat İlkokuludur (Tablo 3.4).

Tablo 3.4. Dursunbey Şehrinde Eğitim Kurumları ve Kuruluş Tarihleri ile Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2018-2019).

Mahalle	Eğitim Kurumu	Kuruluş T.	Öğrenci Sayısı	Öğretmen sayısı
Ferah	Sadullah Özerk İlkokulu	1996	296	22
Çakmak	Üçeylül İlkokulu	1909	250	18
Çiftçi	125.Yıl İMKB YBOO	2006	260	27
İstasyon	Fuat Onat İlkokulu	2004	32	3
Üçeylül	Dursunbey AİHL	1974	406	39
	Şehit Ömer Halis Demir İHOO	2012	608	37
	Sabahattin Gündür İlkokulu	1985	206	13
Bozyokuş	Dursunbey Raif Eriş Anaokulu	2009	53	4
	Nezihe Bal İlkokulu	1995	165	10
	Atatürk Ortaokulu	2012	546	41
	Dursunbey ÇPAL	1970	217	24
	Dursunbey MTAL	1975	241	45
	Mustafa Korkmaz And. Lisesi	2005	324	22
	Farabi MTAL	1990	168	22
	Nene Hatun MTAL	1989	133	18
	Mesleki Eğitim Merkezi	2007	88	11
	Halk Eğitim	-	987	7
Toplam			4980	363

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı, Dursunbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü.

Fotoğraf 3.3. Dursunbey İmam Hatip Lisesinden Bir Görünüm.

Dursunbey Sevinçelik bölgesine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 18.800 TL'ye yaptırılan 24 derslik, 1000 öğrenci kapasiteli yeni Anadolu İmama Hatip Lisesi, 200 kişilik öğrenci yurdu ve kapalı spor salonu ile 2018 yılı itibariyle hizmet vermeye başlamıştır (Fotoğraf 3.3).

Tablo 3.5. Dursunbey Şehrinde Öğrenci Yurtları ve Öğrenci Sayıları (2018-2019).

ÖĞRENCİ YURTLARI	ÖĞRENCİ SAYISI
Yüksek Öğrenim Kredi Yurtlar Kurumu Kız Yurdu	66
Yüksek Öğrenim Kredi Yurtlar Kurumu Erkek Yurdu	58
Dursunbey Özel Ortaöğretim Erkek Öğrenci Yurdu	22
Dursunbey Özel Ortaöğretim Kız Öğrenci Yurdu	90
Valide Sultan Ortaöğretim Kız Öğrenci Yurdu	15
Toplam	261

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı, Dursunbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü.

Araştırma sahasında eğitim fonksiyonunun gelişmesinde en önemli katkıyı Meslek Yüksekokulu sağlamıştır denilebilir. Yüksekokul ilçede eğitim öğretimin çeşitlenmesini sağladığı gibi dışarıdan gelen öğrencilerle hem sosyo-kültürel hem de ekonomik anlamda sahaya katkı sağlamaktadır. Dursunbey Meslek Yüksekokulu, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Yürütme Kurulunun 14 Şubat 1994 tarihli toplantısında alınan karar gereğince, 1994-1995 Eğitim-Öğretim yılında ağaç işleri ve inşaat programları ile Dursunbey Belediyesinin tahsis ettiği eski itfaiye binasında 53 öğrenci ile faaliyetine başlamıştır. Binanın elverişsiz ve yetersiz olması nedeniyle 01.06.1996 tarihinde Dursunbey Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına ait saz mevkiinde bulunan toplam 4050 m² alana sahip binaya taşınmıştır. Bu binaya taşındıktan sonra Ağaç İşleri Programın adı YÖK tarafından Mobilya ve Dekorasyon olarak değiştirilmiştir ve İnşaat programın adı da yine YÖK tarafından İnşaat Teknolojisi olarak değiştirilmiştir. İlaveten daha sonra sırasıyla Hazır Giyim Programın adı YÖK tarafından Tekstil Teknolojisi, El Sanatları Programın adı da Geleneksel El Sanatları olarak değiştirilmiştir. Takı Tasarımı ve Süs Taşları İşlemciliği Programın adı ise YÖK tarafından Kuyumculuk ve Takı Tasarımı olarak değiştirilmiştir.

2013 yılında iş sağlığı ve güvenliği programı, 2016 yılında ormancılık ve orman ürünleri programı açılmış olup, 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında öğrenci alımı

yapılmıştır. 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Mobilya ve Dekorasyon Programı ve Tekstil Teknolojisi programına kayıt yaptıran öğrenci sayısı 10'un altında kaldığından dolayı 2018-2019 eğitim –öğretim yılı YÖK tarafından yayınlanan YKS Yükseköğretim Programları ve kontenjanları kılavuzunda bu adı geçen programlara kontenjan verilmemiştir.

Tablo 3.6. Dursunbey Meslek Yüksek Yüksekokulu Bölüm ve Kontenjanları (2018-2019).

Dursunbey Meslek Yüksek Okulu Program Adı	1. Öğretim Kontenjanı	2. Öğretim Kontenjanı
İnşaat Teknolojisi Programı	40	--
Geleneksel El Sanatları Programı	40	--
Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Programı	40	--
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	60	--
Ormancılık ve Orman Ürünleri Programı	45	--

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı, Dursunbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü.

Fotoğraf 3.4. Dursunbey Meslek Yüksek Okulu Mezuniyet Töreni.

Yüksekokulda, 5 teknik programla 349 aktif öğrenci, 14 akademik personel, 5 idari personel, 3 temizlik hizmetleri personeli ve 4 güvenlik personeli bulunmaktadır. Sahada 15.09.2006 tarihinde Dursunbey Kaymakamlığınca Yüksekokul için tahsisi yapılmış Hıdırlık mevkiindeki 45.000 m²'lik alanda bulunan yüksekokul kendi binasına

taşınmıştır. Fiziki şartları olarak 11 adet (1 Mobilya, 1 İnşaat, 3 El Sanatları, 2 Takı Tasarımı, 1 Tekstil olmak üzere) Atölye ve Laboratuvar, 7 adet derslik, 1 adet İş Sağlığı ve Güvenliği Programı laboratuvarı, 1 adet Ormancılık ve Orman Ürünleri Programı Laboratuvarı, 1 adet Bilgisayar Laboratuvarı, 200 m²'lik yemekhane ve 300 m²'lik konferans salonu bulunmaktadır. Toplam bina kullanım alanı 4000 metrekaredir. Yüksekokul kampüs sahasında Teniskort, Basket ve Voleybol Sahası, Minyatür Kale Futbol Sahası ve Spor Tesisi öğrencilerin spor etkinliklerine hizmet vermektedir.

Çocuk Kütüphanesi Belediye ve SOMADA isimli derneğin ortaklaşa yürüttüğü projededir. 5-15 yaş arası çocuklarımıza hitap eden kütüphane Mayıs 2015 de açılmış olup aynı zamanda ülkemizin ilk tematik çocuk kütüphanesi olması bakımından önem taşımaktadır. Kütüphanede ülke çapında yazarlar da ağırlanmakta ve imza günleri düzenlenmektedir. 2018 yılı içerisinde Kütüphaneyi 6818 kişi ziyaret etmiş ve 1487 kişi kitap almıştır.

Fotoğraf 3.5. Dursunbey Çocuk Kütüphanesinden Görünümler.

Toplumsal yaşam içerisinde bireyin bireyle, bireyin toplumla ilişkilerini düzenleyen, yasa olarak adlandırdığımız yazılı kurallar vardır. Bu sosyal kurallar belli görevler üstlenerek, toplumsal işleyişin kolaylaşmasına ve sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine yardımcı olurlar. Töre kavramı içerisinde anlamlandırılan, toplumsal ve gündelik yaşamı düzenleyen ondan çıkardığımız anlamı denetleyen bu kurallardan biride geleneklerdir (Fiske, 1999: 108). Dursunbey şehri bu bağlamda zengin bir yapıya sahiptir. Günümüzde hala örf, adet ve töreler sürdürülmektedir.

Kültür fonksiyonu, çalışma sahamız olan Dursunbey'de hizmetler fonksiyonu içinde önemli bir yer tutmaktadır. Zira Dursunbey genel olarak konar-göçer yörük

aşiretlerinin iskana geçmesiyle kurulmuş olan yörük köyleri ile tanınır. Dursunbey’de yaşayan vatandaşların büyük çoğunluğu Türkmen boylarından oluşur. Oğuzların Üçok Kolunun Kayı Boyuna mensup olan yerli halk, devletine bağlı ve itaatli bir topluluktur. Kendilerini “Manav” ve “Yörük” olarak tanımlayan büyük orandaki köylerin dışında çok az oranda Göçmen ve Çerkez köyleri de bulunmaktadır. Dursunbey’in zengin bir folkloru vardır. Özellikle Barana diye bilinen Zeybek Ocağı’nın oyunları görülmeye değerdir. Dufad adıyla faaliyette bulunan kültür derneği Barana Kültürü’nü yaşatmak için amatör düzeyde faaliyetler yürütmektedir.

Fotoğraf 3.6. Dursunbey Barana Kültürü Oyun Ekibi.

Suçıktı ve Şiir Akşamları, Dursunbey’in en önemli kültürel etkinliklerindendir. Kaynağından çıkarak koskoca bir dereye dönüşen Suçıktı, aynı zamanda ilçenin içme suyunun yanında sulama suyu ihtiyacını da karşılamaktadır. Kaynak çevresine kurulmuş dinlenme alanları, çay bahçeleri ve canlı alabalık lokantaları ile alternatif turizm için önemli bir merkez konumundadır. Son yıllarda Suçıktı’nın adı Edebiyat dünyasınca da ilgiyle takip edilmektedir. Ülkemizin önde gelen şiir dinletilerinden “Suçıktı Şiir Akşamları” 20 yıldır aralıksız olarak düzenlenmekte, 22 Temmuz 2019 tarihinde 21.’si düzenlenecek olan etkinliğin şehrin tanıtımında da büyük bir etkisi bulunmaktadır. Etkinlik kapsamında düzenlenen halkın büyük rağbet gösterdiği şiir yazma yarışmaları, öğrencilere yönelik şiir okuma yarışmaları ve her yıl okunan şiirlerin kitaplaştırılması ile tam bir edebiyat şölenine sahne olmaktadır.

Fotoğraf 3.7. Dursunbey Suçıktı Şiir Akşamları Etkinlikleri.

Dursunbey’de her yıl ağustos ayı içinde 5 gün süreli Emtia Panayırı kurulmaktadır. 2019’da 85’si düzenlenecek olan Emtia Panayırına Dursunbey halkı kadar çevre il ve ilçelerde oturanlarında ilgi göstermektedir. Genel panayır anlayışından farklı olarak kurulduğu alanın güzelliği, temizliği, tanıtım reyonlarının çokluğu bu ilginin en önemli nedenleridir. Özellikle panayırın son günü düzenlenen geleneksel Yağlı Pehlivan Güreşleri büyük ilgi ve beğeni toplamaktadır. 2019 yılında 80.’si düzenlenecek olan bu güreşler devamlılığı ve kalitesi ile ülkemizin en önemli yağlı güreş etkinlikleri arasındadır. Ayrıca ilçeye sosyo-kültürel anlamda bir hareketlilik kazandırmaktadır.

Fotoğraf 3.8. Dursunbey’de Kurulan Panayırdan Görünümler.

Fotoğraf 3.9. Dursunbey’de Düzenlenen Yağlı Pehlivan Güreşleri.

Dursunbey’de ayrıca; Karaçam Ormanları, su kaynakları, Mesire yerleri meşhurdur. Eko turizm potansiyeli yüksek olan Dursunbey’de Suçıktı Memba Suyu ve Saz Çayırı yaz aylarında gezi ve dinlenme yerleridir. Alaçam Ormanları içinde Yayla, Bebek, Gölcük, Hacıkerim bölgeleri başlıca kamp ve dinlenme yerleridir.

Fotoğraf 3.10. Dursunbey Yayla ve Değirmenerek Bölgesi.

Spor hizmetlerini incelediğimizde, Dursunbey Belediyesi son yıllarda spora ve sporcuya olan desteklerini artırmış, her yıl geleneksel olarak Nisan ayında başlayan Milli Egemenlik Kupası Halı Saha Turnuvası Belediye ve Dursunbeyspor ortaklığı ile düzenlenmektedir. Ayrıca Dursunbey’de son yıllarda bölgesel çapta taekwondo şampiyonası ile uluslararası çapta güreş turnuvası düzenlenmektedir. Motokros yarışlarında kategorisinde Türkiye Şampiyonu ve Süpermoto yarışlarında ise Balkan Şampiyonluğu gibi dereceleri bulunmaktadır. Dursunbey’de spora verilen önemin diğer göstergesi de Saz Mesire alanında belediye tarafından açık halı sahanın yerine 2012 yılı sonlarında yap-işlet modeli ile ihale edilerek yaptırılan kapalı halı sahadır. 30x50 metre ebadındaki sahanın, ilçe mevsim şartları da göz önüne alınarak üstü en son teknolojik

sistem ile kapatılmıştır. Tesis içinde ayrıca kafeterya, masa tenisi, masa futbolu gibi aktiviteler de yer almaktadır.

Fotoğraf 3.11. Dursunbey Halı Sahalarından Görünümler.

Dursunbey’de 2010 yılı içinde hizmete girmiş olan “Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezi” son derece modern bir görünümde dizayn edilmiş olup kültür merkezinin içinde 1000 kişi kapasiteli iki adet düğün salonu, cep sineması, sergi salonu, çok amaçlı sunum ve aktivite salonları ile çeşitli etkinliklerde hizmet vermektedir. Belediye ve diğer kurum ve kuruluşlar sık sık konferanslar, tiyatro gösterileri ve benzeri aktivitelerinde bu çok amaçlı kültür salonunu kullanmaktadırlar.

Fotoğraf 3.12. Dursunbey Kent Meydanları.

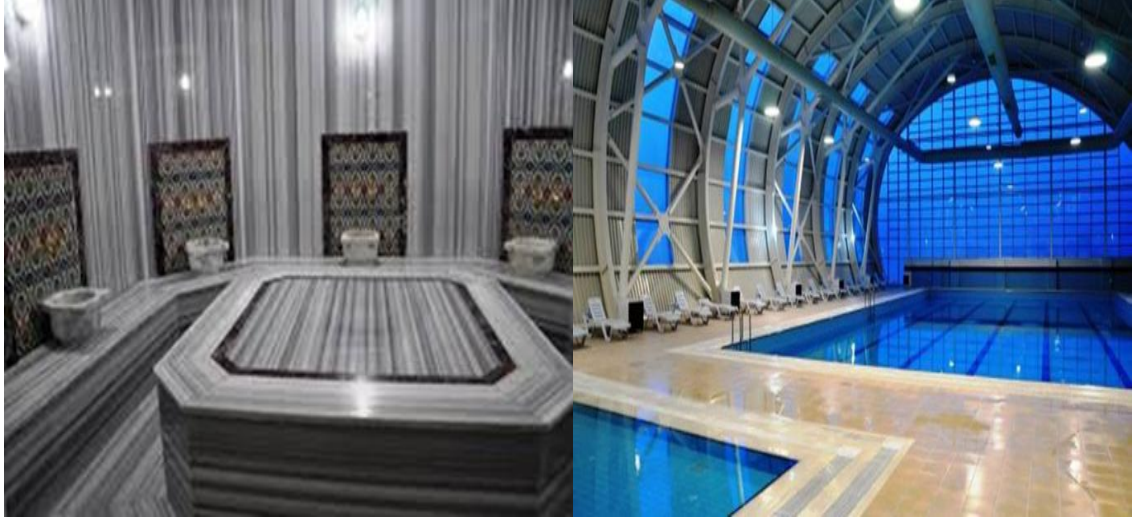

Fotoğraf 3.13. Dursunbey Suçıkta Rekreasyon Alanından Bir Görünüm.

Sosyo-Kültürel diğer alanlar içinde Çanakkale zaferinin 100. Yılı çerçevesinde Dursunbey Kent Meydanına yapılan Şehitler Anıtı, Hıdırlık Mevkiinde spor aktiviteleri için alanlar, piknik ve dinlenme yerleri, çocuk oyun parkları, yürüyüş ve bisiklet yolları, Dursunbey Belediyesi Sosyal Tesisleri (içinde kapalı yarı olimpik yüzme havuzu, fitnesscenteri, Türk hamamı ve saunası bulunan kompleks spor ve aktivite merkezi) ve Ada Kahvecisi sıralanmaktadır.

Fotoğraf 3.14. Dursunbey Ada Kahvecisi Rekreasyon Alanı.

Fotoğraf 3.15. Dursunbey Sosyal Tesisleri.

Sosyo-Kültürel çalışmalar içerisinde yoksul ve yaşlı Dursunbeyliler için yapılmış olan Sevgi Evi Haziran 2014’de kurulmuş olup Dursunbey de ikamet eden kimsesiz, muhtaç durumdaki yaşlı ve engellilere bakım hizmeti sunmaktadır. Sevgi evinde misafirlerin sıcak yemek, kişisel bakım ve hijyen ile ilgili hizmetleri ve konaklamaları ücretsiz karşılanmaktadır. Misafirlerin sağlık ile ilgili durumları görevli personel ve sağlık görevlileri tarafından düzenli olarak kontrol ve takip edilmektedir. Şehirde 2018 yılı içerisinde 20/21 Kişi Misafir edilmiştir. Kurulduğu günden bugüne 52 çeşitli vatandaş misafir olarak konaklamıştır.

Sosyal Market ise gıda ve giyim yardımının sağlandığı ve 2018 yılı içerisinde 630 kişinin kayıtlı olduğu, 400 kişinin ise aktif gıda ve giyim yardımı alması sağlanmıştır. Evde sağlık hizmetleri de merkezde ve kırsalda sağlık kuruluşlarına ulaşma imkânı olmayan veya kısıtlı olan halka evde sağlık hizmeti sunmaktadır. Geçen yıl (2018) içerisinde 382 farklı hasta ziyareti gerçekleşmiş 1606 ev ziyaret edilmiştir. Aynı hizmetler evde temizlik ve bakım olarak da gerçekleştirilmektedir. Sevgi Eli Butonu ise yardıma muhtaç yalnız yaşayan Dursunbey sakinlerinin tek tuş ile çağrı merkezine ulaşabildikleri bir çalışmadır. Bu amaçla 20 vatandaşın evine ‘Sevgi Eli Butonu’ takılmış hizmet vermektedir.

Fotoğraf 3.16. Sevgi Evi ve Evde Sağlık Hizmetleri.

3.2.1.5. Sağlık Fonksiyonu

Dursunbey şehrinin, sağlık hizmetleri bakımından gelişmiş olduğunu söylenebilir. Gelişmiş olduğunun göstergesi de Devlet ve Millet işbirliği ile yapılarak 1986'da faaliyete geçen 75 yataklı Dursunbey Devlet Hastanesi'dir. Yine 1986 yılında hastane yanında 5 katlı 10 daireli hastane lojmanları da Devlet-Millet işbirliği ile hizmete girmiştir. Daha sonra 2012 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından yeni hastane projesi yeni yerinde Kasım 2014'te sonuçlanarak 75 yataklı hastane 2015 yılında Cebeci mahallesinde hizmete açılmıştır.

Tablo 3.7. Dursunbey Şehrinde Sağlık Kuruluşları ve İstihdam Durumu (2019).

Sağlık Kuruluşu	Yatak Sayısı	Doktor Sayısı	Hemşire /Aile Sağı. Çalışan	Ebe	Teknik Personel / ATT	Yardımcı Sağlık Personel	Toplam İstihdam
Devlet Hastanesi	75	14	50	11	3	12	90
1 Nolu ASM	—	6	6	—	—	—	12
2 Nolu ASM	—	6	6	—	—	—	12
3 Nolu ASM	—	1	1	—	—	—	2
İlçe Sağlık Müd.	—	4	3	2	—	1	10
9 Adet Sağlık Evi	—	—	1	2	—	1	4
112 Birimi	—	—	—	—	10	2	12
Toplam	75	31	67	15	13	16	142

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı ve İlçe Sağlık Müdürlüğü.

Devlet hastanesinde 8 Uzman Hekim, Cerrahi 1, Dâhiliye 2, Göz 1, Çocuk 1, KBB 1, 4 Hekim İlçe Sağlık Müdürlüğünde, 4 Diş Hekimi, Aile Sağlığı Merkezlerinde 13 aile hekimi olmak üzere ilçe genelinde özel kuruluşlarda dâhil 41 Hekim ve Diş hekimi ile sağlık hizmetleri verilmektedir. Ayrıca İlçede görev yapan Devlet Hastanesinde 3 TT, 50 Hemşire, 11 Ebe, 6 Sağlık Memuru, 3 Tıbbi Sekreter, 3 laboratuvar Teknisyeni, 3 Röntgen Teknisyeni, 9 VHKİ, 4 Anestezi Teknisyeni, 3 şoför, 1 ayniyat saymanı, 1 teknisyen, 10 hizmetli görev yapmaktadır. 2018 yılında ilk 6 aylık toplam poliklinik sayısı (58832) , 2018 yılının son 6 ayında 1206 hasta yatarak tedavi görmüş, 1391 ameliyat, 3 doğum olmuştur. Yatak işgal oranı ise %34.07'dir.

Fotoğraf 3.17. Dursunbey Devlet Hastanesinden Görünüm.

Şehirde 2014 yılı itibariyle "acil sağlık hizmetleri istasyonu" niteliği kazanan 112 birimi daha öncesinde Devlet Hastanesi bünyesinde hizmet vermekte iken şu anda hastane lojmanının 1. katında hizmet vermektedir. 112 birimi bünyesinde 1 adet tam donanımlı Ford marka 2014 model ambulans bulunmaktadır. 24 saat esasına göre çalışan 112 birimini "Balıkesir 112 komuta merkezi" yönlendirmektedir. 112 birimi bünyesinde 10 adet Acil Tıp Teknisyeni (ATT), 2 adet şoför, 1 adet paramedik, 1 adet ATT geçici görevle Balıkesir'de çalışmaktadır. Ayrıca Dursunbey'de 11 Eczane, 2 Optisyen ve 2 adet özel Diş Hekimi bulunmaktadır (Tablo 3.7).

Tablo 3.7. Dursunbey Şehrinde Sağlık Kuruluşları ve İstihdam Durumu (2019).

Sağlık Kuruluşu	Yatak Sayısı	Doktor Sayısı	Hemşire /Aile Sağı. Çalışan	Ebe	Teknik Personel / ATT	Yardımcı Sağlık Personel	Toplam İstihdam
Devlet Hastanesi	75	14	50	11	3	12	90
1 Nolu ASM	—	6	6	—	—		12
2 Nolu ASM	—	6	6	—	—		12
3 Nolu ASM	—	1	1	—			2
İlçe Sağlık Müd.	—	4	3	2	—	1	10
9 Adet Sağlık Evi		—	1	2		1	4
112 Birimi	—	—	—		10	2	12
Toplam	75	31	67	15	13	16	142

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı, İlçe Sağlık Müdürlüğü.

Fotoğraf 3.18. Dursunbey Devlet Hastanesi.

Dursunbey şehrinde bulunan, diğer sağlık kuruluşları ise İlçe Sağlık Müdürlüğüne bağlı 3 adet Aile Sağlığı Merkezidir. 1 Nolu Aile Sağlığı Merkezi Cebeci Mahallesinde, 2 Nolu Aile Sağlığı Merkezi Bozyokuş Mahallesinde ve 3 Nolu Aile Sağlığı Merkezi ise Kavacık Mahallesinde bulunmaktadır. Ülkemizde 11.10.2011 tarihinde aile hekimliği uygulaması başladığından dolayı merkezde faaliyet gösteren sağlık ocakları köylerde sağlık evine çevrilmiş, İlçe merkezinde Aile Sağlığı merkezlerine dönüştürülmüştür. İlçe Sağlık Müdürlüğüne bağlı 9 adet Sağlık Evi bulunmaktadır. Bu

Sağlık Evlerinde Kurum kadrosunda 19 personel aktif çalışmaktadır. 5 tane personel geçici görevle kurum dışında çalışmaktadır.

Tablo 3.8. Dursunbey Şehrinde Sağlık Kuruluşlarında Yatak ve Muayene Sayısı (2018-2019).

Sağlık Kuruluşu	Yatak Sayısı	Muayene sayısı	%'si
Devlet Hastanesi	75	113085	47,6
1 Nolu ASM	—	58913	24,8
2 Nolu ASM	—	54879	23,1
3 Nolu ASM	—	10254	4,3
Toplum Sağlığı M.	—	—	—
9 Adet Sağlık Evi	—	—	—
112 Birimi	—	—	—
Toplam	75	237131	100

Kaynak: Dursunbey Kaymakamlığı, İlçe Sağlık Müdürlüğü.

Fotoğraf 3.19. Dursunbey İlçe Sağlık Müdürlüğü Hizmet Binası.

3.2.1.6. Turizm Fonksiyonu

Dursunbey şehri turizm potansiyeli çok yüksek bir yerleşme değildir. Sahanın turizm fonksiyonu incelendiğinde, kültürel kaynaklar yönünden zengin olmadığı kültürel etkinlikler ve rekreasyonel turizm açısından önemli kaynaklara sahip olduğu görülmektedir. Suçıktı ve Şiir Akşamları en önemli kültürel etkinliklerinden olup, “Suçıktı Şiir Akşamları” 20 yıl boyunca aralıksız olarak düzenlenmektedir. Diğer bir etkinlik ise her yıl Ağustos ayı içinde 5 gün süreli kurulan Emtia Panayırıdır. 2019’da 85.’si düzenlenecek olan Emtia Panayırına Dursunbey halkı kadar çevre il ve ilçelerde

oturanlarda ilgi göstermektedir. Ayrıca eko turizm potansiyeli yüksek olan Dursunbey’de Suçıktı Memba Suyu, Hıdırlık Alanı ve Saz Çayırı yaz aylarında gezi ve dinlenme yerleridir. Alaçam Ormanları içinde Yayla, Bebek, Gölcük, Hacıkerim bölgeleri ise başlıca kamp ve dinlenme yerleridir.

3.2.1.7. Güvenlik Hizmetleri Fonksiyonu

Dursunbey’de Jandarma Teşkilatı ve askerlik şubesinden başka askeri birlik bulunmamaktadır. Dursunbey İlçesinde polis teşkilatı ise Şubat 1966 tarihinde Emniyet Komiserliği olarak kurulmuş, Emniyet Komiserliği 1989 yılında Emniyet Amirliğine, 2010 yılında İlçe Emniyet Müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Dursunbey İlçe Emniyet Müdürlüğü hizmet binası 01.12.1985 tarihinde 143.13 metrekare arsa üzerine son 3 katı lojman olmak üzere 5 katlı bina olarak yapılmıştır. 2018 yılı Ocak ayından itibaren lojman katlarında hizmet binasına çevrilmek suretiyle toplam 5 katta hizmet verilmeye başlamıştır. Polis merkez amirliği ve trafik tescil ve denetleme büro amirliği de 2019 yılı Ocak ayından itibaren Bozyokuş mahallesindeki yeni hizmet binasında faaliyet göstermeye başlamıştır. İlçe Emniyet Müdürlüğü kadrosunda (1) 4.Sınıf Emniyet Müdürü, (2) Komiser Yardımcısı, 1 Kıdemli Başpolis Memuru, (39) Polis Memuru, (1) Çarşı ve Mahalle Bekçisi, (1) Bilgisayar İşletmeni, (3) Teknisyen Yardımcısı ve (1) Sürekli İşçi olmak üzere toplam (49) personel görev yapmaktadır. İlçe Emniyet Müdürlüğü araç durumu ise (3) adet binek ve 2 adet kamyonet panelvan ile 1 adet motosiklet bulunmaktadır. Bozyokuş mahallesinde bulunan askerlik şubesi ise ilçede askere gidecek gençlerin işlemlerini yürütmektedir.

Dursunbey Jandarma Komutanlığı TMK’ya göre B sınıfı jandarma komutanlığıdır. Sorumluluk alanında 103 mahalle bulunmaktadır. Bozyokuş mahallesinde yer alan Dursunbey Jandarma Komutanlığının personel kadrosu; 11 Astsubay, 4 Uzman Jandarma Çavuş, 6 Uzman Erbaş, 39 Er ve 1 Sivil memur olmak üzere toplam 61 personelden oluşmaktadır. Komutanlık bünyesinde 2 adet Ford Transit marka minibüs, 2 adet Isuzu marka DMA, 3 adet Mitsubishi marka DMA ve 1 adet Fiat Egea marka otomobil olmak üzere toplam 8 araç devriye müdahale aracı bulunmaktadır.

3.2.1.8. Diğer Fonksiyonlar

Şehrin gelişmesine katkı sağlayan başka hizmet fonksiyonları da bulunmaktadır. Bunlar çoğu kez tanımlanamayan (gayr-ı muayyen) faaliyetler olarak da adlandırılan diğer hizmet fonksiyonları; seyyar satıcılar, ayakkabı boyacıları, hamallar, temizlik işinde çalışanlar ve benzerleri ile kalem- mendil satanlar, simitçi, dürümcü, tatlıcı, oyuncakçı ve tartıcılardan oluşmaktadırlar (Arınç, 2001: 235). Sabit bir işyerleri bulunmamaktadır. Bu satıcıların sayısı %1 oranındadır. Bu satıcılar herhangi bir sosyal güvence altında da değildirler. Şehrin ekonomisine katkı sağlayan ve hizmet fonksiyonu içinde bulunan bu çalışanlar, meslekleri olmayan ve eğitim olanaklarından yeterince faydalanamamış işsiz, eğitimsiz ve niteliksizdirler.

3.2.2. Sanayi Fonksiyonu

Bir bölgenin ekonomik ve sosyal yapısında önemli değişimler meydana getiren hiç şüphesiz sanayi faaliyetleridir. İnsanların başlıca ekonomik faaliyetlerinden birisi, kalkınma ve küreselleşmenin motoru sanayidir. Bu yolla hammaddelerin şekilleri değiştirilir, daha kullanılabilir bir hale getirilir ve değerlendirilir (Tümertekin ve Özgüç, 2012: 399). Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik gelişmelerin temelinde sanayi bulunmaktadır. Ülkemizde sanayisi gelişen şehirler ve çevresi cazibe merkezi haline gelerek hızla gelişmektedir. Ancak çalışma sahamız olan Dursunbey’in engebeli arazi yapısı, il merkezine uzak oluşu, ulaşım sıkıntısını beraberinde getirmiş ve izole konumu başlayan ekonomik faaliyetlerin sona ermesine sebep olmuştur. İdari bakımdan Balıkesir iline bağlı olan Dursunbey, çevresine göre sanayi faaliyetlerinin yeni gelişme gösterdiği bir şehirdir.

3.2.2.1. Atölye Tipi Sanayi

Atölye tipi sanayinin hakim olduğu çalışma sahasında Dursunbey Sanayi Sitesi Çakmak Mahallesinde ve Yeni Sanayi Sitesi ise Çiftçi Mahallesinde olmak üzere iki tane sanayi sitesi bulunmaktadır Atölye tipi sanayi işyerlerinin çoğu bu mahallelerde toplanmış bulunmakla birlikte şehrin diğer mahallelerine de dağılmış durumdadırlar. Yapılan gözlemler ve Esnaf ve Sanatkarlar Odasından elde edilen veriler ışığında atölye tipi işletme sayısı yaklaşık 182’dir. Bu işletmelerde çalışan iş gücü sayısı 680 civarındadır.

(işgücü sayısını verecek resmi belge bulunmamaktadır). Atölye tipi sanayi faaliyetleri değerlendirildiğinde çalışan işgücü ve işyeri sayısı bakımından ilk sırada oto tamirhane atölyeleri dikkat çekmektedir. Dursunbey halkının tarım-hayvancılık ve kerestecilikle geçindiği göz önüne alındığında, tarım makine ve araç tamiri atölyelerinin çok olmasının nedeni anlaşılmaktadır. Sayısı 49 olan tamirhaneler, daha çok Yeni Sanayi Sitesinde yer almakta ve 235 kişiyi istihdam etmektedir (Tablo 3.9).

İkinci sırada ise mobilya-marangoz atölyeleri yer almaktadır. Başlıca geçim kaynağı orman ve orman ürünlerine dayalı sanayi kolları olan Dursunbey’de en önemli ticari faaliyet keresteciliktir. Bu sektör aynı zamanda kavak yetiştiriciliği ile nakliye sektörünün de gelişmesini sağlamış, orman ve orman ürünleri nakliyesi için şehirde 100 üzeri kamyon bulunmaktadır. Bu durum 150’ye yakın istihdam olanağı oluşturmuştur (Kaynak: Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi).

Kerestecilik faaliyetinden dolayı mobilya- marangoz atölyelerinin sayısı da fazla olmuştur. Çalışma sahasında 44 tane mobilya- marangoz atölyesi bulunmakta ve bu atölyelerde istihdam edilen sayı 347’dir. Üçüncü sırada ise şehir sakinlerinin ekmek ihtiyaını karşılayan fırınlar atölyeleri yer almaktadır. Bu atölyelerde istihdam edilen kişi sayısı ise yaklaşık 192 kişi çalışmaktadır. Dursunbey’de işyeri bakımından azımsanmayacak bir sayıya sahip olan demir doğrama atölyeleridir. Demir işlerinin yapıldığı bu atölyelerin sayısı 18 olup çalışan iş gücü ise 127 Bu atölyelerde kaynak, kapı, pencere, balkon demiri gibi işler yapılmaktadır. Dursunbey Sanayi Sitesi’nde 149 tane (akmak Mah.) ve Yeni Sanayi Sitesi’nde 251 tane (ifti Mah.) iş yeri bulunmaktadır (Dursunbey Esnaf ve Kefaret Odası’na kayıtlı olmayan işyerleri de bulunmakta).

Sonuç olarak, Dursunbey’de sanayi sitelerinde 443 tane, modern sanayi ve atölye sanayi tipi işyeri bulunmaktadır. Sahada 1080 işyeri bulunmakta ve 2018 kişi istihdam edilmektedir. Dursunbey’in engebeli arazi yapısı, ulaşım sıkıntısı, tarım alanlarının azlığı, sanayi tesislerinin az gelişmiş ve yetersiz olması, gibi sıkıntılar beraberinde istihdam sorununu ve dolayısıyla hızlı bir göçü meydana getirmiştir. Ancak son yıllarda bölgede sanayi faaliyetlerinin gelişmesi için çalışmalar gerçekleştirilmiştir. En önemli gelişme ise Dursunbey Akbaşlar mahallesinde 1020 dönüm alana 52 işyerinin kurulması planlanan Organize Sanayi Bölgesi (OSB)’dir. Karma yapılı bu sanayi bölgesini en

önemli özelliği ise Türkiye’de bir ilk olan Organize Sanayi Bölgesi’nin içine kadar gelecek 8 hatlık Demiryolu lojistik istasyonunun yapılacağıdır. 11 milyon TL’ye mal edilecek olan sanayi bölgesi aktif olarak faaliyet gösterdiğinde minimum 3000 kişiye iş istihdamı oluşacaktır. Bu gelişmenin yanı sıra tarım, hayvancılık ve kerestecilikte de sorunlar giderilmeye çalışılmaktadır. Böylece Dursunbey’de hem ekonomik gelişme sağlanacak hem de istihdam sorunu azalarak bölgenin göç sorunu bir nebze yavaşlatılmış olacaktır.

Tablo 3.9. Dursunbey Şehrinde Sanayi Faaliyetlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2018).

SANAYİ TÜRÜ	İŞYERİ SAYISI	SANAYİ TÜRÜ	İŞYERİ SAYISI
Atölye Tipi		Halı-Dokuma	7
Mobilya -Marangoz	44	Oyuncak İmalatı	1
Demir Doğrama Atölyesi	18	Ev Tekstil Ürün İmalatı	7
Mermer ve Taş Atölyesi	4	Toplam	182
Alüminyum	1	Modern Sanayi Tipi	
Fırın	20	Kağıt Ambalaj İmalatı	1
Pastane	8	Mandırıcılık	2
Mandıra	7	Kereste İmalatı-Satıcı	109
Oto Tamirhane	49	Kereste İmal ve Ticareti	148
Matbaa	5	Tekstil	1
Plastik Doğrama (PVC)	4	Toplam	261
Deri Atölyesi	1		
Terzi	5		
Genel Toplam			443

Kaynak: Dursunbey Esnaf ve Kefaret Odası.

3.2.2.2. Modern Sanayi

Çalışma sahamızda Dursunbey Sanayi Sitesi Çakmak Mahallesi’nde ve Dursunbey Sanayi Sitesi ise Çiftçi Mahallesi’nde bulunmaktadır. Dursunbey Akbaşlar mahallesi’nde ise 1020 dönüm alana kurulması planlanan Organize Sanayi Bölgesi (OSB) için, Kuruluş Protokolü imzalanmış yol açma ve hafriyat çalışmaları başlamıştır. 3 yıl gibi kısa bir sürede bitirilmesi için büyük çaba harcanmaktadır. Organize bölgesinin tamamlanması Dursunbey’deki hızlı göç akımını yavaşlatacaktır.

Fotoğraf 3.20. Dursunbey Küçük Sanayi Sitesinden Bir Görünüm.

Dursunbey'in modern sanayi tesisleri incelendiğinde şehirde orman ve orman ürünlerine dayalı sanayinin geliştiği görülmektedir. Dursunbey'de çok sayıda kereste imalathanesi kurulmuştur. Yılda 250.000 m³ civarında tomruk işlenmekte olup, sektörde yaklaşık 80 civarında şerit bulunmakta 400-500 kişiye istihdam sağlanmakta, sektöre bağlı çalışanlar ile birlikte Dursunbey'de bu sene (2018) 1.500 kişiye ulaşmıştır. Sektörde en fazla istihdam ve üretim sağlayan Yörükler Kerestecilik'tir. 125 kişinin çalıştığı işletme 7/24 durmaksızın üretim yapmaktadır. Yörükler Keresteciliği sırasıyla, 75 çalışanı ile DBK Kerestecilik ve 70 çalışanıyla Pehlivanlar Kerestecilik gelmektedir.

Dursunbey'in modern sanayi tesislerinden bir diğeri ise 1980 yılında kurulan Set Çelik Fabrikası kendine ait patenti ile lambri profil makinesi, zımpara makinesi, ebatlama ve baş kesme makinesi üretimi yapmaktadır. Fabrikada sipariş üzerine üretim yapılmakta ihracat belgesi bulunmadığından aracı kuruluşlar vasıtası ile makinalarını yurt dışına satmaktadır.

Dursunbey'de ayrıca AK-İŞ Makine Fabrikası kereste sektöründe ihtiyaç duyulan tomruk biçme arabası, ağaç boylama ve odun kesme makineleri ile hidrolik sistemleri üretimi yapılmaktadır. Keresteciler Derneği 1990 yılında kurulmuş olup, 174 üyesi ile ilçe ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Şehirde 1995 yılında ise Yeni Sanayi Sitesi Kooperatifi kurulmuş ancak 2017 yılında lağvedilmiştir.

Tablo 3.10. Dursunbey Şehrinde Kerestecilik Sektörü Çalışma Alanı ve Üretim Miktarı (2019).

Sıra No	Çalışma Alanı	Firma Sayısı	Yıllık Üretim Kapasitesi	Yıllık Üretim Miktarı
1	Kereste İmalatı	42	218.250 m ³	134.850 m ³
2	Rabıta Lambri İmalatı	13	36.500 m ³	13.900 m ³
3	Kapı İmalatı	4	130.000 Adet	77000 Adet
4	Kereste Satışı	3	5800 m ³	4300 m ³
5	Palet İmalatı	3	119200 Adet	75200 Adet
6	Ahşap Profil İmalatı	2	650.000 Metretül	380.000 Metretül
7	Kapı Sereni İmalatı	2	5500 m ³	2900 m ³
8	Ahşap Masa İmalatı	1	500 Adet	300 Adet
9	Bahçe Mobilya İmalatı	3	1200 m ³	3500 m ³
10	Ceviz Ağacı Kereste İmalatı	1	1500 Ton	700 Ton
11	Çıta İmalatı	1	600 m ³	250 m ³
12	Mobilya İmalatı	1	Talebe Göre	Talebe Göre
13	Mutfak-Banyo Mobilya İmalatı	1	Talebe Göre	Talebe Göre
14	Odun İmalatı	1	700 Ton	100 Ton
15	Pergule İmalatı	1	50 Adet	40 Adet
16	Seperatör İmalatı	1	10000 Adet	7000 Adet
17	Talaş İmalatı	1	7000 Ton	7000 Ton
18	Panel İmalatı	1	1000 m ³	1000 m ³
19	Çekyat İskeleti İmalatı	1	1200 Adet	1000 m ³
TOPLAM		83		
		m ³	279,650	160,700
		Ton	9.200	7,800
		Adet	260,950	159,540
		Metretül	650,000	380,000

Kaynak: Keresteciler Derneği ve Yerinde Yapılan Araştırmalar (2019).

Fotoğraf 3.21. Dursunbey Kereste Fabrikaları.

Dursunbey’de sanayicilerin en büyük sıkıntısı ise bu sektörlerde ara elamanların yetişmesi ve yetişmiş ara elaman temininde güçlük çekilmesidir. Genç nüfusun göç etmesi durumun çok ciddi bir hal aldığıının göstergesidir. Eleman ihtiyacından dolayı Dursunbey’in genç nüfusu bu yönde yönlendirilmekte, bu kapsamda endüstri meslek lisesi, meslek yüksek okulu ve keresteciler derneği ile müşterek projeler hazırlanarak uygulanmaktadır.

Modern sanayi tesislerinden bir diğeri ise Misya Tekstildir. Fabrika 2018 yılında 8500 m² alana kurulmuş olup 165 (300’e kadar çıkacak) kişiyi istihdam etmektedir. Bayan üst grup ürünü üreten firma; Zara, C&A, H&M ve Mango gibi ünlü markalara üretim yapmaktadır. Yıllık 750 bin üretim yapan ve ortalama geliri 4-5 milyon TL arasında değişen firma ürünlerinin tamamını yurtdışına ihraç etmektedir.

Fotoğraf 3.22. Dursunbey Misya Tekstil Fabrikası.

Dursunbey yeraltı madenleri bakımından çok zengin değildir. Linyit kömürü, krom ve ametis madenleri bulunmaktadır. Aktif olarak çalışan 7 tane firma bulunmaktadır. Bunlar; Korat Madencilik, Koza Anadolu Metal Madencilik, Aksu Madencilik, Ormet Metal, Orhun Madencilik ve Şahmetal Madencilik'tir. Bunlardan Korat Maden'nin krom üretiminin tamamı Çin'e ihraç olmaktadır. Dursunbey şehrinde aktif olan bu firmaların istihdam durumu, yıllık/günlük üretim ve hacimlerinin oldukça fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3.11).

Tablo 3.11. Dursunbey Şehrinde Maden Faaliyetlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2019).

Adı-Tipi	Firma Adı	Çalışan Sayısı	İşletme Hacmi	Ortalama Yıllık Üretim
Krom	Orhun Metal Madencilik	49	150000	15000 Ton
Linyit Kömür	Şen Madencilik	242	2500 dönüm	100000 Ton
Ametist Taşı	Alaçam Madencilik	2	2 Hektar	1 Ton
Krom	İki Yıldız Gıda ve Madencilik	18	50000 Ton	5000 Ton
Demir Cevheri	Kazdağı Madencilik	6	50000 Ton	50000 Ton
Manganez-Siliko	Ahmet Demiralp Maden İşletmesi	5	240000 Ton	24000 Ton
Çinko Konsantre	Aksu Maden	130	700 Ton/ Günlük	5000 Ton
Kursun Konsantre	Aksu Maden	130	700 Ton/ Günlük	5000 Ton
Krom	Korat Maden	150	135 Ton/ Günlük	50000 Ton
Krom	HBA Maden	120	135 Ton/ Günlük	50000Ton
Krom Madeni	Gölçedağlılar Maden	3		20000 Ton
Bakır-Kurşun	Gölçedağlılar Maden			

Kaynak: Kaymakamlık ve Yerinde Yapılan Araştırmalar (2019).

Fotoğraf 3.23. Dursunbey Korat Maden İşletmesi.

Çalışma sahası olan Dursunbey’de Göğü köyü yakınlarında ametist madeni çıkarılmakta olup, kıymetli taş işlemeciliğinde (takı olarak) kullanılan bu amatist madeni şehir ekonomisine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda Türkiye’nin ilk ve tek resmi ametis taşı ocağı işletmesidir.

Fotoğraf 3.24. Dursunbey Madenlerinden Ametist Taşı ve Takı Ürünleri.

Dursunbey’de lokum, şekerleme ve ezme imalatı, resmi kayıtlara göre 1811 (Rumi 1227) yılından beri yapılmaktadır. Günümüzde ise 6 firma aktif olarak üretim yapmaktadır. Üretilen ürünler ise Balıkesir, Bursa, Kütahya ve yakın çevre illerde satışa sunulmaktadır. Şiraz, Şekercioğlu ve Erenler şekerleme en fazla üretim yapan firmalardır.

Fotoğraf 3.25. Dursunbey Şiraz Şekerleme Fabrikasından Görünümler.

3.2.3. Tarımsal Fonksiyonu

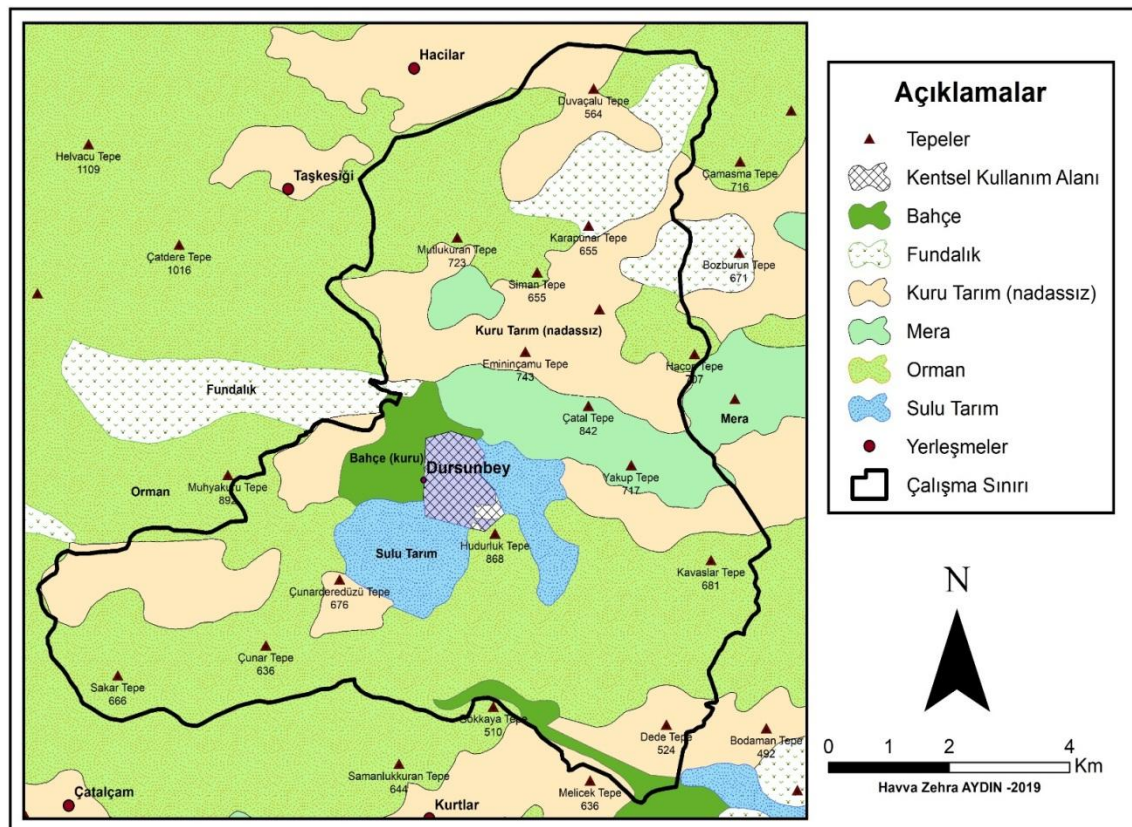
3.2.3.1. Bitkisel Üretim

Tarım yeryüzündeki belli başlı üretim şekillerinden en gerekli ve en yaygın olanıdır (Tümertekin ve Özgüç, 2012:123). Diğer bir ifade ile tarım; araziden her türlü ürün elde edilmesidir. Bu açıdan arazide yapılabilecek her türlü etkinliği içermektedir (Doğanay ve Çavuş, 2013: 34). Ancak ülkemizde ekonomik gelişmelerin etkisi ile hizmet ve sanayi alanındaki gelişmeler artmış, tarım fonksiyonlarında ise gerileme yaşanmıştır. Bununla birlikte, henüz ihtisaslaşmanın gelişmemiş olduğu şehirlerde, hala daha tarım ekonomik sektörler içinde önemini korumakta oluşu bir realitedir. Bunda, yerleşmenin sınırları içinde kalmasına rağmen, şehirle bütünleşmemiş konumların, diğer bir ifadeyle de varoşların kırsal kesim içinde santralizasyon sorununun merkezi olarak önem taşıması etkilidir. Bu olgu gecekondulaşmayı da teşvik edici niteliktedir. Dolayısıyla tarım sektörünün, şehir yapıcı ya da şehri hızlandırıcı bir faaliyet olduğu açıktır. Fonksiyonel dönüşüm sürecinden sonra ise şehir fonksiyonlarını destekleyen ya da günlük yaşamı kolaylaştıran yönleri ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık gün geçtikçe tarımı, şehir fonksiyonları arasında geçici bir faaliyet alanı olarak değerlendirme eğilimi ağırlık kazanmaktadır (Arınç, 2001: 252).

Marmara Bölgesinde yer alan Dursunbey şehrinde, Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliklerine sahip bir iklim hakimdir. Akdeniz iklimine oranla ortalama sıcaklık değerlerinin düştüğü, kış yağışları payının azaldığı bu iklimin etkisi ile

şehirde arpa, buğday ve tahıl çeşitleri yetiştirilmekte olup, meyvecilik açısından ise elma, şeftali ve vişne üreticiliği ön plandadır. Şehirde tarım arazisi ticari üretim kapasitesinden ziyade aile tipi küçük işletmeler eliyle gerçekleşmektedir. Yerleşmede tarımsal faaliyetler, hayvancılık ve kerestecilik şehrin en önemli geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. Ancak araştırma sahasındaki doğal çevre şartları tarımsal faaliyetleri etkilemektedir. Palamut Dağı ile Alaçam Dağları arasına sıkışmış olan Dursunbey aynı zamanda dağlık arazi yapısına sahiptir. Bu durum tarım arazilerinin lokal bölgelerde toplanmasına sebep olmaktadır. Nüfusu 36324 olan Dursunbey'in, ilçe merkezi nüfusu ise 16567'dir. Şehirde 2758 kişi geçimini tarımsal faaliyetlerden sağlamaktadır.

Tarım alanlarının sınırlandırılmasında etkili olan diğer bir faktörde iklimdir. Yıllık ortalama yağış değerinin 563,8 mm olduğu şehirde yağış değeri yaz aylarında ortalama 52,4 mm'nin altına düşmektedir ve sıcaklık değerleri ise Ağustos ayında maksimum 40,3°C'ye ulaşmaktadır. Bu durum tarımsal faaliyetleri olumsuz etkilemektedir.

Harita 3.1. Dursunbey Şehrinin Genel ve Kültür Arazi Dağılım Haritası (2019).

Dursunbey şehrinde tarla, meyve ve sebze arazilerinin toplamı 1423,1 dekar alandır. Tarımsal faaliyetler Dursunbey'in engebeli arazisi yapısı ve şehirselleşmeye

bağlı olarak farklı mahallelerde yapılmaktadır. Şehirde tarımsal üretim yapılmayan mahalleler; Cebeci, Ferah ve Mollaoğlu mahalleleridir. Çalışma sahasında tahıl tarımı oldukça azdır. Şehirde yetiştirilen tahıl ürünleri ise buğday, mısır, arpa, çavdar ve az miktarda olsa yulaftan oluşmaktadır. Tahıl ekilen alanlar genellikle sulama imkânlarından yoksun olup, nadaslı ve nadassız kuru tarım şeklinde üretim yapılmaktadır.

Sebzecilik ve meyvecilik sulama kaynaklarının sınırlı olmasından dolayı üretim ekonomik amaçtan çok ihtiyaca dayalı yapılmaktadır. Ayrıca sebzecilik, şehirde kış şartlarının ağır geçmesinden dolayı yaz mevsiminde yapılmaktadır. Domates, biber, patlıcan, salatalık, ıspanak, lahana, bamya, bezelye ve fasulye gibi ürünler üretilmektedir. Şehirde 2017 yılında sebze üretiminde toplamda 168,2 dekar alanda üretim gerçekleştirilmiştir. Sebze üretiminde; kavun 31,8 da, karpuz 4,5 da, domates 5,1 da, soğan 5,3 da ve bakla 27 da, fasulye 11,4 da ve nohut 83,1 dekar alanlarda üretimi yapılan ürünlerdir (Tablo 3.12).

Tablo 3.12. Dursunbey’de Mahalle Bazında Sebze Tarımı Yapılan Alanlar (2017).

Mahalle	Kavun	Karpuz	Domates	Soğan	Bakla	Fasulye	Nohut
Bozyokuş	-	-	-	-	-	1	-
Çakmak	4,9	-	3,2	-	-	1,4	-
Çiftçi	24,8	4,5	1	3,5	1	6,5	19,5
İstasyon	2,1	-	0,9	1,8	-	-	-
Üçeylül	-	-	-		26	1,2	63,6
Vakıf	-	-	-	1		1,3	
Mollaoğlu	-	-	-	-	-	-	-
Ferah	-	-	-	-	-	-	-
Cebeci	-	-	-	-	-	-	-
Toplam (da)	31,8	4,5	5,1	5,3	27	11,4	83,1

Kaynak: TÜİK Verileri ve Dursunbey Tarım Müdürlüğü.

Dursunbey şehrinde meyve üretimi geçmişten bugüne önemini korumuş, ancak son yıllarda tüm tarımsal üretimde olduğu gibi meyve üretiminde de gerileme meydana gelmiştir. Şehirde en fazla üretilen meyveler; elma, ceviz, üzüm, badem, kiraz, erik ve şeftalidir. Elma yetiştiriciliği çalışma alanının en eski ve en önemli zirai faaliyetlerindendir. Dursunbey şehrinde 2017 yılı itibariyle 548,7dekar alanda meyve

üretimi gerçekleştirilmiştir. Meyve üretiminde ilk sırada 338,5 dekar alan ile elma üretimi gelmektedir. İkinci sırada ise 149,7 da ile ceviz gelmekte ve ceviz üretiminde son yıllarda artış görülmektedir. Şehirde üzüm yetiştirilen alan ise 30,8 dekar alandan oluşmaktadır.

Kiraz yetiştiriciliği ise ilçe tarım müdürlüğünün de desteği ile önemli gelişmeler göstermiştir. Şehirde 9,2 dekar alanda kiraz yetiştirilmektedir. Şeftali yetiştiriciliği kış şartlarının ağır geçmesinden dolayı çok fazla olmasa da iklim şartlarının uygun gittiği yıllarda iyi verim alınmaktadır. Dursunbey şehrinde ahlata üzerine aşılanmış Santamaryo tipi armutlarda önemli meyve yetiştiriciliğidir. İncir, nar ve erik üretimi ise kişilerin evlerinin önünde ve bahçelerinde ihtiyaçlarını karşılayacak kadar bulunmaktadır. Bu veriler ÇKS' ye kayıtlı çiftçilerin, mahalle bazında tarım alanlarıdır. Mahalle bazında üretim ve verim olarak veri bulunmamaktadır (Kaynak: Tük ve Dursunbey Tarım İlçe Müdürlüğü).

Tablo 3.13. Dursunbey’de Mahalle Bazında Meyve Tarımı Yapılan Alanları (2017).

Mahalle	Elma	Kiraz	Şeftali	Üzüm	Erik	Ceviz	Badem
Bozyokuş	46,4	0,83	0,7	0,5	4,8	9,3	-
Çakmak	41,1	-	-	0,5	-	-	-
Çiftçi	103,1	-	-	25,1	-	-	15
İstasyon	43,5	-	-	1,2	-	-	-
Üçeylül	104,4	8,4	-	3,5	1,5	-	-
Vakıf	-	-	-	-	-	-	-
Mollaoğlu	-	-	-	-	-	-	-
Ferah	-	-	-	-	-	-	-
Cebeci	-	-	-	-	-	-	-
Toplam (da)	338,5	9,23	0,7	30,8	4,8	149,7	15

Kaynak: Tük Verileri ve Dursunbey Tarım Müdürlüğü.

Dursunbey’de az da olsa seracılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Adaören Mahallesi’nde Genç Çiftçi Projesi’nden 1.50 dekar alan olmak üzere, toplam 8 dekar alanda üretim yapılmaktadır. Yetiştirilen ürünler; marul, domates, biber, salatalıktır. Tüm bu ürünler Cuma günleri şehrin pazarında (haftalık) satışa sunulmaktadır.

Dursunbey şehrinde, tarımla geçimini sağlayan bir aile aynı zamanda hayvancılıkta yaparken, aynı ailede hem tarımsal faaliyette çalışan hem de hizmet sektöründe çalışan aile bireyleri de bulunmaktadır. Tarımsal faaliyetler daha çok kırsal mahallelerde yoğunudur. Bu kişiler daha çok köylerden yeni göç etmiş, şehrin kırsal mahallelerinde bulunmaktadır.

Fotoğraf 3.26. Dursunbey Elma Bahçelerinden Görünüm.

3.2.3.2. Hayvancılık Faaliyetleri

Dursunbey ilçe merkezinde büyük çapta hayvan yetiştiriciliği yapılmamaktadır. Genellikle hayvancılık küçük çapta aile işletmeciliği karakteri taşımaktadır. Dursunbey ilçe merkezinde tüm mahallelerde hayvancılık yapılmaktadır. Hayvan varlığı ise koyun sayısı 2500, keçi 1382, sığır 1884, manda 20 (yalnızca Cebeci ve Çakmak mahallelerinde bulunmakta), arı işletme sayısı 8 ve kovan sayısı ise 615'dir. Arıcılık en fazla Ferah mahallesinde yapılmaktadır. İstasyon ve Bozyokuş mahallelerinde arı işletme bulunmamaktadır. Şehirde kümes hayvancılığı yapılmamaktadır. Hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı mahalleler ise Üçeylül, Çiftçi, Ferah ve Çakmak mahalleleridir. Hayvancılığın en az yapıldığı mahalleler ise Mollaoğlu ve Cebeci mahalleleridir. Dursunbey'de iki adet süt fabrikası bulunmaktadır. Bunlar Yakut Süt ve Konak Süt fabrikaları olup aynı zaman da süt ürünleri de üretmektedirler. Ayrıca Ulusal Süt Kayıt Sistemi kayıtlarına göre (USKS) 24 adet Süt Soğutma tankı bulunmaktadır (Tablo 3.14).

Tablo 3.14. Dursunbey Şehrinde Mahallere Göre Hayvan Sayısı ve Arıcılık (2017).

Mahalle	Koyun Sayısı	Keçi Sayısı	Sığır Sayısı	Manda Sayısı	Arı İşletme Sayısı	Kovan Sayısı
Bozyokuş	479	0	74	0	0	0
Cebeci	22	4	166	19	1	65
Çakmak	404	257	949	1	1	59
Çiftçi	747	506	392	0	1	92
Ferah	310	177	80	0	2	256
İstasyon	122	55	13	0	0	0
Mollaoğlu	0	0	38	0	1	30
Üçeylül	395	295	91	0	1	83
Vakıf	21	88	81	0	1	30
Toplam	2.500	1.382	1.884	20	8	615

Kaynak: TÜİK Verileri ve Dursunbey Tarım Müdürlüğü.

Fotoğraf 3.27. Dursunbey Konak ve Selimağa Süt Ürünlerinden Görünüm.

3.2.4. Fonksiyonları Destekleyen Diğer Kaynaklar

Dursunbey ve yakın çevresinin eko-turizm potansiyeli oldukça fazladır. Bu bağlamda değerlendirilemeyen fonksiyonlar içerisinde rekreasyonel turizm kaynaklarıyla gerçekleştirilecek turizm faaliyetleri şehrin gelişmesini sağlayan fonksiyonları destekleyen kaynak niteliğindedir. Turizm tüketim kalıplarında son yıllarda önemli bir değişim gözlenmektedir. Giderek lüks turizm kalıplarına katılım

azalmakta, bu tür doyum sınırına gelen alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşma yönünde bir eğilim yaşanmaktadır (Zaman, 2005: 238). Bu bağlamda doğal/doğala yakın rekreasyon kaynakları içinde en çok tercih edilen alanlardan birisi olan ormanlar, Dursunbey ve yakın çevresinde geniş bir yayılıma sahiptir. Başta Alaçam dağları olmak üzere, Akdağ, Civana ve Palamut dağlarında farklı ağaç türlerini bünyesinde barındıran çok zengin ormanlar bulunmaktadır. Bu ormanlara eko-turizm potansiyeli kazandıran en önemli unsurlar arasında, düzenlenmiş (konaklama yapılabilecek veya gününbirlik) kullanım alanları, seyir teras ve noktaları ile yaylalar ilk sırada yer alır.

Bu birincil doğal kaynak değerlerine ilaveten akarsular ve diğer su kaynakları, ilginç jeomorfolojik özelliklere sahip alanlar (mağaralar, kanyonlar, travertenler), treking güzergahları, kamp alanları, termal kaynaklar, Yayla mevkiindeki geyik ve karaca üretme istasyonu, 28 200 ha. yaban hayatı koruma sahası ve süs taşı (ametist) çıkarılan alanlar potansiyeli oluşturan önemli sahalar arasında sayılabilir. İncelendiğinde bu alanlar, rekreasyonel ulaşım ve konaklama gibi yapı olanakları yardımı ile daha da geliştirilerek turizm faaliyetleri yaygınlaştırılabilir. Bu çalışmalar hem istihdam hem ekonomik sorunlara bir nebze de olsa faydalı olacak ve aynı zamanda şehrin tanıtımı sağlayacaktır (Tablo 3.15).

Tablo 3.15. Rekreasyonel Amaçlı Orman İşletme Şefliğinde Konaklama Olanakları.

İşletme Müdürlüğü	İşletme Şefliği	Rakım(m.)	Dursunbey'e Uzaklığı (Km.)	Yatak kapasitesi
Dursunbey	Yayla	860	33	20
Dursunbey	Candere	860	35	10
Alaçam	Alaçam	1150	30	10
Alaçam	Değirmeneğrek	920	26	12
Alaçam	Gölcük	885	28	7

Kaynak: Dursunbey ve Yakın Çevresinin Eko-Turizm Potansiyeli (Bildiri).

Dursunbey Umurlar Rüzgâr Santrali, Dursunbey Umurlar mevkiinde yer almaktadır. Limak Enerji tarafından 2014 yılında kurulan ve Yıldırım Şirketler Grubuna bağlı Elfa Elektrik Üretim A.Ş.'nin işlettiği rüzgar santrali 36,40 MWH kurulu güce sahiptir. Yıllık 30000 konutun elektrik üretimini tek başına karşılamaktadır. Gelecekte bu rüzgar tribünlerinin artırılarak, Dursunbey şehrinin elektrik ihtiyacının temiz enerjiden karşılanması planlanmaktadır.

Tablo 3.16. Dursunbey Şehrinde Rüzgar Enerjisi Üretimi (2019).

Yıl	Rüzgar Tribünü	Mwh/Yıl
2014	5	2,8
2015	5	29,7
2016	8	83,4
2017	8	25,6
2018	8	71,3
2019	13	26,7
Toplam	47	239,78

Kaynak: Dursunbey Belediyesi ve Limak Enerji.

Fotoğraf 3.28. Dursunbey Şehrinde Rüzgar Enerji Üretim Tribünlerinden Bir Görünüm.

Dursunbey şehrinde diğer önemli bir çalışma ise Dursunbey Belediyesi Güneş Enerji Sistemleridir. Sahada 2017 yılında tamamlanan ve 4.060.000 TL'ye mal edilen güneş enerji sistemleri, 4.268 panel ile toplamda 999.75 kilowatt/saat elektrik üretmektedir. Elde edilen enerji nakil hatlarıyla Dursunbey ilçe hattını beslemektedir. Dursunbey şehri, gelecekte hem güneş hem de rüzgâr enerjisinden elde edilen elektrikle ilçenin enerji ihtiyacını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılamayı hedeflemektedir.

Fotoğraf 3.29. Dursunbey Şehri Güneş Enerji Üretim Panellerinden Bir Görünüm.

Dursunbey’de, ayrıca Balıkesir Büyükşehir Belediyesi tarafından 12.290.000 TL’ye kurulan atık su arıtma tesisi şehrin çevreye duyarlı önemli bir çalışmadır. Dursunbey’de toplanan atık suların arıtılıp, hijyen kurallarına uygun olarak yeniden doğaya bırakılması ile doğal kaynaklar korunmuş ve çevre kirliliği önemli derecede önlenmiştir. Yapılan bu proje ve çalışmalar, şehrin doğal çevresini koruduğu gibi aynı zamanda şehrin ekonomisine de katkı sağlamaktadır.

Fotoğraf 3.30. Dursunbey Şehrinde Atık Su Arıtma Tesisinden Bir Görünüm.

3.3. DURSUNBEY'İN ETKİ BÖLGESİ ANALİZİ

Normal şartlarda şehrsel nitelikler taşımayan yerlerde pek rastlanamayan türde ekonomik ve sosyal faaliyetler, yani pazarlar, adliye teşkilatı, yönetim etkisi belediye sınırlarının dışına taşan idari kurumların varlığı, ticari işyerlerinin fazlalığı ve çeşitliliği gibi pek çok olgu, bir yeri merkezi yapar. Dolayısı ile merkezîyet, bir şehrsel alanda toplanmış merkezi fonksiyonların çokluğundan ve çeşitliliğinden meydana gelmiştir ve o yerde toplanan bir ya da birkaç ulaşım sistemine dayanmaktadır (Arıncı, 2001: 266).

Bu açıklamalar ışığında Dursunbey şehrinin merkezi fonksiyonlarının gelişmesinde pek çok faktör etkili olmuştur diyebiliriz. Bu faktörlerin başında ise relief yapısı gelmektedir. Zira Dursunbey'in etki bölgesi analizi yapılırken engebeli arazi yapısı onu ulaşım ağlarından uzak izole bir konuma itmiştir. Bu konum Dursunbey'in gelişmesinde ve etkileşiminde en büyük engel olmakla birlikte etki alanının da daralmasına sebep olmuştur. Etki alanının daralması Dursunbey'in yakın çevresi ile etkileşimli bir zincir oluşturmamasını zorunlu kılmıştır. Şehrin yakın etki alanı olan bu kesimler şehrin kenar mahallelerinden oluşmaktadır.

Bir şehrin birden fazla etki bölgesi bulunmaktadır. Bunlar eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, askerlik hizmetleri ve ticaret alanlarıdır. Bu faktörlerin aynı etki bölgelerine sahip olması beklenemez. Bu hizmetlere ait etki bölgeleri birbirini etkiler, birbirini kuşatır ve bölgeler arasında ilişkileri geliştirir. Bu bağlamda Dursunbey kendi kendine yeterli bir ünite olmamakla birlikte, bir hizmet sahasının odağı da değildir. Dursunbey'in en geniş etki sahasından biri yüksek öğretim faaliyetidir. İlçede Yüksekokulun bulunması etki alanını artırmıştır. Özellikle Ormancılık ve Orman Ürünleri Programı Orman İşletmelerini destekleyen, orman ürünleri ticareti yapan Dursunbey'in etki alanını artmasına vesile olmuştur. Ayrıca diğer ilçe ve illerden öğrencilerin gelmesi sosyo-kültürel yapıda da değişime sebep olmaktadır. Şehirde askerlik şube hizmetlerinden başka askeri hizmet faaliyeti bulunmamaktadır. Engebeli arazi yapısı, şehirden uzak izole konumu ulaşım hizmetlerinin gelişmemesine sebep olmuş ve etki alanını daraltmıştır.

Sanayi hizmetleri bakımından bir etki bölgesinin olduğu söylenemez. Bu faaliyetler sürekli değişkenlik göstermekle birlikte bu alan, yapımına yeni başlanan Dursunbey Organize Sanayi bölgesi ile genişleyerek uzak bir kuşağa doğru kayacaktır.

Zira demiryolu ağının sanayi bölgesine kadar uzatılması hem ulaşım hem de sanayinin gelişmesinde etkili olacaktır. Bu gelişme ile birlikte şehre doğru bir işçi hareketi de başlayarak hem ticari ilişkilerin hem de kültürel faktörlerin etki alanını genişletecektir. Şehirde idari hizmetlerde etki bölgesinin genişlemesine katkı sağlamıştır. Bu hizmetler ticaret faaliyetlerini de geliştirmekte, çevreye mal sağlayan ve çevrenin tarımsal üretim fazlasını tüketen merkez yapısını güçlendirmektedir.

Kısaca bir yerleşmenin etki alanının gelişebilmesi için belli bir nüfus kitlesine ihtiyacı vardır. Bu nüfusun toplamda 50000 ve şehir merkezinde 30000 olması gerektiği görüşü kabul edilmektedir. Toplam nüfusu 36324 olan, şehir merkezinde ise 16567 nüfusu bulunan Dursunbey'in bu bilgiler ışığında küçük bir şehir yerleşmesi olduğu söylenemez. Ancak şehirleri diğer yerleşmelerden ayıran en önemli özellikleri nüfusun büyüklüğü ile birlikte, iş bölümü, meslek çeşitliliği, ekonomik faaliyetler, yerleşme tarzı gibi kriterlerdir. Bu bağlamda Dursunbey ilçe merkezi kendi kendine yeterli bir şehirdir. Dursunbey şehrinin ve etki alanının hem fiziki hem beşeri faktörlerin etkisi sonucu çok dar olduğu söylenebilir. Ancak bu durumun şehirde meydana gelecek yeni gelişmelerle değişeceği tahmin edilmektedir.

3.4. DURSUNBEY'İN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMADAKİ YERİ

Ülkemizdeki yerleşmeler analiz edilirken, en çok tartışılan konulardan biri de o yerleşmenin sahip olduğu nitelikleriyle ilişkilendirilecek statüsüdür. Yerleşmeler, başta zaman faktörü olmak üzere, çeşitli etki ve süreçlere bağlı olarak gelişme gösterir ve nitelikleri değişir. Etkileşimlerden doğan değişimleri izlemek ve analiz etmek, şehir coğrafyası araştırmalarını gerekli kılmaktadır. Çünkü belli bir evrim geçirerek, nitelikleri ve fonksiyonları farklılaşan yerleşmeleri, hiç değişmemiş olarak veya daha önceki coğrafi statüsünde kabul etmek gelişim yasalarıyla çelişmek anlamını taşır (Arınç, 2001: 269-270).

Yerleşmeler kırsal ve şehirsiz yerleşmeler olarak analiz edilirken farklı kriterler dikkate alınmaktadır. Kırsal yerleşmeleri insanların sadece geçimlerini sağladıkları yerlerde ortaya çıkar. Buna karşılık tarım ve hayvancılık fonksiyonuna ilaveten ticaret, sanayi, ulaşım, madencilik gibi diğer fonksiyonların da devreye girmesiyle kırsal yerleşme kendine özgü olan fonksiyonları kaybederek çeşitli fonksiyonların bir araya

geldiği bir merkez haline gelmektedir. Geçimlerini farklı kaynaklardan temin eden insanların bir araya gelmesiyle şehir ortaya çıkmıştır (Atalay, 1999: 43). Yerleşmelerin kır, şehir ayrımı belirmesinde etkili olan, fonksiyonel bir şehrin oluşması ve gelişmesini mümkün kılan varlığını sürdürmesi için gerekli kaynakları sağlayan nüfus ise, ekonomik ve sosyal yapıyı ifade etmektedir (Tümertekin, 1973: 41).

Çeşitli fonksiyonlara bağlı olarak şehirler, bu fonksiyonların sağladığı hizmetler neticesinde şehrsel çekim alanı oluşturmaktadır. Şehir, yürütülen faaliyetlerin çeşitlenmesi, hatta uzmanlaşma boyutlarına ulaşılması, sosyal ve ekonomik ilişkilerin yaşanılan ortamın çok ötesine taşınması, genişliği, yerleşmenin fonksiyonlarına göre değişen bir etki alanının bulunması, nüfusun fazla ve yoğun oluşu, özetle hayat tarzının çok farklı olmasıyla dikkat çeker. Şehirler aynı zamanda hem yatay hem dikey doğrultuda gelişen yerlerdir.

Şehrsel fonksiyonların varoluşu ve çeşitliliği ile yerleşmedeki nüfus miktarı arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Bu ilişki ana çizgileriyle şehrsel fonksiyonların gelişmesi için gerekli bir nüfus miktarı ile alakalıdır (Tümertekin, 1973: 42). Kır-şehir ayrımında en önemli belirleyicilerden biri de nüfus kriteridir. Şehir-kır ayrımı için 1924 yılında yayımlanmış olan 442 sayılı Köy Kanununa göre nüfus miktarı esas alınmış, nüfusu 2000'e kadar olan yerleşmeler köy, 2000-20000 arasında olanlar kasaba ve 20000'den fazla olanlar ise şehir olarak tanımlanmıştır. Şehirlerin nüfusları ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda ise nüfus kriterinin 10000 (Tümertekin, 1973: 23), 20000 (Özçağlar, 1997: 9) ve 30000 (Emiroğlu, 1975: 125) olabileceği ifade edilmiştir.

Dursunbey nüfusunun yalnızca ilçe merkezi esas alındığının da, Köy Kanunu'na ve araştırma sonuçlarına göre sınıflandırıldığında; Dursunbey 1927- 2019 yılları arasında kasaba yerleşmesidir. İlçe merkezinin nüfusu hiçbir yıl 20000'i geçmediği için bir şehir yerleşmesi değildir. Ancak tüm ilçe nüfusu dikkate alındığında (köy nüfusları dâhil edildiğinde) 2013 yılı itibarıyla şehir kabul edilebilir. Bu özelliği ona 2012 yılından sonra tüm büyükşehirlerde, idari sınırlar içinde bulunan köyler mahalle sayıldığından, Dursunbey ilçe merkezi 20000 nüfus eşiğini aşmış ve şehir kategorisine girmiştir. Oysa 2017 yılı itibarıyla Dursunbey ilçe merkezi 16567 nüfusu ile 20000 sınırını aşamamıştır.

Yapılan araştırmalarda kabul edilen 10000 değerine göre ise, Dursunbey 1927-1975 yılları arasında kasaba iken 1980-2017 yılları arasında şehir olarak kabul

edilmiştir. 20000 ve 30000 değerlerinde ise Dursunbey şehir merkezi hiçbir zaman bu değerlere ulaşamamış ve dolayısı ile şehir olarak kabul edilmemiştir. Belirtildiği gibi gerek nüfus kriteri, gerekse yönetim kriteri bir yerleşmenin şehir sayılıp sayılmayacağını yeterli belirleyicileri değildir. Çünkü şehirleri diğer yerleşmelerden ayıran en önemli özellikleri nüfusun büyüklüğü ile birlikte, iş bölümü, meslek çeşitliliği, ekonomik faaliyetler, yerleşme ve konut tazi olarak belirtmek mümkündür. Şehirler yerleşme şekillerinin en karmaşık alanlarından biridir. Söz konusu karmaşıklık ekonomik faaliyetlerdeki çeşitlilikten kaynaklanmaktadır (Bulut, 1998: 93).

Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi şehir statüsü için sadece nüfus kriteri kullanılmamalıdır. Belediye teşkilatının 1900’de kurulduğu ve 1925 yılında ilçe statüsü kazanan Dursunbey’de şehir kavramından ancak 1980 yılından sonra bahsedilebilir. Bu durumun sebebi ise Dursunbey’in izole konumudur. 1980 sonrası Dursunbey’de nüfus ile birlikte iş bölümü, meslek çeşitliliği, ekonomik faaliyetler, yerleşme ve konut tarzına göre şehir kavramından söz edilecek gelişmeler oluşmaya başlamıştır.

Çünkü bu yıldan sonra şehirde nüfus sürekli artmış, şehri destekleyen fonksiyonlardan hizmet ve sanayi faaliyetleri belirginleşmeye başlamış, yönetimde kurum sayıları artmış ve şehirde şehrsel fonksiyonlar çoğalmıştır. Şehir fonksiyonel ve nüfus bakımından geliştikçe yerleşme ve konut yapı tarzı da değişmeye başlamıştır. Bununla birlikte eğitim, sağlık ve ticaret fonksiyonları da hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Tüm bu gelişmeler sonucunda şehrsel fonksiyonlar çeşitlenmiş ve yeni alanlar meydana gelmiştir.

Bilindiği üzere şehir fonksiyonları, şehrin hayatini veya devamlılığını sağlayan faaliyetlerin bütünüdür. Türkçe karşılığı işlev olan fonksiyon (İng. Function) terimi, yerleşmelerin varlıklarını ve gelişmelerini sürdürmelerinde rol oynayan sosyal, kültürel ve ekonomik kuvvet ve güçleri, başka bir ifadeyle iş-güç kaynaklarını inceleyip ortaya çıkarmaya çalışır. Değerlendirmeleri bilimsel bir zemine oturtan bu kriterlerin tespiti ve analiz edilmesi, son derece yorucu bir çaba gerektirir (Arınç, 2001: 273).

Dursunbey ilçe merkezinin ekonomik fonksiyonları incelendiğinde, çeşitli iş alanlarında istihdam edilen iş gücü, 7149’dur. Ekonomik sektörlere göre istihdam edilen işgücü incelendiğinde, toplam çalışan işgücünün %38,6’sı tarım sektöründe, %33,2’si hizmetler sektöründe ve %28,6’nın sanayi sektöründe istihdam edildiği anlaşılmaktadır.

Sanayi sektörünün tarım ve hizmetler sektörünün gerisinde kalmasında en büyük etken, orman (tomruk) ve orman ürünleri ihracatındaki durgunluktur. Piyasalardaki belirsizlik Dursunbey işadamlarını yatırımdan uzaklaştırmıştır. Hizmetler sektörünün istihdamdaki payları ise her geçen gün artarak %33,2'ye ulaşmıştır. Bu durum Dursunbey'in bir şehir yerleşmesi olduğunun sonucunu verir (Tablo 3.17).

Dursunbey'de hizmetler fonksiyonu kademeli olarak gelişmiştir. Eski bir yerleşme olan Dursunbey'de 1927-1975 devresinde tarım sektörü hakimken, bu tarihten sonra sanayi alanında ki gelişmeler, yönetim alanında meydana gelen istihdam artışı ve ticaret fonksiyonunun gelişmesi tarım faaliyetlerinin gerilemesine sebep olmuştur. Dursunbey'in relief yapısı, ulaşım hizmetlerinin gelişmesi bakımından en büyük engel olmuş, bu izole konum şehrin ulaşımını ve etkileşimini engellemiştir. Bu durumun yapımına yeni başlanan Dursunbey Organize Sanayi Bölgesi çalışmaları ile aşılabacağı düşünülmektedir. Zira hem kara yolu ağının gelişmesi ve genişletilmesi sağlanacak hem de tren yolunun sanayi bölgesine kadar uzanması şehirdeki ulaşım yollarını artıracaktır. Bu ulaşım ağları aynı zamanda ticareti de geliştirecektir.

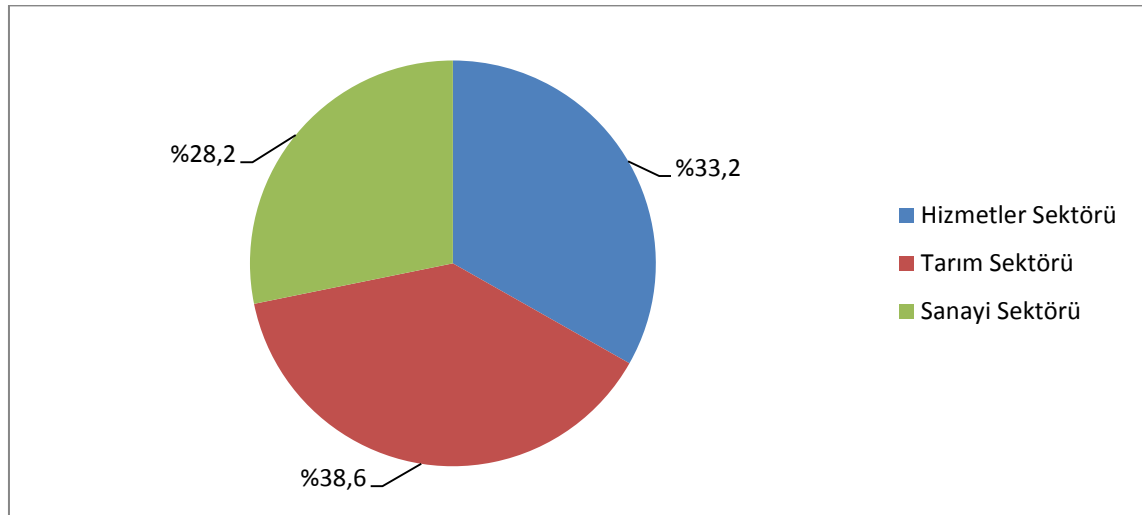
Tarım kasabası kimliğini yavaş yavaş sanayi faaliyetlerine kaptıran Dursunbey'de sanayi faaliyetleri, 1985 yılından sonra orman ve orman ürünleri sanayisi ile hızlı bir gelişme göstermeye başlamıştır. Sanayi faaliyetleri atölye tipi sanayi ile başlamış ve zamanla modern sanayi tesislerine dönüşmüştür. 1995 yılına kadar sanayi tesislerinde istihdam artarken, tarım faaliyetleri gerilemiş ve istihdam durumu azalmıştır. Bugün ise Dursunbey'de, orman ürünleri Dursunbey ekonomisinin bel kemiği olmakla birlikte orman ve orman ürünleri sanayisinin de gerilediğini veriler ışığında görmekteyiz.

Türkiye'de şehirler ekonomik fonksiyonlarına göre tasnif edilmektedir. Buna göre ülkemizdeki şehirler; hizmet, endüstri-hizmet, hizmet-endüstri, hizmet-tarım, endüstri-hizmet-tarım, hizmet-endüstri-tarım olmak üzere tasnif edildiğinde altı ayrı grup şehir tipi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Dursunbey şehri ekonomik özellikleri dikkate alındığında hizmet-endüstri şehri olarak kabul edilebilir.

Tablo 3.17. Dursunbey Şehrinde Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı (2017).

EKONOMİK SEKTÖRLER	İSTİHDAM EDİLEN İŞGÜCÜ	ALT GURUP %'Sİ	SEKTÖR %'Sİ
HİZMETLER			
Yönetim	830	35	
Sağlık	142	6	
Ticaret	463	20	
Turizm	47	2	
Askeri	130	5,5	
Eğitim	548	23	
Ulaşım	37	1,6	
İnşaat	110	4,7	
Diğer Hizmetler	66	3	
Toplam	2373	100	33,2
SANAYİ			
Atölye tipi	875	43,3	
Modern Sanayi	1143	56,6	
Toplam	2018	100	28,2
TARIM	2758	100	38,6
GENEL TOPLAM	7149		100

Kaynak: Balıkesir Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü ve Dursunbey Belediyesi Verilerinden Faydalanılarak Yapılmıştır.

Şekil 3.1. Dursunbey Şehrinde Çalışan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı (2017).

Şehircilikle ilgilenen çeşitli bilim adamlarına göre şehir, çoğunlukla tarım dışı kesimlerde yoğunlaşmış 10000'in üstünde bir nüfusu bulunan, farklılaşmış ve örgütlenmiş, fizikse-toplumsal ve yönetsel bütünlüğe sahip olan yerleşmedir (Sencer, 1979: 8). Dursunbey'in yatay ve dikey gelişimi incelendiğinde, planlı olarak geliştiği ve şehirleşme sürecinin olduğu görülmektedir. Kuşkusuz bu gelişim ve planlamada Dursunbey belediyesinin 1900 yılında kurulmuş ve 1925 yılında ilçe statüsüne geçmiş olması etkin rol oynamıştır. Bu durum şehirde alt yapı hizmetlerinden başlayarak tüm belediyecilik hizmetlerinin verilmesini beraberinde getirmiştir. Bu nedenlerden dolayı Dursunbey'i bir şehir yerleşmesi olarak kabul etmek gerekir.

Bu özellikler ve gelişme aşamaları dikkate alınarak Dursunbey'in şehirleşme süreci belli dönemlere ayrılabilir. Belirtiliği gibi ülkemizdeki pek çok yerleşmede olduğu gibi, köy ve kasaba evreleri aşıldıktan sonra şehirleşme sürecine geçildiği belirtilmiştir (Bulut, 1998: 96). Bu aşamalar Dursunbey şehri için şöyledir;

I.1927-1975 yılları arasındaki 48 yıllık devrede belediye ve kaymakamlık

teşkilatının bulunduğu büyük bir tarım kasabası,

II. 1975-1990 yılları arasındaki 15 yıllık devrede tarım-hizmet şehri,

III. 1990-2010 yılları arasındaki 20 yıllık devrede sanayi-hizmet şehri,

IV. 2010-2017 yılları arasındaki 7 yıllık devrede hizmet-sanayi şehri,

Yukarıdaki evrelere göre; Dursunbey'in tarım kasabası özelliği 48 yıl sürerken, bu dönemde belediye ve kaymakamlık teşkilatının bulunduğu anlaşılmaktadır. 1975-1990 yılları arasında 15 yıllık devrede ise tarım-hizmet şehri evresine geçmiştir. Orman ürünleri sanayi faaliyetlerinin artması, 1990-2010 yılları arasındaki devrede sanayi-hizmet şehri, 2010-2017 yılları arasındaki 7 yıllık devrede hizmet sektörü gelişirken, sanayi faaliyetlerinin azalması Dursunbey'in hizmet-sanayi şehri evresine geçmesine sebep olmuştur. Özetle ifade edilecek olursa, Dursunbey 1927 yılından bugüne kadar belediye ve kaymakamlık kurumlarının bulunduğu, alt yapı hizmetlerinden planlama birimlerine kadar, tüm hizmetlerin verildiği, belli bir nüfus birikimine ve çeşitli fonksiyonlara sahip bir yerleşmedir. Bu nedenlerle çalışma sahasının her ne kadar tarım fonksiyonları özelliği öne çıksa da hizmet ve sanayi fonksiyonlarının %61,4 olduğu Dursunbey'in bir şehir yerleşmesi olduğunu söylenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PLANLAMA ve BAŞLICA PLANLAMA SORUNLARI

4.1. YERLEŞME PLANI ve PLANI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Yerleşim planlarının şekillenmesi üzerinde, pek çok faktör etkili olmaktadır. Bazı etkenler şehir dokusunun iyileşmesini sağlarken, pek çok faktörde gelişmeyi güçleştirici yönde işler. Özellikle gelişmeye elverişli şehirlerde, rant sağlayan spekülative kesimlerle, kamu yönetimi arasında sürekli bir mücadelenin olduğu görülür. Şehrin korunması konusunda, yeterli duyarlılığın oluşmadığı yerlerde, şehrsel fizyonomi bozulmakta ve daha sonraki rekonstrüksiyon çalışmaları yüksek maliyetler doğurmaktadır. Böyle bir aşama gerçekleşmeden önce, şehirlerin planlı bir şekilde geliştirilmesi gereklidir. Zaten, şehrsel yerleşmelerin en önemli niteliklerinden biri de plana bağlı olarak gelişmeleridir (Arıncı, 2001: 279).

Roma Uygarlığı Dönemi'nde kurulmuş olan Dursunbey o dönemin önemli şehirlerindendir. Uygarlığın gümüş ve bakır paralarının basıldığı bir merkezdi. Bu dönemde bir yerleşmenin kurulmasında en önemli faktörlerden biri de şüphesiz güvenlik idi. Ancak iki dağ arasına sıkışmış, gür ormanlarla kaplı, engebeli arazi yapısına sahip olan şehrin bu izole konumu ne Osmanlı zamanında ne de Cumhuriyet dönemi zamanında çok fazla gelişmesine izin vermemiştir. Bu durum daha öncede belirtildiği gibi zamanla şehirlerdeki fonksiyonel alanlar değiştiği gibi şehirlerin fonksiyonları da değişmektedir. Dursunbey şehrinin en büyük sorunu şehir merkezinden ve önemli yol ağlarından uzakta bir konumda kurulmuş olmasıdır. Dursunbey şehri doğu-batı yönlü uzanan D230 Balıkesir- Kütahya karayolu tarafından önce kuzeye sonra batıya doğru çevrelenmektedir. Bu yolun dışında Dursunbey'i diğer şehirlere bağlayan başka bir ana yol bulunmamaktadır. Bu durum Dursunbey'in izole bir konuma sahip olmasına sebep olmakla birlikte şehrin gelişiminin önünde de en büyük engel olmuştur.

Sonuç olarak Dursunbey şehri için yapılacak bir gelişim planı hazırlanırken, şehrin gelecekteki nüfusu, şehirde kurulacak yeni yerleşmeler için arsa ihtiyacı, fonksiyon alanlarının gelecekteki değişimi ve çeşitlenmesi gibi olgular önceden tahmin

edilmelidir. Şehrin gelişimi için yapılacak planlar kısa vadeli değil uzun vadeli düşünülmeli ve tasarlanmalıdır.

4.1.1. Nüfus Projeksiyonları ve Yönlendirici Etkisi

Bir şehrin planlanmasının en önemli araçlarından biri, nazım imar planıdır. Bu plan, arazinin kullanılması konusunda yakın ve uzak hedefler belirleyen, dolayısıyla sürekli güncelleşmesi gereken unsurları beraberinde taşır. Özellikle, geleceğe yönelik planlamalarda, ulaşılabilecek optimum nüfus büyüklüğü ne kadar olacaktır? Sorusu, bu alanda çalışan her planıcıyı düşündüren bir sorundur. Çünkü yaklaşık bundan 20/25 yıllık periyotları kapsayan plan çalışmalarında, gelecekte ön görülen nüfus miktarı, tahminlerden aşağı olduğu taktirde, gereğinden fazla arazinin şehrsel kullanım için planlaması söz konusu olacak ve yerel yönetimlere alt yapı hazırlıkları için daha fazla maliyet getirecektir. Ayrıca arsa spekülörleri için de yeni fırsatlar doğabilecektir. Planlanan dönemin sonunda, ulaşılabilecek nüfus büyüklüğünün daha az tahmin edilmesi durumunda da yatırım faaliyetlerinin gecikmesi, şehirdeki dikey gelişimin hızlanması gibi olumsuzlukları beraberinde getirecektir (Arınç, 2001: 280).

Dursunbey şehri içinde çözümlenmesi gereken sorunlardan biride imar planlarıdır. Bu planların en önemli sorunu ise Belediye teşkilat kuruluşu 1900 yılında olan Dursunbey’de günümüze kadar kaydı tutulan iki adet imar planının bulunmasıdır. Söz konusu imar planlarının ilki olan ve 12.01.1979 tarihli plan yapıldığında, şehrin nüfusu 10000 iken, 2017 yılına gelindiğinde ise nüfusu 36324 olmuş (ilçe merkez nüfusu 16567) nüfus projeksiyonlarının yönlendirici etkisi dikkate alınmadığından planın yetersizliği ortaya çıkmıştır. Bu planın yetersizliğinden dolayı sürekli revize edilerek 38 yıl boyunca aynı plan ile 2017 yılına kadar devam edilmiştir. Tüm bu sorunların aşılması için yeni plan uygulamaya konmuştur. 21.09.2017 tarihinde uygulamaya konan planda şehrin mevcut nüfusu 36324 olup tahmin edilen nüfus ise 60000 olmuştur (Kaynak: Dursunbey Belediyesi). Henüz yeni planlanmış olan bu ikinci imar planı Dursunbey’in hem fiziki hem beşeri özellikleri dikkate alınarak planlama yapılmıştır.

Nüfus projeksiyonları bu bağlamda planlamalar için büyük önem taşır. Projeksiyonlar, gelecek yıllarda nüfusun sayısı, yaş ve cinsiyet yapısındaki muhtemel büyüklükleri bakımından bir tahmin yaklaşımı olmakla birlikte, kullanılan

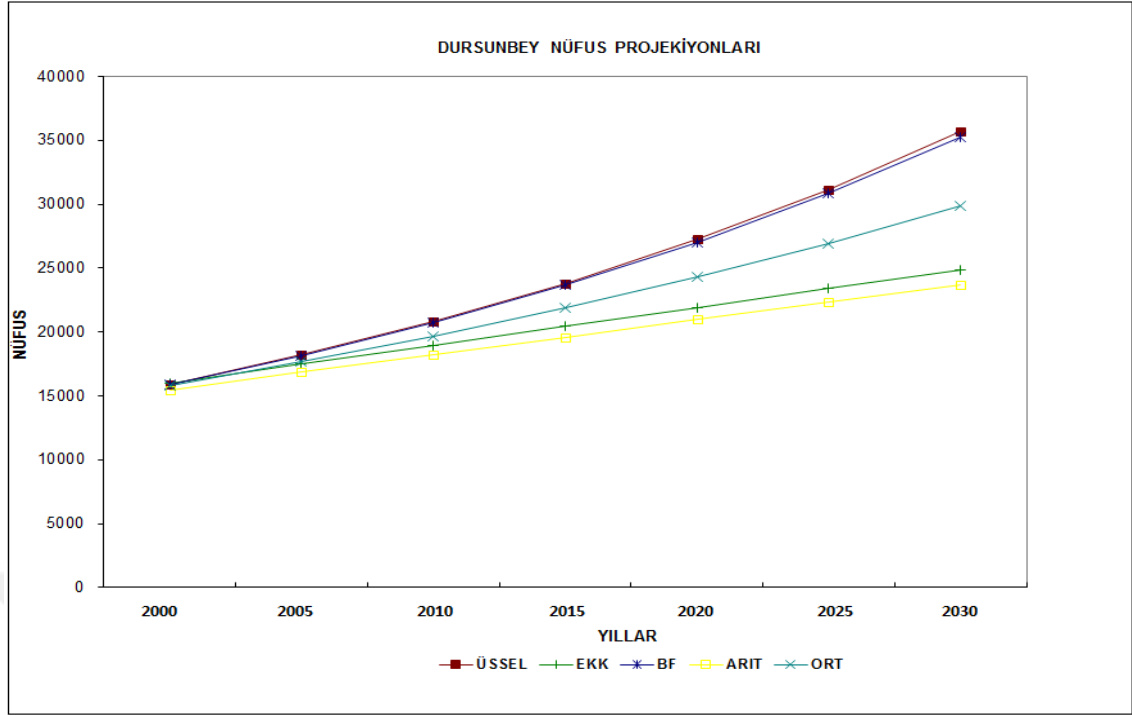
varsayımların oluşumunda esas alınan geçmiş dönemlere ilişkin verilerin tutarlılığı ve geleceğe yönelik isabetli varsayımlar, nüfus projeksiyonlarının tutarlılığını artırmaktadır. Matematik yöntemler yardımıyla nüfus sayımlarıyla belirlenen nüfus büyüklüğünü, iki sayım arasındaki yıllık nüfus artış hızı ve sayım arasındaki tek yılların nüfusları tahmin edilebilir. Ayrıca, sayımlar arasındaki nüfus artış hızını sabit tutarak en fazla gelecek beş yılın nüfus tahminleri yapılabilir.

Yapılan nüfus projeksiyonlarında 1975-1980-1985-1990-1995 yıllarına ait nüfus sayımlarından yararlanılmıştır. Farklı projeksiyon yöntemlerine göre hesaplanan nüfuslar, projeksiyon nüfusunun verileridir. Dursunbey şehri konumu, engebeli yapısı, şehre uzaklığı, doğal değerleri, şehrsel fonksiyonları gibi özellikleri ile öne çıkmaktadır. Dursunbey’de kentleşmenin izleri, kentsel nüfusun projeksiyonda hızlı bir artış göstermesiyle de anlaşılmaktadır. Doğrusal yöntemle bir kez katlanan nüfus, diğer yöntemlerde iki kattan fazla artacak görünmektedir. Ancak, buradaki en büyük sorun Dursunbey şehrinin gelişimine izin verecek bir topoğrafyaya sahip olmamasıdır. Bu durum, şehrin gelecekte Organize Sanayi Bölgesine doğru (şehrin batısı) yayılacağını göstermektedir. Diğer yandan şehirde 60000 nüfus hedeflenerek hazırlanan 21.09.2017 tarihli yeni imar planı, nüfus projeksiyon tahminlerinden çok uzaktır. Zira Dursunbey’de son on yılda meydana gelen göç olayı durdurulamazsa, şehir nüfusu 40000 sayısına dahi yükselemez. Doğrusal artışın üssel artıştan az olması, gelecekte kır nüfusunun azalacağını göstermektedir. Bu durumu Dursunbey Tarım Müdürlüğü Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) kayıtları da teyit etmektedir. Şehirde tarım alanlarının yarıdan fazlası işlenmemektedir. Dursunbey yetkilileri, bu olumsuz sonuçlara ve şehrin istihdam sorununa acil olarak rasyonel çözümler getirmelidir (Tablo 4.1 ve Şekil 3.2).

Tablo 4.1. Dursunbey Şehri Nüfus Projeksiyon Sonuçları.

Yıllar	Üssel	Ekk	Bileşik Faiz	Doğrusal (Art)	Ortalama
2000	15888	16005	15871	15478	15810
2005	18178	17486	18127	16850	17660
2010	20800	18967	20704	18223	19673
2015	23799	20448	23647	19595	21872
2020	27231	21929	27008	20968	24284
2025	31157	23410	30848	22340	26939
2030	35650	24891	35233	23713	29871

Kaynak: TÜİK

Şekil 3.2. Dursunbey Şehri Nüfus Projeksiyonları.

4.1.2. İmar Planı Öneri ve Uygulamaları

Dursunbey’de günümüze kadar iki tane imar planı yapılmıştır. Bunlardan ilki 12.01.1979 tarihinde kabul edilerek uygulamaya konulmuştur. Söz konusu plan 38 yılı kapsamaktadır. Bu plan ihtiyaca cevap veremediği için 2015 ve 2017 yıllarında üzerinde tadilat revize ile değişiklikler yapılarak 2017 yılına kadar devam ettirilmiştir. İkinci plan ise 21.09.2017 tarihinde kesinleşerek uygulamaya konulmuştur. 1/1000 ölçekli yeni uygulama imar planı 2040 yılı hedef alınarak bölgenin doğal ve beşeri özelliklerinin korunarak kullanılması, geliştirilmesi göz önünde bulundurulmuş, planlama sınırları içinde sürdürülebilir bir çevrenin oluşturulması hedeflenmiştir. 5420144.14 m² alanı kapsayan bu imar planı Dursunbey şehrinin çehresini değiştirecektir. Bu planlarla ilgili belediyeden başka bilgiler alınamamıştır (Kaynak: Dursunbey Belediyesi).

4.2. ALTYAPI DURUMU ve ALTYAPI SORUNLAR

Kentsel altyapı ve karşılaşılan sorunların başında gecekondulaşma sorunu gelmektedir. Gecekondulaşma, başkasına ait arazide izinsiz yerleşme ya da medeni ölçülere uygun olmayan yapıların inşa edilmesidir. Şehirde başkasına ait arazide yerleşme bulunmamaktadır. Ancak medeni ölçülere ait olmayan konutların inşa edildiği görülmektedir. Araştırma sahasında bulunan yapıların %5'inin gecekondu olduğu söylenebilir. Bu yapıların içinde sağlıklı yaşam koşullarına uygun olmayan yapılaşma söz konusudur. Gece konduar daha çok şehrin kenar mahallelerinde bulunmaktadır. İdari sınırlar içinde kalan tüm köyler mahalle sayıldığından bu yapılaşmayı köylerde de gördüğümüzü söyleyebiliriz. Kırsal konut özelliğini taşıyan bu meskenler daha çok briket, taştan, yapılmıştır.

Diğer bir sorun ise altyapı sorunudur. Çöp alanı Hıdırlık Mevki'nde 90 bin m² alan belediye tarafından ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca Dursunbey belediye temizlik çalışanları (36 görevli bulunmakta) her gün çöpleri almasına karşın yine çöp konteynır kenarına yada yakın çevrelere çöp dökülmektedir. Zamanla bu çöpler koku ve sinek oluşturmaktadır. Dursunbey'de ulaşım sorunu da bulunmaktadır. Şehir içi ulaşımında Balıkesir Büyükşehir Belediyesine ait otobüs ve minibüsler bulunmaktadır. Kamu hizmeti veren bu ulaşım araçları hem yetmemekte hem de ana caddelerden geçmektedir. Karasal iklimin görüldüğü Dursunbey'de kış aylarında mahalle sakinleri zorluk yaşamaktadır. Ulaşım araçları en ücra köşelere kadar hizmet vermelidir. Diğer bir sorun memleketimizin her köşesinde görülen kaldırımların esnafın kendi alanı gibi kullanılmasıdır. Kaldırımları sergi amaçlı kullanan ticarethaneler bu uygulamadan vazgeçmeli ya da belediye yaptırımları ile bu duruma bir son vermelidir.

İssizlik sorunu, Dursunbey'in sorunlarının en başında gelir. 40000 nüfuslara ulaşmış olan Dursunbey son yıllarda işsizlik sorunundan dolayı hızlı bir nüfus kaybına uğrayarak 35000'lere (2018 yılı) gerilemiştir. Şehir merkezi nüfusu 16567 kişi olarak kayda geçmiştir. Bu genç nüfusun iş bulmak için büyükşehirlere göç etmesi şehrin fonksiyonel alanlarını da geriletmektedir. Şehirde işsizliğin en büyük kanıtlarından biri yaşlı nüfus hızla artarken, genç nüfusun ise azalmasıdır. Ayrıca kaymakamlıktan yardım alan sayı da hiç küçümsenmeyecek kadar çoktur. Halka bu yardımlarla değil, halka iş istihdamı oluşturarak halkın elinden tutulmalıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

GELİŞMEYİ GÜÇLEŞTİREN FAKTÖRLER ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. DOĞAL ÇEVREDEN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER

Dursunbey şehri, deniz seviyesinden 600-700 m. yüksekte akarsular tarafından dar ve derince yarılmış etrafı ormanlarla kaplı bir plato üzerine kurulmuştur. Saha engebeli bir topografya özelliği sergilemektedir. Bu doğal çevre özellikleri şehrin bakir bir alan olarak kalmasını sağlarken, aynı zamanda şehri adeta bulunduğu konuma hapsederek sosyo-ekonomik gelişmesini engellemiştir. Çalışma alanında, Akdeniz İklimi ile Karasal İklim arasında geçiş tipi özelliğine sahip bir iklim görülür. Bu iklim Dursunbey ve çevresinin yine fiziki ortam (denizel etkiden uzaklık, yükselti, dağların uzanışı vb.) etkileşimi sonucu meydana gelmiştir. Geçiş tipi iklim hem sıcaklık değerlerinin düşük olmasına hem de kış mevsiminin de hava şartlarını olumsuz etkileyerek şehrin il merkezine ulaşımını aksatmaya sebep olmaktadır. Engembeli arazi yapısı tarım alanlarını parçalı ve az olmasına, eğimli yapı ve eğimli alanlarda orman tahripleri ise erozyonun şiddetlenmesine sebep olmaktadır. Bu olumsuzluklara iklimin kısıtlayıcı etkisi de eklenince tarımsal üretimde gerileme kaçınılmaz olmaktadır. Doğal çevreden kaynaklanan bu engeller şehrin sosyo-ekonomik anlamda gerilemesine ve sahada göç olgusunun hızla büyümesine sebep olmaktadır. Bu sorunların çözümü için şehre alternatif yollar yapılmalı, orman alanlarının korunması için orman işletme müdürlükleri ve yüksekokul görevlileri halka bilgilendirme yapmalı ve hayvancılık faaliyetleri teşvik edilmelidir.

5.2. BEŞERİ ORTAM ŞARTLARINDAN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER

Çalışma sahası olan Dursunbey’de halk tarafından eğitim-öğretime yeteri kadar önem verilmemesi, eğitim olanaklarının zayıf olması, eğitilmiş kişilerin göç etmesi şehrin gelişim ve değişimindeki en büyük engeldir. Dursunbey şehrinin izole konumu onu dış dünyadan uzak tutmuş, halk iletişime, etkileşime ve değişime kapalı bir toplum olarak kalmıştır. Şehrin en büyük sorunlarından bir diğeri ise istihdam sorunu ve buna dayalı olarak meydana gelen göç olgusudur. Şehir halkı yakın çevre illerine son on yıl içinde hızla göç etmiştir. Sorunun çözümü ancak istihdam sorununun çözülmesi ile

gerçekleşecektir. Bu sorunlar Dursunbey yetkilileri ve eğitimcilerinin önderliğinde halka verilecek eğitimler, seminerler ve yeni iş olanakları için teşvikler oluşturularak aşılabılır.

Dursunbey, ülkemiz de iki tane orman işletme müdürlüğü bulunan tek şehir (Kaynak: Dursunbey Kaymakamlık, Dursunbey Orman İşletme Müdürlüğü) ancak buna karşın, orman ürünleri alanında çalışabilecek nitelikli ara eleman eksikliği bulunmaktadır. Bu eksiklik Meslek Yüksek Okulunda eğitim alan öğrenciler tarafından kapatılabilir. Madencilik faaliyetlerinde ise geçmişte iş güvenliği zafiyetlerinin işçi ölümlerine sebep olması, maden ocaklarının her yıl işletmeci değiştirmesi de sektörün gelişmesini engelleyen durumlardır.

Şehirde az olan ulaşım ağı kış mevsiminde iklim koşullarından dolayı bazı günler kapanmakta ve ulaşım zorlaşmakta halk adeta Dursunbey şehrine hapsolmakta. Şehre alternatif yollar yapılarak bu sorun çözülebilir. Diğer bir sorun ise halkın maalesef tarım yada hayvancılık faaliyetlerinden herhangi birine katılmadan emekli maaşı ile geçinmeyi tercih edip, kendi tarım alanlarını ise atıl bırakmasıdır. Bu durum yine ekonomik gelişme açısından beşeri faktörlerden kaynaklanan sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.3. EKONOMİK FAALİYETLERDEN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER

Dursunbey şehrinin ekonomisinin ana kaynağı kerestecilik ve tarım-hayvancılık faaliyetleridir. Orman alanlarının bilinçsizce kullanımı, ürün çeşitliliğinin oluşturulmaması, ulaşım-nakliyenin geliştirilememesi ve ihracat yapılmıyor olması gelecekte kerestecilik sektörünün daha da gerilemesine sebep olacaktır. Bu sektörün gelişmesi için daha önceki yıllarda olduğu gibi ihracat bağlantıları kurulmalıdır. Sahada tarım ve hayvancılıkta gerilemektedir. Bu gerilemenin sebebi ise iklim koşullarının kısıtlayıcı etkisinin yanı sıra tarım ve mera alanlarının azlığı ile şehir sakinlerinin üretime katkı sağlamamasından kaynaklanmaktadır. Elde edilen ürünlerin stratejik bir yönetim ile pazarlamasının yapılmaması sonucu bu sektörler de gerilemiştir.

Şehrin sanayisi az gelişmiş olsa da yeni yapılacak olan Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ile gelişecektir. Özellikle tren yolu ağının sanayi bölgesine bağlanması bu gelişimi hızlandıracak ve şehrin ekonomisine katkı sağlayacaktır. Şehre ekonomik

anlamda katkı sağlayacak diğer bir kaynak ise turizmdir faaliyetidir. Dursunbey ve çevresi rekreasyonel turizm yönüyle zengin doğal kaynaklara sahiptir. Ancak bu kaynaklar yeteri kadar geliştirilerek tanıtımı yapılamamıştır. Turizm faaliyetleri çeşitlendirilmeli ve büyükşehirlerin hemen yanı başında bulunan bu kaynaklar stratejik planlamalarla aktifleştirilerek şehir ekonomisine katkı sağlanmalıdır.

STRATEJİK YÖNETİM ve FÜTZ ANALİZİ

Stratejik yönetim, bugün kamu kurum ve kuruluşlarının olmazsa olmazlardandır. Stratejik yönetim, kurumun uzun dönemde yaşamına devam edebilmesi, sürdürülebilir gelişim üstünlüğü sağlayabilmesi, sahip olduğu kaynakların etkili ve verimli kullanılmasıdır. Genel anlamda stratejik yönetimin yararları ise şöyledir; Kurumlara ve insanlara uzun vadeli düşünme ve görme ufku kazandırır, kurumlara stratejik açıdan öneme sahip konu ve faktörlerin neler olduğunu anlama ve bunlara odaklanma imkânı tanır. Hızla değişen koşullara, çevreye duyarlı bir şekilde uyum sağlamak, değişimi zamanında ve geleceği düşünerek davranma yeteneği kazandırır.

İkinci önemli kavram ise durum belirleme matris hazırlanırken kullanılabilecek swot analizidir. Durum analiz yapıldıktan sonra sahaya yarar sağlayabilecek fırsatlar ve zarar verebilecek tehditler ile çevreye kıyasla sahip olunan güçlü ve zayıf yönler bir araya getirilerek stratejilerin hazırlanma işlemi sağlanmaktadır. Dursunbey'in swot analizini incelediğimizde;

Fırsatlar

Bakir bir doğanın bulunması ve doğal güzelliklerin çok olması. Topraklarının %65'inin ormanlarla kaplı olması. Dursunbey MYO'nun bulunması. Yeni ve tam teşekküllü devlet hastanesinin bulunması.

Üstün yönler

Türkiye'de iki tane orman işletme müdürlüğü bulunan tek ilçe olması. Nitelikli orman bakımından zengin bir orman arazisine sahip olması. Sahanın yer altı kaynakları bakımından zengin olması. Asayiş olaylarının az olması Dursunbey'e huzurlu bir yaşam sağlamakta. Coğrafi konum olarak Balıkesir ve Kütahya illerinin geçiş güzergâhında bulunması ve Kütahya-Balıkesir yolunun yenilenmiş olması.

Tehditler

İl merkezine uzak ve ulaşımın zor olması, halkın eğitim seviyesinin düşük olması, Madencilik konusunda iş güvenliği zafiyetlerinin işçi ölümlerine sebep olması ve bunun da sektörün gelişmesini engellemesi. Tarım arazilerinin elverişsizliği. Meraların az olması ve bunun sonucunda hayvancılığın çok fazla gelişmemesi. Yem fabrikalarının uzak olması sebebiyle süt üretiminde maliyetlerin yüksek olması.

Zayıf yönleri

Dursunbey genelinde eğitim-öğretime yeteri kadar önem verilmemesi. Eğitimli ve girişimcilerin göç etmesi. Eğitim olanaklarının zayıf olması. İl merkezine uzak olması ve ulaşımın zor olması. Hava şartlarının olumsuz etkisi, özellikle kış mevsiminde ulaşımın zor olması. Orman ve orman ürünlerinin etkili olarak kullanılamaması ve son ürün (mobilya, kapı, pencere vb.) haline getirilememesi sonucunda yeterli ticari kazancın sağlanamaması. Orman ürünleri alanında çalışabilecek nitelikli ara eleman eksikliğinin olması. Dursunbey’de bir orman fakültesinin bulunmaması.

SONUÇ

“Dursunbey İlçe Merkezi’nin Kuruluşu Gelişmesi ve Fonksiyonları” adı altında hazırlanan ve çalışmaya konu olan Dursunbey şehri, Ege Bölgesi İç-Batı Anadolu Bölümü, Yukarı Susurlu-Yukarı Porsuk Yöresi, Tavşanlı-Dursunbey Alt Yöresi’nde yer almaktadır. Bir şehir yerleşmesi olan saha da öncelikle ilçe merkezinin fiziki, beşerî ve ekonomik coğrafya özellikleri ile kentsel fizyonomisi coğrafya ilminin temel prensip ve kuralları rehber alınarak belirlenmiştir. Çalışma sürecinde, gerek arazi gezileri gerekse literatür taramaları ile şehirde gelişmeyi güçleştiren doğal, beşeri ve ekonomik faktörler belirlenmiştir. Daha sonra elde edilen mevcut bilgiler ışığında sahanın problemlerine çözüm önerileri sunulmuştur. Aynı zamanda çalışma alanının az olan literatürüne bir nebze katkıda bulunulmuştur.

Araştırma sahası idari bakımdan bağlı olduğu Balıkesir iline 72 km mesafede yer almakta ve engebeli bir topografya özelliği sergilemektedir. Bu uzaklık ve engebeli yapı şehrin bakir bir alan olarak kalmasını sağlarken, aynı zamanda şehri adeta bulunduğu konuma hapsederek sosyo-ekonomik olarak gelişmesini engellemiştir. Engelibeli arazi yapısı tarım alanlarının parçalı ve az olmasına sebep olurken, sahada görülen geçiş tipi iklimin kısıtlayıcı etkisiyle birlikte tarımsal üretimde gerileme kaçınılmaz olmuştur. Bu sebeple sahada tarımsal faaliyetler desteklenmeli ve hayvancılık teşvik edilmelidir. Şehrin il merkezine uzaklığı, iklimin kış mevsiminde olumsuz etkisi, ulaşımı da aksatan diğer bir sorundur. Şehre alternatif yollar yapılarak bu sorun çözülebilir. Bu sorunlar şehrin sosyo-ekonomik anlamda gerilemesine ve sahada göç olgusunun hızla büyümesine sebep olmaktadır.

Sahanın eğitim sıkıntıları da bulunmaktadır. Şehirde eğitime yeteri kadar önem verilmemekle birlikte, eğitilmiş kişilerin göç etmesi şehrin gelişim ve değişimindeki en büyük engeldir. Şehrin izole konumu onu dış dünyadan uzak tutmuş, şehir kapalı bir toplum olarak kalmıştır. Öyle ki atama ve tayin ile gelen öğretmen, doktor, hemşire vb. memurların çalışma alanında kalmak istememeleri, özellikle birçok branşta doktorun bulunmaması halkın en büyük şikayetidir. Bu sorunlar yetkililerin çalışmaları ve halkın bilinçlendirilmesi ile aşılabılır.

Diğer bir sorun ise genç nüfusun istihdam durumudur. Sahada işsizlikten dolayı hızlı bir göç sirkülasyonu meydana gelmiştir. Şehir halkı yakın çevre illerine son on yıl içinde hızla göç etmiştir. Sorunun çözümü ise stratejik yönetim anlayışı ile aşılabılır. Örneğin Dursunbey, ülkemiz de iki tane orman işletme müdürlüğü bulunan tek şehir iken nitelikli ara eleman eksikliği bulunmaktadır. Bu eksiklik Meslek Yüksek Okulunda eğitim alan öğrenciler tarafından kapatılabilir ya da yüksek okulu tarafından halka eğitim verebilir. Böylece istihdam sorununa da çözüm bulunmuş olacaktır. Madencilik faaliyetlerinde ise maden ocaklarının sık sık işletmeci değiştirmesi sektörün gelişmesini engelleyen durumlardır. Diğer bir sorun ise halkın ekonomik faaliyetlere katılmadan emekli maaşı ile geçinmeyi tercih edip, tarım alanlarını atıl bırakmasıdır.

Asli bitki örtüsü orman olan Dursunbey şehri ekonomisinin bel kemiğini, kerestecilik faaliyetleri oluşturmaktadır. Sahada bitki örtüsünün tahrip edildiği alanlar doğal ortamdan uzaklaşmıştır. Bu alanların bilinçsizce kullanımı, madenlerden dolayı orman alanlarının tıraşlanması, ürün yelpazesinin az olması, ulaşım-nakliye sıkıntısı ve ihracat yapılamıyor olması kerestecilik sektörün gerilemesine sebep olmuştur. Yeni yapılacak olan Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ve tren yolu ağının sanayi bölgesine kadar bağlanması, şehirde hem sanayi hem de kerestecilik faaliyetlerini geliştirecek bir atılımdır.

Gür ormanlarla kaplı olan Dursunbey ve çevresi, rekreasyonel turizm yönüyle zengin doğal kaynaklara sahip olup, kültürel kaynaklar yönünden zengin değildir. Doğal kaynaklar; Alaçam Ormanları, Termal Alanlar, Suçıktı Mesire Alanı, Saz Çayırı Alanı ve Hıdırlık Alanı'dır. Ancak bu alanlar yeteri kadar geliştirilerek tanıtımı yapılamamıştır. Büyükşehirlerin hemen yanı başında bulunan bu kaynaklar rekreasyonel ulaşım ve konaklama gibi yapı olanakları yardımı ile geliştirilmelidir.

Sonuç olarak; topografik yapı ve iklimin sınırlandırarak şekillendirdiği, beşeri ve ekonomik faaliyetlerin de etkisi ile değişen ve gelişen Dursunbey şehrinin özellikleri, imkanlar ölçüsünde tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında çalışma sahasının tüm özellikleri, sorunları ortaya konmuş ve sorunlarına çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Gelecekte, yapılacak olan planlama ve çalışmalarda sunulan çözüm önerilerinin dikkate alınması, çalışmanın asıl amacına ulaşmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, F. (2015). *Çardak İlçe Merkezi'nin Coğrafyası* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.
- Akdeniz, N. & Konak, N.(1979). *Simav, Emet, Tavşanlı, Dursunbey, Demirci Yörelerinin Jeolojisi*. Ankara: MTA Enst. Rapor No:560.
- Arınç, K. (1997). *Ahlat-Nazik Havzası'nın Coğrafi Etüdü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 96, Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 96, Araştırmalar Serisi No: 67.
- Arınç, K. (2001). *Tatvan Şehri Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 925, Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları. No: 99, Araştırmalar Serisi No: 70.
- Arınç, K. (2003). “Ekolojik Yönleriyle; Bursa Ovası’nda Arazi Kullanılışı ve Çevresel Etki Değerlendirmesi”. *Atatürk Üniversitesi Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı 10, 95.
- Arınç, K. (2011). *Doğal, İktisadi, Sosyal ve Siyasal Yönleriyle Türkiye'nin Kıyı Bölgeleri*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- Arınç, K. (2011). *Doğal, İktisadi, Sosyal ve Siyasal Yönleriyle Türkiye'nin İç Bölgeleri*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- Atalay, İ. (1989). *Toprak Coğrafyası*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Atalay, İ. (1998). *Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Atalay, İ. (2004). *Doğa Bilimleri Sözlüğü (1.Baskı)*. İzmir: Meta Basımevi.
- Atalay, İ. (2004). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği (2. Baskı)*. İzmir: Meta Basımevi.
- Atalay, İ. (2005). *Genel Fiziki Coğrafya*. İzmir: Meta Basımevi.
- Aykır, D. & Önal, H. (2002). “Dursunbey İlçesinde Arazi Kullanım Potansiyeli” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I.*

Ulusal Sempozyumu, 02-03 Eylül 2002, (ss. 121-134), İstanbul: Kitap Matbaacılık.

Başıbüyük, A. (1999). *Suşehri Havzası'nın Coğrafi Etüdü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Alanlar Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı.

Bilgin, T. (2006). *Genel Kartoğrafya II*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Birinci, S. (2007). *Eynesil İlçe Merkezi'nin Coğrafyası*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

Birinci, S. (2013). *Bayburt İli'nin Coğrafyası*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

Boyras, N. (2004). *Balat Çayı Havzası'nın Bitki Coğrafyası*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

Bulut, İ. (1998). *Şehir Coğrafyası Açısından Sorgun*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 877, K.K. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 96, Araştırmalar Serisi No: 36.

Bulut, İ. (2006). *Ziraat Coğrafyası*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Çamurcu, H. (2002). ‘‘Dursunbey İlçesi'nin Nüfus Coğrafyası’’ [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 159-166), İstanbul: Kitap Matbaacılık.

Çezik, A. (1984). *Kent Eşiği Araştırması (Türkiye İçin Kent Tanımı)*. Ankara: Başbakanlık D.P.T. Yay. No: 1838.

Darkot, B. & Tuncel, M. (1995). *Ege Bölgesi Coğrafyası* (3. Baskı). İstanbul.

Demir, B. (1997). *Dursunbey ve Çevresinde Uygulamalı İklim Çalışması*. (Yayımlanmamış Bitirme Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümü.

- Denker, B., T. (1970). *Balıkesir Ovası'nda Yerleşme ve İktisadi Faaliyetler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay. No:1530, Coğrafya Enstitüsü Yay. No:59.
- Denker, B., T. (1976). *Şehir İçi Arazi Kullanılışı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yayın: 2054.
- Denker, B., T. (1977). *Yerleşme Coğrafyası (Kır Yerleşmesi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2275, Coğrafya Enstitüsü Yayınları: 93.
- Doğanay, H. & Çavuş, A. (2013). *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, H. (1994). *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Doğanay, H. (2014). *Türkiye Beşeri Coğrafyası* (4. Baskı). Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Dönmez, Y. (1985). *Bitki Coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No:3319, Coğrafya Enstitüsü Yayın No: 3213.
- Emiroğlu, M. (1975). “Türkiye Coğrafi Bölgelerine Göre Şehir Yerleşmeleri ve Şehirli Nüfus”. *Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, Sayı 7, 125.
- Erer, S. (1977). “Simav Depresyonu ve Çevresinin Jeomorfolojisi”. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, Sayı 86, 9.
- Erinç, S. (1984). *Klimatoloji ve Metotları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No:3228, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayın No: 2, Gür-Ay Matbaası.
- Erinç, S. (2010). *Jeomorfoloji 1*. İstanbul: Der Yayınları.
- Erkül, F.&T. Erkül, S. (2010). “Erken Miyosen Alaçamdağ (Dursunbey-Balıkesir) Magmatik Kompleksinin Jeolojisi ve Batı Anadolu Genleşme Tektoniğindeki Konumu ”. *MTA Dergisi*, Sayı 141, 1-27.
- Erol, O. (2004). *Genel Klimatoloji*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Esen, F. (2014). *Elbistan Havzası'nın Fiziki Coğrafyası*. (Doktora Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

- Fiske, J. (1999). *Popüler Kültürü Anlamak*. (Çev.: Süleyman İrvan). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 180.
- Hoşgören, M.,Y. (2011). *Jeomorfoloji'nin Ana Çizgileri-I*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Hoşgören, M.,Y. (2013). *Jeomorfoloji'nin Ana Çizgileri-II (5. Baskı)*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Hüdavendigâr Vilayet Salnamesi. (1324). Bursa 1324, s. 508.
- Karal, E., Z. (1997). Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı (1831). Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Kaya, A. (2002). “Dursunbey Halk Kültürüne Bir Bakış” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 227-234), İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Keskin, G., (2008). *Amman'ın İklimi*. Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Coğrafyası Anabilim Dalı, İstanbul.
- Koca, H. (2000). *Düziçi'nin Coğrafi Etüdü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 899, K.K. Eğitim Fakültesi Yay. No:111, Araştırma Serisi No:46.
- Koca, H. (2005). *Kuruluşu-Gelişmesi ve Fonksiyonel Özellikleriyle Dörtöyl Şehri*. İstanbul: Aktif Kitabevi.
- Koç, İ. (2002). “Dursunbey Ekonomisinin Dünü-Bugünü ve Kapasitesi”[Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 235-242), İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Koçman, A. (1993). *Ege Ovaları'nın İklimi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Koçman, A. (2002). “Dursunbey Çevresinin İklimi ve Arazi Degradasyonu”[Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 103-113), İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Koday, S. (2000). *Murgul Çayı Havzasının Coğrafyası*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayın No:912, Fen-Edebiyat Fakültesi Yayın No: 98, Fen-Edebiyat Fakültesi Ofset Tesisleri.

- Koday, Z. (1995). *Hopa İlçesinin Coğrafyası*. (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koday, Z. (2000). “Türkiye’nin Tahıl Üretimi”. *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı 35, 299-320.
- Koday, Z., Akbaş, F., & Kaya, G. (2017). “Akhisar Büyükşehir İlçesinin İdari Coğrafya Analizi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 443- 455.
- Koday, Z., Koday, S. & Akbaş, F. (2018). “Gördes Büyükşehir İlçesinde Nüfus Hareketleri”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 22 (Özel Sayı): 523- 556.
- Mordtmann, A.,D. (1850-1859). *Anatolien, Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasien*. Yay. Haz. F. Babinger, Hannover 1925.
- Mutluer, M. (2003). *Uluslararası Göçler ve Türkiye*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özçağlar, A. (1997). *Türkiye’de Belediye Örgütlü Yerleşmeler (Kasabalar, Şehirler)*. Ankara: Ekol Yayınevi.
- Özçağlar, A. (2000). *Coğrafya ’ya Giriş*. Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- Özçağlar, A. (2011). *İdari Coğrafya*. Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Özdemir, B.& Arslan, İ.(2002).“Temettuat Defterleri Işığında 1844-1845 Yollarında Dursunbey’in Sosyo-Ekonomik Durumu” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 213-225), İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Özgür, M. (1999). “Türkiye Nüfusunu Yaş Yapısı”. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 7, 159-174.
- Özgür, M. (2001). *Türkiye Coğrafyası*. Ankara: Hilmi Usta Yayınevi.
- Özkan, B., Küçükerbaş, E., V. & Hepcan, Ş. (2002).“Dursunbey ve Yakın Çevresinin Rekreasyonel Turizm Yönüyle Değerlendirilmesi” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 147-158), İstanbul: Kitap Matbaacılık.

- Savur Ö. (2002).“Dursunbey İlçesinde Ziraat” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 135), İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Schwertheim, E. (2002).“Die Inschriften Von Hadrianoi Hardianeia” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 43-47), İstanbul: Kitap Matbaacılık. Çeviri: Aydın Ayhan.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye’de Kentleşme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları No: 345, Bilim Dizisi:12.
- Soykan A. (2002).“Balat Çayı Havzası’nın Jeomorfolojik Özellikleri”[Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu*, 02-03 Eylül 2002, (ss. 195-212), İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Soykan A. (2005).“Dursunbey ve Yakın Çevresinin Eko-Turizm Potansiyeli” [Bildiri]. *Balıkesir 2005 Sempozyumu*, 17-20 Kasım 2005, (ss.44-47), Balıkesir.
- Soylu, H. (2009). “Bingöl’de Hızlı Şehirleşmeden Kaynaklanan Çevre Sorunları”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 87-104.
- Strabon. (2000). Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika XII-XIII-XIV). (Çev.; Adnan Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları. 174-175.
- Tandoğan, A. (1994). *Türkiye Nüfusu*. Trabzon: Eser Ofset Matbaacılık ve Yayınları Sanayi.
- Tandoğan, A. (1998). *Demografik Temel Kavramlar ve Türkiye Nüfusu*. Trabzon: Lega Yayınları.
- Tanoğlu, A. (1969). *Nüfus ve Yerleşme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No:1183, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Neşriyatı, No:45.
- Thornwaite, G., T. (1948). *An Introduction To Climate (Third Ed. Mcgraw-Hill Book Company Inc.)*. Newyork.
- Tufan, A. (2002). “Dursunbey ve Yakın Çevresinin Jeolojik Özellikleri, Madenleri ve Jeotermal Alan Olanakları” [Bildiri]. Belediye Kültür Müdürlüğü (Ed.). *Alaçam*

Dağları ve Dursunbey I. Ulusal Sempozyumu, 02-03 Eylül 2002, (ss. 181-186), İstanbul: Kitap Matbaacılık.

Tunçdilek, N. (1967). *Türkiye’de İskan Coğrafyası-Kır İskanı (Köy-Altı İskan Şekilleri)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları., Coğrafya Enstitüsü Yayınları.

Turoğlu, H.& Özdemir, H. (2005). “Bartın İli Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi” . *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10 (13), 100.

Tümertekin, E. (1973). *Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsal Fonksiyonlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No:1840, Coğrafya Enstitüsü Yayın No:72.

Tümertekin, E.& Özgüç, N. (2006). *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Tümertekin, E.& Özgüç, N. (2012). *Ekonomik Coğrafya (Küreselleşme ve Kalkınma)*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük 1, (A-J). 1988, Ankara: Türk Dil Kurumu Yay. 549, Türkçe Sözlükler Dizisi.

Uzunkol, M. (2017). *Seyhan ve Ceyhan Havzalarının İklimi ve Kuraklık Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

Zaman, M. (2001). *Tonya İlçesi’nin Coğrafyası*. Erzurum: Tonya Belediyesi Kültür Yayınları No: 1, Top-Kar Matbaacılık.

Zaman, S. (2005). *Kemer’in Turizm Coğrafyası*. (Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı.

Raporlar, Bültenler ve İstatistikler

Dursunbey Belediyesi Stratejik Planı (2015-2019).

Dursunbey Esnaf ve Sanatkârlar Odası İstatistikleri (2018-2019).

Dursunbey Halk Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri (2018-2019).

Dursunbey İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri (2018-2019).

Dursunbey İlçe Sağlık Müdürlüğü İstatistikleri (2018-2019).

Dursunbey İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü İstatistikleri (2018-2019).

İnternet Kaynakları

www.dursunbey.bel.tr › Galeri (Erişim Tarihi 14.07.2018).

www.dursunbey.bel.tr (Erişim Tarihi 02.07.2018).

www.dursunbey.gov.tr (Erişim Tarihi 19.06.2018).

https://www.nufusu.com/ilce/dursunbey_balikesir-nufusu (Erişim Tarihi 11.06.2018).

www.tarimziraat.com/tarimsal.../tarim_ilce.../a8954- (Erişim Tarihi 11.06.2018).

<https://www.tubiba.com.tr/liste/kereste/balikesir/dursunbey> (Erişim Tarihi:22.05.2018).

www.veronagranit.com.tr (Erişim Tarihi 25.02.2019).

<https://mgm.gov.tr/?il=Bal%C4%B1kesir> (Erişim Tarihi 02.01.2019).

<http://dursunbey.ziraatodasi.org.tr/iletisim> (Erişim Tarihi 02.01.2019).

<https://balikesirobm.ogm.gov.tr/> Dursunbey OIM (Erişim Tarihi 20.03.2019).

www.balikesir.edu.tr/ (Erişim Tarihi 20.03.2019).

<https://balikesirobm.ogm.gov.tr/> (Erişim Tarihi 22.03.2019).

<https://balikesirobm.ogm.gov.tr/AlacamOIM> (Erişim Tarihi 20.03.2019).

<http://www.haberdenshaber.com/dursunbey-manzaralari-resimleri,1.html/> (Erişim Tarihi: 23.04.2019).

https://www.tarimziraat.com/tarimsal_firma_rehberi/tarim_ilce_mudurlukleri/a8085-dursunbey_tarim_ilce_mudurlugu.html/ (Erişim Tarihi 23.04.2019).

www.dursunbey.bel.tr / (Erişim Tarihi 30.04.2019).

www.dursunbey.gov.tr (Erişim Tarihi 30.04.2019).

<https://dursunbeydh.saglik.gov.tr/> (Erişim Tarihi 05.05.2019).

<http://ekutup.dpt.gov.tr/> (Erişim Tarihi 12.08.2019).

dursunbeyhalkegitimi.meb.k12.tr/ (Erişim Tarihi 30.04.2019).

www.balikesir.edu.tr/baun/birim/dursunbey_meslek_yuksekokulu(ErişimT.28.03.2019).

www.google.com/maps/place/Dursunbey (Erişim Tarihi 28.03.2019).

www.tuik.gov.tr/Start.do(Erişim Tarihi 09.03.2019).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Havva Zehra AYDIN
Doğum Yeri ve Tarihi	26.06.1978
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Ana Bilim Dalı
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Bilim Dalı, Türkiye Coğrafyası Ana Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	İznik Anadolu İmam Hatip Lisesi Kestel Hasan Coşkun Anadolu Lisesi
İletişim	
E-Posta Adresi	havvazehra16@hotmail.com havvazehra16@gmail.com
Tarih	25.09.2019